℞. ♀i *emet.* gr. ij.
scamm. ♃*at.* gr. iij.
sacch. gr. v.
Misce, fiat *pulvis* supra & infra purgans vel.
℞. ♀i ⊕*lati* aut *Arcani dupl. Mynſ.* gr. xii.
ſcamm. præp. gr. viij.
Miſce fiat Pulvis.
Item:
℞. ♀i ⊕*lati* gr. xv.
ſcamm. ♃*ati.* gr. iij.
Extr. troch. alband. gr. ij.
M. f. *Pulvis.*

Pertinet huc quoque *Cerberus triceps*, vel *pulvis Comitis de VVarvvick*, qui aliàs paratur ex *cremore* ♀*i*, *antimonio diaphoretico*, & *ſcammonio* ♃*ato*; rectiùs tamen ex *magiſterio ſcammonii.*

Per ſe autem ſcammonium ♃atum ad gr. xv, ad ſummum ℈j, poteſt uſurpari: v. g.

℞. *Scamm.* ♃*at.* ℈ß ad gr. xij.

cum *aqua. fumar* ſufficienti quantitate ſubigatur, ut fiat *Emulſio* quæ cum *Syrupo de Nymphæa* edulcorata guſtui grata eſt. Poſſunt & *ſemina, melonum*, &, *reſina jalappæ* addi.

Quidam, cum ſcammonium aſſumptum ſit ingratum propter amaritiem, & nauſeabundum ſaporem,

℞. Scammon. ♃ati gr. xij.
permiſcent cum
Sacch. Candi ℥iij.
Subigunt cum
Mucil. tragac. facta q.
▽ roſar. q. ſ.

& exinde faciunt orbiculos, quos illinunt oleo ſtillatitio ligni rhodii; ſicque fiunt *Orbiculi* eleganter *purgantes.*

Corrigitur ſcammonium etiam *per alcalia*, ubi ſal tartari eminet: hinc lixivio ſalis tartari injiciatur ſcammonium, & emerget ℞ *a rubicunda*, quæ inſpiſſata, & cum ſpiritu vini extracta, dat *Eſſentiam laxativam.* Cum hoc tartari ſale invertitur ſapor & odor ejus nauſeoſus. ZAPATHA *in Clave Med.* Eſſentiæ ſcammonii cum ſpiritu vini extractæ & filtratæ addit ſaccharum cum aqua appropriata ſolutum, quam vocat *aquam Rubineam ſolutivam.*

Fit etiam *ſal ſcammoniatum purgans* ſcilicet.

℞. *Scamm.* ℔j.
Solvatur in ▽ q. ſ.
Poſtmodum
℞. *Sal commune*;
quod ſolvitur in ▽ *fontana*:

Ambæ ſolutiones permiſcentur invicem, & evaporantur ſenſim ſenſimque, & in fundo reſidebit ſal, quod ſine ſapore nauſeabundo purgat leniter.

Datur à ℈ß ad ℈j: eſtque nihil aliud, quàm ſal commune impregnatum ſcammonio.

Denique pro correctione ſcammonii cum dixerim, quod ſuccus cydoniorum ſit optimus, Diagrydium ſolet permiſceri cum Gelatina cydoniorum; unde fit gelatina ſcammoniata laxativa, vocaturque Diacydonium laxativum. Præparationes videbitis in AUTORE *noſtro*: & quidem de gelatina cydoniorum ſupra egi. *in claſſe* 1. *ſub cydonio.* Ad eorum imitationem, imprimis ad ſecundæ præparationis, quæ eſt optima, & fit cum ſucco ribium, berberum, rubi idæi, & ſuccis aliis, diaribium laxativum, diaberberum laxativum, & ſic porrò.

Huc referendus *Syrupus citri ſcammoniatus* vel *diagrydiatus*, qui fit hoc modo:

℞. *Scamm. crudi* l. ♃*ati* ℥j.
cui ſuper fundatur.
ſucci citri depur. rec. expreſſi ℔ß l. ℔j.

Terantur invicem: ſtent in vitro benè obturato in digeſtione per tres dies & noctes in loco calido. Sæpius agitando & movendo, atque ultimo die permittatur ſine agitatione, ut clareſcat: Hinc ſolutio clara decantanda & transcolanda per linteum. In colatura clara diſſolvuntur *Sacchari* ℔ij l. iij, & blando igne rediguntur in conſiſtentiam Syrupi; cujus doſis eſt cochlear.

Et hæc quoque dicta ſint de Purgantibus ſecundariis. Cœterum ex hiſce duobus ſufficere poſſunt: Aloë nimirum, & ſcammonium; adeò ut cœteris facile ſuperſedere poſſemus. Unde ex omnibus purgantibus ſeptem ſufficerent ex primariis: & duo ex ſecundariis. Ex primariis Rhabarbarum, Helleborus niger, Jalapa, colocynthis & ſenna; ex ſecundariis aloë & ſcammonium. His ſi rectè utamur, citra incommodum ægros purgare, cumque ſumma exiſtimatione finem nobis propoſitum aſſequi poterimus.

Quibus jam concludo *Regnum Vegetabile*, & ad *Animale* pergo.

SCHROEDERI DILUCIDATI
PARS I. SECT. III.
DE
ZOOLOGIA
ſeu
REGNO ANIMALI.

ABſolutâ in præcedentibus *Phytologia* ſeu *Regno vegetabili*, ordo nunc nos ducit *ad Animalia*, quæ omnia, quoad ſtructuram, ferè conveniunt, & quidem imprimis terreſtria & volatilia: ubi, quæ habet AUTOR *in Prolegomenis de Reſuſcitatione Animalium* ex cineribus in genere, ſunt lectu digniſſima, & proſtant de his multa exempla, quæ hinc inde videri poſſunt.

Quod attinet *Animalia*, quæ in uſum Medicum adhibentur, & eligenda ſunt ea, quæ adhuc ſunt viventia, vel violentâ morte interempta; quæ enim ſponte vel morbo vel ſenio interierunt, ſunt planè inepta; quoniam maxima eorum vis, quæ reſidet in ſale volatili, impregnato ſpiritu vitali inſito, quod propter ſenium, deficiens fermentum, & longum morbum exhauſtum eſt, deficit & deeſt. Et propterea aſſumenda ſunt vel animalia viventia, ſi ſint minora; vel partes animalium violenta motie interemptorum, ſi ſint majora. Quod non tantum in uſu pharmaceutico obſervatur, ſed etiam in culinari, in qua rejiciuntur animalia inveterata & mortua, propterea, quoniam vis eorum eſt exhauſta & imminuta: id quod eo magis obſervandum in uſu Pharmaceutico, & pro ſcopo, ut exinde præparentur medicamenta.

Partes animalium diſtinguuntur in *duras* & *molles*: *Duræ* ſunt *oſſa*, *cornua*, *Vngulæ*, & qui huc pariter referri poſſunt, *Dentes.* Hæ ipſæ partes uſui Medico conveniunt, quatenus acidum quodcunque abſorbent, & ſudorem movent. Acidum autem abſorbent non ſine inſigni effervescentiæ motu, quia ſale volatili alcalino turgent. Dum autem acidum abſorbent, & ſanguinem fluidiorem reddunt, eo ipſo in ſimul ſudoriferæ ſunt.

Compoſitionem & Reſolutionem animalium ſpagyricam quod attinet, omnia, quæcunque ſint animalia, impregnata ſunt copioſo ſale volatili. Hoc ipſum tamen, dum adhuc ſunt in ſuo Eſſe animalia, eſt ſalſum, ſeu eſt acidum volatile urinoſum: quæ duo per fermentationem combinata, dant ſal volatile ſalſum, demonſtrante ſufficienter TACHENIO *in Hipp. Chym.* & *Clave* &c. Hoc ſal ſalſum volatile, dum deſtillatur, mutat naturam, & ſub ignis

examine rigoroso sal volatile urinosum prodit, & adhæret lateribus alembici; sal verò acidum volatile arripit partem salis volatilis, & cum illo, mediante pingui conjunctum, sub forma olei crassi fœtidi, & turbulenti unà abit & transit. Nam oleum tale non reperitur in ustidem, sed fit tandem in ignis examine. Vulcano ergo Chymico si subjiciuntur quæcunque animalia, destillatione rigorosa subministrant,

1. *Phlegma* aqueum per retortam.
2. Paulo post sub forma nebulæ prodit *spiritus* volatilis Mercurialis, non tamen salinus præcisè, aut sulphureus, sed mediæ quasi naturæ.
3. Copiosum *sal volatile* se elevat, quod adhæret lateribus alembici, & repræsentat formam sui simplicis: v. g. cornu cervi sal volatile in cornu cervi forma sal volatili eviperatum, in forma &c. adhærent alembici lateribus.
4. Interea temporis, quando exhalat sal volatile, acidum arripit partem salis volatilis urinosi, & colliquefactum transit sub forma *Olei* crassi, & empyrevmate contracto, *fœtidi* & turbulenti; quod nihil aliud est, quam salia concentrata, dum sal volatile urinosum & acidum pingue se uniunt, & quando pars salis volatilis avolavit, transeunt & exstillant.
5. Id quod remanet in retorta post hæc principia destillata, est *Caput mortuum* insipidum, & omni virtute medicâ destitutum, quod ut plurimum solet esse nigricans.

Phlegma est naturæ simpliciter elementaris, & parum habet in recessu.

Spiritus penetrantissimus est & volatilis & potenter sudoriferus, non tamen præcise sulphureus, quia minus inflammabilis; nec salinus, sed mediæ naturæ qui si unitur cum sale volatili, vocatur *spiritus essentificatus*, v. g. spiritus cornu cervi si misceatur cum sale cornu cervi, vocatur *spiritus essentificatus cornu cervi*; & sic porrò. Spiritus hic essentificatus, vel sal volatile rectificatum, egregiè penetrat, quodcunque acidum in corpore absumit, temperat & corrigit, sal volatile massæ sanguineæ augmentat; sanguinem coagulatum & congrumatum dissolvit, sanguinis stagnationem impedit, ejusque motum propter auctam fluiditatem promovet, sudorem ac urinam potenter ciet, quascunque obstructiones partium imprimis in capite ex sanguine stagnante, reserat & resolvit, & quæ sunt aliæ virtutes talium Præparatorum.

Oleum destillatum ad aliquot guttas interiùs assumptum in hystericis affectibus & colica summum pariter remedium est, & excedit virtutes salium volatilium, dum revera sunt salia volatilia concentrata; sed propter insuavitatem saporis & fœtorem vix tolerabile: si tamen super caput mortuum rectificetur per retortam, habetur oleum aurei coloris & instar ignis penetrantissimum, & efficacissimum, sudorem ciet, acidum quodcunque simul destruendo, utut rarò usurpetur. *Externè* etiam propter odorem ingratum, ex empyrevmate contractum, usurpatur rarò; nihilominus podagræ, artubus paralysi ac tremore affectis; item qui laborant paresi illitum optimè convenit. Præterea in bubonibus & carbunculis pestilentialibus maturandis & extrahendis olea destillata ex animalibus sunt egregia, tumores duros emolliunt, eosque emollitos, uti & alios, imprimis sanguineos, tumores discutiunt & attenuant, quo minus suppurari & in abscessum degenerare queant.

Sequitur denique *Caput mortuum*, post destillationem residuum, quod est instar carbonis nigrum, sed si in aperto vase calcinetur, prorsus albescit. Dicitur terra usta seu calcinata, sitque v. g. cornu cervi ustum, vel ossa humana usta. Hæc ossa ita combusta nihil aliud sunt, quam Terra mortua, omni activa vi & sale fixo spoliata, adstringunt tamen, quia acidum imbibunt; unde in dysenteriis admodum conveniunt, ut & in febribus intermittentibus cum specifico febrifugo Strobelbergeri, dosi ʒj ante paroxysmum. Dum etiam humiditates quascunque imbibunt, exsiccare & partes laxas corroborare dicuntur: Nam uti ori admotæ adstringunt & salivam imbibunt, ita quoque in corpore apparenter operantur. Præterea acidum in primis viis imbibunt; id quod patet exinde: si enim illis instilletur spiritus acidus, illum, ut nihil acidi supersit, absumunt & imbibunt: unde simili modo, si reperiunt acidum p. n. in stomacho, intestinis & primis viis, imbibunt illud, ut acrimoniam & corrosivitatem deperdant. Et propterea possumus adhibere in fluxibus alvi, & hæmorrhagiis habitualibus atque scorbuticis, ut serum acidum imbibant & incrassent.

Quæritur hic de partibus hisce duris: *an in capite mortuo remaneat sal fixum*, sicut in vegetabilibus? Notum enim est, quod ex cineribus vegetabilium eliciatur *sal fixum* urinosum, quod quidem non est naturale, sed artificiale, & fit per ignis colliquationem. Multi hoc negant, in animalium partibus duris utpote in quibus ob continuam aeris inspirationem, & fermentationem nil fixi reperiatur in corpore humano, & omne per urinam & excrementa abeat; quicquid enim est in animalium hisce partibus duris, vel sub forma salis volatilis & olei transit, vel sub forma calcis seu terræ insipidæ remanet: Alii contrà affirmant, cum partes duræ vitrificari possint; unde suspicio non levis sit, sal fixum quoque occultatum in iis contineri: negantes verò regerunt, quod solum sine alcali vitrificari possint.

Cœterum hæ ipsæ partes duriores blandâ cum aqua simplici coctione dimittunt ex se *Gelatinam*, in qua ros seu succus glutinosus nutritivus cum sale volatili copioso impræguatus continetur, istis ossibus, ex quibus Gelatinæ sunt extractæ, hoc est, quæ sunt calcinata sine igne, non tantum salis volatilis hinc continentibus, quàm si crude adhibeantur; interim tamen, quoniam participant adhuc de sale volatili & oleo, meritò calcibus istis post destillationem residuis præferuntur.

Partes animalium *molles* quod attinet, sunt hæ vel *pingues*, vel *non pingues*.

Non pingues sunt solidæ, liquidæve. Solidæ sunt viscera carnosa, v. g. caro, cerebrum, secundina, epar, uti etiam pili, lana, corium, &c. quæ turgent succo pingui & salso blando. Hæc omnia cum igne examinata eadem suggerunt Producta pharmaceutica, quæ partes duræ; minus tamen salis volatilis, utut penetrantissimi, quod reverà nihil aliud est, quàm sal volatile copiosum, à pingui acido concentratum. Spiritus equidem & sal volatile difficulter eliciuntur ex partibus mollibus; ubi autem dissectæ hæ partes ad putrefactionem aliqualem separantur, copiosius longè & penetrantius sal volatile & spiritum suggerunt, parcius verò oleum. Per se aliàs destillatæ copiosius oleum fœtidum suggerunt, atque terram mortuam & siccam relinquunt; Nullum verò in hisce salis fixi vestigium deprehendere datur: quod itidem de lumbricis v. g. observandum, qui putrefacti longè copiosiùs & penetrantius ⊖ volatile ac spiritum suggerunt. Formicæ etiam quæ uti acidum spirant, ita per se spiritum acidum suggerunt; putrefactæ tamen spiritum & sal volatile urinosum

nosum subministrant. Sunt tamen qui putrefactionis tædia per additum alcali fixum prævenire, & ita dicta subjecta tractare satagunt.

Partes liquidæ quales sunt sanguis, urina, eadem producta suggerunt, ut modo dictæ partes; sed copiosiora salia volatilia & penetrantiora, si præcedente aliquali putredine reclusa fuerint: caput mortuum horum sal fixum relinquit: Sic ex sanguine bubulo sal fixum, sed sui generis, ferè instar salis communis, & salsi saporis, in aëre tamen diffluens, obtinetur, quod in urinis animalium etiam per se manifestum est.

Ex dictis patet: animalia eorumque partes quoddam sal volatile urinosum continere. Sed accidentalis subinde differentia est observanda, quatenus *salia* hæc volatilia animalium, pro varietate animalium multum variant; copiosius enim & penetrantius est in sylvestribus, quàm in domesticis: deinde acrius & volatilius in maribus, quàm in fœmellis. Ulteriùs penetrantius & volatilius est in maribus non castratis, quàm in castratis, in quibus omninò est temperatum propter fermentationem non adeo acrem & fortem, ex defectu fermenti testiculorum, quod massæ sanguineæ in non castratis inspiratur, atque sanguinis fermentationem acriorem & celeriorem reddit. Insecta imprimis constant subtili sale salso magis, seu acido sulphureo volatili & urinoso fortiter conjunctis, adeo ut juncta subministrent spiritum acrem volatilem & penetrantem, qui respectu aliorum longè est volatilior ac penetrantior, ac in animalibus majoribus; qualia insecta sunt millepedes lumbrici, scarabæi & formicæ, quæ acriori & penetrantiori sale volatili, adeoque imprimis diuretico, constant. In Marinis, cancris, piscibus, &c. temperatum magis est & subtilius; in animalibus verò majoribus terestribus acrius ferè & uniusmodi elicitur.

Cum igitur omnia animalia putrefacta suggerant sal volatile; alia verò salia aliis pro ratione partium temperatiora sint, quæritur: *an ejusmodi naturæ usus & efficacia sint salia illa volatilia?* Affirmatur. Conveniunt omnia in genere, quod salia acida destruant, & sudorifera sint: attamen & specificas simul dotes habent sic v.g. sal volatile sanguinis humani est epilepticum; sal volatile lumbricorum in arthritide vaga & fixa convenit; sal volatile cancrorum fluviatilium est diureticum; sal volatile bufonum antihydropicum: ita ut & in his quædam quasi respublica detur.

Pinguiores partes, ut sevum, axungiæ, &c. in piscibus der Thran/ in hoc conveniunt, quod constent parte sulphurea, quæ in recessu ab acido occulto concentratur: hinc cum alcalibus in sapones abeunt, quod & olea vegetabilium faciunt, quæ cum lixivio mista, instar butyri fiunt; non secus ac sulphura mineralium in recessu habent acidum, temperatum à pinguedine: sicut & olea vegetabilium quæcunque expressa habent in recessu acidum, pinguedine sulphurea obvolutum. Omnes hinc pinguedines animalium propter sulphur temperatum vim habent relaxandi & emolliendi crassa, dolores sistendi, attenuandi, & plus minus anodyna sunt.

Stercora animalium certe abundant sali volatili salso quasi ammoniaco, ex acido stomachi fermentativo, ipsorumque alimentorum fermentando acescentium cum horum alcali debite unito natum; quæ ipsa dum de oleo bilis plus minus participant, ad naturam nitrosam fere accedunt; unde sudorem movent, sanguinis grumos dissolvunt, & vi diaphoretica ac diuretica in dysenteria, pleuritide, angina, &c. commodè usurpari, possunt. In specie ad affectus chronicos hypochondriacos pro corrigendis vitiosis saporibus, speciatim acidis, pro abstergendis primarum viarum sordibus, & hinc pro cienda urina, egregii sunt usus. Pro hoc scopo inter animalia terrestria excellunt stercora caninum, lupinum, & muscerda.

Cœterum varia AUTOR *noster* hoc in loco congessit, quæ nullius sunt pretii, nulliusque usus. Saltem ergo ductum ejus sequamur, dum totam Zoologiam in quatuor classes distinxit: 1. Terrestria animalia, 2. volatilia, 3. Aquatica, & 4ta insecta continet.

CLASSIS I.
DE
ANIMALIBUS TERRESTRIBUS PERFECTIORIBUS

A.
AGNUS.

DE *Agno* nihil prostat in Officinis.

Quibusdam in usum venit *Pulmo*, qui uti & pulmo vulpis commendatur specificè in phthisi & affectibus pulmonum, imprimis in vulneribus pulmonum, quod an verum sit, digladiantur inter se Autores. Instar omnium vobis sit KIRCHERUS *in Arte Magnet Lib. 2. Part. 3. cap. 6.* qui tanquam pro aris & focis pugnat, quod partes animalium prosint partibus in homine, quibus respondent, vel quod partes humanæ prosint partibus, cum quibus symbolizant, vel similitudinem gerunt; adeo ut pulmo agni, vulpis & cervi, conveniant in affectibus pulmonum. Hos tamen non immerito irridet HELMONTIUS, SCHRADERUS *in dissertat. de Facultat. Medicamentosis*, & alii, quod post mortem ejusmodi partes amittant hanc analogiam appropriationem & symbolizationem. Quod jam dico de pulmone, valet etiam de aliis partibus; & semel pro semper hoc observandum, eoquè ipse his non multum tribuo.

Dicit AUTOR, quod *Ossa calcinata* vulnera etiam quæ difficilioris sunt consolidationis, consolident. Hoc non tantum de ossibus agni calcinatis, sed de omnibus aliis verum est; quoniam sunt inter terræ mortuæ, quæ absumit acidum, quod consolidationem vulnerum aliàs impedire solet: vid. ALEXANDER BENEDICTUS *l. 3. Prax. pag. 110.*

Sequitur *Coagulum*. Mirum est, quod coagulum agni, hœdi, vaccinum, & similia lacticinia, præstent in lacte coagulato assumpta, dissolvendo; unde tale coagulum animalium solent præscribere mulieribus pro solvendo lacte in mammis congrumato, & experientiam dicunt hoc ipsum confirmare; utut mihi, ut verum fatear, res videatur suspecta.

Prostat quoque in Officinis *Oesypum*, quæ nihil aliud est, quàm pinguedo lanarum succidarum. Commendatur à Vulgo in luxatorum doloribus, & tumoribus colli leniendis, hisque emolliendis: sed hujus loco Butyrum Majale vel alia pinguedo anodyna sufficere potest, sicut & ZWELFFERUS *in Animadv. ad Pharmacop. Angustum p. 415.* ex Officinis planè rejicit.

ALCES.

Alces est Animal de genere cervorum, cujus elegantem descriptionem nobis communicavit WORMIUS *in Museo l. 3. cap. 24.* sicut & integros *Tractatus* scripserunt ANDREAS BACCIUS *de Magna bestia Alce*, & WIGANDUS *de Alce Borussica.*

In *usum* medicũ accersuntur *cornua, ungulæ, & nervi.*

Cornua, quæ non amplius sunt rara, specificè commendantur in Epilepsia, tremoribus, spasmo, convulsionibus, ac similibus affectibus; & in his ipsis longè præferri solent cervinis cornubus, in quo ipso tamen merito consulenda uberior experientia: vid. HOFFMANNI *Clavis p.641.*

De *Alcis Vngulis* notum est, quod contra epilepsiam, spasmum ac convulsiones commendentur, experimentis jam à multis annis confirmatis: & quidẽ non solum interne, si scilicet ejusdem rasura mox propinetur cum aqua liliorum convallium, vel cum ∇ lavendulæ; sed & externe pro usu amuletico appensa aut annulo inclusa & digito gestata: de quo videatur SCHENCKIUS, dum solo contactu epilepticos restituit: quod à LEVINO *Lemnio in Tr. de Occult. natura mirac. lib. 2. cap. 3 Historiâ*, uti etiam SCHENCKIO *Observatione de epilepsia*, confirmatur. Quæritur jam: *qua ratione vim epilepticam exerat?* Respondetur: non tantum ob vim absorbendi acidum, sed & aliam secretiorem causam ab extrà. Alces nimirum bestia est admodum meticulosa, & à strepitu etiam arboris in fugam pellitur: hic metus in totum corpus transfertur, præprimis in ungulas, & quidem posteriores; unde vis hæc dependet. Illud autem falsum est, quod quidam inde vim hanc ei tribuant, quod animal Epilepsia tactum, aurem ungula pedis posterioris dextri scalpat, & in eandem inferat; utut etiam HEINRICUS à BRAHE *de Medicamentis epilepticis* referat se habere expertum, quod portiuncula in sinistram aurem immissa, veluti scalpendo mota, Epilepticos resuscitarit; sicut MIZALDUS hoc ipsum pariter pro miraculo refert. Verùm nugas esse CRATO *in Epist. 49. pag. 60.* dicit. Præter hoc etiam, quod sit rasa specificum remedium in epilepsica, etiam in vertigine ac tremore, tàm partium externarum quàm internarum nec non palpitatione cordis. Item in suffocatione uterina specificè commendatur, sive scrobs, sive præparata ungula, aliaquè ejus præparata, propinentur. Sed reverà vix existimo tantum tribuendum esse huic ungulæ, quin alia parabiliora & præstantiora antepileptica prostent.

De nervis observetur, quod AUTOR habet, & non absonum videtur; id quod non tantum de hoc verum est, sed etiam de nervis ex hominibus & cervis.

Inter Præparationes est Ungula præparata, quæ fit lege communi.

Vngula calcinata & *Magisterium* nil valent. De Magisteriis tamen obiter noto, quod ex cornubus animalium, ossibus, Ungulis, & similibus partibus duris, sint difficilis præparationis, propterea, quoniam inest mucilago glutinosa seu gelatina, quæ impedit, quo minus possit solvi à menstruo. Ut ergò fiat dissolutio, priùs coquenda sunt in aqua, ut prodeat mucilago, & quasi gelatina: hinc facile corrodi possunt per spiritum acidum, sive acetum destillatum, vel spiritum salis, vel aliud quoddam menstruum, & sic soluta per oleum tartari per deliquium, vel alium liquorem, præcipitari in Magisterium. Hoc observetur quoad encheirises, ne fiat error.

Cœterum cornu alcis eodem modo præparari & usurpari potest, ut cornu cervi, tàm in pulveribus, quàm potionibus, dosi ℈j ad ʒß imo ignis beneficio *spiritum* & *sal volatile* suggerit contra epilepsiam, tremores, spasmos, contra convulsiones, & similes nervorum affectus: Vid. FINCKIUS *in Eucheirid. c. 6.* Contra venena & morbos malignos laudat PANAROLLUS, *Pentec. 3. Observat. 30.*

FABER parat egregiam *Quintam Essentiam ante pilepticam* ex hoc cornu.

Ex cerebro etiam *Aqua* & *spiritus* cum *sale volatili* per retortam igne aperto destillari potest.

A P E R.

Quæ de *apro* habet AUTOR, non declaro, nec opus est, saltim privato studio illa legantur.

Nil nobis in usu est, nisi *Genitale*, atque *Dentes*. *Adeps* interdum ad pleuritidem externè usurpatur.

Dentes imprimis in usu sunt, & contra pleuritides, anginas; & alias inflammationes partium internarum febri junctarum optimum sunt specificum ad ʒj in forma pulveris propinati. Coagulatum sanguinem resolvunt, absorbent acidum, quo absorptò sudor sequitur. In angina & omnibus speciebus ejus specificè expertus est VALERIOLA *lib. 2. Obs. 11.* qui dat rasuram dentis apri ad ʒj cum oleo amygdalarum dulcium & saccharo cando, & dicit quod mistura, uti in pleuritide, ita & in angina, sit expertissimum remedium. Hæc rasura dentis apri commendatur permista decoctis antipleuriticis, quoniam in decoctis mista cum plantis appropriatis, & decocta subministrat Gelatinam.

Testiculi apri sunt specifici in sterilitate mulierum, & commendantur quoque ad stimulandam Venerem. Aliàs quoque notum est, quod sanguis galli valde stimulet.

Quod de *stercore* in sanguine sistendo habet AUTOR *noster*, de stercore potius suis seu porci domestici, (de quo *inferiùs*, ubi *de sue*) non de apri seu suis sylvestris, intelligatur.

Fel strumas discutit Genitalibus verò illitum, Venerem stimulat.

In folliculo felleo *lapilli* interdum reperiuntur, quæ in ictero & nephritide specifice laudantur: vid. UNZERUS *de Nephrit. p. 124.* SCHENCKIUS *in Lithogen. pag. 94.* & TULPIUS *l. 4. Observat. 51.*

Vrina apri in vesica collecta valdè laudatur ad comminuendum calculum vesicæ & renum. Commendatur etiam lectimingis. Ipsa *vesica* in furno exsiccata epilepticis commendatur ab HEINRICO ab HEER *in Spadacrene p. 276.*

Dens apri sine igne præparatus propinatur à ʒß ad ʒj in angina & pleuritide in aqua florum acaciæ, in Decocto florum papaveris rhœados, vel in Decocto card. benedicti, vel horum aquis destillatis. Unde ordinario cũ maxilla lucii piscis etiam dens apri præparatus ordinariè solet propinari. Gelatina paratur (Præparationem hanc docet WEDELIUS *in M. A. N. C. Ann. 3. Obs. 72.* coquendo scil. per aliquot dies cum ∇ simplici in vesica cuprea, & hinc ad fornacem reponendo, ut findantur; quod signum legitimæ præparationis.) ut Gelatina cornu cervi, quæ nihil est aliud, quam sal volatile, sub forma mucilaginis sese sistens, & elicitum. Hæc ipsa ergò in potu pleuritico egregium remedium est, & idem præstat in pleuritide, quod dens in substantia assumptus quod de Decocto cornu cervi & aliis similibus semel pro semper sit dictum. Quodque talis mucilago nil aliud sit, quam sal volatile, patet ex eo, quod talia ossa, ubi elicita est gelatina, postmodum in destillatione vel nullum, vel parum dant salis volatilis. Alias dens apri destillatus dat *sal volatile* admodum elegans & penetrans.

Magisterium nihil valet.

Ex testiculis cum aliis paratur *Essentia*, præsertim cum spiritu sanguinis galli, quæ non tam mulieribus in sterilitate, quam viris in impotentia, adhibetur. Magnates quidam utuntur Essentia testiculorum apri ad promovendam Venerem.

De

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-171111-p0784-8 DFG

De *sanguine*, quæ habet AUTOR *noster*, quod destillatus in aquam conveniat in hectica, intelligendũ potius est de porcellis seu suillis, von den Spanferckeln / item non tantum de porcellis sylvestribus, sed etiam de porcellis domesticis.

A SINUS.

Asinus inter omnia animalia pilosa hoc habet privilegium, quod careat pediculis, quod observatu dignum est.

Vngula ejus solet ungulæ alcis esse vicaria in morbo comitiali, uti rectè dicit AUTOR *noster*.

Imprimis *sanguinem* suggerit, qui prope aures extractus contra maniam & furores maniacos laudatur. Modum propinandi & eliciẽdi invenietis in HARTMANNI *Praxi Chymiatrica*, ubi *de Mania*: Tempore verno scilicet (diem & mensem videbitis in HARTMANNO *loco citato*) instituatur venæ sectio prope aures ejus, & sanguis linteo novo excipiatur atque exsiccetur. Sunt, qui in camino exsiccant, ut de spiritu seu sale volatili lignorum participet, magisque sudoriferus sit. Asservatur per integrũ annum citra vitium debilitatem. Sub usu recipitur hujus lintei frustulum, longitudine unius digiti, & latitudine palmæ, injicitur in aquam destillatã hyperici item anagallidis flore phœniceo vel in decoctũ horum, vel in potum, usque dum sanguis omnis extractus sit: dehinc bibat æger, & expectetur sudor. Præmissis certè præmittendis specificum est egregium: Id quod non tantum expertus est HARTMANNUS, sed MICHAELIS etiam in aula Altenburgensi, & in multis aliis locis, hoc ipso curavit multos maniacos. Nam sanguis hic infusus solet ciere sudorem & Urinam, cujus sudoris beneficio eosdem curat. Idem potus etiam commendatur ad morbos ab incantatione oriundos. Fundamentum curæ consistit in ideis: Nam corporis & timoris idea in asino contraria est ideæ furoris in maniaco, quam contrarietate suâ delet.

Ex sanguine asinino præparatur alias *Essentia*, quæ præservare dicitur ab Epilepsia.

Sordes aurium ex asino illinuntur temporibus, & solent conciliare somnum, imprimis in febribus malignis: sed non adeo frequenter usurpanda inunctio, ne nimis profundus excitetur somnus.

Lac Asininum potum potenter nutrit; unde usus hujus frequens est in Italia contra phthisin, hecticam & exulcerationem partium internarum. Quia enim asinus est bestia sana & longæva, hoc ipso lac ejus salubrius est præ cœteris, & in atrophia & ariduris maximè confert; laxat simul alvum, & vi nitrosã urinas promovet, & præterea præfertur lacti bubulo in cura phthiseos, & nephritide præservanda. Modus utendi est, ut præter propter ægrotus cibis dulcioribus per tres, quatuor & quinque dies probe nutriatur: post tempore matutino ab ℥vj vel vij ad ℔j propinetur de lacte asini tepido, cui ℥j sacchari candi vel albi addi debet, ne tam facile coaguletur. Hinc tempore vespertino duobus vel tribus horis ante cœnam eodem modo, eâdemque dosi propinetur, & ad tempus continuetur. Cibus interea dulcis sit, & minus acidus, aliàs potiùs augetur malum, quam imminuitur.

Lotium asini contra fœtorem narium commendatur, per illas attractum.

Stercus porrò *asininum* in Majo collectum singulare remedium est contra quasvis hæmorrhagias, quocunque in loco erumpentes, & cum stercore suillo remedium hoc in regno est celeberrimum; sive propinetur in substantia stercus ad ʒj vel plures; sive ex infuso in aqua appropriata exprimatur succus, & assumatur; sive etiam fiat Syrupus. Hinc,

℞. ▽ *plantag.* ℥j.
Succ. sterc. asinin. ℥ß ad ℥j vel ℥iß.
Syr. myrtill. ad ℥j. M.

Hæc potio mane insciis ægrotantibus assumpta, & per aliquot dies noctesque continuata, expertum est remedium in hæmorrhagia narium impedienda, item in hæmorrhagia intestinorum aliarumque partium, in specie in hæmorrhagia uteri nimia seu nimio mensium & lochiorum fluxu, nec non fluore uteri albo, præmissis tamen universalibus, teste SOLENANDRO *Consil.* 8. *Sect.* 4.

Similes virtutes stercori asinino habet stercus caninum, si pulvis ejus propinetur, quod expertum fuit hîc in muliere quadam, ex nimio fluxu uteri ferè exanimata, aliis omnibus nihil juvantibus.

Externe stercus asininum solum naribus applicatum sistit hæmorrhagiam vel cum aceto subactum, & naribus intrusum, idem præstat: Quidam & stercus pulverisatum naribus insufflant, idquè feliciter & non sine commodo: Sic

℞. *Sterc. Asin.* ℥vj.
Musc. querc. ℥iij.

Miscent, & ad solem vel in loco quodam calido siccant, ex indequè faciunt pulverem, qui per nares attractus subito illarum hæmorrhagias compescit: & quidem non solum attrahitur per nares, sed etiam per suffitus stercoris asinini experti in tali casu.

Renes pulverisati arefacti, & cum melle misti, ac potu assumpti strangurioſis efficaciter medentur.

Ut crescant pili, secretum habetur lichen asininus, qui est verruca dura circa genua asini crescens, quæ tantum facit ad pilos gignendos, ut sint, qui dum barbam fœmellis comparare volunt, curant ut fricentur eadem partes.

B.

B O S.

Bos cujus fœmina communi nomine vocatur *Vacca*, uti multa subministrat culinaria; ita non mediocria exhibet Officinalia. Et quidem ut sequamur ordinem AUTORIS, primo loco se offerunt Cornua.

Hæc quod attinet, de iis contra impotentiam nonnihil deraditur, dum bos cum vacca in coitu versatur, quod ad stimulandam & excitandam Venerem, non secus ac cerebrum passeris in coitu transsossi specificè laudatur, & singulare secretum fuit *Comitis à* PAPPENHEIM Jovis bellici, tàm in Martis quam veneris bello strenui pro stimulanda & augenda Venere. Rasura hæc cornu taurini probatum fuit secretum cujusdam carnificis, qui multos impotentes eadem restituit. Sunt etiam, qui putant, omnia omnium animalium cornua habere vim alexipharmacam: id quod utut verum sit de cornu cervi, non tamen de omnibus affirmare possum. Cornu bovis itidem usurpatur ad suffimigia in tempore pestis.

Fel bubulum præ reliquis est acrius, volatilius, penetrantius, & hinc usitatius in clysmatibus, ubi stimulat & proritat alvum, aliàs contumacem, & hæmorrhoides: Sicuti etiam cum aloë emplastri vel unguenti forma umbilico applicatur contra lumbricos infantum & adultorum: quod, ubi strictè adhæret, certo adsunt lumbrici. Addi etiam solet myrrha & oleum colocynthidos, & sic simul quoque laxat. Ulteriùs sicuti fella animalium omnia in genere, ita etiam bubulum, non minoris usus est in affectibus oculorum, detersione opus habentibus, ungula, nebula, albugine, &c. item in aurium affectibus, in discutiendo tinnitu, in surditate & hebetudine auditus cum bombace auribus inditum.

Aqua

Aqua fellis destillata ungues, maculas, nebulas & cicatrices oculorum delet, & acrimoniâ volatili clarificat visum: nec minoris usus est in aurium tinnitu, hebetudine auditus; & surditate, aliisque affectibus aurium. *Essentia* autem *fellis bovis inspissati*, cum spiritu vini extracta, præter usum cosmeticum propter alcali volatile fellis, egregia est in affectibus oculorum, & tinnitu aurium cum bombace illita.

Fel tauri inspissatum magni est usus gro stimulanda alvo, si scilicet ad ʒj clysteribus permisceatur; potenter stimulat alvum obstructam & duram.

Sequitur Jecur & splen. Jecur in Nyctalopia prodest: vid. M.A.N.C. *Ann*, 3. *Obs.* 133. *pag.* 208.

Splen bovis valde laudatur in affectibus lienis contra ejus duritiem, inflammationem, dolorem & tumorem, unde solet ingredi *Essentias spleneticas* compositas: Idem splen bovis est experimentum singulare PARACELSI contra mensium suppressionem, & inde ortam cachexiam virginum, si minutim concisus in aqua decoquatur. Vulgò usurpatur *Decoctum spenis bovis Quercetani*, *Crollii*, aut *Hartmanni*: sed hoc non est durabile, & facile corrumpitur: imo addita plus præstant, quàm ipse splen. CROLLIUS habuit *Essentiam ex splene*, quam videbitis in AUTORE. Cum spiritu melissæ præparata laudatur in obstructionibus mensium, & inde nata cachexia virginum. Commode potest misceri cum Essentia martis liquida, ut magis reddatur appropriata in talibus casibus, præprimis ad quoscunque partium internarum, imprimis mesenterii, infarctus & obstructiones reserandas D. MICHAELIS habuit *splenis essentiam compositam*, cum essentia Martis mistam, ad mensium fluxum impeditum & dolorosum. Quidam & ad promovendum appetitum laudant. Præparandi modi sunt varii, & videri possunt apud HARTMANNUM *in Pr. chymiatrica* ubi *de mensibus obstructis*. Lien bovis si destilletur cum spiritu vini commendari solet ad quasvis stomachi debilitates; sed vanum est.

Sanguis vix in usu est, nisi in eo casu, ubi post graviores vulnerationes artuum & articulorum atrophia sequitur, debilitas membri & articulorum dolores; ubi membrum in sanguinem bovis vel canis modò mactati recentem & calidum immittatur: sic mirè confortabuntur membra antè ad motum inepta.

Medulla vitulina in affectibus nervorum usus est frequentis, uti videre potestis in AUTORE.

Sevum bubulum liquefactum in stranguria, umbilico illitum, propter consensum vesicæ cum umbilico ratione urachi, satis potens est remedium. Conficitur ex *sevo bubulino*, *alcali* & ▽, in massam coactis, *Sapo*; quibus & in Belgio fuligo additur. Optimus est *Sapo Venetus*, specificum in ictero.

Oleum ex hoc cum cineribus clavellatis *destillatum* in podagra laudatur, aliisque articulorum & junctularum doloribus; vel per se, vel cum spiritibus urinosis, unguentis nervinis, &c. mistum & illitum.

Urina Vaccæ mense Majo collectæ pedes aliquandiu immittuntur: dein Emplastrum Norimbergense imponitur, & sic curatur podagra. De *urina tauri* vid. HELMONTIUS *de Lith. c.* 7.

De *stercore vaccino* refert AUTOR, quod plebei in colico dolore succum ex stercore expressum propinent; quod verum est: & non solum in colica, sed etiam in pleuritide præsentaneum est remedium, & curat per sudorem certò experimentò. *Externè* singularem vim anodynam habet, & partibus dolentibus, inflammationibus partium externarum, & imminente gangræna, ut & locis ambustis, ne exulcerentur, instar cataplasmatis recens impositum, optimum est remedium; inflammationes enim imminuit, dolores sedat, & gangrænam arcet. Speciatim verò in dolore podagrico multum confert, cum lumbricis terrestribus contusum, & impositum ad dolores arthriticos vagos mitigandos mirè convenit. Abdomini applicatum singulare est remedium in curanda colica, & dissipandis flatibus. Applicatur etiam abdomini in hydrope ascite, in forma cataplasmatis pro imminuendo tumore, & discutienda aqua; post stercus enim humanum stercus bubulum in tali casu est optimum. Vulgò & contra suppressionem urinæ laudatur; sicut etiam ZACUTUS LUSITANUS *in Lib.* 2. *Praxos admiranda Obs.* 65, beneficio stercoris vaccini recentissimi; pectini & regioni pubis impositi Ischuriam ex grummoso sanguine curavit. In tumoribus partium œdematosis applicatum valdoperè conducit.

Ex hoc ipso stercore, eodem modo atque ex stercore humano, per digestionem & sublimationem repetitam potest præparari *Zibethum Occidentale*, sic dictum à Paracelso, quoniam suavem spirat odorem instar Zibethi. Quidam loco musci siccatum sole omni odore exutum, & aquâ rosarum aliisquè imprægnatum, pro *Pulvere Cyprio* sumunt.

Per destillationem suggerit *aquam*, quæ vocatur *Aqua omnium florum*; quia bos innumeris floribus vescitur, & internè valde convenit in nephritide, ad ciendum calculum & urinam propter sal volatile nitrosum, quod adscendit per alembicum; unde in hunc finem valdè commendatur à POTERIO. *Externè* singulare est in usu cosmetico ad delendos nævos & maculas faciei, atque ruborem, post variolas relictas. POPPIUS *in Tract. de Hydrope* dicit: quod aqua hæc, cum rore majali destillata, tumoribus aquosis & hydropicis applicata, eos certò discutiat.

Reperiuntur in bovibus non rarò *lapilli*, & quidem interdum non exiguæ quantitatis, qui duplices: vel *in ventriculo secundo*, vel in *folliculo fellis*.

Priores constant ex pilis invicem convolutis, & mucilagine quadam obductis, qui non singularis usus: Posteriores verò ex sale volatili alcalino, ab acido præter naturali coagulato, constantes, reverà *bezoardici*, & multi usus sunt, in larga nempe dosi assumpti; de quorum generatione videatur WORMIUS *in Musæo*. Cum vino vel aceto sumpti ad sanguinem congrumatum, imprimis ex casu ab alto, resolvendum egregii sunt; item in subluxatione spinæ dorsi, imò contra icterum flavum & nigrum, valdè laudantur, dosi ʒj; ita enim per urinam & sudorem, præmissis præmittendis, feliciter curant. Præterea in nephritico dolore scorbutico, tàm vero quàm notho, egregii sunt, & subitò dolorem sistunt. Venena pellere, eademque per sudorem discutere, & epilepticos insultus arcere dicitur. Dicit AUTOR, quod pulvis hujus lapidis Erthinum præbeat egregium, quod verum est: & magis fit convenientius adhuc, si cum succo betæ illinatur naribus; mox enim sternutationem movere solet.

Sequitur *Lac*. In lacte tria sunt observanda:

1. *Generatio lactis* mirabilis ex gramine & fœno.
2. Triplices distinctæ *ejus partes*; &
3. Singularum *Usus*.

Quoad 1. Lac est substantia pinguis, butyrosa & oleosa, adeoque mirum, qua ratione ex fœno tam elegans possit generari liquor; Unde apparet, quantum valeat & vis menstrua fermenti digestivi, in stomacho resolvens gramina & herbas, ex iisque particulas pingues oleosas tam singulariter eliciens.

Quoad 2. partes lactis sunt tres:

1. *Sub-*

1. *Substantia* prima est *butyrosa*, oleosa, & pinguis sulphurea.
2. *Caseosa* salina, viscida & terrestris.
3. Vehiculum horum, seu *serum*.

Quoad usum: lac in genere est succus temperatus, dulcis, anodynus in doloribus scorbuticis, & egregiè nutritivus; hinc contra tabem, atrophiam, phthisin, hecticam, uti etiam ad similes morbos, præmissis præmittendis, nil melius est quàm lac, quoniam optimum est alimentum medicamentosum, adeoque potenter nutrit. Cum autem multam habeat partem oleosam pinguem & butyrosam, quodcunque fluidum tenuius incrassat, & egregiè in simul temperat quamlibet corporis nostri acrimoniam, unde scorbuticis specificè convenit, adeo ut in illo curando nihil sit melius, imo divinum & præsentissimum remedium, ratione casei & butyri mirè temperans eorum acidum, & ratione seri istud temperatum per urinam evacuans uti & iis qui hepatis, renum vesicæquè, & similibus partium internarum exulcerationibus, laborant; ratione enim partis serosæ simul adjuvat consolidationem ulcerum; unde in tonsillis exulceratis gargarismata cum lacte coquuntur. Sic in affectibus urinariis ex nimia seri acrimonia & corrosivitate, v. g. in mictu cruento, dysuria seu ardore urinæ, stranguria & similibus; uti & in dysenteria, frequens lactis usus est: & quidem in dysenteria convenit istud lac, in quo aliquoties ferrum vel chalybs ignitus fuit extinctus, & vocatur *Lac chalybeatum*; modo assumitur per os; modo sub forma clysteris injicitur per anum. Pro temperanda acrimonia cantharidum, esulæ, & arsenici, assumpti egregium est: Item si qui antimonialibus vel Mercurialibus occupati sunt præparationibus, hi usu lactis, item usu largiori butyri, præservantur, ne acida mineralia ista, eorumque effluvia, nocere queant. Epilepsiam hypochondriacam usu lactis, in quo semper ʒß *Saponis Hispanici* soluta, quotidie ad ℥iij hausti, curatam videbitis in M. A. N. C. *Ann.* 1. *Obs.* 83. *p.* 202. quod etiam SYLVIUS *in Praxi l.* 1, *cap.* 46. ictericis commendat. Flores sambuci in lacte decocti & ita assumpti, præservant egregiè ab erysipelate: quod idem decoctum etiam lactis ubertatem nutricibus suggerit.

Hæc de *usu interno*.

Externè notum est, quod sit egregium anodynum, & dolores sistat atque compescat, excoriationes leniat, & mitiget, item tumores ad suppurationem tendentes temperet; unde etiam externè flores sambuci cum lacte cocti subministrant egregium discutiens inflammationum, uti etiam ipsum lac incoctionis florum sambuci erysipelata discutit, salia suppuratione effervescentia suaviter maturat; hinc rectè dicitur AUTORI, quod dysenteriæ, tenesmo, renum & vesicæ exulcerationibus, sit optimum. In dolore atrocissimo abdominis ex acido & arthritide, clysteres ex lacte in scorbuticis doloribus ventris insigniter laudantur, non secus ac dysenteria utramque faciunt paginam. Cataplasma quoque ex floribus sambuci & foliis hyoscyami in lacte coctis mirè commendatur, si abdomini insternatur. Aliàs balnea ex lacte solent usurpari, ubi est nimius squalor, & nimia exsiccatio partium in tabe & atrophia: humectat enim leniter, & blande partes aptas reddit ad recipiendam nutritionem.

Pro ratione autem sanitatis ipsius bestiæ & pasturæ pecorum admodum variat. Sic in genere bonitas lactis, *Autore* HELMONTIO, non ex propriis qualitatibus, sed ex sanitate & longævitate bestiæ, distinguitur quo enim longævior & sanior illa est, eò salubrius est lac; hinc quoque pro ratione pastus variat: & quo salubriores magis appropriatas animalia comedunt herbas, eò salubrius fit lac. Unde si vaccæ herbis antiscorbuticis, quales sunt: nasturtium, beccabunga, cochlearia, nummularia, &c. vescantur, lac eo magis scorbuticis proderit; si pro usu hectico & vulnerario herbis vulnerariis, in specie hedera terrestri, vescantur, transplantatur vis plantarum in lac, & magis appropriatum erit, nunc pro cura scorbuti; nunc pro cura phthiseos, & ulcerum partium internarum.

In usu autem lactis probe observetur: quod debeant vitari omnia acida ne coaguletur, unde cum lacte permiscetur aliquid sacchari, vel aliquid de spiritu urinoso, v.g. salis ammoniaci, vel simili: Hæc enim potenter impediunt coagulationem; & si injiciatur tantillum sacchari in lac, non potest præparari exinde vel butyrum vel caseus. Pessima namque omnium est lactis corruptio, quando coagulatur; sic enim inducit colica tormina, choleram, infarctus mesenterii, cachexiam, & alia vitia.

Diæta lactis & lacticiniorum, quando est instituenda, fit hoc modo: jejuno stomacho assumitur bonus haustus lactis simplicis vel medicati; in scorbuto cum Essentia cochleariæ, in phthisi cum Essentia hederæ terrestris, vel Essentia vulneraria: Post haustum instituitur moderatus motus & per tres horas imperatur jejunium: post prandium tribus horis ante cœnam denuo assumitur eodem modo ac manè, & jejunium iterum imperatur, ut fiat distributio. Et hæc est methodus usurpandi lac in diæta ordinanda pro cura morborum, & in hac omninò exulare debent acida, tàm in potu quàm victu, & in aliis assumptis.

Porrò in diæta lactea observetur, quod debeat assumi recens emulctum, & adhuc calidum; quo citius enim post emulctionem ex bestia hauritur eò est melius; quoniam potest facilè alterari ab aëre, aut etiam sponte sua alteratum ad coagulationem disponitur; unde natura mammis papillas apposuit, ut hatum suctu immediatè in fœtum nutriendum lac transeat.

Hujusmodi lactis alteratio patet ex eo:

1. Quod facile acescat.
2. Quod pauco, postquam emulctum est, interjecto tempore in verminosam convertatur progeniem, & copiosos exhibeat vermiculos, si lac tantillo temporis aëri fuerit expositum.
3. Quod lac sit quasi magnes venenorum, adeò ut tempore infectionis vel pestilentialis miasmatis lac contrahat vitium ex aëre, adeò ut quasi cœruleseat & liveseat, qui livor est signum certum contracti vitii ex aëre: videatur KIRCHERUS *in scrut Pestis*: hinc tempore pestis in omni conclavi vas lacte calido seponere solent; quia pestem tali se insinuasse, observatum est.
4. Ulterius patet, quod corona serpentina, seu lapis serpentinus (quod modernorum est Inventum, & de quo *inferius*) si injiciatur in lac, deponat in illo omne venenum, quod ex animalium vulneribus venenatis hausit; adeo ut extractus ex lacte nullum amplius possideat.

Ne ergò corrumpatur, aut vitium contrahat, lac optimum est, ut bibatur calidum adhuc, & simul atque fuit emulctum.

Cœterum in legitimo usu ejus attendendum, ne corrumpatur in stomacho primisque viis, id est, ne vel cruditate acida præcipitetur præmaturè, & ita ratione casei & butyri pituitam acidam, tenacem & viscidam,

viscidam, in primis viis relinquat; unde morbi chronici tàm orti, quam notabiliter exasperati assolent, vel cruditate nidorosa disponatur ad putrefactionē, adeoque in liquamen amarescens, flavescens nauseosum, & quasi biliosum abeat: quod metuendum est in iis, qui laborant febribus, tam continuis quam intermittentibus quibuscunque, & aliis acutis, propter facilem alterationem; quoniam uti dicunt, bilescit, auget humorum agitationem, & facit acriorem & acerbiorem. Hoc autem intelligendum est de febribus intermittentibus & acutis vulgaribus; nam in febre intermittente scorbutica assumitur bonus haustus lactis in die intercalari, vel etiam septem vel octo horis ante paroxysmum prodest. Deinde in hypochondriacis, seu, ut AUTOR vocat, spleneticis, comitialibus, affectibus capitis, in cephalalgia, vertigine epilepsia & similibus, non est conveniens lactis usus: nam per præmaturam à cruditate acida præcipitationem in caseum solet inducere dolorem capitis: nihilominus si sit ex scorbuto, usitatissimè usurpatur interne haustum, vel externe fomenti loco capiti applicatum. In affectibus stomachi, nausea, vomitu, diarrhœa & cholera est inconveniens lac; nihilominus si ex irritatione stomachi propter acrimoniam salis scorbutici oriantur, in tali casu optimè conducit lac; in corrigenda enim acrimonia & corrosivitate salis scorbutici est egregium. Is, qui laborant tumoribus hepatis vel lienis, aut etiam infarctibus mesenterii, non convenit lac; quoniam facile corrumpitur, & nisi inveniat patulas vias, subsistit, & obstructiones auget: propterea prius apeiendæ viæ & istius modi obstructiones, reserandi meatus discutiendo tumores, antequam fiat progressus ad diætam lacteam imo nomine: uti lac ritè digestum optimum nutrimentum, & subinde suavissimum medicamentum solet existere; sic hoc ipsum in stomacho quocunque modo corruptum pessimi veneni naturam assumit.

Hæc de lacte in genere: sequuntur nunc partes lactis, inter quas est serum seu aqua lactis.

Serum fit vel per se, dum per occultam fermentationem sensim sensimque acescit, & separatur pars butyracea & caseosa à reliqua substantia; vel fit adjectione tertii, instillatione succi limonum vel citri, spiritus acidi, vel acido quocunque admisto, dum illa constringunt poros, ut illis constrictis fiat separatio & secessus casei ad fundum, & serum blando sapore gratiùs reddatur. Vt citissimè fiat hoc serum lactis, v. g.

℞. *lactis* ℔j.

Hoc bulliat super ignem, &, dum ita bullit, injiciatur *alumen pulverisatum* quantitate avellanæ unius & ex hoc coagulabitur in momento, & supernatabit serum, quod à lacte coagulato separetur, & super igne clarificetur.

Idem facit etiam *spiritus vitrioli.*

De hoc sero observetur; quod sit aqua impræguata sale volatili nitroso alcalino, non nihil oleoso, & quasi sale volatili de natura ammoniacali; unde non modò sponte sua acorem contrahit, sed & propter copiam salis volatilis urinosi, cum acido nitroso juncto, habet vim laxandi moderatè alvum, & abstergendi sordes in primis viis sine noxa, & ratione substantiæ salinæ stimulat. Unde gravidis potest serum lactis propinari sine noxa pro laxanda alvo, quando est obstructa. Ratione salis nitrosi etiam refrigerat commode, & ebullitionem massæ sanguineæ moderate compescit: propterea solet propinari convenienter serum lactis in febribus biliosis ardentibus, uti etiam in specie in febribus malignis, sive solum, sive modicè acidulatum cum succo citri, vel ribium, & similibus. Vlterius notetur, quod utut lac noceat hypochondriacis, & quorum viscera non benè constituta, iis tamen valde proficuum esse serum lactis, quod sale nitroso temperet acidum in primis viis, & referet infarctus viscerum. Vnde etiam in hypochondriacis, scorbuticis, alvo duriore molestatis, indeque etiam post usum pilularum laxativarum conveniens est haustus seri lactis, ut pilulæ dissolvantur, & earum operatio faciliùs secedat. In nimio hepatis fervore prodesse dicunt, nimiaquè seri sanguinis acrimonia; adeoque pro tali scopo tempore æstivo jejuno stomacho horis aliquot ante cibum bonus haustus assumi debet: cui simul possunt infundi vel diuretica, vel purgantia, vel aperientia, aliaquè alterantia pro vario scopo; præsertim in scorbuto, & sic eo magis erit conveniens. Si decoctum vel essentia fumariæ sero lactis instilletur, convenit in purificatione sanguinis, in scabie, & scabie sicca molestatis, præsertim contumaciori, in ardore urinæ & sputo sanguinis ab acrimonia humorum salsa, exedente vascula, ortis: unde etiam ii, qui sunt pruriginosi, denen die Haut jucket/ commendatum sibi habeant serum lactis, egregiè enim temperat acidum pruriginosum. Serum lactis cum succis antiscorbuticis haustum est egregium. Non tamen adeò conveniens est serum lactis senibus; sed potius in vegeta ætate aut adolescentia constitutis. Præterea serum lactis diligenter destillatum per balneum, præbet egregium menstruum pro infusione medicamentorum alterantium & purgantium in scorbuto, malo hypochondriaco, & similibus affectibus: urinam pellit, vias urinarias abstergit, primas vias, & imprimis scorbuticos, egregiè per urinam purificat.

Dixi supra, quod serum lactis habeat in se sal volatile nitrosum: unde BARTHOLETVS præparat ex *sero lactis* remedium, quod vocat *Mannam* seu *Nitrum seri lactis*, uti videbitis in *Encyclop. pag.* 400. Præparatio est hæc: Destillatur in Mariæ balneo calore leni *serum lactis*, donec in fundo butyracea fex subsideat, cui adhærebit, & quasi super instrata erit salina quædam substantia subalbida, quam curiosè separat; est enim, uti dicit, sal seri essentiale, seu ejus nitrum, cujus causa serum nitrosum dicitur, & huic tota alterandi & abstergendi vis seri inest: solvit hanc substantiam separatim in aqua appropriata & coagulat, opus repetit, donec seri cremorem habeat, sapore omnino Mannam referentem. Suavis est saporis, cujus ℥j largiùs operatur, quam Mannæ Vulgaris ℥iij dicituque ab eodem *Manna seri.*

Sequitur *Butyrum*, quod est altera pars lactis pinguis & oleosa, nucleus nutritivus ipsius lactis, ubi primò mirari subit vim fermenti stomachici, quod ex plantis, succis, gramine & fœno efficit substantiam pinguem & oleosam, quam nemo artificum ex illis elicere potest, quamque nemo in illis quæsivisset. Hæc autem est vis fermenti stomachici, ut ita ex alimentis assumptis eliciat *Quintam Essentiam*, in intestinis postmodum à chylo separandam; unde butyrum recte ab HELMONTIO vocatur *Herbarum Magisterium*, estque nihil aliud, quam copiosum sal volatile sufficiente oleo, mediante hujus occulto acido condensatum, & ita in consistentiam olei spissiorem pinguedine molliorem redactum. Ratione substantiæ pinguis & oleosæ temperat omnem acrimoniam, acidum imprimis venenorum mineralium, quales sunt: fumi acidi metallici, antimonii, Mercurii, & similium metallorum: propterea ii, qui in his laborant, debent

debent mane assumere frustum panis illitum copioso butyro, ut temperetur acidum corrosivum fumorum ab unctuosa pinguedine butyri, quo minus possit inducere noxas, corrodendo partes.

Prostat in Officinis quibusdam butyrum purgativum, ex butyro majali, cui laxantia infusa, paratum: uti enim inter omnia lacticinia apud nos lac Majale est optimum, ita butyrum Majale interno vel externo usu omnibus palmam præripit.

Quidam butyrum non salitum miscent cum cancris fluviatilibus contusis, hæc invicem exprimunt, & ad absumptionem humiditatis inspissant, fitque *Butyrum Cancrinum*, Krebs-Butter/ quod contra phthisin est singulare remedium: uti & contra casum ab alto: est enim egregium vulnerarium ratione cancrorum, in specie in exulcerationibus renum & partium urinariarum, & aliarum internarum: quibus potenter medetur.

Oleum ex butyro destillatur per retortam ex arena, miscendo cum lateribus, cineribus & similibus, etiam cum alcali fixo.

Casus sequitur, tertia pars lactis, qui sunt crassiores & quasi terrestriores fæculentiæ, copioso tamen alcali, moderato oleo, sociatæ. Demonstrari hoc potest facile, si recipiatur caseus vetus, adeoque fœtens, quique ad putredinis alterationem plus minus vergit. Talis enim, cum pauco alcali fixo vel calce viva addita, destillatus spiritum & sal volatile urinosum perfectè suggerit. Meritò ex culinis debet exulare, quia pessimè nutrit partes; hinc nullius est usus in corpore humano: videatur JOHANNES PETRUS LOTICHIUS, qui *de casei nequitia seu malitia* peculiarem & elegantem satis scripsit *Tractatum*. Nam interno usu homines disponit ad infarctum viscerum, arthritidem & nephritidem, nisi stomachum offendat, qui illum ritè subigat, & in chylum debitum convertere queat. *Externè* verò caseus vetustus ratione salis volatilis urinosi contra podagram, ex acido volatili ortam, temperando istud sistens, valde commendatur, si illinatur parti ex podagra dolenti: idque jam ab experientia GALENI notum est, imprimis in podagra nodosa: nam successu temporis caseus vetustus instar pomi putridi acquirit vim anodynam absorbendi & temperandi acidum; unde facilè patet quare mitiget & compescat podagricorum dolores?

Vbera vaccæ juvenculæ cocta, indurata & pulverisata, cum aliis appropriatis misceri solent pro augendo nutricibus lacte: videatur ZWELFFERUS.

Priapus tauri, tam in pulveris forma ad ʒj usurpatus, quam decoctum ex rasura assumptum, in dysenteria specificè prodest, uti etiam in pleuritide: quos affectus certò curat, estque unum ex secretis antipleuriticis HELMONTII.

BUBULUS.

Bubulus der Büffel / animal est sylvestre. Hic repetenda, quæ dixi de differentia sylvestrium & domesticorum; adeo ut quæ dicta sunt de bove, intelligenda quoque veniant de bubulo, in gradu tamen excellentiori; quoniam in usu Medico sylvestria sunt domesticis meliora.

BUFO.

Bufo animal est satis notum, uti ex antipathia, quam fovet cum aranea, satis cognita, contra quam se munit usu plantaginis: de quo *plura sub Plantagine* dixi, unde sunt, qui volunt, quod *lapis Butleri* præparetur ex araneis & bufonibus, quod tamen est ridiculum. Historiam bufonis habebitis in WORMII *Museo l. 3. pag. 265.*

Bufones hi inter omnia animalia venenata principatum tenent, siquidem singulare de modo intoxicandi cibos per salem, veneno bufonum imprægnatum, experimentum DEODATUS *in Valetud. pag. 79.* refert, cujus fides sit penes Autorem. Sed venenositas hæc bufonum non videtur in alio consistere, quàm vel in eorum furore, vel in eorum excrementis, speciatim urina acri, caustico volatili sale imprægnata, quam acrimoniam obtinere videtur ex alimentis, nempe minutulis istis scarabæis, qui in eorum ventriculo & colo reperiuntur. Quod si autem quis læsus fuerit à bufone, huic læsioni seu veneno resistere dicuntur cancri fluviatiles, saliva humana, cornu cervi, terra sigillata, smaragdus, & in specie flores vitis; cum his enim ingentem inimicitiam gerunt bufones, uti *superius dixi*, ubi *de vite*. Ipse quoque bufo loco læso applicatus, brevi sanat. Conf. *Acta Haffn. pag. 265. Volum. 2.* Cœterum experimentum etiam præbent contra morsum viperæ, aliorumque serpentum venenatorum; si nempe læsioni à vipera factæ applicetur mox bufo vivus contusus, certò exinde evadunt læsi. Ipsis bufonibus maximè adversatur pix liquida, quæ eos interficit: Conferatur *Paulli in* sua Παρεκβάσεσι *de Febribus malignis*, item BORRICHIUS *in Hermet. Sapientia.* Observavi etiam, quod bufones attactu olei tartari per deliquium, si paucis saltem guttis externa eorum pellis in dorso tangatur, miris gesticulationibus dolorem prodant, tandem brevi post moriantur.

Bufo tamen mortuus omni caret veneno, & in terno & externo usu multum facit in Medicina.

Vsum quod attinet bufonum internum medicum: exsiccantur, pulverisantur, ac propinantur internè pro cienda urina: ratione enim dictorum scarabæorum minutissimorum pulvis bufonum egregium diaphoreticum & diureticum esse videtur, quo ipso & hydropicos curare satagunt. Inter diaphoretica etiam refert WILLISIUS *Pharm. Rat. P. 1. pag. 200.* dosi à ʒß ad ʒj: Nempe in peste ultima Londinensi hujusmodi pulvis crebrius usurpatus fuit Quoad vim diureticam & hinc hydropis curativam, experientia hujus prima facta est casu: de quo videatur PETRÆUS *Dis. 35. Textu 54.* HILDANUS *in Epist. 69. C. 1. pag. 1028.* SOLENANDER Consil. *15. Sect. 5. Marcellus Donatus Histor. Mirabil.* KYPERUS, & alii. ut autem certiorem præstent effectum, recipiantur bufones Mense Julio transfossi, exsiccentur in umbra, & abscissis capitibus, & exemptis intestinis, subtilissimè pulverisentur, quorum ℈ß vel gr. xij ad summum gr. xv. hydropicis tribus vel quatuor vicibus propinata, egregie agunt: ita tamen, ut vel quartus dies post assumptiones interponatur, ne debilitetur æger. Secretum fuit KYPERI, *Medici Lugdunensis Batav.* qui cum ana sacchari patienti propinavit, & mirabilem exinde habuit effectum: Videatur HELMONTIUS *in Tum. Pestis*, FABER & KIRCHERUS *in Scrutin. Pestis.* Alii contra febres intermittentes propinant ante paroxysmum. Sunt qui recipiunt bufones vivos, eosque extinguunt in spiritu vini vel vino Malvatico, postea eximunt, totos in retortam immittunt, & per gradus igne aperto pellunt *sal volatile*, egregium sudoriferum & diureticum; spiritus verò vini vel vinum, quo extincti fuere bufones, habetur expertissimum & egregium alexipharmacum internè haustum.

Externè bufo vivus contusus, & tenibus instar cataplasmatis applicatus, in hydrope laudatur: vid. HELMONTIVS *Tract. Ignotus Hydrops §. 36.* ubi bufonem recentem per medium sectum, & renum regioni adaptatum commendat; item RIVERIUS

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-171111-p0789-0 DFG

in Praxi l. 11. *C.* 6. quin & externè contra malignitatem peſtilentialem adhibetur, adeo ut utrumque, peſtis curatio & præſervatio, certò ſit in bufonibus unde magnopere comendantur: hinc non ſolũ bubonibus & carbunculis peſtilẽtialibus bufones exſiccati applicati, omnem malignitatẽ certò extrahunt, & ita curant ægrum, ſed in ſpecie etiam ex ejus pulvere cum aliis emplaſtris pro bubonibus peſtilentialibus felici cum ſucceſſu parat HILDANVS *loco ſuprà citato.* Sic integrum bufonem arefactum appendi poſſe pro amuleto ſeu xenechtho in peſte, videbitis tàm in *Hildano loco citato, quam Zvvelffero in Pharm. Reg. pag.* 140. ubi in ſpecie per experientiam confirmatur efficacia xenechthi bufonini HELMONTII, quod deſcribit *in Tumulo Peſtis Tit. Zenechthum p. m.* 76. quod nempe parat ex bufonibus pedibus ſuſpenſis, donec moribundi tertam & vermiculos antea deglutitos in patellam ceream evomant: ceram hanc cum materia vomitu ejecta ipſis bufonibus probe ſubactam in Trochiſcos redigit pro amuleto. Sed obſervandum eſt, quod bufones ſuſpenſi haud adeo facilè evomant vermiculos. Ergo cerâ ſunt ſuffumigandi, vel ſuffumigentur pauco ſulphure; ſic enim evomunt facilius. HELMONTIUS jubet, ut ſuſpendantur propefocum forſan focum) iſtum pro more Belgarum paravit ex turfis, ſulphureum ſcilicet gas ſemper eructantibus, & hac ratione promovit eorum vomitum.

Quæritur autem hac occaſione: *an detur remedium antipeſtilentiale?* Negant multi; quia variat peſtis: ſed reſpondeo: peſtẽ non variare quoad ortum ſeu virulẽtiam, quæ in omni peſte adeſt; ſed tantum quoad magis & minus, quatenus ſymptomata vel intenſiora vel remiſſiora adſunt: Dari igitur poſſe remedium tale, imò in bufonibus illud latere, mihi perſuadeo. Ulteriùs bufo arefactus de collo ſuſpenſus, vel in ſcrobiculo cordis, vel admotus axillis, vel ſaltim detentus in manu, quamcunque hæmorrhagiam, ſive ſit narium, ſive uteri, menſium vel lochiorum &c. præſertim in febribus malignis contingentem, v.g. varolis, febribus peſtilentialibus & ſimilibus, quam certiſſime ſiſtit & curat vid. *Diſſert. de Morſu Viperæ,* & BIERLINGIUS *in Adverſar. Append. C.* 1. *pag.* 152. Bufo coctus & cataplasmatis inſtar appoſitus in angina commendatur à MIZALDO *C.* 8. *pag.* 2. Pulvis bufonum, vel exſiccatorum vel calcinatorum, in nodulo appenſus circa ſcrobiculum cordis, ſingulare quid contra incontinentiam urinæ obtinet, imprimis puerperarum, quando in partu ex inepta tractatione obſtetricis veſica laceratur, ut non poſſint poſt partum continere urinam, & perpetuo madeant: id quod monet per experientiam edoctus HEINRICUS ab HEER *Obſ. Oppido-rar.* 14. (qui hunc pulverem virtute anodynâ pollere, & in involuntario profluvio urinæ, à ſectione calculi inducto, de collo ſuſpenſum optimum fuiſſe, aſſerit) & idem etiam experti ſunt nuperrimè Angli: In cura cancri, præſertim mammarum exulcerati multum faciunt bufones, ſive ſolus bufo calcinatus in olla, ſive exſiccatus adſpergatur cancro exulcerato, ſive permiſceatur prius pulvis exſiccati bufonis cum auripigmento, & cum fuligine ſimul, & cum petia ſaliva madida applicetur cancro exulcerato: Conf. JONSTONUS *l.* 4. *de Quadruped. cap.* 1. *Part.* 1. *p.* 188. Notandum aliàs, bufones comburendo eructare flammam fuſco cœruleam; unde ſuſpicor, in iis latere principium ſulphureum animale.

Oſſiculum bufonis ex brachio vel femore deſumptum, propinatum interne mira facit in epilepſia: Externè applicatum denti dolenti odoutalgiam curat experientia HELMONTII *Tr. Buttler. p. m.* 503. & HEURNII. Amicus quidam curioſus retulit, ſe per literas ab experto quodam Medico practico certiorem fuiſſe factum, quod nempe mater quædam petterrita, brevi poſt infanti lactanti præbuerit mammas, unde brevi poſt infans horrendâ correptus epilepſiâ fuerit: ſed cum tantùm oſſiculum bufonis pulſibus carpi applicatum fuiſſet, quod mox paroxysmus ſedatus fuerit: intermittentem etiam febrem eodem modo applicatum, in virgine nobili aliquando fugavit.

Neceſſe autem eſt, ut præſente homine bufo exſpiret, ut idea timoris, in quo tum temporis beſtia verſatur, toti illius imprimatur corpori ad operationes, quibus deſtinatur rite peragendas.

Sal bufonum volatile penetrans & egregium eſt diureticum & hydropicum.

Deſcriptionem *Olei bufonum* ad ſcrophulas, ejusque uſum, videatur in BORELLI *Cent.* 4. *Obſ.* 38. *pag. m.* 305. In hydrope commendant FORESTUS *l.* 19. *Obſervat.* 35. & RIVERIUS *Prax. l.* 6. *cap.* 6. in lepra cutisquè impuritatibus HARTMANNUS *in Praxi Chymiatr.* Sic quidam præparare volunt *Oleum anodynum catholicum* ex infuſione bufonum iſi oleo communi. Paratur quoque oleum tale catholicum anodynum, ſi ſcilicet bufones vivi extinguuntur in aqua, in ſal qua marinum vel comũne eſt diſſolutum: Colantur; poſtmodum inſtituunt coagulationem liquoris; bufones v. calcinant cum ſale, & fundunt cum calce, poſt fuſionem ſolvenda eſt calx in aqua, ut abeant feces, & hinc denuo cum oleo amygdalarum dulcium miſcenda eſt quod oleum inunctum tumoribus & doloribus quibuſcunque eoſdem mirabiliter lenit.

Fundamentum hujus virtutis omnis bufonum ſubminiſtrat HELMONTIUS, dum adducit ex idea pavoris & terroris, quam acquirit dum moritur; quæ idea contraria eſt, ideæ archei humani. Qui fuſius hæc cupit explicata, videre poteſt HELMONTIUM & ZWELFFERUM.

Lapis bufonum, an revera ſit ex bufone? res nondum eſt certa utut ſint, qui dicunt oriri illum ex bufonum capitibus: ſed merum figmentum & mendacium eſſe credo: Attamen ſubſtantiam quandam teſtaceam ſeu cranium bufonum ſenilium vel grandævorum illum eſſe, quidam credunt. Reverà autem vel ad lapides ſtellares reducendus, vel inſtar fungorum in ſaxis & petris, non verò bufonum in capitibus, oriri ſolet: Conferatur HOFFMANNUS *in Cl. Schrod. pag.* 191. Alii bufonios dentes molares piſcis lupi eſſe aſſerunt, vid. *Acta Societ. Reg. Anglic. Vol.* 1, *pag.* 301.

Quoad uſum Medicum, in peſte inſignis efficaciæ illum eſſe, dicit AUTOR. Ad renum dolores mitigandos & tollendos, ad calculi generationẽ prohibendam, ſimiliter celebratur hic bufonites, qui ipſe etiam ſpecificus dicitur ad hydropẽ, uti videri poteſt in HILDANO *ſuprà citato loco.* Commendatur itidem admotus externè ad tumores, & inflationes venenatas ab animalium puncturis vel morſicatiunibus illatas, quas crebro contactu diſcutere dicitur. STARICIUS quoque im Helden-Schatze / *pag.* 29. dicit: quod lapis bufonum, ubi adſunt venena tam intra quam extra, hominem lachrymans quaſi guttas ſudoris emittat, & mutet colorem. Cum autem lapides hi minimè pro parentibus agnoſcant bufones, facilè patet; quid de eorundem uſu, iſti hypotheſi ſuperſtructo, habendum ſit? C.

CANIS.

De *Cane* dicit AUTOR, quod vivus impoſitus abdo-

abdomini in dolore colico, illum mitiget: quod verum esse non tantum confirmat RONSSELIS *in suis Epistolis*, sed etiam in specie idem confirmatum videbitis in BOYLE *usefulness. of. Experim. Philos. P.2.* BORELLUS C. 3. *Obs.* 28 & BARTHOLINUS C.3. *Obs.66.& C.6.Obs.53.* ubi quædam de transplantatione morborum in bestias habent: & catellos podagricorum pedibus applicatos non tantum claudicasse, sed etiam colica tormina, item odontalgiam in hos, loco affecto impositos, transplantata referunt: quales curationes etiam reperiuntur in RHUMELII *scriptis Germ. in cura Magnet. Herniar.* C.5.

Pulvis Ossis Canis mistus cum pulvere pyrio in ejus præparatione impedit, quò minus audiatur sonitus: vid. STARICIUS im Helden-Schatze/ *pag.* 160.

Cerebrum canis commendatur ad maniam, dum quidam Maniacus curatus dicitur usurpato in victu cerebro canis assato vel cocto: alii commendant cerebrum catellorum destillatum cum spiritu vitrioli in cura maniæ.

Item *aqua destillata fellis ex catulo canis* in spiritu liliorum convallium luna crescente propinata specificum dicitur in epilepsia.

Axungia canina ob vim penetrantem vulnerariam præ cæteris laudatur. Multi in aceto, vel illitam pani, vel etiam permixtam alimentis, contra phthisin & epilepsiam laudant. Alii assant canè & pinguedinem destillatam in phthisi propinant cũ egregio successu.

Stercus honestiore nomine Album Græcum appellatur in officinis. In hoc legitime ex canibus, præsertim ossibus solis cum nullo vel pauco potu, nutritis, collecto, vis Medica haud vulgaris est recondita, & multum habet in recessu; gaudet enim sale ammoniacali, uti reliqua stercora animalium, sudorem movet, sanguinis grumos dissolvit, acidum primarum viarum destruit, & hinc in pleuritide mirè convenit. Egregium experimentum est in nimio fluore mensium, & sicut etiam ante dictum de stercore asini, quod sit appropriatum ad compescendam hæmorrhagiam uteri; item in dysenteria, passione hysterica, & colica ex acido austero orta: hinc *Decoctum carminativum* egregium ex Albo græco cum hordeo in vino malvatico FIENUS habet, quod videbitis in HOEFERI *Herc. Med. pag.* 13. & 14. Ad hæc quantum hoc stercus in anginæ medela conferat tonsillarum inflammationibus, notum est: siquidem internè propinatus pulvis, sicuti etiam in aliis faucium & partium internarum inflammationibus, uti reliqua stercora, eas per sudorem curat. Vulnerarium pariter insigne est; unde in decoctis Vulneratiis haud rarum est in consolidandis vulneribus; quale decoctum fit e.g. sequenti modo:

℞. *HB. veron.*
pyrol.
sanic.
consol. sarac.
nicot. à M. viij.
Albigraci ℥vj.
Misc. pro *decocto.*

Quod non tantum potum prodest in vulneribus, sed etiam externè instar lavamenti seu lotionis applicatur iisdem, & illa citò, tutò & jucunde sanat.

Pro his facultatibus exaltandis præprimis colligendum est stercus hoc mense Julio, quando canicula, scilicet sidus, adscendit. MYNSICHTHUS habet etiam, quomodo sit colligendum pro cura anginæ in *Armam. Chym. pag.* 824.

Imò *externè* in angina faucium jam à GALENI temporibus usitatum est; sive pulvis insuffletur gutturi, sive idem stercus cum melle subactum dictis locis illinatur, aut cataplasmatis & unguentis, tam ad discussionem quàm maturationem, destinatis misceatur: abscessum discutit maturat & rumpit, & parat viam ad puris excretionem: ulcera etiam faucium sine nota curat, dicto modò illitum. Et nullum est cataplasma aut unguentum in angina, quod non ingrediatur nidus hirundinis cum stercore canino; quod ipsum ratione salis nitrosi virtute incisivâ & penetrativâ dissolvit tumorem, acidum coagulans & inflammationes causans temperat & corrigit, & sic inflammationi medetur, abscessumque discutiendo præcavet.

Plura qui cupit de miris stercoris canini facultatibus ad curationem anginæ, dysenteriæ ac vulnerum: vid. ZACUT. LUSITAN. *Medic. Princip. Cent.* 1. *Cur.*86.

CAPER, CAPRA.

Caper & *Capra* animalia satis sunt cognita.

Et quidem quod attinet *Cornu capri*, usitate illud adhibetur in suffitibus pro excitandis mulieribus hystericis, item pro exsuscitandis epilepticis.

In usu imprimis est *sanguis* ex capro, ruta mutata aliisque balsamicis blandis nutrito; de cujus modo colligendi multa habet HELMONTIUS *Tr. Pleura furens pag.*322. & *Tr. sextupl. Digest. alimenti* §. 75. *pag.* 224. RIVERIUS *in Praxi cap. de Pleuritide*, ZWELFFERUS *in Animadver. in Pharm. Aug. pag.* 419. PETRÆUS *Nosolog. Diff.* 40. VIDIUS *l.*10. *cap.* 20. ARCULARIUS, HEURNIUS, SANCTORIUS *l.*15. *cap.*4. RONDELETIUS *in Consil.* CRATO *Cons.* 150. LÆLIUS *à* FONTE *in Consult.* 84. CÆSALPINUS *l.*3. *cap.* 29. *Prax.* FORESTUS *in Schol. ad Obs.* 28 *libr.* 24. PASCHALIUS *lib.* 1. *Meth. cur.* 47. BORELLUS C.2. *Obs.* 88. KIRCHERUS *lib.* 3. *de Magnet*, KYPERUS *in Institut. Phys.* & alii quam plurimi. Sed non adeò necessarium est, ut hircus juxta modum HELMONTII, præcise cornubus suspendatur. Sanguis hic non solum ex abscissis aut vulneratis genitalibus uti vult HELMONTIUS *Tr. Sextuplex. Digest.* sed etiam è collo stillans, unà cum sero suo, colligatur; qui juxta modum LUDOVICI *in Pharmac. p.*167. in VB probè, & citra combustionem, exsiccatus, præ aliis animalium sanguinibus acidorum volatilium est destructivus. Hinc experimentum egregium est Helmontii contra pleuritidem & alias inflammationes junctus imprimis cum dente hippopotami, apri, cinnabarinis, &c. vid. HELMONTIUS *Tr. Pleura Furens.* In casu ab alto, vulneribus & contusionibus, sanguinem grumosum dissolvit, & in aceto sumptus potentissimè urinam pellit, imò & egregium sudoriferum, atque hinc secundariò diureticum est. Quidam eo contra calculum vesicæ ac renum utuntur, & inde quoque balsamum antipodagricum parant: Conferatur GABELCHOVERUS im Würtenbergischen Artzeney-Buch/ & SCALIGER *Exerc.* 344. *num.* 8. qui dicit; sanguinem hircinum in renibus ac vesica lapidem frangere, tàm verum esse, quam solem meridie lucere: hinc pro usu lithontriptico hircus seu capra herbis antiscorbuticis nutritur: vid. HELMONTIUS *Tr. Sextuplex Digest. pag.* 74. Sic etiam *arcanum sanguinis hircini* contra calculum compositum videbitis in M. A. N. C. *Ann.* 6. *Append. pag.* 128.

Dein destillatus *sanguis hirci*, dat *spiritum* & *Oleum*; si-

um. Sicuti & aliorum animalium partes. *Oleum* hoc sanguinis hirci in podagra, membris contractis & dolentibus egregiè prodest.

Caro hædina prodest in acuendo visu.

Sevum hircinum usitatissimum est in dysenteriis, & tenesmo, si dissolvatur in decocto vulnerario, & pro clystere injiciatur; ubi tam consolidativa, quam anodyna vi confert; potenter enim exulcerationes intestinorum purificat & consolidat, à ʒß ad ʒj usurpatur, nunc in aqua appropriata, v. g. florum acaciæ, nunc in vehiculo aceti non destillati; sic probè tecto ægro sudorem fortiter prolicit. Nunquam oleum admiscendum, aliàs nimis coagulatur. Quin & evporiston inde contra stranguriam paratur, si recipiatur sevum hircinum è candelis, hocque virga & umbilicus inungatur, & stranguriam brevi sedat: sed hoc multos spe sua fefellit; si verò addatur oleum destillatum corticum aurantiorum, magis juvabit.

Lac Caprinum præ aliis lactis speciebus turget sero nitroso & nitro volatiliori, indeque magis absterfivum ac diureticum est, omnes vires in gradu eminentiori obtinet, quæ sero lactis vaccini adscribuntur. In specie autem pro usu antiscorbutico & æstu compescendo lac & serum lactis caprilli commendatur, uti & in cura podagræ, imprimis si capra nutriatur herbis articularibus, podagræ curæ destinatis; tunc enim mirè commendatur, si hauriatur methodo dicta. Lac capræ pastæ purgantibus, moderatè, & simul tamen egregiè, purgat infantes per nutricem, si propinetur nutrici. Omnibus præstat lac capræ propter copiam seri & nitri volatilis; quoniam spirituosum & agile est animal, & hinc parum dat lac, quod minus præ aliorum animalium lacte in se continet materiæ caseosæ, Nam in lacte, quo minus est talis substantia caseosa, eò elegantius & efficacius est in cura morborum, quia omnes noxæ à serosa materia proveniunt.

Stercus rarioris usus est; quia tamen nitrosius reliquis est, hinc externè adhibitum vi resolutiva, & & tumorum duriorum discussiva valet; unde in podagra & œdemate cum urina ægri subactum, & instar cataplasmatis applicatum, egregiè juvat.

Urina hædi vi diuretica laudatur in calculo pellendo, eodemquè præservando, eaquè calida adhibenda. Urinã hirci HARTMANNUS præfert omnibus aliis diureticis: Conferatur HELMONTIUS *de Lith. C. 7.*

Vesica urinaria ad urinæ incontinentiam prodest certissimè.

Ungula capræ, vel etiam *Vesica*, imprimis hæc in olla concremata seu combusta & ex posca sumpta, medetur iis qui noctu stragula permingunt si assumatur sub ingressum lecti.

CAPRA ALPINA seu RUPICAPRA.

Capreola seu *Rupicapra*, die Gembse/ die in den Schweitzer- und Alpen Gebirge in Italien hüpffen/ est ista species caprarũ sylvestriũ, quæ altissima montiũ adscẽdunt sine vertigine, & sine ulla noxa.

Medicinalia quæ subministrat, sunt quidem illa plurima, sed tamen rari usus: e. g. *sanguis* quem ROCHAS *de Aquis Mineral. l. 1.* in vertigine hauriendum commendat, hic locorum haberi non potest.

Ex animali ergo hoc, tanquam in his regionibus raro, nil nisi lapis sic dictus in usum Medicum venit, quem in ventriculo continet, propter quem nimalia hæc imprimis venantur, & iste est Medicinalis, vocaturque alias *Ægagropila*; de qua videatur *Georgius* HIERONYMUS VELSCHIUS, *Medicus Augustanus, Differt. de Ægagropilis.* In ventriculo nimirum secundo ipsius damæ hi lapilli generantur; bruta enim ruminantia solent habere quatuor ventriculos. Male tamen ad lapides referuntur, cum basis seu fundamentum eorum sint saltem compages filamentorum, ac fibrarum duriorum vegetabilium, quibus rupi capræ vescuntur, in specie doronici, quæ difficilis digestionis sunt: circa quæ coagmentatur durior & viscosior chyli pars, & tandem beneficio fermenti coagulatur in lapillum; cujus signum est istud, quod reperiantur instar pellicularum conglobatarum, ita ut appareant similes cepatum pelliculis, & una super alteram appareat, sicuti in cepis conspicitur: vid. BORELLUS *C. 1. Obs. 5. pag.* 10. HARDERUS *Apiar. Observat. 14. pag.* 57. & SACHSIUS *in Gammarologia.* Vocantur quibusdam *Bezoar Germanicum*; qua ratione enim generantur hi lapilli, eadem generantur lapilli in capris Indiæ tam Orientalis, quàm Occidentalis, dicti Bezoar: de quo *paulò post.* Et quidem omnes lapilli qui reperiuntur in animalibus, in homine, in bobus seu beneficio fermenti acidi volatilis coagulantur; sicut etiam illi, qui fiunt in vesicula fellis, etiam ex acido exorbitante fiunt, quando scilicet coagulat se in calculum beneficio alcali salini in bile.

Differunt Ægagropilæ seu lapides magnitudine imprimis: odorem habent jucundum, & pondere sunt leves. Multi usus in Medicina.

Quæritur autem: *unde habeant suas virtutes.* Respondetur. Habent suas virtutes ex duplici fonte: virtutem præcipitantem & diaphoreticam ex sale nitroso; virtutem verò alexipharmacam vel specificam à plantis, quibus vescuntur, è quarum fibris in ventriculo relictis coagmentantur. Unde etiam non omnes lapides, in quibuscunque animalibus reperti, statim sunt alexipharmaci & bezoardici, sed obtinent aliam suam virtutem ex plantis & alimentis, quibus vescuntur. Cum verò rupicapræ vescantur imprimis doronico & aliis alexipharmacis, Ægagropilæ etiam sunt alexipharmacæ, & malignitati resistentes & quia doronicum est specificum contra vertiginem, Ægagropilæ etiam ex doronico nascentes vertigini resistunt; Unde funambuli adscensuri funem, solent se præmunire doronico, ne decidant, & risum spectatoribus moveant.

Quoad vires ipsas, pilæ hæ vi sudorifera pollent in pleuritide, variolis, & præ cœteris in partu difficili, fœtu & secundinis expellendis, ubi ad ʒj exhibentur. Dn. D. MICHAELIS in partu difficili Principissæ Altenburgensis egregium inde effectum aliquoties observavit. Longè tamen præstantior in partu difficili est *lapis albescens in rupicapræ ex peculiari capsula circa hepar* extractus, extus albicans, intus albidior, è succo chyloso concretus; cujus *dosis* à gestan. v ad vj. Epilepsiæ quoque medentur. In dysenteria sunt singulare remedium, cujus fluxũ sanguineũ coërcent. In quartana conveniunt, si præmissis universalibus propinentur ante paroxysmum; absorbent enim acidum, & subsequente sudore quartanam curant. In lipothymia & palpitatione cordis ex malo hypochondriaco; uti & in vertigine per consensum cum hypochondriaco malo, latet egregium remedium in hoc rupicapræ lapide: & dum est alexipharmacus, prodest in affectibus epidemicis; v. g. ratione virtutis alexipharmacæ convenit præter dysenteriã simplicẽ, etiã in dysenteria epidemica maligna, quæ sæpius populariter grassatur.

Cœterum cum alia prostent remedia magis familiaria ejusdem efficaciæ, propterea rarò adhibetur concrementum hocce. Specialia qui cupit, adeat VELSCHIUM *loco allegato.*

CAPRI CERVA ORIENTALIS *à qua* LAPIS BEZOAR ORIENTALIS.

Capri Cerva ita dicitur, quoniam animal est inter capras

capras cervasque quasi medium; similitudinem enim habet ferè partim cum cerva ratione figuræ, partim cum capra nostra Europæa ratione magnitudinis & proprietatum, nisi quod Capri cerva longiora & erecta gerat cornua, ac quædam earum pelle verticolore, tygridum instar, indutæ sint. Hæ capri cervæ tàm in India Orientali in provincia ac vicina Persiæ Ægypto & China, quàm Occidentali inveniuntur. Conferatur MARGGRAVIUS.

In usu præprimis est *lapis* ejus durus, variæ magnitudinis, splendidus foris & quasi lævigatus, coloris ut plurimum atrovirentis, è plurimis lamellis sibi invicem incumbentibus coagmentatus, qui linguâ Persicâ vocatur *Bezahar* seu *Bezoar*, hoc est venenis resistens. Ad hujus imitationem & nos omnia remedia, quæ resistunt venenis potenter, vocamus Bezoardica, v.g. Tinctura bezoardica D. Michaëlis, Essentia Bezoardica, & sic porrò; quoniam horum nullum ingreditur, sed ob virtutem similem diaphoreticam & resistendi venenis.

Lapis hic *Bezoar* invenitur in anteriori seu primo ventriculo, qui vocatur Omasus, utut interdum, si sit major, etiam in reliquis ventriculis reperiatur. Modus generandi est idem atque *superius dixi de Rupicapra*.

Quæritur: *quid de his lapidibus sit statuendum?* notus enim usus eorum decantatissimus, cujus tamen insignes sint fallaciæ propter crebriora adulteria seu sophisticationes: & hinc est, quod sæpiùs irrito usu sit præscriptus lapis Bezoar, adeo ut Guarinonius, *Medicus Italus*, *in Cons.* 216. dicat: se nunquam vidisse, quod lapis Bezoar aliquid laudati dignum præstiterit. Imò HILDANUS *C. 6. Obs.* 89. dicit, quod hic lapis frequenter usurpatus maximè soleat nocere; & habet *Obs* 88. exemplum, quod ex intempestivo lapidis Bezoar usu fuerit producta quartana & mors. Artificium ergò consistit in eo, ut falsus à vero cognoscatur & discernatur. Cæterum hoc est difficultatis maximæ in cognitione & electione: id quod clarè deducit HILDANUS *C.* 4. *Obs.* 14. Hinc AUTOR *noster* octo bonitatis notas apposuit, quibus & nona ex PHILIPPO BALDE *in Descript. India Orientalis* addi posset, quæ hæc est: recipiatur lapis Bezoar, exactissimè ponderetur, post injiciatur in aquam simplicem per 24. horas, hinc exemptus si exactum rursus pondus habeat, quod habuit, antequam erat injectus, genuinum dicunt; sin verò pondere est auctus aut imminutus, ceu falsus est rejiciendus, cùm verus lapis adeò compactus & solidus sit, ut humorem nullum imbibere queat. *Plura de Notis bonitatis* videbitis apud BAUHINUM *cap.* 26. WORMIUM, CLUSIUM, & BARTHOLINUM *in Actis Hafniens.*

Quoad virtutes lapidis Bezoar, longus in decantandis his est ZACUTUS LUSITANUS *L.* 1. *Med. Princip. Hist.* 21. & verum est, decantatissimum sunt genuini lapides, ut dixi, remediũ, quatenus tanquam concretum alcalinum (nam destillati sal volatile suggerunt) acida vitiosa, sive sint benignæ sive malignæ conditionis lapillorum cancrorum instar, absorbent: de quo conferatur BARTHOLINUS l. a. & TACCHENIUS *Hipp. Chym. pag.* 166 & in morbis venenatis, peste, & febribus malignis, vi sudorifera seu alexipharmaca singulari pollent, in quibus horum efficaciam commendat HILDANUS *C.* 5. *Obs.* 29. & SENNERTUS *in Paralipom. p.* 184. socians imprimis cum pulvere pannonico rubeo, pulvere Bezoardico Sennerti aut Ludovici, antimonio diaphoretico, & similibus: Unde polychrestus horum usus est: sicut & in syncope post purgationes nimias, in palpitatione cordis, & ubicunque vel Acidum absorbendum, vel acrimonia temperanda, vel humores resolvi, convenit. Testatur ZACUTUS LUSITANUS, in Melancholia hypochondriaca aliisque conducere, in debita tamen quantitate præscribendus. Sed dubium est: *an vi propria sint alexipharmaci? an* verò *virtute succorum vegetabilium assumptorum qui unà corpus ejus constituunt*; cum ultra sphæram Bezoardicorum non operentur, adeoquè solis in febribus malignis non fidendum sit hic DIEMERBROECK *Tract. de Peste pag.* 205. Bezoar optimum Orientale ad ʒß imò ℥iv, frustra se adhibuisse testatur; sicut & CRATO *in Tr. de peste* cervinis & ʒalibus postponit.

Utut ergò Bezoar valdè commendetur in pellendis venenis, nihilominus ejus usus est rarus & ferè exoletus apud Anglos, & omnes ferè modernos, ut propter crebrissimam adulterationem vel raro vel nunquam utamur lapide Bezoar, quia inter mille apud nos vix unus genuinus reperitur: quod imprimis patet ex eo, quoniam longè copiosiores sunt apud nos in Germania, & viliori etiam constant pretio, quam in ipsa India Orientali, vicinaque Persia, utut suo loco natali, utpote in quibus rariores sunt & cariores, quam apud nos: Imo magnatibus tantum dantur, & vix unus ad Mercatores pervenit genuinus. Et licet omnes genuini sint, non tamen omnes vim habebunt Alexipharmacam & sudoriferam, sed isti tantum, uti recte dicit WORMIUS *in Museo*, qui ex animalibus montanis desumpti sunt, & ex plantis salubribus victitant: sicut vix datur cervorum damarumque genus, in cujus ventriculo aliave parte interna non generentur tales lapides, qui tantum ex depascentia herbarum salubrium bezoardici seu alexipharmaci fiunt, & pro lapide Bezoar venditantur non omnes enim lapides Bezoar sunt alexipharmaci, sed ii tantum, quorum animalia vescuntur herbis alexipharmacis; unde lapis Bezoar præstantissimus habetur Persicus, quoniam in Persia contrayerva copiose crescit, quam depascit capri cerva. Quoniam verò est nimis pretiosus, experientia etiam ejusdem effectus pauca est aut nulla, quoniam in tam pauca & parva dosi, ad grana nempe v, vel vj ad summum, præscribitur, sub qua nihil operatur & rarò solus; ita ut de ejus vi specifica parum vel nihil certi concludi queat. Conferatur ZWELFFERUS *in Append. ad Animadv. pag.* 65. semper enim à ʒß vel gr. xv ad ℈j l. ʒß dari debet, teste WILLISIO *Pharm. Rat. Volum.* 1 *pag.* 200. Propter nimiam tamen caritatem & adulterationem lapidum Bezoardicorum sufficiat *Lapis Bezoar Artificialis alexipharmacus*, naturali simillimus, Cnœffelii, quem videbitis in M.A.N.C, *Ann.* 6. *Append. pag* 28. Nos utimur Bezoardico minerali, vel antimonio diaphoretico, vel etiam medicamentis ex cornu cervi paratis, sicut etiam RULANDUS *in Tractatu de morbo Hung. pag.* 147. apertè testatur, quod cornu cervi nobilius sit lapide Bezoardico. Succedanei igitur loco nobis sufficit calculus humanus, & lapis fellis bubuli, qui longè meliores sunt bezoar, & egregii in pellenda urina, ciendo sudore, & etiam vi alexipharmaca in curanda peste: id quod de calculo humano expertum fuit modernorum Anglorum experientia in ultima peste Londinensi, sicut & arbitror, quod lapides in nostrorum animalium ventriculis reperti earundem fututi sint virium.

Plura qui cupit, videat PHILIBERTI SARAZENI *Epistolam de Notis Bezoar*, MANLII *Epist. ad Cratonem*, HYEBLE *Tractat. de Lapide Bezoar*, CATELANUM, ENCELIUM *de Reb. Metall. l.* 3. *C.* 49. CLUSIUM *in Exotic.* BAUHINUM qui integrum & exactissimum *Tractatũ* habet de hoc

de hoc lapide, PRIMEROSIUM *de error. Vulgi, lib.2. cap.36.* ZWELFFERUM *loco allegato pag.* 17.*&* 65. ac *in Pharm. Reg.* HORSTIUM *in Disp. pag.* 242. *Guibertum in Medico Officioso, Tractatulo de peste pag.* 511. qui non inelegans est, & usum Bezoar propter fallaciam rejicit; & denique WORMIUM *in suo Musæo*, item HILDANUM *C.5. Obs.29. C.6. Obs.89.*

Quoniam ergo minus tutus est usus lapidis Bezoar tàm Orientalis quam Occidentalis, propterea rarò prostant ex eo *Præparata.* In MYNSICHTHI tamen *Armament. Chym. pag.* 29. habetur *Bezoar Potabile*, per resolutionem & extractionem lapidis Bezoar; & *pag.* 34. prostat *Magisterium lapidis Bezoar.* Qui tamen lapidem humanum, minerale Bezoardicum, antimonium diaphoreticum, vel cornu cervi, secutus est de lapide Bezoar.

CAPRI CERVA OCCIDENTALIS.

De hac videatur. MARGGRAVIUS. Fractu est difficilior, minus splendens, superficie scabra, & Orientali major, ita ut BARTHOLINUS *in Epist.* 79. *Cent.* 2. *ad* $6\frac{1}{4}$. libras mercatorias, i.e. ℔ix, se vidisse referat.

Quæ dixi de lapide Bezoar Orientali, de Occidentali quoque sunt intelligenda nam de similibus idem est judicium. Observatum tamen est, quod lapis Bezoar Occidentalis in dupla dosi vix præstet, quod Orientalis in simplici. Ut ergo tales præstet effectus lapis Bezoar occidentalis in dupla dosi est præscribendus. Reperitur etiam, uti in capri cerva orientali dixi, in cervis nostratibus lapis non minoris efficaciæ quam lapis Bezoar, sicut & lapis fellis bubuli ad ʒj propinatus idem præstabit, ac lapis Bezoar, occidentalis; aut si quædam est differentia, saltem est in herbis, quibus vescuntur; aliàs in virtute absorbendi & sudorem movendi idem sunt cum lapide Bezoar: nàm vis hæc consistit in sale volatili salso alcalico.

Lapidem Bezoardicum Artificialem parare docet PRÆVOTIUS *Hort. Med. pag.* 33.

CAPREOLUS, CAPREA.

Capreoli & *Capreolæ* seu *Capreæ* forma satis est incognita, de quo non memini, me aliquid legisse præscriptum in specie.

Virtutes, quas habet vel *fel*, vel *stercus*, vel *Coagulum*, quoniam conveniunt cum felle, stercoribus, &c. aliorum animaliũ, non opus est, ut de hoc multa dicam.

CASTOR.

Castor, der Bieber / est animal, uti notum, amphibion, quod partim in aquis degit, partim in terra vivit, decantatus ratione liquaminis oleosi, quod *Castoreum* dicitur.

Quoad *Castorii Partes Officinales*, has inter se offerunt *Dentes*, quos AUTOR *noster* quidem omisit. Constant ⊖e volatili, gelatinâ temperato; unde acrimoniam temperant, & cum dente hippopotami ejusdem vires obtinent.

Axungia Castorii in usu quoque est, in affectibus cerebri paralysi, & inde orta Atrophia, in tremore artuum, & similibus, aliisque affectibus nervinis dolorosis, externe inuncta; hinc in convulsionibus quibuscunque, colica, affectibus hystericis, & torminibus post partum laudatur, abdomini inuncta. Fel *Castorii* ad stimulandam Venerem adhibetur.

Ipsum verò *Castoreum* vulgo nihil aliud, quàm quod testes castoris esse creditur, uti etiam habet autor, quia pellicula continetur rugosa: sed falsissimum hoc est, & mera fabula; quia in fœmellis etiam reperitur. Longe enim differunt à testiculis hi folliculi ad inguina siti, in quibus peculiare genus cujusdam humoris pinguis & oleosi colligitur. Castor nempe prope testiculos habet certos folliculos hirsutos, cute insculptos, in quibus colligitur castoreum. Siti sunt folliculi inter testiculos & inter anum statim sub cute, in quibus eodem modo colligitur ac Zibethum, de quo postmodum. Et quidem abundantius colligitur in maribus, parcius in fœmellis. Nam, uti dixi, prope inguina castor habet duos tumores magnitudine ovi anserini. Uterque folliculus membranâ propriâ est conclusus, & inter hos folliculos eminet pudendum, quod tamen nullo meatu ad hos tumores pertingit vel pervenit, adeo ut nihil commercii habeat cum membro genitali, vel cum testiculis. Liquor in his folliculis contentus est oleosus pinguis & serosus fortiter penetrans, & sale volatili aromatico impræguatus, qui continuo stillans à castore sæpius lingendus: postmodum in folliculis condensatus & exsiccatus friabilis redditur, & castoreum constituit, ad resinam propius accedens, saporis acris & ferientis. Similis certe liquor non reperitur in regno animali. Per ductum autem appropriatum deducitur in folliculas membranâ tectos, & per fermentationem partim ex sudore, partim aliunde, transmutatur in talem liquorem, sicque lympha crassior alterata videtur. Unde facilè patet, quid habendum de Adulterationibus, quas habet AUTOR *noster*, ut neque ipsum sit verum, in quo testiculi seu etiam renes reperiantur; adeoque gravis in hoc AUTORIS error sit, quando dicit: Castoreum castoris esse testiculos.

Plura qui cupit *de Historia Castorii, & Castorei Generatione*, videre potest ALDROVANDUM, WORMIUM *in Museo l.3. cap.* 23. *pag.* 320. CHARAS *de Composit. Theriaca c.*70. *pag.* 98. CHIOCCUM *in Museo Calceol. Sect.*1. *pag.* 93. RONDELETIUM *de Piscibus*, JONSTONIUM *in Hist. Animalium* ÆLIANUM & BARTHOLINUM *C.*1. *Epist.* 9. *pag.* 27. *&* 28. item CASTELLUM *de Hyæna odorifera pag.* 49. uti etiam *Obs. Schraderi pag.* 212. speciatim *Anatome Castorii Parisiensis.*

Vis ejus fundata est in sale volatili admodum oleoso, acri & penetrante, & sensus graviter afficiente. Unde imprimis ad affectus nervinos dolorosos & capitis multum valet, ubi sensuum hebetatio adest, quos fortiter ferit; spiritus enim animales torpidos excitat, indeque in lethargo, paralysi, Apoplexia, epilepsia & quibusvis affectibus convulsivis, tàm internis quàm externis aphonia, vertigine castoreum frequentissimi & egregii usus est, quocunque modo adhibitum, imò nobilissimum est remedium carminativum, & flatuum discussivum; unde in affectibus intestinorum & abdominis torminosis & flatuosis, inflatione stomachi, v.g. colica flatulenta, passionibus hystericis, suffocatione hypochondriaca, &c. sacra anchora est, sive externè appensum, sive interne propinatum, acidum in primis viis, præprimis ex pancreate, & quocunque in corpore humano corrigit, motusque convulsivos potenter sistit & compescit. Ulterius in aurium tinnitu, asthmate convulsivo, epilepsia uterina, aliisque morbis uteri, in specie pro usu pellendi fœtum & secundinas, ciendi menses suppressos, & cum difficultate ac variis abdominis pathematis fluentes, sistendi mulierum dolores post partum, & promovendis lochiis, aperto consilio datur, & cum myrrha sociatur. Miror interea, cum adeo sit decantatum, ZWELFFERUM, quod in *Pharm. Reg. pag.* 65. omnem usum castorei in morbis uteri rejiciat, & dicat: minime esse consultum quod præscribatur in affectibus mulierum; & hoc pacto contradicit omnibus Medicis, cujus tamen asserti nullas video rationes: saltem rejicit ex præconcepta

concepta opinione, ut patet *loco allegato* omnes tamē mulieres castoreum, uti alia fœtida & graveolentia, ferre non possunt, quod *superius* dixi *sub asa fœtida*. Porrò in affectibus somnolentis & soporosis notum est, quod solum castoreum singulariter corrigat virulentiam opii, & somnolentiam ab opio inductā unde etiam in Lethargo, comate, cataphora, caro & similibus affectibus, ex gas liquorum fermentesentium ortis, nil melius quàm castoreum, præmisso prius vomitu, aut cum appropriatis purgantibus assumptum. In prædictis affectibus hinc cum scammonio sæpè propinatur, ut alterando simul laxet: vid. ZACUTUS LUSITANUS *l.1. de Med. Princ. Histor. 16.* ac FORESTUS *l.10. Observat.33.* qui per pilulas cochias & castoreum soporosum excitavit: sic TRALLIANUS in cura Lethargi commendat castoreum, junctum cum scammonio pro purgante: id quod moderni imitantur; uti etiam BORELLUS *C.1. Obs. 52.* quædam de castoreo ejusque facultatibus contra lethargum habet, experimenta: imprimis refert de sene quodam 55. annorum, qui post frigus nimium, in itinere perpessum, in lethargum incidens periculosissimum, post multa frustrà adhibita medicamenta à TRALLIANO ex castorei ℈ij cum scammonii ℈j pro duabus dosibus in oxymelite propinatis, optimè tandem curatus fuit. In variolis & morbillis aliisque exanthematibus expellendis, imò præservandis, castoreum singulare quid obtinet. Vermes enecat, teste, *Zacuto Lusitano Praxeos Admir. Observ. 133.* qui ad ℈j ter in lacte cū euphorbia propinavit. Præterea corrigit ellebori albi malignitatem & virulentiam, uti videri potest in THONERI *Obs. 227. pag. 224.*

Externè castoreum in aceto solutum, & cum spongia naribus applicatum, Lethargicos excitat; uti etiam refocillat, qui ex vaporibus narcoticis ex carbonibus, cellis cerevisiariis, vinariis vel similibus, somnolenti sunt. In paralysi, affectibus abdominis torminosis & flatulosis, colica v.g. passionibus hystericis &c. frequentissimi usus est, externe appensum. Hinc etiam in affectibus apoplecticis, epilepticis, ubi graviter stimulantes revellentesque præscribuntur clysteres, iis addi solet. In tinnitu aurium, & similibus affectibus aurium, egregium est bombaci involutum, & auribus applicatum, ii qui castoreum secum gestant, in aqua facilè suffocantur & submerguntur, quod, ut mirum videatur, nihilominus experientiam adducit BARTHOLINUS *C.2. Hist.17. Obs.16.* ubi mira habet de castorei vi in submergendo sub aquas.

Cautelam circa usum castorei HOECHSTETTERUS insinuare vult *Dec.4. Cas.2 pag.369.* Nempe ubi habitus biliosus, humores attenuati & tenues, spiritus subtiles ac mobiles ipsius usum vix convenire, benè autem in corporibus humidis & pituitosis. Videbitis *plura loco citato.* Vix tamen universalem hic ponendam legem experientia docet.

Quoad *Præparata*, prostant in officinis *Aqua hirundinum cum castoreo*, & *Aqua vitæ mulierum cum castoreo*; quæ medentur colicæ passioni, ut & passionibus hystericis: imprimis si epilepsia conjuncta sit cum passione hysterica, aut in epilepsia per consensum uteri, aqua hirundinum cum castoreo conducit.

Oleum castorei infusum frequenti usu usurpatur in paralysi & tremore artuum inunctione externa: ante paroxysmum febrilem inungitur spinæ dorsi, in specie in quartana, ad imminuendum rigorem febrilem.

Oleum castorei destillatum rarum, & propter empyreuma horridum est: quod si tamen non tàm per retortam, quàm potius per vesicam cum sufficiente quantitate aquæ destilletur, habebitur oleum minus fœtidum & efficacissimum, quod in amissa loquela propter paralysin linguæ instillatur non sine fructu & successu. Multi parant Extractum; verum sic multum de substantia volatiliore exhalat. Medetur passionibus colicis & hystericis, in quibus commodè permiscetur clysteribus; sicut etiam in clysteribus stimulantibus & revellentibus pro affectibus apoplecticis & epilepticis præscribi solet.

Frequentius autem sub forma *Essentiæ* adhibetur, quæ potens est remedium in omnibus prædictis affectibus nervinis, imprimis in cardialgia colica convulsiva & passionibus hystericis. In apoplexia & epilepsia cum aqua liliorum convallium, vel aqua salviæ & similibus solet præscribi. Variolas tam præservat quàm curat Essentia castorei, expellendo malignitatem, & per diaphoresin discutiendo unde hanc Essentiam quilibet sibi habeat commendatam, quando in morbis malignis acidum nervos irritat, ut in variolis cum Epilepsia observatur dosis est ℈j ad ʒß, vel sola, vel cum aliis appropriatis e.g. essentia myrrhæ, succini, spiritu C.C. rectificato, & succinato, & similibus sociata. Eadem Essentia & *externè* convenit in difficili auditu, tinnitu aurium, & murmuratione earum, similibusque affectibus aurium, ubi à guttulai ad ij, auribus prius purgatis, instilletur, vel cum bombace indatur: idque eò meliùs, si cum Essentia castorei permisceatur spiritus formicarum mirum est, quantum faciat in affectibus aurium tinnitum arcet, & fortiter discutit: nam ∽ formicarum per se est specificus in aurium affectibus. Sic applicatur abdomini & umbilico in colica & passione hysterica cum linteis. Partus tempore vix præsentius datur remedium, quam Essentia castorei, quatenus fœtum promovet, & dolores post partum præcavet. Pariter & in aphonia seu loquela amissa frequentius confert, & egregium experimentū est in affectibus apoplecticis & similibus. Fluorem album alterat, cum essentia succini in ▽ hysterica vel vino generoso. Optimus Essentiam hanc parandi modus est cum spiritu vini probè tartarisato, vel cum ℞ tartari ipsa, vel cum sale tartari, vel spiritu vini, vel spiritu formicarum, vel alio quodam appropriato: Conferatur LUDOVICI *Pharm. pag. 644. & 645.* Acidis præparandum non est castoreum, quia ab acidis invertitur non nihil textura ejus salina volatilis Oleosa, & ita quasi castratur. Pro affectibus nervinis etiam cum spiritu salis ammoniaci vinoso extrahi potest.

In ZWELFFERI *Pharmacopœia Regia pag. 67.* prostat *Essentia castorei composita*, quā inter alia commendat ad expellendas variolas & exanthemata alia; & B.D. LANGIUS ex *castoreo* & *asafœtida Essentiam* parabat anodynam dictam, cum *spiritu vini tartarisato* aut ℞ *tartari*. Hanc propinabat non saltem in affectibus uterinis & hystericis, sed speciatim præservandis variolis ac morbillis, & ne foveæ remanerent. Si verò tempestive ante febrim adhiberi posset, variolas omnino præcavet: præsente autem jam febre expellendæ sunt, & demum adhibenda hæc Essentia. Prostat etiam in Officinis ex castoreo, tanquam basi, Elixyr Uterinum Crolli: ad cujus imitationem Elixyr extemporaneum ex Essentia myrrhæ, galbano, succino, castoreo, camphora, aliisque.

Pellis Castoris combusta hæmorrhagiam sistit.

CATUS DOMESTICUS.

Catus domesticus animal est iracundum, & exinde in ira rabidum, venenosum & virulentum: qua de virulentia & malignitate felium videatur KIRCHERUS *in scrutinio Pest. pag. 406.* ubi habet exemplum de rabida fele interfecta, atque hospitibus in cœna apposita, iisque exinde in furorem & rabiem actis:

imò quod halitus etiam sanarum sit venenatus, & disponat ad phthisin, tabem & atrophiam.

Rari autem usus est Catus domesticus.

Mulo Medici seu Veterinarii *ex eo* volunt præparare *Medicinam Catholicam pro cura vaccarum, equorum*, &c. hoc modo:

Felem vivam coquunt in aqua, donec caro contabescat, & ab ossibus secedat: decoctum refrigeratum infundunt bestiis ægrotantibus, quâ haustâ aquâ decoctionis catti, denuo curantur.

Axungia est imprimis in usu Medico contra epilepsiam, habita sexus ratione vid. SCHMUCK *in Curat. Medico-Magicu.* in cujus tamen defectu præfertur Axungia catti sylvestris.

Aliàs felibus pro cura Epilepsiæ tertiam caudæ partem abscindunt, & ex illo erumpentes tres guttas sanguinis propinant ægro calidas in aqua florum tiliæ, & dicunt: expertum esse remedium ad suscitandos Epilepticos, in paroxysmo propinatum, observato saltem sexu: vid. HILDESHEIM *in Spicileg. 7. p.* 609. In Erysipelate feli vel catto nigro auricula vulneratur, atque exinde exstillans cruor parti Erysipelaceæ inungitur super imposito linteo sicco, illico erysipelas dicitur curare, aliàs erysipelas recedere solet: id quod testatur LOTICHIVS *Obs.* 97.

CATUS SYLVESTRIS.

Catus Sylvestris frequentius in usum venit Medicum, cujus axungia efficacissimum dicitur remedium in colica, in cujus paroxysmo graviori guttæ quædam liquefactæ, & umbilico instillatæ, egregiæ sunt: sexus tamen ratio habeatur ita ut recipiatur masculus pro mare & fœmella catti pro fœmina, uti refert HILDESHEIM *Spicil. 7. pag.* 609. In Epilepsia, præter ea, quæ habet AUTOR, pariter est certissimum remedium abdomini illita. Refert namque BRUNNERUS, quod ex felis sylvestris fœmella inuncta axungia umbilico fœminæ epilepsiam curet: sin ex felo sylvestri masculo, sanet epilepsiam masculi; & hoc confirmat SCHMUCK *in Curat. Magico-Magnet. pag.* 9. & dicit strenuè: *Res mira! axungiam felis, habita sexus ratione, statim inunctam Vmbilico epileptici, si curabilis sit epilepsia, illam post ejus usum brevi cessare, sin verò sit gravis, ita ut exinde mors superveniat, brevi post Epilepticos interire.* Quod an verum sit, experiundum. Tandem contra atrophiam axungia cati sylvestris reliquis pinguedinibus præfertur externè illita, quoniam impedit, ne membra ulterius contabescant, sed potius illorum nutritionem adjuvat.

CATUS ZIBETHINUS.

Catus Zibethinus, Zieberh-Katze/ est animal peregrinum, quod reperitur in Insula Ceylano, estque illorum plenissima; de quorum statura & figura videantur rerum exoticarum Orientalium Scriptores.

Animal hoc multum expostulatur, imprimis propter liquorem juxta testiculos situm, qui dicitur *Zibethum*; quod ipsum itidem non est ex testiculis bestiæ, sed omninò sunt distincti testiculi à vasculo Zibethico. Nam *vesicula Zibethi* est membrana vel folliculus membranaceus cuti intus impactus, hispidus & hirsutus, in medio habens rimam, ita ut primo adspectu fœmineum genitale videatur: Et quidem sita est inter testes & penem in maribus, sic tamen, ut æquè ac castoreum, nullum habeat commercium cum membro & testibus: Intrinsecus continet cavitatem, cujus parietes glandulosa substantia incrustat, durior ipsis testibus; per quas glandulas transsudat ittiusmodi liquor ab iis elaboratus, quem nos vocamus Zibethum, quod in cavitate folliculi ita elaboratum & rectificatum, per cochlear parvum, vel per instrumentum etiam, eximitur, & pro usu ad nos transfertur.

Plura qui cupit, videat Jonstonium in ubertima Historia Animalium, & Carellum, qui de hoc integrum Tractatum conscripsit, de Hyæna Odorifera inscriptum; ubi habet ejusmodi Anatomen & alia, quæ huc pertinent. Deinde etiam plura videri possunt in Bartholino, qui habet de magnitudine, statura & figura Cati Zibethini C. 4. Hist. 1. & Cét. 5. Hist. 49.

Zibethum ipsum per se est liquor fœtidus, tantillum tamen adeò illitum fortem & suavem spirat odorem Interne propter odoris fragrantiam, in parva nempe dosi, solet misceri spiritibus odoriferis, aquisque analepticis: In magna dosi revera fœtet instar stercoris, sed in minima dosi spirituosis & oleosis additû, mirè odores intendit. De viautem confortativâ multum adhuc digladiantur autores, & irridentillos qui pro tali scopo adhibent: Nam propter istam odoris penetrantiam non ab omnibus æque ferri potest. Sunt enim quædam mulieres hystericæ & hypochondriaci ruares, qui vix odorem ejus ferre possunt, non secus ac nonnullæ mulieres à castoreo abhorrent; Propter raram enim spirituum animalium texturam nimis commoventur hi ipsi à talibus odoribus, adeoque in inordinatos motus abrepti, facile spasmos viscerum internorum excitare valent. Aliàs hæc ipsa subjecta optimè ferunt Zibethum: Nam hystericis mulieribus cum aliis odoriferis aromaticis & carminantibus, itè cum castoreo, optimè intro propinari potest in passione hysterica, utut ratò interne usurpetur: Maribus verò umbilico illitum in colica convulsiva specificû singulare fuit PARACELSI, qui vel solum, vel cum oleo nucis moschatæ inunxit, tormina enim quæcunque abdominis, etiam cum oleo lautino mixta, insigniter alleviat. Eorum imò sunt, qui ex Zibetho, moscho oleo macis & similibus remedium parant, quod usurpatû mulieres hystericas diu à paroxysmis præservat, modò non nares nimium ferias; unde mulierculæ, dum passionibus hystericis corripiuntur, Zibethum inungunt vulvæ: dicunt enim valdopere delectari vulvam odoriferis: & dicunt insuper, Zibethum si inungatur naribus, passiones hystericas inducere; sin verò inungatur vulvæ, easdem curare. Porrò externe etiam pro exercitiis Venereis roborandis cum oleo majoranæ vel spicæ, aliisque appropriatis laudatur. Imò sunt, qui Zibethum cum balsamo apoplectico glandi penis illitum pro fœcundatione laudant, præprimis iis, qui frigidioris sunt naturæ. Zibetho si inungantur indusia, omnes fugantur pediculi: sed unguentum pro tali usu nimis est pretiosum.

CERVUS.

Cervi Historiam fusè describit GRABA *in Elaphographia*, GEORGIUS AGRICOLA *de Vsu Cervi*, CASPAR HOFMANNUS *in Paralipomenis*, & WORMIUS *in Musæo l.* 24. Totus meritò alexipharmacus & diaphoreticus dicitur, & omnia ex eodem parata easdem virtutes alexipharmacas & sudoriferas & obtinent, & potenter etiam exserunt.

Specialissimè in usu est *Cornu*, idquè quod vis. Cornu hoc revera est concretum medium in animali & vegetabili regno: nam est revera truncus è cervo crescens: & perplacet eorum opinio, qui renovationem in cornibus cervinis inde fieri dicunt, quod plantis novellis utantur cervi pro victu. Curiosum nempe est, quod cervus non castratus quotannis nova generet cornua, atque tunc quando cornua sunt dura & perfecta, cervus veneri inhiare soleat; Contra in cervo castrato nunquam cornua decidere certum est, sed ea perpetuo conservat. BURRHUS & alii mutationem cornuum singulis annis ex eo fieri dicunt quod cervi serpentibus vescantur, qui & ipsi exuvias deponere solent. Optimè autem hæc ipsa, uti & historiam,

toriam, quomodo cornua cervi renascantur & decidant habet RHEDI *in Experim. circa res ex India allatas*; item SACHSIUS *Gammarol. pag.* 182. & 462.

Cæterum cornua hæc sunt vel tenella, quæ surculum arboreum referunt, cortice suo non nihil hirsuto vestitum, suntque humidiuscula & rore sanguinolento respersa; vel indurata, ubi adoleverint, quæ, ut arbores, aridæ fiunt, hinc ad perfectionem proventa, decidunt sponte; quia non amplius aluntur à succo nutritivo. Unde ex ipsis cervis colligi debent, quando in summo perfectionis statu sunt, scilicet tempore verno, quando cervus recentibus plantis vescitur, decidua, vel intra duos dies fœmineos, i.e. 15. Augusti & Septembris: tunc enim sunt maturiora & ponderosiora, interius magis compacta, magis dura & magis albicantia, ac spiritu & sale volatili oleoque copiosissimo imprægnata; quod etiam de spiritu dicitur: efficacior enim ex talibus cornibus destillatur: contrario modo sese habet cum cornu cervi immaturo, quod non adeò est ponderosum; siquidem magis porosum, & in medio lituras & vestigia sanguinis exhibet:

Quoad *utendi modum*, cornu cervi rarò crudum & saltem raspatum aut pulverisatum usurpatur, quoniâ est durusculum & difficilis digestionis, utut etiam interdum sub tali usu in mortario probè tritum propinari possit in affectibus, ubi acidum in primis viis est obtundendum, & blanda diaphoresi opus est: sic revera aliis dentibus vel cornibus, v.g. Unicornu marino, aut ebori, æquipollet: imò debito tempore collectum, ab HORSTIO ipsi lapidi Bezoar præfertur, & merito: sed ejus loco præparatum potius, & ita in molliorem consistentiam redactum, usurpatur.

Præparatur autem cornu cervi pro usu alexipharmaco, sudorifero & expulsivo veneni, nunc *sine igne*, nunc *cum igne*.

Id quod cum igne præparatur, est cornu cervi ustũ, & est id quod remanet post destillationẽ spiritus olei & salis volatilis, & postmodum ad albedinem calcinatur. Est pura terra mortua, seu cornu omni virtute activa privata, nullumque amplius habet usum in scopo diaphoretico & alexipharmaco, nisi per accidens seu privativè, acida nempe quælibet primarum viarum potentissimè & avidissimè imbibendo, & ea insipida reddendo aut alterando, atque ita activitatem ejus in alias corporis partes impediendo: utut.

1. Mirè in diarrhœis & laxitate intestinorũ humidũ absorbendo adstringat; adeoque in morbis acutis cum fluxibus alvi, hæmorrhagiis, vomitu, cholera, &c. commodissimè propinari potest: vid. HORSTIUS *in Problemat. Decur.* 1.
2. Ubi est acidum abundans in intestinis, potest propinari: nam & acidum, & varios hinc inde succos acres, potenter absorbet.
3. Ubi sunt lumbrici in intestinis, potest propinari, quoniam illos pellit, præcipue infantum, teste experientia.

D. MICHAELIS *cornu cervi* cum antimonio, ana lævigata, in crucibulo calcinavit pro *pulvere anti dysenterico*: cujus compositionẽ videbitis in HOFMANNI *Clave Schræder. lib.* 2. *C.* 77. Cornu cervi hoc cum antimonio calcinatũ HARTMANNO in frequenti usu fuit in dysenteria epidemica: addit simul aurum, & vocavit *Antimonium solare cum fructibus Calvariæ*.

Eligatur potius pro usu alexipharmaco *Cornu cervi sine igne* seu *Philosophice calcinatum*, coquendo scilicet leviter cũ aqua simplici vel appropriatis, donec mollescat, & fiat friabile aliquantisper; vel suspendendo frustula cornu cervi in alembicum, quando destillantur aquæ ex plantis, adeò ut adscendens vapor penetret partes suspensas, & exinde fiant molles & friabiles; quæ præparatio dicitur *Calcinatio vaporosa*. Utroque modo extrahitur cornu cervi gluten rotidum nutritivum mucilaginosum, quod levi frigore in gelatinam condensatur. Hoc cornu cervi ita præparatũ de sale volatili & oleo quidem, ceu principiis activis sub gelatinæ forma jacturam patitur, magnam tamen salis volatilis & olei partem adhuc retinet, ratione cujus à ℈j ad ℥ß prodest ad temperandum Acidum primarum viarum; sicut & egregium est diaphoreticum in morbis malignis, & elegans alexipharmacũ, atque malignitatem expellit, ardores & æstuationes nimias in corpore sedat, junctum cum unicornu vero, & fossili, ♁ sigillata, Lemnia, bolo Armena, succino, coralliis, Antimonio diaphoretico, camphora, ☉ ibus volatilibus, & laudano opiato in refracta dosi: uti, videbitis in Sennerti Praxi, LUDOVICI *Pharmac. p.* 147. & WEDELII scriptis. Atque hoc verum esse, patet ex eo, quod cornu cervi philosophicè præparatum, si indatur retortæ, præbeat spiritum, sal volatile, & oleum utut non in tanta copia, ac si destilletur cornu cervi crudum. Adeoque in morbis acutis, benignis & malignis, pro scopo alexipharmaco & expulsione sudorifera, planè polychrestum est remedium, meritò cornu cervi usto præferendum: Videatur HELMONTIUS *in scriptis pag.* 373. & HORSTIUS *in Dispens. pag.* 239. Hinc unà cum aliis varii ex hoc *Pulveres bezoardici* & *diaphoretici* componuntur e.g. *Sennerti*, *Michaëlis*, *Ludovici*, &c.

Magisteria cornu cervi per præcipitationem nil valent; Calces enim sunt plane inertes. Istud quod per abstractionem cum spiritu nitri fit, tolerabilius est, ut ex spiritu nitri sal volatile nonnihil infractum sit; unde fit remedium salsum tertium, malignitatis non ineptum correctivum: de quo videatur LUDOVICI *Pharm. pag.* 294.

Gelatina coquendo elicita nihil aliud est, quàm ros ille nutritivus, quo cum nutritur, & quasi Quinta Essentia cervi, & alexipharmacæ æque ac antifebriles vires in ea sunt reconditæ, si ejus ℥ß l. ʒvj ad ℥j in cerevisiæ vel potus ordinarii mensura dimidia aut integra dissolvatur, ita contra æstum & malignitatem febrium aliorumque morborum, & pro expulsione, optimum est evporiston. Sed temperata magis est, magis analeptica, & temperando quæcunque acria in corpore, atque inde natas effervescentias sedando, caloris naturalis mitigativa; hinc in febribus continuis usitatius nihil est Gelatina cornu cervi, tàm in Julebis alterantibus & alexipharmacis, quàm potu ordinario dosi largiori propinata, uti jam dictum. Nam ista Gelatina est nihil aliud, quàm sal volatile concentratum à mucilagine spermatica. Prostat vel simplex, pro hecticis, phthisicis, scopo expulsivo in variolis, purpura, febribus petechialibus; vel aceto destillato irrigata, vel succo citri acidulata, & ubi est ardor & ebullitio massæ sanguineæ nimia, est magis conveniens.

Ex gelatina cornu cervi paratur aliàs egregia *Essentia* seu *Extractum* cum spiritu Sambuci aut Juniperi per fermentationem ex baccis præparato; cui essentiæ si addatur postmodum sal proprium volatile cornu cervi, erit Essentia elegantissima alexipharmaca & sudorifera.

Ulterius ex cornu cervi, uti etiam ex aliis partibus, spiritus volatilis destillatur; vel cum vel sine oleo. Cornu cervi per se destillatum ex retorta, dat primò *phlegma spirituosum*; deinde ☉ *volatile*; & tandem *Oleum empyreumaticum* (Ex ℔ viij cornu cervi spiritus rectificati ℔ij eliciuntur) Remanet *cornu cervi ustum* instar carbonis nigrum, quod reiteratâ in vase aperto calcinatione ad albedinem redigendum.

Absque Oleo destillatur cornu cervi per retortam cum nitro; nempe ex cornu cervi raspato, & cum

nitri permisto, per retortã destillatur, quemadmodũ aliàs elyssi destillari & parari solent. Prodit spiritus cum sale volatili parum verò admodum Olei.

Alii non ineptè simul addunt partim ad odoris gratiam, partim ad meliorem pro genere nervoso appropriationem, succini albi debitam quantitatem, & appellatus *spiritus cornu cervi succinatus*. Dosis hujus spiritus per se rectificati ad movendũ sudorem est ʒß ad ℈ij. Videtur hanc destillationẽ subinnuere GRABA *in Elaphogra. pag.* 209. dum spiritum talem additione salis infernalis parare docet.

Quomodo ~ C. C. rectificandus, docet LUDOVICI *Pharm. pag.* 253. Alias usitatissimus est in cura febrium, ac morborum acutorum malignorum pro excitando sudore, non minus quam in cura epilepsiæ, in qua spiritus hic volatilis salinus potest esse succedaneum spiritus cranii humani: quia ipse est specificus in Epilepsia; in spiritu enim & sale volatili cornu cervi ritè rectificato anima & quasi Essentia ipsius cornu cervi residet. Penetrat totum corpus, vi alexipharmaca malignitatem corrigit, per sudorem eandem expellit acida vitiosa corrigit, & pustulas, maculas, variolas, petechias &c. expellit. Paucis, polychreston est remedium. Certè in incremento morborum malignorum nihil melius est: nã in statu ferè fixioribus uti opus est.

Quidam *sal volatile figere* tentant beneficio acidorum, aceto, spiritu salis, &c. sed male agunt; quia acida vim ejus potius destruunt. Potius igitur per se usurpetur, cujus dosis est ℈j in liquore proprio, hoc est, in forma spiritus sale volatili impræg̃nati ad ʒß. Rarum est, quod refert MOEBIUS *Dissert. de Vomitoriis*, quod sal volatile cornu cervi rite exhibitum præter sudorem etiam soleat vomitum ciere, de quo nullus alius aliquid monet.

Spiritus cornu cervi rectificatus, seu *cum sale* suo *volatili* probè *impræg̃natus*, addito modico camphoræ, excellens est sudoriferum in febribus & morbis malignis. Sic aliis etiã addi potest hic *spiritus essentificatus* & ita pro pluribus usibus parari remedium. Hac ratione possumus etiam pervenire ad exaltationem Olei pestilentialis Heinisii, de *quo superius*, ubi *de camphora*.

Pertinet huc imprimis *liquor cornu cervi succinatus*, qui elegantissima Medicina est:

℞. ⊖ *vol. succini* probè *rectif: aciduli*
C. C. optimè depur. ã. part. æqual.

Dissolvuntur in *spiritu cornu cervi rectificato*, aut *essentificato*, q. s. ad fortem saturationem. Cessante effervescentia hac destillentur & rectificentur; sic salia volatilia cum spiritu adscendunt, & liquorem hunc constituunt, pro usu admodum multiplici.

Ejusdem cum spiritu & sale volatili naturæ & essentiæ, sed quasi concentratæ, est *Oleum destillatum*, quod à cornu cervi usto, vel etiam à sale tartari aliquoties rectificatum, fit aurei coloris, & cujus aliquot guttæ, vj, viij, l. x. ad xij idem præstant, quod salis volatilis ℈j: sed simul ardorem corporis & æstus insignes concitat. In passionibus hystericis & colica convulsiva singulare est remedium: nam hoc oleum nihil aliud est, quàm sal volatile cornu cervi concentratum; quod probatur ex eo, quod mediante sale tartari probè subactum & digestum, dimittat tandem spiritum urinosum volatilem, & sal volatile, *de quo* videatur BARNERUS *in Prodr. Vindiciarum Lit. B.* Encheirises sunt observandæ hæ: duplæ sumantur partes *sal. tartari*, ad p. j. *olei*; vel sumatur tantum *salis tartari*, donec mutuâ tritura in grumos quasi abeat. Factâ digestione diuturna destillentur per retortam vitream in arena, & prodibit liquor obscurus: cui additur *spiritus vini*, & ita in phiola alta igne arenæ sublimatur ⊖ volatile.

Ulterius efficax potest fieri *Essentia cornu cervi*: Nempe oleum cornu cervi fœtidum, affusa pauca aqua, rectificatur, donec aureum acquirat colorem: hinc oleum illud conjungitur cum sale volatili proprio interventu spiritus vini, & ita essentiam constituit; nam sal volatile, oleum & spiritus, nequeunt jungi, nisi interventu spiritus vini. Conferatur Tackius in Phasi 2. pag. 118

Salis fixi nihil ex cervo obtineri potest.

Etiam præter cornu cervi maturum colliguntur *tenella cornua cervi*, quæ etiam vocantur *Typhæ cervina*, item *cornua cervina novella*, die Hirsch-Kolben/ quæ similiter usurpantur in usu Medico.

Destillata suggerunt *Aquam spirituosam*, paucum aut vel nullum *sal volatile*: quod si verò putrefiant, *sal volatile* facilè dant. Dicta aqua è typhis cornu cervi, vulgò Hirsch-Kolben-Wasser/ est egregia contra palpitationem cordis, & egregium vehiculum pueris & infantibus, etiam adultis, pro remediis alexipharmacis in morbis & febribus malignis, & expellendis variolis & morbillis, item in epilepsiis, tàm per se, quàm aliis remediis appropriatis permista. Sic & puerperæ in purpura hac aqua utuntur feliciter; item in nimio fluxu lochiorum, dysenteria & scorbuto. Præparationem habet AUTOR.

Sequitur *corium*, quod dat *cingulum* pro mulieribus cujus usum habet AUTOR. An verò peculiare quid obtineat? disputare nolo: ligaturam aliquid efficere credo. BURRHUS tamen illud valde commendat contra podagram, si ex eo rite præparato caligæ fiant; qui ipse parari curabat vestem ex corio cervino Principi cuidam: nihilominus non credo, quod res successerit feliciter SCHMUCKIUS *in scriptis pag.* 29. partũ certo promovere testatur lumbis amplicatum.

Os de corde cervi nihil aliud est, quam tendines musculorum cordis circa arteriæ magnæ exortum, qui ætate indurati, in substantiam cartilagineam, & tandem osseam degenerant: Videatur BOYLE *de Firmit. & Fluid. Sect.* 70. quod & in aliis animalibus videre est. Tale enim os non tantùm est in cervo, sed etiam in bobus observatum fuit, in quibus tendines cordis sæpius reperti fuerunt ossei; Imo, testantibus Anatomicis, in semoribus hominibus similia ossa in corde fuêre reperta; sicut & ipsa arteria magna circa cor in cartilaginem mutata, observata fuit. Unde PLEMPIUS errat, qui ossa hyoidea pro ossibus cordis cervi venditat. Os hoc vulgò præ cœteris dicatum esse cordi putant: unde etiam Confectionem Alchermes ingreditur. Sunt tamen qui negant sunt qui affirmant: contra abortum, tanquam specificum, cum granis Chermes, & cum convenienti vehiculo, mirè solet commendari; utut, præter lenem vim temperandi acidum parum valeat: vid. CRATO *Tomo* 2. *Epist.* 160. & CHIOCCUS *in Mus. Calceolarii. Sect.* 6. *pag.* 697. Quidam dicunt: quod propinatum dosi debita os cordis cervi puellæ lascivæ, si suspicio est, impræg̃nationis, posse hoc pacto perveniri in certitudinem rei. Sed vana sunt ista singularia attributa, quæ huic ossi adscribuntur, nata ex præconcepta hypothesi de cordis eminentia præ cœteris partibus, & de radice vitæ in corde fundata. Nil enim certè peculiare præ aliis ossibus habet. Conf. LUDOVICI *in Pharmacia.*

Priapus cervi est multi usus. Attendendum autem, ut colligatur & transfodiatur cervus eo tempore, quo in coitu reperitur, ita enim maximi usus est in stimilanda venere in forma pulveris ad ʒj assumptus cum ovo sorbili & pauco Vini generosi, & multum confert ad stimulandam Venerem: teste SOLENANDRO, *Sect.* 4. *Conf.* 69. Dysentericus vero usus nullus est, dum hiat in venerem, ubi potius damnum infert:

videatur

videatur HELMONTIUS *Tract. Pleura Furens.* Alio verò tempore, quocunque etiam, si cervus transfossus fuerit, & priapus inde collectus, optimum & singulare euporiston est contra dysenteriam & pleuritidem; sicuti dixi de priapo tauri seu bovis & ceti. Et quæ valent de his priapis, ea κατ' ἐξοχὴν dici possunt in cura dysenteriæ & pleuritidis de hoc priapo cervi; sive sub pulvere aut rasura à ʒß ad ʒj in aqua appropriata, e. g. in aqua plantaginis, menthæ, &c. pro dysentericis; vel in aqua cardui benedicti, & tussilaginis propleuriticis, addendo parũ laudani opiati, assumatur; sive recipiatur rasura hujus priapi, & coquatur, & decoctum exhibeatur ægro; aut decoctione inde paretur gelatina, expectando sudorem: in quibus affectibus repetito usu sunt egregii, utut quidam priapum ceti hisce præferant. Commodè etiam Electuariis anti dysentericis rasura hæc additur. Præterea contra colicam passionem & affectus hystericos egregiè convenit hic priapus, confirmante BARTHOLINO *Cent. 6. Hist.* 50. Externè priapus pulverisatus, & cum vino testibus inunctus, singulariter stimulat Venerem, teste BARTHOLINO *citato loco*; concubitum etiam voluptuosiorem excitat: debet tamen, ut jam dixi, esse sub tempore coitus abscissus cum testiculis, quando hiat in Venerem, quod non habet AUTOR *noster*.

Testiculi cervini optimi sunt ad stimulandam venerem, si à cervo sub veneris æstu occiso exscissi exsiccentur, & pulverisati asserventur pro usu.

Sanguis & viscera sanguinea, non secus ac cornua, vi diaphoretica quoque decantatissima sunt: Unde HARTMANNUS *in Praxi Chymiatr.* Sanguinem cervi, ☉e & ☽ in Ariete existentibus, pone aures extrahit, & linteaminibus excipit; quæ vino infundit, & sudorem sic provocat. Specificum dicitur contra propinata venena, dolores artuum, & alvum sistendam: vid. WORMIUS *in museo l. c.* Quidam pro stimulanda venere commendant sanguinem collectum ex cervo transfosso, dum hiat in venerem; cui adhuc calido admiscent:

Pulv. tragacanth. ʒij.
nuc. moschatæ,
caryophyl.
cinamomi ā ʒß.
camph.
moschi
ambræ à ʒj.

Hæc invicem in s. q. *sanguini adhuc calidi* miscentur, ut fiat Massa, ex qua formantur globuli, qui exsiccati, & in manu dextra detenti, potenter incitant in venerem. Ex sanguine cervi, vel ex aliis visceribus sanguineis, spiritus volatilis, & sal volatile, destillari possunt, quæ in morbis malignis & epilepsia usitatissimè adhibentur.

Oleum sanguinis cervi commendatur in podagra.

Lachrymæ, quæ colliguntur circa oculorum angulos in cervo, fueruntque sordes concretæ circa angulos oculorum in iis, dicuntur lapis Bezoar Arabum qui pro scopo alexipharmaco commendant; quod tamen falsum & fabulosum est: vid. LUDOVICI *in Pharm.* nihil enim valent, & nullus eorum usus est, quicquid etiam in hoc puncto asseratur à ZACUTO LUSITANO *Lib. 5. Med. Princ. Hist.* 29. Reliqua quæ habet AUTOR de pellendo fœtu mortuo, videri possunt *apud eundem.*

Sevum cervinum optimum est in excoriationibus superficialibus remedium consolidans. In procidentia ani hic calide eo inungatur, & blande intrudatur, quod remedium familiarissimum est. Quin & contra intertriginem, uti & fissuras manuum & pedum ex frigore; penetrat enim admodum, & præ aliis pinguedinibus est resolutivum, & sic optimum dat levamen. D. NESTER recepit guttam sevi cervini unam, immisit in urinam periculose decumbentis; unde hanc habebat observationem: si gutta subsidebat in urina, desparationem; si verò supernatabat, salutem futuram deprædicabat.

Astragulus In dysenteria laudatur.

Lapis in corde, ventriculo, vel *intestinis* repertus, æquiparandus omninò, si non præferendus, lapidi Bezoar, & compositus est ex acido & alcali urinoso, ita tamen, ut alcali prævaleat.

COCHLEA.

Cochleæ testaceæ imprimis in usu sunt & quidem majores, quæ juxta vites reperiuntur, uti & eæ quæ dicuntur *Limaces*, die rothe wege Schnecken/ quæ sunt sine testis.

Usurpantur vel totæ, vel ejus partes.

Limaces, in genere quidem omnes cochleæ, valde commendabantur pro hectica & phthisi, modò ritè stomacho digerantur; suggerunt enim gelatinam, copioso sale volatili admodum temperato, quale habetur in plantis refrigerantibus, imprægnatam. Unde præparatæ ad esum, imprimis si antè nutriantur cum saccharo, egregium nutrimentum pro partium spermaticarum seu nervearum sustentatione suggerunt, adeoque ad febres hecticas, ardores corporis lente emaciantes, & inde natas atrophias, non incommodè usurpari possunt. Ita Itali cujusdam singulare remedium fuêre, qui exhibuit limaces montanos hoc modo præparatos: Per aliquot dies non pascebantur, sed tantum saccharo & farina satiebantur duobus vel tribus diebus postea in aqua & pauco aceto coquebantur leniter, postmodum verò jure optimo gallinæ vel arietis. Hac ratione præparati & propinati egregiè conveniunt in hectica; humectant enim bonumque sanguinem generant, nec sunt difficilis adeo digestionis. Sic AMATUS LUSITANUS *C. 3. Cur. 53.* curavit quendam hecticum per cibum pullorum gallinarum, testudinibus nemoralibus saginatorum, unà cum potu lactis asinini, RIVERIUS *C. 1. Obs.* 92. singulare refert exemplum de hectica marasmode desperata, curata tamen à rustico per decoctum limacum rubrorum agrestium. Par ferè ratio est ostreatum, utut cochleæ sint densioris consistentiæ, hinc eæ etiam ab AUTORE refrigerare, incrassare, lenire, nervis conducere, &c. dicuntur rectè.

Externè podagram, & similes dolores, ab acido obortos, curant & sistunt, propterea quoniam sale volatili alcali occulto constant; quod simile est ranarum vel spermatis ranarum alcali occulto, ratione cujus absorbet acidum podagricum, & sic solamen doloribus affert. Limaces enim, seu cochleæ contusæ, suggerunt succum aquosum, nonnihil viscidum, qui simillimus est spermati ranarum, in recessu habens alcali temperatum; adeo ut in affectibus podagricis & erysipelaceis egregiè conveniat. Cum testis contusæ, & in consistentiam cataplasmatis redactæ, atque parti tumenti impositæ, speciatim prosunt in resolvendis & discutiendis tumoribus aquosis & serosis. *Petrus à Castro* tanquam secretum in ascite commendat, abdomini impositum. Præterea etiam in aliis hydropis speciebus particularibus, quales hydrocele, hydrocephalus, crura arthriticorum serosa, ubi opus est resolutione aquarum, egregiè conveniunt; imprimis si iis contusis inspergatur pulvis fimi caprilli, & addatur semen carvi; sic enim Cataplasma fortius resolvens evadit. Loco horum à quibusdam etiam cancri fluviatiles substitui solent. Imo cosmeticæ sunt, si liquor ex cochleis contusis consale tartari sperfis paretur,

Limaces vivi appositi prosunt ad procidentiam ani, in nimio tumore ac ardore hæmorrhoidum.

Sunt porrò, qui ex ipsis cochleis benè prius ablutis per balneum Mariæ destillant phlegma seu aquam pro usu diuretico, ut & cosmetico in vitiis cutis, manuũ & faciei, instar aquæ spermatis ranarũ, quæ sit instar exemplaris; quoniã sale volatili occulto constant: de quo videatur TACHENIUS *in Hippocrate Chymico.*

Liquor tamen per deliquium meritò aquæ destillatæ præfertur, tam secundum AUTORIS manuductionẽ ex cochleis contusis & sale communi, vel meliùs cum sale tartari consperſis in loco frigidiusculo, ubi in liquorem egregiè cosmeticum defluunt, quàm simpliciter ex cochleis vel limacibus acubus pertusis sponte sua effluens: uterque liquor sale volatili alcali temperato, i.e. minus oleoso, imprægnatus est; ratione cujus in ardoribus & doloribus, ex acido viscido oriundis, in specie in podagra, egregie anodynus & refrigerans est egregium.

Testæ cochleaceæ congeneres sunt testis cancrorũ, fluviatilium; hinc usus pariter diureticus est. Unde adeo decantatæ sunt in cura hydropiseos per urinam curando. Usurpandi modus est, ut tantum exsiccentur & pulverisentur. Tempore hyberno opercula habent, quo se contra hyemem defendunt; hæc benè abluta, & pulverisata, pariter per urinam curant hydropem, si singulis mane & vespertino tempore sumantur inconvenienti vehiculo, quantum cultelli cuspis capit. Alii recipiunt dicta opercula, resolvunt in spiritum salis, resoluta per abstractionem menstrui coagulant, & per deliquiũ fluere faciunt. Talis liquor diureticus egregius est in hydrope. Loco spiritus salis in vino acidulo, vel aceto, solvantur, & idem erit.

CUNICULUS.

De *Cuniculo* nihil habeo, quod dicere possum.

E. ELEPHAS.

Elephas est animal satis cognitum, cùm hinc inde transportetur raritatis gratia.

Officinis nil suggerit nisi *dentes*, *Ebur* dictos, qui ex maxillis prodeunt, & foras prominent: interdum sunt ingentis satis magnitudinis, adeo ut in India Orientali, & in regione magni Mogol, inveniantur tantæ magnitudinis, ut in utroque possit insidere homo sine gravatione & molestia Elephantis.

Ebur hoc pro more dentium firmioris & compactioris est consistentiæ, & sale volatili magis concentrato imprægnatum. In medicina est magni usus, vix autem nobilius est cornu cervi nostrate, imò fere inferius, minus de virtute alexipharmaca obtinens, utut structura sua ferè coincidat; unde & omnia remedia, quæ ex cornu cervi parari possunt, inde habentur. Præossibus dentes, & speciatim Ebur, acriora & magis corrosiva acida potentius imbibere, ab istis excitatas effervescentias compescere, phlogoses vagas reprimere, speciatim post iræ ex candescentiam varia metuenda mala præcavere, item contra abortum præservativè convenire, & fluorem album nonnihil reprimere solet.

Eodem modo tractari potest ac cornu cervi, eadem quoque producta suggerit: imprimis præparatur tàm sine igne seu Philosophicè, quam cum igne, uti dixi de cornu cervi. Præ cœteris tamen usitatissimum est Ebur philosophicè præparatum pro scopo temperandi acidum oberrans in corpore humano, & compescendi phlogoses ac febriles ebullitiones eminet; dumque ebullitiones febriles sistit, valde commendatur in febribus ardentibus, item malignis, propinatum nunc solitarie, nunc cum antimonialibus diaphoreticis, nunc cum coralliatis absorbẽtibus, nunc cum salinis abstergentibus, nunc cum aliis præscribitur. Valde roborare dicitur hepar, seu convenire in massæ sanguineæ deficiente crasi corrigenda, & hinc cum Hepat co rubro Dresdensium, aliisque remediis hepaticis miscetur. *Beato* D. MICHAELIS in usu erat *Pulvis epaticus compositus*, qui constabat ex ana Eboris sine igne, & epatici rubri: quem frequenter usurpabat post potum nimium, item in phlogosi vaga scorbuticorum, anorexia &c. Ratione acidi, quod compescit, commendari solet in fluxu mulierum albo, sicuti aliàs est remedium, quod valde convenit mulieribus: imprimis commendatur iis, quæ acido abundant: specialissimè autem illud contra abortum laudant quidam in quo præcavendo vel solum cum Magisterio coralliorum, præparato cum succo citri, frequens adhibetur, imprimis ubi is metuendus est ob symptomata abdominis: Loco ejus tamen cornu cervi substituatur. Præterea in lumbricis solet propinari infantibus, ubi usus non est frustranei. In passionibus hystericis datum ebur sine igne cum appropriatis est utile remedium. Contra iracundiam tandem valet, quod tamen & cornu cervi sine igne quoque competit. Dosis est à ℈j ad ʒß vel ℈ij.

Ebur ustum est cornu seu terra mortua, omni virtute & efficacia activa spoliata, unde usus interni est nullius aut rarioris vulgariter in officinis dicitur *spodium ex ebore*, ad differentiam spodii mineralis. Adhibetur externè in collyriis, & in exsiccandis vulneribus.

Spiritus qui ex ebore destillatur, mitior est spiritu C.C.

EQVVS

Equus terrestris est animal satis notum.

De hoc observetur, quod exinde quidam volunt conficere singularem Medicinam ex pullis equorum in epilepsia: nimirũ *in lingua pulli* recens editi reperitur *caro rubicunda glandulosa*, *Coagulum* seu *Hippomanes* dicta, spithamæ longitudine, quæ & eximenda, antequam aërem hauriat pullus, alias devorat illam: ex qua parte carnosa siccata & pulverisata præparant singularẽ medicinam pro epilepticis, & quidẽ ex pullo mare pro masculo, & pullo fœmina pro fœmella. AUTOR *noster* cœliacis & dysentericis commendat.

Lac equinum præprimis commendatur in phthisi & & atrophia.

Stercus equi recens est medicina magni & multi usus, cujus vires sunt singularissimæ, imprimis ex mare non castrato, von einem Jungen und starcken Hengste; quod internè non tantum in sanguine compescendo adhibetur, si succus ex stercore recenti exprimatur, sed etiam præterea ad colicam convulsivam, passionẽ hystericam, pleuritidem, icterum, morbillos, & variolas egregium est remedium, utut multis nauseosum. In colica experimentum est certissimum, si recipiatur stercus equinum maris non castrati recens, subigatur cum haustu vini vel cerevisiæ, vel quocunque liquore bene exprimatur succus, coletur per linteum, & haustum egregium erit remedium expectando sudorem. Unde etiam sunt, qui dicunt, quod ex hoc stercore fit paratus *Syrupus Divi Lutheri*, qui est singularis in colica, in hysterica passione idem ejus usus est, & vix habetur præsentaneum magis remedium, quam stercus equinum. Angli illud dicto modo præparatum, ceu euporiston usitatissimum, adhibent in pleuritide, quã curat per sudorẽ citò, tuto & jucunde, si mox in principio ejus adhibeatur, imprimis si sit stercus equi maris non castrati, id quod præ aliis comendatur in pleuritide. Quod autem de pleuritide dicitur, de omnibus inflammationibus partium internarum est intelligendum: nec vulgaris est usus in angina idem stercus, quod imprimis convenit, si sit pastum animal avena: ab hoc ipso enim obtinet virtutẽ discussivam & per sudorem curat: in angina certè stercus equinũ non cedit stercori hirundinũ & canis. In peste laudatur à *du Hamel de Affect. Corpor. pag.* 321. In variolis usus

obtinet

obtinet, ut infantibus æquè ac adultis infundatur nodulus stercoris equini in cerevisiam vel potum ordinarium, ut eruptio variolarum promoveatur, & fauces ab iis defendantur, quod aliàs, si affligantur variolis, solet esse casus periculosissimus. Bina tamen stercora sunt, quæ huic in quibusdam casibus præferuntur: in variolis nempe stercus ovillum, tritum cum haustu potus ordinarii, colatum & propinatum; in morbillis optimum est caprillum. Equinum interim non minus laudatur propter vim nitrosam volatilem: Hinc in ictero flavo pro correctione biliis nimia pinguedine, & acuenda eadem admodum commendatur. Instranguria notum est remedium, quod subitò etiam externè contumacissimam curat.

Externè adhibetur in hæmorrhagiis, si ex illo fiat cataplasma cum aceto, & applicetur parti, ubi effluit sanguis: Alii volunt, quod stercus equinum siccetur, siccatum pulverisetur, & pulverisatum adspergatur sanguini effluenti; sic enim instar pulveris sympathetici sanguinem sistere dicunt. Valdè confert in discutienda inflammatione faucium vel partium oris.

Post stercus est *sudor*, qui quidem non solet adhiberi: nihilominus si poterit à muliere prægnante cum vino, fœtum ejicere, & abortum producere solet. Equorum sudores noctu lucere, videbitis in BORELLI *Obs. Cent.* 1. *Obs.* 3. *pag.* 6.

Lichenes equorum sunt ingentes istæ Verrucæ, quæ adnascuntur pedibus equorum, & quas interdum dejiciunt suâ sponte in stabulis. Hi lichenes multum commendantur in curanda passione hysterica sub forma pulveris. Aliqui etiam horum rasuram comdant ad quemcunque feremorsum. *Externè* instar suffitus recipiatur in vulvam; hoc ipso enim mirè passiones hystericas compesci asserunt; unde pulvis præsentissimus in suffocatione uterina est hic *Paracelsi*:

℞. *Verruc. equor.* ℥j.
asa fœt. ʒj.
ung. capr. ℥ij.
M. f. Pulvis:

Cujus ℈j accendatur, & fiat suffitus per tubum ad uterum, de quo dicit FONSECA L. 1. *Cons.* 31. nullam esse sanatam, quæ ab illo non excitetur. Pulverisati & naribus inflati hæmorrhagias sistunt: vid. *du* HAMEL *de Affect. Corpor. pag.* 317.

Essentia etiam horum *lichenum* valdopetè convenit in curanda passione hysterica, qualem *Essentiam* præparare docet *Agricola Comm. in Poppium*: sicut & HARTMANNUS & CROLLIUS *Extractum lichenum* ad idem malum adhibere solent.

Sequuntur *Testes equini* per castrationem exempti. Hi prius discindantur, & post temperato igne exsiccati cum Essentia myrrhæ irrorentur, ut diutius durent: sic pulverisati mirè commendantur in compescenda colica, & eorum usum hinc rectè commendat ZACUTUS LUSITANUS, FONSECA *in Cons.* 59. *Lib.* 1. aliique. *Dosis* ʒß ad ℈ij l. ʒj. Propinatur pulvis, vel solus, vel cum semine anisi, vel cum priapo tauri aut cervi, cum priapus tauri & cervi per se non sint ultimum remedium in eadem. ZWELFFERI certè experimentum fuit, pulverem horum cum aqua florum liliorum alborum ad pellendum partum difficilem, fœtum mortuum secundinam, lochia, & si quid in partu, vel post partum remansit in utero, ita ut sint unum ex primariis pro partu difficili specificis: vid. GESNERUS *l.* 1. *Epist. pag.* 27. sicut quoque HEINRICUS *ab* HEER *in Obs.* 14. notabilem observationem habet de fœtu mortuo, mediante pulvere testiculi equini ejecto. Hinc quidam hunc pulverem, ex schola HELIDÆI PADUANI profectum, laudant.

℞. *Testic. equin. d. m. pulveris.* ʒj.
borrac. venet. ʒß ad ʒj.
croci ℈j.

Misce pro duabus vel tribus dosibus æqualibus, successivè in aqua liliorum alborum sumendis, & maximè prosunt in partu difficili, fœtu mortuo, & secundina expellendis.

Plura qui cupit de virtute horum testiculorum in pellendo fœtu insigni, videre potest GESNERUM *Lib.* 1. *Epistolarum pag.* 27. item FONSECAM *in Consult.* 89. & denique HORATIUM AUGENIUM, cujus speciale fuit secretum *P.* 1. *Lib.* 7. *Epist.* 8

Vngula equi est etiam officinalis contra passiones hystericas, qui exinde parant *Extractum* pro usu interno. Partes istæ *Vngulæ equinæ*, quæ abscinduntur, quando nova imponenda est solea, pulverisatæ & exsiccatæ, adeoque ʒj assumptæ, valde conveniunt in diarrhœa & dysenteria, uti affirmat AGERIUS *in Tr. de dysent. pag.* 26. & eadem ungula fixa cum butyro & assumpta, fuit secretum HELMONTII in cura dysenteriæ. Observetur autem, quod non debeat desumi ex equo lasciviente, alias magis erit nociva quam proficua: videatur HELMONTIUS *in suis scriptis*, speciatim *in Tractatu: Pylorus Rector*; qui, quæ habet in Practicis, meretur fidem maximam, testantibus omnibus, utut in Theoria interdum à vero abludat. Suffitus ejus genitalibus exceptus menses retentos & fœtum mortuum promovet. In peste quoque commendari solet.

Res mira est, quam quidam referunt, certa tamen, quod soleæ equinæ ex ferro, quo alius fuit interfectus, fabricatæ equos licet tardos, reddant celeres cursu, & fœnum seu capistrum ex eodem ferro eosdem equos, utut ferocientes, admodum placidos tamen ac tractabiles efficiat.

Saliva equorum spumescentium recens detracta & cum oleo rosarum l. amygdalorum amarorum subacta, in aurium tinnitu, earumque doloribus, nec non verrucis delendis, commendatur.

Hippolithus, ut rectè dicit AUTOR, uti structura, ita & usu coincidit cum lapide Bezoar Occidentali. Plura *de hoc Hippolitho* videbitis in M. A. N. C. *Ann.* 3. *Obs.* 246. *Ann.* 4. & 5. *Obs.* 167. *pag.* 215. *seqq.*

EQVVS MARINVS.

Equus marinus, qui vocatur *Hippopotamus*, potiùs autem & genuino vocabulo *Rosmarus*, Germanicis Wallroß/ dictus, à modernis tantum est inventus, cujus varias qualitates & facultates videbitis in CHIOCCI *Musæo Calceolarii Sect.* 6. *pag.* 694. *Musæo* WORMII, & MARTENS Spitzbergische Reise Beschreibung.

Ex hoc Hippopotamo imprimis usitati sunt *dentes* magni; quorum unus, qui utroque latere oris reperitur, eminet in maxillis, qui deorsum versus reflectitur, reliquis omnibus sursum vergentibus. Hic dens hippopotami præparatus est specifica medicina contra quascunque hæmorrhagias assumptus, quod præter MINDERERUM *in Medic. Milit. pag* 169. confirmat etiam experientia D. MICHAELIS, qui pulveris horum dentium fœminam, desperato fluxu hæmorrhoidum gravatam, unica dosi ab eo liberavit. In terrore etiam, & contra alterationes corporis à terrore inductas, propinari solet, ne noceat. Nempe pro more aliorum hujusmodi concretorum potenter vitiosa acida absorbet, & hinc mille natis malis confert. Præterea quoque ad morbos convulsivos quoscunque, speciatim ad spasmos, expertus est, unde etiam quidam annulos exinde fabricari faciunt ex hoc dente, quos digitis vel manuum vel pedum applicant contra spasmum, imprimis flatulentum.

Priapus

Priapus hippopotami, osseus ferè est, & rotundus, crassus, ponderosus, crassissimus verò propè glandem. Hic, ejusque imprimis osiculum, pellit calculum & etiam promovet partum & secundinas. Pars hujus anterior mollis pulverisata curat stranguriam.

Plura qui cupit de penis & dentium ejus usu vid. *citatum locum ex* WORMII *Museo*, uti & BARTHOLINI *Cent.2.Hist. anat.43. & in C.3. Epistolarum ejus pag.290.*

ERINACEUS.

Erinaceus, der Igel/ est animal satis cognitum, imprimis ratione aculeorum in dorso, quos pro lubitu potest erigere & deponere beneficio musculi, cui per cutem inhærent, protensi à capite usque ad caudam & talem erinacei anatomen memini me legisse in COLUMBI *Anatomia*, & RONDELETIO *de Piscib. Sect. ult. cap. 19.*

Distinctas habet *vires* pro ratione præparationis. *Erinaceus coctus* & comestus, vel ejus decoctum in jusculo usurpatum, diureticum egregium constituit, & hinc in cachexia & in hydrope convenit: vid. *Act. Med. Hafn. Vol.1. p.49.*

Hujus *epar cum felle*, non secus ac aliorum quorundum animalium epata vel fella, contra epilepsiam laudantur.

Erinaceus calcinatus seu *combustus* dat *cinerem* seu *caput mortuum*, quod contra mictum involuntarium seu incontinentiam urinæ egregium specificum est, sive stragula permingantur à dormientibus, sive vigilantibus. Frequenti & experto etiam in usu fuit D.D. MICHAELIS, cui Medicus quidam retulit, quod per viginti annos fuerit affectus mictu involuntario, tandem tamen assumpto pulvere erinacei combusti à ℈j. ad ʒj. curatus. Unde medicamentum elegans, & *in mictu involuntario* valdopere commendandum est, *Pulvis Montagnanæ*, qui fit hoc modo:

℞. *Erinac. combusti* ℥iij.
tunic. interior. carnos. stomachi gallin. ℥ß.
agrimon. ℥j.
M. f. Pulvis.

Dosis ad ʒj. cum jure.

Alia compositio non minus experta est hæc.

℞. *Ciner. erinac.*
gutturis galli tosti & triti (laudatur valdè à SOLENANDRO & HARTMANNO; & quidem HOEFERUS dicit, quod conveniat, si sit incontinentia à partu difficili, quod probè notandum) ā ʒj.
medulla lapidum (qua quidam fuit curatus præter spem à desperata mictione,) ℥ij.
M. f. Pulvis.

Dosis ʒj.

Similem fere pulverem habet BARTHOLETUS *in Encyclop. pag.164.* qui pulveris erinacei combusti partes iij. miscet cum gutturis galli calcinati parte j. & propinat.

Axungiam Erinacei contra hernias commendat AUTOR, & rectè. In enterocele enim & omphalocele lumbis inungitur, ut ejus medio facilius reponantur & quasi retrahantur intestina, atq; etiam melius firmentur, ne facilè rursus excidere possint; sive sola, sive mista cum axungia leporina, vel, quod melius est, cum axungia ursina, quæ etiam loco pinguedinis erinacei substitui potest. Linimentum etiam contra epilepsiam infantum ex hujus pinguedinis partib. jv. & olei sem: ricini majoris expressi parte j. fieri solet.

HOMO.

Consideratur nunc *Homo*, sive mas sive fœmina. Ante omnia hîc observandum, tam multa de homine esse dicenda, ut, si omnia annotare vellemus, in integrum discursus noster excresceret Tractactum. Propterea ut rationem habeamus & methodi, & AUTORIS *nostri*, potiora & selectiora solum recensebo, de reliquis verò, ne quid deficere videatur, lectorem remissum volo ad HELVETII *Diribitorium*, & BECKERI *Medicum Microcosmicum* ubi tractat eleganter & prolixè *de Homine*, omniaque medicamenta, quæ ex illo vel spagyrico, vel Galenico, vel alio modo, possunt præparari, accuratè explicat. Totum autem hominis corpus in usum medicum ferè trahitur; quamvis enim nefas ducant alii, ex corpore humano remedia parare, ludicrum tamen hoc esse BECKERUS & HELVETIUS dudum ostendêre.

Partes humanæ, quæ ex homine, sive interfecto sive vivo, desumuntur, sunt primo loco *Halitus*: de quo notandum, quod ex illo possint fieri *Crystalli*, quas multum comendat BARTHOLETUS per instrumentum vitreum, cujus forma videri potest in *Tractatu de Dyspn. pag.* 391. item MAYOWIUS *Tract. de Chirurg. Insujor pag.*275. Item in hominis anhelitu sulphur seu oleum inflammabile habet BORRICHIUS *de ortu & Progr. Chym. p.9.* Idem halitus, imprimis hominis jejuni, ad sistendam Ophthalmiam, & discutiendas oculorum inflammationes, prodest, referente BURRHO *in Epist. ad Bartholinum*: item ad clarificandos oculos infantum, si nutrix jejuna mane masticet semen fœniculi, & post masticationem exhalet halitum in oculos infantis.

Capilli reverà sunt Vegetabile quoddam, naturæ tamen quodammodo corneæ, poris gaudent instar avium pennarum; per microscopium enim notum est, quod sint concavi, quidam rotundi, quidam triangulati, vel alia forma præditi: videatur PLEMPIUS *Fundam. Medicinæ & de Capillor. & unguium Vitiis cap.* 1. SENGWERDUS *Exercit. Physiol.* 8. Duplices sunt: aut congeniti, ut in capite, palpebris, & superciliis; aut post geniti, ut in mento & pube. Communiter disputari solet; *an sint partes corporis viventis?* quam dubitandi occasionem suggerit FERNELIUS, quod præcise pili omnes etiam in decrepita ætate recrescant, atque hecticis & tabidis, quibus reliquum corpus aliàs contabescit, & extenuatur? imò cadaveribus quoque regenerentur. Verùm hos propriè ac verè vivere atque nutriri, probabile, quia in cinitie pilorum radices ante horum extremitates non albescunt, sed omnes eorum partes simul canescunt; sicut in pueris, quibus capilli flavi in dies magis nigrescunt, coloris mutatio simul æquè ac horum apices & radices afficit. Accedit & hoc, quod nonnullis, testantibus observationibus, ex affectu animi vehementissimo celerrime, & intra aliquot horas cani redditi fuerint. Conferatur PLEMPIUS *Fund. Med. Lib.2. Sect.5. cap.1.* & de *affect. Capillor. & ungv. cap.1.* item EUSTACHIUS *Colleg. anatom. Disp.2. quæst.16.* Non ergò sunt, uti veteres voluerunt, tertiæ coctionis vel aliud corporis excrementum; sed eodem modo ac aliæ corporis partes nutriuntur: vid. HIPPOCRATES *de Alim. T.4.* quia morbi, qui massam sanguinis turbant & corrumpunt, pilorum defluvium producunt.

Pro *usu medico* usurpantur *pulverisati* & *destillati*. Pili pulverisati singulares dicuntur in sistendis nariū hæmorrhagis, Observante hoc HEINRICO *ab* HEER *l.1. Obs.* 5. sed quantum valeant, fides sit penes experientiam. Notum etiam est, quod mulieribus in paroxysmo hysterico & epileptico soleant vellicari pili pubis, ut citius, & felicius ad se redeant: exempla quædam videbitis in HOEFERO.

Capilli per se ex retorta destillati dant *phlegma spiritum urinosum sal volatile*, & *oleum* admodum copiosum: & hoc de omnibus animalium pilis intelligendum.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-171111-p0802-7 DFG

gendum. Spiritum cum melle mixtum, & capiti illitum, ad crines augendos commendat *le* FEBURE *in Chym.P.2.l.2.cap.8.p.*182. Oleum destillatum ad generandos capillos in alopecia multum laudatur, si loco calvo illinatur: videatur HEINRICUS *ab Heer* Lichenes certissimè extirpare cũ saccharo ♄ni mixtũ, habet *le* FEBURE *l.a.* Beneficio capillorum solutorum in spiritu nitri vult GLAUBERUS extrahere animam nitri, medicamentum ipsi singulare, uti videre est in scriptis chymicis.

Ungues, sunt tendinum appendices, unde inane illud: an sint partes corporis viventis? litigium; præsertim cum & nervi atque vasa sanguifera iisdem simul inserantur. Quæ vasa utut exilissima sint distincta tamen satis, ac mirifica arte disposita, ope microscopii detexit FRANCISCUS FONTANUS, teste *Plempio de affect. capillorum & unguium cap.*3. Quo etiam referendum, quod in ungulis brutorum, ungui humano analogis, deprehendit MALPIGHIUS *Tract. de Tactus Org.* §. 55. In manibus apprehensioni, pedibus verò ambulationi inserviunt.

In *usu* sunt vomitorio. *Modus utendi* prostat in AUTORE: In pulvere scilicet assumpti, vel infusi in vinum, modo occulto potentissimè vomitum & secessus movent, quod experimentum est castrense extemporaneum celebertimi in Polonia Medici CNOEFFELII, qui, dum in castris ibi versaretur, propinavit pro vomitorio & purgante militibus ungues proprios infusos per noctem in vinum calidum: videatur HEINRICUS *ab Heer. Obs.* 29. & HELETIUS *in dirbitorio* 110. quam vim purgandi exsercere dicuntur imprimis in sero hydropicorum v.g.

℞. *Rasur. ungv. bum.* ℥j. infundatur in
Vini Rhen. ℔j.

digeratur, & rasura ferè tota in mucilaginem dissolvitur: Filtraturæ addatur ♈ ℥j.
Et de vino hoc emetico ℥ij ad ℥ß propinata fortiter supra & infra operatus. Plura videbitis in BECKERI *Med. Microcosmico pag.*14. *seqq.*

Multæ etiam instituuntur curationes Magico-Magneticæ naturales per ungues, imprimis ad curandas febres chronicas. Modum habet AUTOR, qui videri potest. Et certum est hoc, cum sciam ex experientia, nuperrimè tali modo febrem chronicam curatam fuisse: scilicet abscinduntur ungues manuum & pedum, alligantur dorso cancri viventis, & cancer istis unguibus oneratus, immittitur in flumen retrofaciem, redeundo sine loquela, donec in domũ facta fuerit reversio. Simile exemplum videbitis in M.A.N.C. *Ann.*3.*Obs.*89. Instituuntur quoque Curæ transplantatoriæ pro viribus recuperandis per ungues: sic MARCUS MARCI *in Philosophia Veterum Restit.* refert, quod segmenta unguium in quercum perforatam immissa & conclusa, podagram & curent & præservent, ne tam crebro recurrat.

Saliva jejuni hominis spiritu acidulo salso quasi ammoniacali turget, ratione cujus vulnera mundificat & singularem vim discutiendi & resolvendi tumores habet, cosmetica est, & contra serpigines, lichenes, jejunè illita; imo contra maculas à variolis relictas valet: unde etiam granum hordei masticatum & saliva humectatũ, si imponatur hordeolo in oculo, solet curare idem, ratione salivæ maturantis, aperientis, & discutientis. Vulgus contra vulnera à viperis aliisque animalibus illita utitur, in quibus etiam laudat ZACUTUS LUSITANUS *Lib.*1. *Praxeos Hist* 32. ubi notandum: quod morsus hominis iracundi adeò venenosus sit, ac venenati animalis, adeò ut gangræna facile superveniat, ut HILDANUS refert. Hinc HELMONTIUS venena animalium in certo animi pathemate latere putat, & recte!

Aurium sordes, quæ speciali nomine vocantur *Cerumina*, sunt mucus quidam viscosus, & instar ceruminis flavus & amarus, & instar medullæ ossium inflammabilis, quo meatus auditorius & membrana tympani oblinuntur. Ab Aristotele bilis quædam species statuitur, ex arteriolis cerebri ad auriculæ alvearium transsudans: quod refutat PLACENTINUS *de Aurium struct. cap.*16.& 18. Neoterici verò, in specie CHARLETON *Pathol. Exerc.*19. & MOLINETTUS *Dissert. Anatomico Pathol. cap.*9. pro excremento tertiæ coctionis partium illarum, ex quibus Auditus organon præprimis cartilagineum componitur, habent: quod si exsuperat, crassius aut acrius evaserit, auditui damnum infert, quatenus vel meatum auditorium obstruit, vel tympani membranam erodit.

Contra colicam specifice valent, in potu assumpta, ut recte AUTOR habet; & Vulnerarium constituunt singulare & egregium, vel sola, vel cum sulphuris ballamo vel de Peru illita vulneribus, in specie nervorum recentibus punctim læsis, quæ sunt periculosissima propter inflammationem, dolorẽ & gangrænam. Est secretum HELMONTII, uti videri potest *Tract. Alimenta Tartari Insontia pag.* 252. §. 24. quod etiam ab aliis usu confirmatum fuit. Fit etiam balsamum vulnerarium ex cerumine hoc, si coquatur cum oleo juglandium expresso, quod balsamum simplex valde commendatur in cura vulnerum recentium. AGRICOLA *in Chirurg. Parva* habet unguentum, quod prædicat efficacissimum, quo mirabilia brevi tempore in inflammationibus, synoviis & suppurationibus præstitit. Compositio hæc est:

℞. *Cerum aur.* ℥iij.
Sacch. ♄*ni* ℥ij.
℘ *expr. avellan.* q. s. M.

quod si debeat esse consistentiæ crassioris, super ignem inspissari potest.

De *Sudore* curiosa sunt, quæ habet HELVETIUS *loco citato pag.* 118. quod linteum sani hominis sudore madefactum vulneribus impositum, his balsamum mumialem sanandi inferat; Dum contrà morientium sudor linteo exceptus non tantum hæmorrhagias dolentes & tumentes discutiat, sed & excrescentias p.n. deleat, quod aliud quoque notum.

Lac humanum cum aliis lactis speciebus convenit, maxime tamen appropriatum est hominibus alimentum. In usu est speciatim phthisicis, hecticis & emaciatis, imprimis quidem, si æger ipsemet exsugat mammas fœminæ, cujus felicem experientiam præmissis præmittendis observavit B.D. MICHAELIS: sicuti quoque refert FORESTUS *Lib.*4. *Obs.*19. quod aliquando juvenis quidam phthisi & tabe desperata laborans fuit curatus per lac humanum, dum necesse habuit, ut sibi conduceret nutricem, ex qua singulis matutinis & vespertinis horis exhauriret lac, unde factum est, quod non tantum fuit restitutus à tabe, sed etiam nutricem post modum impregnavit. Interdum tamen etiam fallit lac humanum in phthisi: ergo aliæ sunt pensitandæ circumstantiæ: Ita mulier Cizensis tabida ex lacte nullum habuit usum in phthisi, sed post modum pulmone vituli & ostreis fuit restituta. In specie Venereum quoque est lac mulierum, & contra impotentiam laudatur; undè pro fortificandis viribus in Venereo actu, hauriatur, vel potius ex ipsis mammis sugatur. Sicut & LUDOVICI *in Pharm.* observavit, Lacticinia à Venere imprimis & vini ingurgitatione macescentes & tussientes juvenes quandoque restituisse. Pariter ad somnum conciliandum extrinsecus fit epithema ex

lacte muliebri cum semine papaveris, quod instar emulsionis vel etiam cataplasmatis fronti ac temporibus applicatur. Ad ruborem faciei commendat *le* FEBURE *l. a. p.* 183.

Sanguis menstruus, seu *Zenith Iuvenculorum* à PARACELSO dictum, multa & mirabilia habet recondita, non semper revelanda, in specie primus virginis impollutæ. figmenta tamen de eo relinquo ut autem in sanis sanus per se, sic in vitiatis vitiatus est: hic vero ab œconomia vitali proscribitur, & cadaveris indolem induit.

Quæritur in specie: *an sanguis menstruus tuto interne propinari possit?* affirmatur. Recipiatur sanguis menstruus, excipiatur linteo: linteum probe tinctum exsiccetur, & sub usu cum aceto scillitico, vel vino Rhenano extrahatur è linteo ℞ quod acetum vel vinum interne commodè Epilepticis, & ad promovendum menstruum fluxum propinari potest. Conf. *M. A. N. C. Anno 9. & 10. Obs. 35. p.* 101. Guttas ejus iij in cochleari vino assumptas mox menses producere dicit HELVETIUS *loco citato*; cui tamen contrarium asserere videtur HELMONTIUS *Tract. Lunare Tributum*, prope finem *pag. m.* 735. Externè indusium alterius recens menstruatum & gestatum laudat HOFFMANNUS *in Clave l.* 5. *Sect.* 1. *p.* 662. Linteum cruore menstruo tinctum & exsiccatum, hinc denuo humectatum, & erysipelati applicatum, omnique parti dolorosæ, inconvenienti evanescere facit tumorem & dolorem: in specie verò pedi podagrici applicatum, mirũ quantũ podagricos dolores sistit. Quinimo febris tertiana curata est beneficio hujus menstrualis lintei collo tantum appensi. In morphæa sanguinem menstruum virginis vel alius juvenculæ boni habitus, tanquam specificum laudat HARTMANNUS *Pr. Chym. pag.* 215. In affectibus ab incantationibus & veneficiis oriundis multa præstat sanguis menstruus: nam & *ipse* sanguis menstruus ad veneficia adhibetur, & sunt puellæ ac mulieres, quæ beneficio sui menstrui philtra sua parant. Tale exemplum videmus in BORELLO C. 1. *Obs.* 65. de quodam, qui ex philtro, facto ex sanguine menstruo cum sanguine leporis, in maniam incidit, & patrem occidit, cujus remedium fuere Margaritæ præparatæ. Optime autem secundina humana præparata contrariatur, præmissis universalibus, in specie vomitorio, eoquè validiore; hinc non contemnendæ sunt secundinæ, quæ plus in recessu habet, quàm vulgò putatur. Hoc ipso sanguine primitus erumpente impenetrabilitatem ab armis etiam sibi quidam volunt conciliare, sanè novi, qui linteo hujusmodi sanguine primitus erumpente imbuto, Amuleti instar appensi, usi sunt. In delendo quoque incendio adhibetur: sed exinde mulierem, cujus est sanguis, non patũ cruciari, sunt qui asserunt. Plura studio reticeo, cum vel superstitionem, vel artes illicitas sapiant.

Secundina humana sequitur, quæ dum hospitium hominis amplius esse nequit, plurimis morbis depellendis conducit: in hac enim multa latitant arcana, adeo ut Chymici quidam celeberrimi nostro tempore panaceam exinde voluerint parare unde non est frustraneum, quando omnia ferè bruta mox à partu secundinas suas egressas avidè devorent: quod ipsum naturæ peculiari instinctu peculiarem ad usum negari non potest: & hanc secundinam ab equis fuisse Veterum Hippo manes qui, hoc ipso multa præstitisse in veneficiis & philtris, sunt qui statuerunt: secundinæ igitur à matre prodeuntes vel concremandæ, vel in aquam abjiciendæ: si enim putrescunt, aut easdem minus profunde defossas animalia viva devoraverint & fœtus & matri gravia symptomata conciliant.

Quoad *usum Medicum*, miram vim habent in epilepsia (de qua vi antepileptica conf. *du Hamel de affect. Corpor. pag.* 444.) secundinis pellendis, in doloribus post partum, in fœtu mortuo ejiciendo, in abortu causando, & in partu difficili, ubi reliquis remediis palmam eripiunt: Quin etiam in philtris proficuus admodum earundem habetur usus.

Vtendi modus est vel in forma sicca pulveris, vel liquida spiritus vel aquæ destillatæ spirituosæ. Pulvis fit, si secundinæ minutim concisæ blandè exsiccentur & pulverisentur quod tamen citra jacturam partium volatilium haud facilè fit, unde secundinæ incisæ potius balnei calore destillentur ad siccitatem, hinc remanens substantia pulverisetur, remotis membranis: Pulvis oleo destillato caryophyllorum, aliove simili, imbuatur, ut conservetur à corruptione; rarò tamè ultra annũ conservari potest, quin tandè vermiculos generet. Dosis ʒß ad ℈ij in præfatis affectibus.

In forma liquida:

℞. *Secundinæ mulieris sanæ una cum reliquis in partu prodeuntibus:*

Quæ incisa in cucurbita vitrea capaci (alias frãgitur) probe clausa, in loco leniter calido ad putrescendum reponatur; ita enim tota secundina convertitur & resolvitur in liquorem aqueum perfecte limpidum, non obstante, quod hepar ante repræsentarit superstitibus membranis. Limpidus hic liquor horrendum fœtorem habet, nullum tamen vermem generat, utpote qui in vase clauso produci non solet, ad annum autem dimidium fere debent stare in digestione. Hic in balneo Mariæ si destilletur, dat phlegma & spiritum urinosum volatilem, phlegma abjicitur; spiritus verò est rarissimi & prodigiosi effectus, in morbis mulierum & ad ʒß promptissimè pellit fœtum, ciet urinam, menses & alia accidentia. In philtris curandis pulvis & spiritus secundinæ mirabilia faciunt: sic ex gr. contra philtra sequens laudatur:

℞. *Secund. præpar.*
rutæ murar.
hortens.
Theriac. ã. p. æqval.

Tosta in cepa dentur patienti: vel bibat cum lacte muliebri: vel cum vino caryophyllorum, vel cum aqua magnanimitatis, quod secretissimum B. H.

In Epilepsia, tam juniorum, quam adultorum, pulvis & spiritus dictus mirabilis est, adeo ut & contra Epilepsiam hæreditariam commendetur, quo spiritu ab epilepsia curatus dicitur Rex Poloniæ à suo Medico Aulico CNOEFFELIO. Eodem etiam multæ mulieres sanitati restitutæ sunt, quæ per 6. annos nihil per menstrua excreverunt. Mediante hoc spiritu D. MICHAELIS paravit Essentiam è vegetabilibus contra partum. Aqua ex putrefacta secundina, si nimirum humectetur linteum eadem, & injiciatur in incendium mox incendium compescere dicitur. *Ale* FEBURE *in Chym. p.* 184. inter Cosmetica refertur.

Alii hoc modo procedunt:

℞. *Secundinam primiparæ:*

Concisam destillant per alembicum, & quod prodit, cohobatur septies à capite mortuo.

Curata fuit hoc ipso mulier, quæ 12. annos epilepsia laboravit, propinatur ante paroysmum. Sunt etiam qui anodynum antipodagricum ex secundina faciunt. Secundina per 6. menses in cella asservatur sic resolvitur in liquorem; qui externè applicatus, omnes dolores podagricos illico lenit.

Maculas maternas aliàs cruentis adhuc secundinis tangendo & lavando curare solent: vid. SEPTALIUS *in Animadversionibus*: quod idem etiam facit, si sanguis, qui cum secundina prodit, illinatur, & abstergit mirificè maculas in scabie etiam volatica, quæ est

est pessima scabiei species, expertum remedium, si secundina & sanguis illinantur: Videatur AGRICOLÆ *Comment. in Popp. cap. de taur. pag.* 289. *& Praxis Chymiatrica* HARTMANNI, ubi de scabie volatica.

Vrina sequitur, quæ nunc cruda nunc præparata in usu est. De urina cruda notum est, quod conveniat in veneno viperarum arcendo: Prostant namque observationes, quod ab urina, ad aliquot uncias assumpta, nonnulli à viperarum morsibus fuerint curati: teste ZACUTO LUSITANO *Lib. 3. Praxeos Admiranda, & in specie in Obs. 96.* Potus urinæ propriæ laudatur in præservanda & curanda peste. In cura icteri, hydropis, cachexiæ & similium affectuum, ex sanguinis crasi ortorum, inspecie quidem in scirrhis lienis, multum valet. Mariti urina hausta à mulieribus parturientibus partum facilitat, quod verum, & muliercularum experientia notum est: vid. *le* FEBURE *l. c. p.* 186. In tympanitide ⊡, in qua cocta semina dauci, fœniculi, cumini, &c. & pota, valdè conducit.

Externè urina in se est egregium anodynum, doloribus partium nervosarum applicata. In podagra pediluvia inde parata summum levamen adferunt: & dolorem podagricum non ita pridem hic loci curatum fuisse percepi. Imo Cosmetica est, si scabiosi se lavent urina; hinc & maculæ post variolas & morbillos illi laventur, ut citius evanescant. In fissuris quoque manuum, labiorum & pedum à frigore conducit. Exulcerationes aurium, ut dicit AUTOR, sanat, quod verum est: mundificat vulnera & ulcera, & contra gangrænam stercore vaccino & urina humana nil melius. In clysmatibus quoque urina humana egregia est, imprimis pueri impolluti, si in flatulentiis copiosis abdominis & tympanitide nec non in hydrope, vel sola vel cum abrotano, chamomilla & aliis plantis carminativis cocta, applicetur, uti videri potest VALLERIOLA *Lib. 1. Obs. 2.* vel etiam in SENNERTO *Lib. 3. Praxeos pag.* 734. Plura CONRADUS KUNRATH *in Medulla Destillatoria* eleganti, eleganter tractat *de effectibus variis urinæ 1. Tract.* 4. Quicquid tamen præstat, hoc imprimis ratione salis volatilis abundantis, & in sapore salso prædominantis, perficit, ratione cujus etiam refrigerare dicitur, & æstuationes sistit; hinc præstans est contra inflammationes Epithema sequens:

℞. ▽ *Comm.* ℔ viij.
⊡ *hum.* ℔ ij.
✠ ℥iv l. v.

Invicem coquantur in olla vitreata (quia in vitrificatione semper stannum additur) parum cerusiæ vel nihili addendo, ad medietatis absumptionem. Liquor residuus usu externo egregius & in refrigerandis & resistendis inflamationibus partim propter stannum, partim propter alcali urinæ blande discutiens.

Tandem urina recens excreta vim habet magneticam in cura morborum Magica, propter consensum mumialem ex toto. Modi sunt varii; celebriores duo sunt:

1. Quando in una urina ægri ter ebullit lardum, vel potius caro porcina; hæc v. post modum cani esurienti vel porco, una cum jusculo, propinatur: sic enim fit, ut quam plurimi morbi curentur per transplantationem in animalia, quæ devorant carnem & urinam: videatur PARACELSUS; sicut & mediante hac transplantatione dolores podagricos nuper hic Lipsiæ curatos novi.
2. Quando ovum in urina ægri coquitur, post nonnihil apertum in acervum formicarum sepelitur, sic, hoc absumpto, atrophia laborantes, & mariti per incantationem fascinati, curantur; videatur HARTMANNUS *in Praxi Chymiatrica*, ubi *de atrophia*, & BOYLE *in Phil. experimentali*, qui hoc etiam mihi ipsi oretenus confirmavit.

Sic & ex urina ægri cum farina placentulæ formantur, & cani pro transplantatione morborum deglutiendæ afferuntur: Fabri cujusdam minister hic Lipsiæ in urinæ podagrici carnem suillam coquebat, quam cani devorandam dabat; unde podagræ paroxysmus cessabat. Plura de Curationibus Magneticis cum ⊡ habet BARTHOLINUS *in Hist. Anat. C.* 3. *hist.* 66. *Marcus Marci in* PHILOSOPHIA *Vet. Restit.* HELMONTIUS, & WILLISIUS *in Pharmac. Ration. p.* 2. *Sect.* 2.

Quoad *Præparata* ejus, destillatur inde *sal volatile*, & *spiritus urinosus*, qui imprimis duplici ratione paratur:

1. Per simplicem *destillationem*, vel
2. Per prævia*m fermentationem*, aut *putrefactionem*.

In utroque casu prodit spiritus volatilis urinosus, valdopere penetrans, & nihil est aliud, quam sal volatile salsum urinæ.

Primo modo prodit phlegma, quod etiam alias plurimi per crudam ad crassitiem mellis coctionem separant. Urina hæc inspissata vel caput mortuum in mellis consistentia vel simpliciter destillatur per arenam primo phlegma, deinde sal volatile urinæ salsum, & spiritus, obtinetur: qui, si non perfectè alcalinus sit, super calce viva rectificetur. Quibus verò suspecta est calx viva, super cineres vel salem tartari rectificationem instituere poterunt, & spiritum & sal volatile urinæ habebunt pure urinosum, vel cum quodam alcali, vel cum cineribus urina inspissata mista, destillatione ulteriore suggerit spiritum & sal volatile pure urinosum. Nempe additur alcali, ut liberentur particulæ urinosæ ab acidis & occultis easdem ligantibus; urina enim composita est ex acido & alcalibus volatilibus, ita tamen ut hoc præponderet. Quidam spiritum urinæ mediante calce viva, sine tamen igne, destillant sequenti modo: Cucurbitæ immittunt *Calcis vivæ* ℥j. cui superfundunt.

Vrinam vel *recentem*, l. *ad tertiam partem lente evaporatam*: mox imponunt alembicum cum receptaculo, & sic subtilem & volatilem urinæ spiritum brevi tempore acquirunt. Melius destillatio hæc per retortam instituitur potest. Curiosum est, quod hoc modo primo loco spiritus prodeat; idque cum hac differentia; quod spiritus urinæ hoc modo paratus, cum spiritu vini mistus eundem non soleat coagulare in offam albam, quod tamen aliis urinæ spiritibus commune est; quod ostendit: vel mutari certo modo à calce viva texturam salis & spiritus urinæ; vel ex ipsa etiam calce viva aliquam substantiam volatilem exsurgere simul. Spiritus hic urinæ hoc modo cum spiritu vini destillatus mirè fit volatilis, & mirè penetrans.

Tertius tamen *modus* AUTORIS per putrefactionem melior est, ubi spiritus & sal volatile mox primo loco ante phlegma & oleum prodit, & volatilissimus est: quatenus in quavis putrefactione plus minus perfecta resolvitur texura & mistio urinæ, acidum infringitur & enervatur, & attenuatur oleum; unde alcali volatilis emersio & exaltatio fit, quod quotidiana rerum putrescentium confirmat observatio, & sic spiritus & sal volatile mox primo prodeunt, rectificetur per phiolam ex arena, sic partim acquiritur sal volatile, partim spiritus. De utraque præparatione, videatur AUTOR, *Zwelfferus in append. ad animadvers. pag.* 72. item *VWillisius Pharm. Rat. Vol. 1. pag.* 160. Conferatur etiam GLAUBERUS *Parte* 2. *pag.* 133. qui spiritum urinæ in copia per fermentationem super fimum equinum parare docet.

Coagulat hic ſpiritus urinæ ſpiritum vini in offam albam; oleum autem in ſaponem liquidiorem coagulat. Sicut enim alcalia fixa cum oleis vegetabilium expreſſis conſtituunt ſaponem; ſic hic ſpiritus urinæ per fermentationem paratus pariter coagulat olea deſtillata, quatenus ſal volatile urinæ ſe unit cum ſale volatili, quod eſt in oleo. Conferatur BARNERVS *Tract. ſpiritus vini abſque acido*: item WEDELIUS *in Pharm. pag.* 202. BOYLE *in hiſt. Fluid. & Firmit. pag.* 101. *&* 102. qui tamen errat, dum ſpiritum urinæ ſine fermentatione paratum ſpiritum vini non coagulare aſſerit.

Si autem deſtillata urina eſt hoc modo, remanet ingens copia ſalis fixi in capite mortuo cum aqua elixiviandum.

Quæritur: *cujus natura ſit ſal hoc fixum*, cum aliàs, uti notum & ſupra dictum, nullum ſal fixum in animalibus reperiatur? Non eſt de natura urinoſa, ſed eſt alius naturæ, inſtar ſalis communis, nempe ſal ſalſum; & additione argillæ vel boli part. iij. ſi deſtilletur, dat ſpiritum acidum, ſimilem ſpiritui ſalis communis, quod alias nulla faciunt ſalia fixa; ſicquè revera nihil eſt aliud, quam ſal commune eſculentum, quod cum alimentis ſumitur, quodque ſua antiqua forma partim cum urina, partim cum fecibus alvi, prodit. Unde obiter moneo, quod ii, qui faciunt nitrum in locis, ubi exponitur ſtercus & urina hominum ex terra tali ſale imprægnata, neceſſe habent, ut refinent nitrum à ſale fixo eſculento, quod aſſumptum cum ſtercore & urina denuo excernitur, quod in nitri generatione ex ſtercorib9 adhuc eſt fixũ, ideoque ſeparandum, quoniam illud reddit impurum

Ex urina humana, ad conſiſtentiam mellis aut ſyrupi ſpiſſioris ſeu extracti mollioris inſpiſſata & putrefacta, hinc cum duplo vel triplo arenæ permiſta, ſucceſſivis aperti ignis gradibus uſque ad ſummum ejus rigorem deſtillata, reperitur in ſummitate retortæ materia, cœteris prioribus ponderoſior, quæ eſt *Phoſphorus* aut *Noctiſcula aërea*.

Commodiſſimè ac celeberrimè *ſpiritus urinæ* paratur ex ſale ammoniaco, qui nihil aliud eſt, quàm alcali urinæ ab acido fixatum: ſi enim ſali ammoniaco debita additur alcali fixi (v.g. *tartari*) portio, & ex retorta vitrea levi calore ambo unita deſtillentur blando calore alcali fixum conjungit ſe cum acido figente, & ſal urinæ albiſſimum, quia fugax eſt & volatile, dimidiæ horæ ſpatio alembicum petit: videatur TACCHENIUS *Morbor. Princip. pag.* 174. & WEDELIUS *Pharm. pag.* 23. Ad hujus imitationem quidam urinam, additis cineribus vel alio alcali fixo, deſtillant; ſic enim alcali conjungit ſe cum acido urinæ, & ſpiritus urinæ volatilis per Alembicum deſcendit: vid. TACCHENIVS *loco citato*. Verum, poſtquam ♁ *ſci innotuit, ♁ ex ⊡ immediatè paratus non amplius eſt in uſu.

Quoad uſum, phlegma urinæ in ulceribus aurium eſt egregium: ſi eſt debilius, aliquid de ſpiritu urinæ addendum:

Spiritus & ſal volatile urinæ eſt medicina excellentiſſima, corrigit & deſtruit quodcunque acidum in corpore humano, potens eſt ſudoriferum, potenter penetrat viſcidum, incidit, & meatus obſtructos potenter reſerat, urinam & calculum fortiter pellit, & in iſchuria vitio renum egregius eſt; unde quidam ſpiritum urinæ à ſilicibus nigris calcinatis aliquoties cohobando ſpiritum cœruleum acquirunt, & in iſchuria à calculo maximè laudant; qui tamen effectus omnis à ſolo ſpiritu urinæ eſt. Præterea convenit in omnibus inflammationibus, quatenus vi ſudorifera alcalina ſanguinem diſſolvit, ejuſque circulum reſtituit. Catholica febrium intermittentium eſt medicina ante paroxyſmum præmiſſis univerſalibus. In ſcorbuto & malo hypochondriaco eſt ſpecificum remedium, imprimis ſi miſceatur cum ſpiritu cochleariæ per fermentationem parato. In cachexia virginum, præmiſſo vomitorio, eſt expertus; mediante quo in Hollandia tres virgines curabantur, unde & tympanitico & hydropico ſic inſervire poteſt. In ſpecie ſolent ſpiritum urinæ commendare in podagra, ſimilibuſque morbis, qui dicuntur tartarei, ex maſſa acida, cruda & viſcida conſtantes; unde etiam hic ſpiritus ſpecificum eſt antiquartium, & dicitur propterea *ſpiritus antiquartius* D. MICHAELIS, dum à tali tartarea materia, ut audit PARACELSO, ortam Quartanam curat. In Epilepſia, morbiſque ſoporoſis, potenter ſuccurrit. *Externè* anodynum eſt contra dolores colicos, & quoſcunque alios ab acido vitioſo oriundos, externa ſui applicatione utile. Epilepticos, morbiſque ſoporoſis obnoxios, potenter excitat, naribus applicatus; quoniã eſt penetrantiſſimus. Ut taceam uſum in operationibus metallicis pro penetrandis & eliciendis metallorum Ris.

Ex Vrina & vitriolo deſtillatur *ſpiritus* efficaciſſimus *volatilis*, qui contra Epilepſiam, albuginem & cataractam oculorum eſt egregius: de quo aliquando, ubi *de vitriolo*. Spiritus ⊖is ammoniaci à vitriolo Martis cohobatus fermentationis abolitæ, tam ſtomachi quam maſſæ ſanguineæ, dicitur Reſtaurator.

Sunt qui recipiunt urinam, eamque inſpiſſant in conſiſtentiam mellagineam, huic addunt raſuram cornu cervi & ſuccini, & hæc conjuncta deſtillant per retortam in arena, proditque ſic ſpiritus compoſitus admodum urinoſus, adhærente lateribus recipientis ſale copioſo volatili, ex his tribus ſubſtantiis exactè concreto.

Pertinet huc *lapis animalis*, ſeu ut aliàs vocatur, *Mercurialis*, paratus ex ſpiritu vini & ſpiritu urinæ, ſeipſũ multiplicativus: Conferatur BECKERVS *in Experim. pag.* 329. item DIGBII Auberleſene *Recept. Vol.* 2. *p.* 406.

Stercus humanum ſequitur, quod vocatur à PARACELSO *ſulphur Occidentale*, idque non immeritò: dicit namque GLAUBERVS *de Natura ſalium pag.* 554. quod in ſtercore humano ſit ſulphur, omnino ſimile ſulphuri communi minerali. Subjectum eſt oleoſum, & hinc anodynum; unde ſingulares obtinet uſus in Medicina. Ut taceam uſum internum ſingularem alexipharmacum in cura morſus animalium venenatorum ac rabidorum: de qua virtute alexipharmaca videri poteſt ZACVTVS LVSITANVS *Lib.* 3. *Praxeos admir. Obſ.* 89. MATTHIOLUS *Comment. in Dioſcor. l.* 2. *cap.* 73. *Riverius hinc inde in Obſ. communicat. & morbor. infrequent.* in ſpecie *Diſſert. mea* pro Licentia *de Morſu Vipera*. Napellus in ſuo loco natali eſt venenatus; unde ſi aſſumatur, homo intra quatuor horas moriturus, nullo alio remedio curari poteſt, quã ſtercore humano, quod vel recens vel aridum debet aſſumi in liquore. In peſte curanda & præſervanda ſingularium eſt virtutum ſtercus humanum, ad magnitudinem avellanæ matutino tempore aſſumptum. In uſu externo pro tumoribus & inflammationibus quibuſcunque emolliendis ſuppurandis æque ac maturandis etiã doloroſiſſimus, item pro ardore temperando, nil melius cataplasmate ex ſtercore humano, vel ipſo ſtercore calidè ſuper impoſito; idque in tumoribus tam benignis, quàm malignis. Conferatur HELVETIUS *in Dubitator. pag.* 112. *&* 158. Sic in carbunculis & bubonibus peſtilentialibus egregium remedium eſt ſtercus proprium adhibitum; uti enim compeſcit dolorem ita corrigit & elicit venenum, ſuppurat, & ad maturationem citò perducit; quod hic

hic probatum fuit in peste ante 40. annos grassante, uti mihi nupertimè narratum. Stercus vaccinũ in doloribus articulorum valere suprà dictũ, quod tamen hic à stercore humano, propter vim oleosam anodynam, salium acidorum correctivam, in ejus oleoso sulphure fundatam, superatur; hoc enim recens impositum parti ex podagra dolenti valdè imminuit dolorem. Temperat acidum in inflammationibus, & cum allii capitibus morsibus venenatis impositum certum levamen adfert. Sic etiam SAAR *in Itinerario* **in den Ost-Indischen Krieges diensten**/ refert, quod in India Orientali reperiatur serpens, cujus morsus certò sit venenatissimus, ut exinde homo sauciatus, nisi intra 8. horarum spatium stercus proprium possit imponi, cum hoc illius veneni sit alexiphatmacum, moriatur. Ulterius sphacelosa loca & membra restituit, & ab ulteriore progressu conservat; quoniam vim obtinet, quatenus stercus humanum spiritum, qui totus sal volatile oleosum est, continet: Conferatur BECCHERUS *Phys. subterran. lib. 1. pag.* 314. Commendatur etiam ad curationem morborum Magico-Magneticam, uti videri potest in ZACUTO LUSITANO, & *Schmuckio Thes. 1. pag. 3. in Proœmio*: nam ibi hujus rei habet exemplum TENZELIUS *in Medic. diast. pag.* 70. & 174. Utitur stercore humano instar magnetis pro elicienda mumia microcosmi spirituosa, beneficio cujus postmodum fiunt transplantationes morborum in plantas. In veneficio arcendo notum est, quod stercus humanum sit magni usus, si scilicet parti dolenti ex veneficio applicetur stercus humanum, vel solum vel cum allio, vel asa fœtida; sic enim fit, ut illi, qui perpetravit veneficium, sapiant omnia stercus humanum & allium, adeo ut necessum habeat solvere veneficium. Alii stercus proprium impositum, ubi aliquandiu jacuerit, in vesica istud suspendunt, & ita veneficam veneficium solvere cogunt.

Si tandem destilletur prodit *aqua* & *oleum fœtidum*. Destillatur, autem per retortam.

Aqua ex hoc stercore destillata, sale volatili oleoso nonnihil impræguata, internè, præter vim diuretica, ad calculum, hydropem & epilepsiam conducit: imprimis curat morsus canis rabidi, si intrinsecus propinetur: *externè* eadem valdè convenit in affectibus oculorum, imprimis quidem, si sit stercus humanum ejus, qui vescitur tantummodo pane, & bibit solummodo vinum FERDINANDUS *in hist. Mirab.* 25. laudat collyrium ad suffusionem incipientem ex aqua stercoris humani destillata, in qua fel mustelæ piscis mistum est: paronychias quoque, cancros, carbunculos & inflammationes externo usu sanat.

Oleum in vulneribus & ulceribus cancrosis & cavis fistulosis mammarum, & in ipso cancro exulcerato, summum est remedium; si enim oleum hoc illinitur, ulterior progressus præcaveri solet. Sic pariter convenit doloribus & abscessibus ab incantatione ortis.

Ex *stercore* hoc humano PARACELSUS vult præparare *Ambram Occidentalem*, quæ à quibusdam vocatur *Zibethum Occidentale*. Notum enim est, quod moschus recens, si non sufficienter oleat, à Mercatoribus in latrinis suspendatur, sicque odor ejus intendatur; vel cum urina humana subigunt, ubi pariter odorem gratum induit; vid. BOYLE *in Philosophia Experimentali P. 2.* Pari ratione stercori, si affundatur aquæ quantitas sufficiens, misceatur in pultem spissiorem, ponatur in balneo Mariæ vel balneo vaporoso, beneficio diuturnæ digestionis & fermentationis fœtor exibit, & suavem spirabit odorem instar ambræ vel moschi: videatur HOFFMANNUS *Clave Pharm. Schrœderian. L. 2. cap. 75. pag.* 106. & 107. quod ipsum etiam fit beneficio reiteratæ sublimationis; sic enim fit elegans *Pulvis Cyprius*, inspergendus capillis. Nihilominus ROSENCREUZERUS *in Astronm. infer. pag.* 252. dicit: quod Zibethum humanum sit pinguedo, quæ reperitur circa testes maris, quæ si illinatur parti genitali mulieris, fœmina attrahat fœtum, & præcaveatur abortus.

De *Genitura* nihil dico, utut PARACELSUS ex inde parare voluerit suum *homuncionem*.

Succedit jam *sanguis humanus*, qui recens contra epilepsiam hauritur, & colligitur ex homine vivo, eoque sano. Pro epileptico autem usu colligatur ex homine violenta morte interempto, imprimis decollato, quod inculcat LINDANUS, cum alius sanguis vix talem efficaciam habeat. Sunt tamen, qui sanguinem cervi humano præferunt, potissimum, si vitæ prolongandæ gratia exhibeatur. Si guttæ aliquot sanguinis exstillantis internè propinentur cessat hæmorrhagia. In scabie laudatur ab HARTMANNO *in Praxi Chymiatrica*.

Notum enim est, quod sanguini insit vis sympathetica, dum adspergitur pulveri sympathetico: item si linteum, sanguine ex utero vel naribus &c. madidum injiciatur in ignem, fit, ut omnis cesset hæmorrhagia, quod imprimis de sanguine ex utero fluente verum est. Similiter sanguinis in ferrum candens exstillantis fumus naribus susceptus, earum hæmorrhagias sistit.

In destillatione ejus acquiritur *spiritus salinus volatilis*, & *sal volatile*. Encheirises operationum sunt hæ: sanguis recens grumosus quidem destillatus suggerit phlegma, & oleum, paucum vero spiritus & salis volatilis; sin verò evaporato nonnihil phlegmate reponatur ad aliquot septimanas, ut ad putredinem nonnihil declinet, & situm contrahat, sal volatile elegans copiosum cum spiritu & phlegmate dabit. Experimentum feci cum sanguine bubulo: hic putrefactus duplo plus salis volatilis suggessit, quam idem sanguis non putrefactus destillatus. Quod si sanguini recenti destillando addatur alcali fixum, plus salis volatilis destillando suggerere solet, teste MAYOWIO *de nitro pag.* 160. An verò sit differentia quædam spiritus & salis volatilis ex sanguine recenti eliciti, ab iisdem ex putrefacto paratis, sunt, qui dubitant, utut affirmativam sententiam defendat HOFFMANNUS *loco allegato pag.* 44.

Spiritus & *sal volatile sanguinis* non saltem potentissimum est sudoriferum, sed habetur speciale remedium apoplexiæ & epilepsiæ: in quibus casibus non tantum feliciter eos expertus est B. D. MICHAELIS, sed & confirmatur à BOYLE *in Experim. circa sanguinem humanum*, & HELMONTIO *Tr. Spiritus vitæ*, ubi inquit; hæreditariam se curasse epilepsiam hoc spiritu & sale. Imo in apoplexia remedium non contemnendum est, & in aliis morbis subitaneis quoque confert, in quibus omnibus aliis præfertur; imprimis quidem si misceatur spiritus salinus sanguinis humani cum spiritu vitrioli, vel cum spiritu vitrioli cephalico, & fit mistura cœrulea vel potius viridis, expertissimi usus in epilepsia. Datur contra epilepsiam, imprimis tempore novilunii, & tempore plenilunii, quoniam eo tempore præprimis solet excitari epilepsia. Cum igitur spiritus sanguinis humani adeo conferat ad epilepsiam, hinc inde parati fuere spiritus epileptici compositi. Si ad spiritum sanguinis humani castoreum, aut camphora, aut opium, & alia affundantur, spiritum antepilepticum, & hystericum egregium habebimus: videatur BILLICHIUS *in Parad. & Obs. Chym. pag.* 115.

Oleum autem ſuper caput mortuum *rectificatum*, egregium eſt anodynum, ita ut propter luxurians principium ſulphureum quoſcunque ſiſtat dolores; unde in doloribus partium nervoſarum, à vitioſo acido oriundis, optimum eſt remedium. BECKERUS *in ſupra citato Tractatu* habet oleum ſanguinis humani ſecretum, quod cum luna creſcit ac decreſcit.

Quin & *Quinta Eſſentia* ſeu *lapis Animalis* inde paratur eodem modo, ac *ſupra de cornu cervi insinuatum* pro concilianda amicitia inter amicos: videatur BEGVINVS *in Tyrocin. Chym. pag.352. ſeqq.* & BECKERVS *in Microcoſmo*: ſcilicet ſi ſpiritus cum ſale & oleo proprio in digeſtionem ponantur, & repetita cohobatione & præparatione certa, uniantur in liquorem rubicundum, qui quaſi nucleus totius ſanguinis humani eſt, & vocatur aliàs *lapis Animalis*.

Sanguinis humani Elixyre hydropicos bis curavit deſperatos & conclamatos, intra tres dies, ℥ß qualibet vice propinando per tres vices BORELLUS *Cent.3.Obſ.16.pag.290.* quod parare ſolent ex ſanguinis craſſamento per ſpiritum nitri dulcem in Ram rubineam extracto.

Mumia vitæ alexiteria ab AUTORE *Num. 6.* deſcripta, nihil aliud eſt, quam ſanguis à corruptione præſervatus. Sanguis irroratur cum ſpiritu vini, acuato cum ſpiritu ſalis & myrrha; & ejuſdem eſt materiæ, uſus & efficaciæ ac reliquæ mumiarum ſpecies.

De *Calculo humano infra de lapidibus in regno Mineralis* agetur, quæ huc conferantur.

Mumia antiqua appellatione eſt nihil aliud, quam corpus balſamo conditum & exſiccatum, quæ corpora apud veteres fuerunt vel Regum vel Principum in Oriente. Quæ apud nos in Officinis proſtat, parum in receſſu habet ex eo, quod ſaltem ſit liquamen, quod effluit ex cadaveribus, quibuſcunque morbis defunctis, aloë, myrrha, bitumine & ſimilibus conditis. Hæc autem nullo modo poteſt habere vires Mumiæ veræ Orientalis Principum ac Regum: de qua videatur. WORMIVS *in Muſ. l. 3. cap. 36.pag.344.* CHIOCCVS *in Muſ. Calceolarii Sect.6. pag.696.le* FEBURE *in Chymia*, ERASMVS FRANCISCI *in Spec. Artium, & Morum varior exteror. l.6. de Sepultur. & Honorib. Sepulchral. p. 480.* JOHANN JACOB CHIFLETIVS *de Criſi Hiſtorica de Iint. Sepulchral. Chriſti C 1. & 2.* NARDII *Commentar. in Lucret. p. 635.* LIBAVIUS *Singular. p.3. l.7. cap.6.* STRUPPIVS *Conſenſu celebrior. Medicor. ſuper Exoticis medicam.* GRYPHIVS *Mum. Vratislav.* HORSTIVS *in Diſp. pag.332.* CLAVDERVS *de Balſamat. Corporum c.4.* GASSENDVS *in vita Peireſck 4.pag.153.* MATTHIOLVS *in Dioſcor. l.1.cap. 85. & in Epiſtol. Medic. l. 5.pag. 647.* CASPAR HOFMANNVS, & KIRCHERVS *in Oedipo Ægyptiaco*, unde propter ejusdem minus fidum uſum Mumiæ tam Orientali quam hodiernæ merito præfertur *Artificialis*, quam vocamus *Mumiam patibuli*, præparatam ex corporibus ſtrangulatis, quæ fumo ſuſpenſa ſiccantur, & cum aloë Myrrha Croco, cinamomo, opobalſamo, camphora, &c. condiuntur: vid. Paracelſus T. 9. Oper. Tract. 3.

Modum condiendi, quem primus dedit PARACELSVS, Differentiam itidem, ac Adulterationem, videbitis in AUTORE. Nam certum eſt, quod Orientalis non deferatur ad nos abſque adulteratione.

Ipſa autem Mumiæ vox imprimis è PARACELSI ſchola nata eſt, qui præter ſpecies ejus, ab AUTORE *noſtro* recenſitas, duas adhuc habet: corporalem unam, alteram verò ſpiritualem. *Corporalem* quod attinet, ejus nomine intelligit partes corporis violenter mortui ſolidas, quæ concentratæ in ſe continent Mumiam illam &c. Per *ſpiritualem* verò intelligit ſubſtantiam ſubtiliſſimam unicuique concreto inditam, vel ſpiritum vitalem, qui in ſanguine fluctuat qui vocatur *Mumia ſpiritualis*; & in hoc fundamentum conſiſtit omnium actionum Magneticarum & ſympathelicarum.

Mumia de Piſaſphalto Not. 3. in AUTORE aliàs etiam dicitur *nativa*, & magis nociva eſt, quam ſana.

Nota 4. eſt *Mumia ſine Mumia*; ſolũ corpus non balſamatũ, ſed æſtu ☉is ſub ∴ exſiccatũ, & induratum.

Juxta *Notam 5.* autem *pag. 294.* paratur elegans *Mumia*, ſi ſumatur caro hominis ſuſpenſi, aut rota confracti, & inciſa impræguetur Myrrha, exſiccetur ſucceſſive, & in fumum ſuſpendatur, qui fiat è ligno & baccis juniperi, utpote quæ loco mumiæ genuinæ ad quosvis uſus & quocunque modo uſurpari poteſt. Hæc Mumia propter remanentiam ſpiritus vitalis mumialis ſingularium eſt virium in affectibus capitis frigidis, paralyſi, epilepſia, & vertigine: in ſpecie præter vim alexipharmacam in diſſolvendo ſanguine congrumato, & ſic in caſu ab alto, in vehiculo appropriato, ex pectando ſudorem, item in menſibus promovendis: doſ. ʒj. Propter eundem ſpiritum fermentatum plus habet in receſſu in internis viſcerum corruptelis, & vi balſamica reſtituere pollet corpora. *Externè* verò nullum ferè paratur unguentum & emplaſtrum in graviori vulnere conſolidando ſine admiſtione Mumiæ præparatæ artificialis: videatur. WORMIVS *Muſ. pag. 31.*

Alias de Corporum Condituris cum eviſceratione ſcripſit SEBIZIVS *in Disputat. de Condit. Cadaverum*, TIMÆVS *à Güldenklee/l.6.Epiſtol.10.* PHILIPPVS GVIBERTVS, HORSTIVS, HOEFERVS *in Herc. Med. l.5.cap.2.* ROLFINCIVS *de Purgant. Vegetab. Sect. 1. Artic. 2. cap. 24.* VELSCHIVS *in Obſervat. Reuſn. Obſervat.102. pag. 105.* Corporum verò Condituras ſine eviſceratione videbitis in JESSENII *à* JESSEN *Append. Inſtitut. Chirurgic. p.105.* & CLAVDERI *Meth. balſam. Corpora.*

Extractum ſeu Ra *Mumiæ* cum ſpiritu Terebinthinæ *Quercetani* internè confert ad præſervandam putredinem internam, & vi balſamica ad ulcera.

Alii recipiunt fruſtula, & cum aloë & Myrrha inſpergunt, imbibunt aliquoties cum ſpiritu ſalis poſtea exſiccant fruſtula humida: deinde cum ſpiritu vini, vel quod melius eſt, cum ſpiritu baccarum juniperi, extrahunt Ram ſeu *Eſſentiam Mumiæ* elegantem, quæ ad caſum ab alto & ſanguinem congrumatum, magni uſus remedium eſt: Unde CLAVDERVS *Tr. de Balſamat. Corp. pag.195.* Ram *Mumiæ* paravit per extractionem cum cineribus clavellatis in aqua deſtillata quadam ſolutis, ſub nomine *Eſſentiæ Purificantis.*

Oleum olivarum mumiatum revera eſt optimum *Balſamum vulnerarium.*

Reliqua de Mumia videnda ſunt in AUTORE *noſtro.*

Cutis, & exinde paratum *Cingulum*, frequenti in uſu eſt ad paſſiones hyſtericas, uti etiam ad pellendum fœtum mortuum, item ad partum difficilem: de cujus præparandi modo videatur BARTHOLINVS *C. 3. Hiſt. 87.* ubi effectus & præparandi modum cingulum ex corio humano, habet. Sed hujus loco LVDOVICI *in Pharm. Corium cervinum* ſubſtituit.

Pinguedo humana præ reliquis nobis convenientiſſima eſt, & inter pinguedines temperatas primatũ obtinet vi anodyna & emolliente; unde conducit in affectibus Paralyticis & trementibus, relaxatione tendinum, fibris contractis & induratis, tendinumque ſubitanea contractura ac induratione, quæ ſequitur contracturam in paralyſi & tremore, permiſta cum balſamo Peruviano & oleo lavendulæ; penetrat egregiè & emollit. Convenit etiam

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-171111-p0808-2 DFG

etiam pinguedo hæc in atrophia & aridura, mixta cũ Arcani aluminis Würzii debita dosi in formam linimenti: *Conf.* BACO *de* VERULAMIO *Sylva Sylvar.* C. 1. §. 58.

Linimentum autoris cum spiritu vitrioli est egregium in Aridu ris, quoniam est valdè penetrans.

Pinguedo mista cum cinerum vitis vel vulgar part. ij, vel iij, & per arenam destillata, suggerit *Oleum empyreumaticum*, sed volatile admodum & penetrantissimum, oleo philosophorum simillimum, & singulare in dolore artuum chronico, paralysi. Conferatur BORRICHIUS *Tr. Sapient. Ægypt. pag.* 331. Potest destillari & rectificari ab ossibus humanis calcinatis, proderit sic in contracturis partium, tophis podagricis, luxationibus articulorum, aridura, fractura ossium pro consolidationis promotione, aliisque similibus malis: In aridura miscetur cum oleo Philosophorum, & Arcano aluminis: Nempe sal volatile copiosum concentratum in hoc oleo vires hujusmodi resolutivas, & acidi dolorifici correctivas, exerit; quodque recens odorem instar salis cujusdam volatilis reddit. Si ipsi spiritus vitrioli instilletur occultè, sed cum æstu, & fumi albi eructatione effervescit, adeoque naturæ insigniter alcalinæ erit; quod pariter de aliis pinguedinibus asserendum videtur.

Ossa humana considerantur vel in genere, vel in specie *ossa cranii humani*. *Ossa humana* autem, vel cum ebore, vel cornu cervi, vel cum aliis animalium partibus durioribus, collidunt, similemque præparationem habent. Et licet quidem omnia reliqua ossa vi absorbendi acidum similiter conveniant; interim tamen & vim suam specificam quoque habent. Cum enim Acida varient, ita ut aliud in vulneribus, aliud in podagra peccet; ita & remedia illa absorbentia diversa sunt; unde lapilli cancrorum acidum in vulneribus & ulceribus peccans absorbent; lumbrici acidum arthriticum in arthritide vaga destruunt & invertunt; & ita porrò: sic ossa humana pariter in dysenteria & in doloribus artuum specificè conveniunt, & reliquis omnibus efficaciora solent esse. Sed *an in his præ aliis aliorum animalium ossibus singulare quid obtineant?* merito dubitari potest. Beneficio ossis humani integri potest fieri purgatio artificialis tanta, quantam volumus: si recipiatur os ex pede vel brachio, vel femore hominis, violenta morte interempti, & hoc, exempta medulla, impletur cum stercore alicujus hominis, foramina obturantur cum cera, & sic in aquam calidam immittitur, hoc quamdiu jacet in aqua calida, tamdiu expurgatur iste, cujus stercus fuit in clusum, adeo ut sic aliquem usque ad mortem purgare possimus. Potest etiam fieri alio modo, ut quis omni nocte lectum suum maculet, sed est ludicrum.

Præparantur vel cum igne, vel sine igne: Cum igne præparata vel parum vel nihil præstant: potius sine igne seu Philosophicè præparata adhibentur, & hæc dicuntur vim habere laxativam AUTORE PARACELSO & CROLLIO. Propterea CROLLIUS & PARACELSUS illa cum medicamentis purgantibus antipodagricis semper permiscuêre, cum in arthritide per se à ℈j vel ʒß ad ℈ij pro alvo laxanda adhiberi possint. In dysenteria etiam cum aliis prosunt singulariter: In paralysi & tremore artuum commendantur permista cum specifico cephalico & cinnabari antimonii, quos affectus per sudorem, præmissis universalibus, certò curant, & fuerunt experimentum D. MICHAELIS. Formulam habuit hanc.

℞. *Oss. microsm. s.* △ *e prep.* ℈jl. ʒß.
Cinn. ʒij *rite prep.* ℈ßl. gr. xv. M. D. S.
Schwitz-Pulver auf einmahl.

qui pulvis est egregius in paralysi. Nam cura paralyseos consistit in sudore uno vel altero; unde quando sudavit æger, statim melius sese habebit.

Dicunt, quod si costa ex suspensis pulverisetur & assumatur, singulariter prosit in dysenteria; de quo vid. STARICIUS in Helden-Schatze/ *pag.* 122.

Externè ossa calcinata in ped vulnerato & malè curato commendantur à *le* FEBURE *p.* 2. *l.* 2. *pag.* 206.

Ossa humana destillata dant *spiritum & sal volatile*, quæ valdè conveniunt in doloribus artuum & dysenteria pro sudore.

Sub destillatione simul prodit *Oleum*, quod convenit in tophis & gummatis Venereis in specie; hinc in podagra & affectibus aliis articulorum externè illitum. In fracturis tanquam singulare remedium laudatur ab Agricola in Chirurg. pag. 329. Ulcera serpentia, præmissis præmittendis, cum tantillo colcotharis mixtum, mundificat, & sanat; teste *le* FEBURE *in Chym. pag.* 307.

Ossibus similes sunt *Dentes*, qui ipsi ex homine, imprimis violenta morte interempto, commendantur in impotentia & morbis per veneficium, si nimirum ex illis fiat suffitus. Dens hominis longa tabe interfecti, si applicetur denti poroso & cariosi, exinde fit, ut ille sponte decidat.

Præ cæteris autem *Ossa cranii humani* in frequenti usu sunt. Eligendum est Cranium, quod ex homine violenta morte interempto repetitur, vel ex patibulo vel ex rota, imprimis si ad aliquot annos sub dio vel cœlo jacuerit, & sit nitidum & purgatum ab omni sorde; hoc enim præfertur ei, quod ex cœmeteriis ex hominibus naturali morte mortuis desumitur, quod parum vel nihil effectuum eorum habet qui tribuuntur illi. Hujus ossa tantum rosa, aut pro more ossium præparata & assumpta, in frequenti usu sunt in dysenteria, affectibus arthriticis, & epilepsia: sic novi hic rusticum, qui multos epilepticos, juvenes & adultos, feliciter hoc ipso curavit & præservavit ab epilepsia. In pavore nocturno, qui solet esse prodromus epilepsiæ, est expertissima rasura cranii humani, & instar baleos cum succinatis, cinnabari antimonii, ⊖ibus volatilibus, &c. in quam plurimis pulveribus epilepticis præscribi solet, modo legitimum habeatur. Encomia pro Cura membrorum convulsionibus affectorum videbitis in BORRICHIO *loco citato pag.* 335. Potus haustus ex cranio humano taliter collecto, est expertum remedium in scrophulis, fuitque secretum HARTMANNI; & usu comprobatum à D. MICHAELIS, qui fœminam scrophulis laborantem hausto potu ex cranio humano observavit liberatã. Milites putant, si quis ex cranio humano hauriat potum, fore ut sit immunis ab insultibus armorum. Imprimis ex cranio commendatur *os triquetrum*, quod fit ex concursu suturæ bifidæ seu sagittalis cum osse lambdoideo, præ reliquis specificum in epilepsia: vid. HILDANUS C. 1. *Epist.* 95.

Præparari solet *Cranium humanum* cum aqua spirituosa liliorum convallium, & est potens specificum antepilepticum.

Per retortam destillatũ suggerit *sal volatile, & spiritum urinosum*, qui à capite mortuo rectificetur. Sunt specifica in affectibus capitis, in apoplexia, &c. in specie in epilepsia.

Galreda similis ex cranio humano paratur, ac ex cornu cervi, quæ in apoplexia epilepsia, aliisque affectibus capitis commendatur.

Extractum Galredæ Theophrasti est potens antepilepticum. Simili modo *ex cornu cervi* cum spiritu hyperici *Galreda* paratur contra vermes infantum, ex unicornu cum spiritu melissæ contra morbos malignos, uti ex ebore cum spiritu melissæ contra mulierum pathemata,

Sunt

Sunt, qui præparant *Essentiam cranii humani ex gelatina* hoc modo:

℞. *Rasur. Cranii humani:*

Affundunt acetum destillatum ad supereminentiam trium digitorum hoc relinquunt in digestione, deinde exprimunt & accipiunt *Gelatinam*: Gelatinæ inspissatæ affundunt *spiritū vini*, digerunt, infundo subsidet oleum coloris aurei, quod separandū est per inclinationem, & hæc est reverà *Essentia Cranii humani*, quæ ad epilepsiam singulariter commendatur.

Vsnea cranii humani, seu *muscus*, qui crescit in craniis hominum violenta morte interemptorum, aëri expositus, est singularissima plantula, ut rectè inquit HELMONTIUS *in Tractatu Magnet. vulner. curat.* Similiter crescit in aliis ossibus muscus: sed non est adeo elegans, & potens in talibus affectibus, quibus cranii. Seminium habet ex aëre, & succum nutritivum ex cranii liquore: unde propter Vegetationem singulare quid obtinet. Rarò autem reperitur, nisi in capitibus per longam annorum seriem aëri expositis.

Hæc Usnea est multi usus: notum namque est quod quascunque hæmorrhagias quocunque in loco obortas, tam intrò adhibita, quam solâ applicatione, statim soleat coercëre & curare, quàm in manibus saltē detenta: videatur SENNERTUS *in Praxi l. 1. P. 3. Sect. 4. cap. 8. p. 954.* BOYLE *in Philosoph. Experiment.* & si fieret digestio usneæ cum ℞ sulphuris vitrioli, sanè possent fieri miracula in compescenda hæmorrhagia, & esset medicamentum stupendum. quin & KIRCHERUS *in Regno naturæ sympathetico* etiam externè contra infantum epilepsiam multum prodesse scribit. Contra penetrabilitatem armorum verò laudatur ab HELMONTIO *loco citato § 45. 57. seqq. pag. m. 757. & 758.* & STARICIO *Tr.* qui inscribitur Helden-Schatz/*pag. 98.* Aliàs basin unguenti armarii & sympathetici constituit, & hinc propter hanc vim telis illitum in vulnerum ab ipsis inflictorum curatione est efficax. Descriptio, cujus primarius Inventor est PARACELSUS, est hæc:

℞. *Vsn. cran. hum.* ℥ij.
Mum. veræ (in defectu hujus *M. patibuli*) ℥ß.
boli Armenæ
℞ rosar. à ℥j.
lini ℥j.
M. f. unguentum

Sunt, qui non sine ratione & effectu addunt *pinguedinem ursinam & aprinam.*

Rationem singularium virium usneæ sufficientem subministrat HELMONTIUS *in scriptis*, in specie *loco suprà citato pag. 602. §. 44. 45.* Conferantur etiam M. A. N. C. *Ann. 2. Obs. 53. pag. 98. seqq.* ubi multa de usneæ cranii humani virtutibus, & largiore comparatione: sed quoniam rara est talis usnea, & non nisi ex craniis diu aëri expositis, eaque parca colligitur, hinc sunt, qui loco hujus usneæ arte faciunt muscum hunc Vegetatum:

Recipiunt muscum è lapidibus grandioribus præparatorum, von den grossen Feldsteinen/ eumque mense Aprili collectum, & leviter exsiccatum, pulverisant grosso modo in mortario vitreo, irrorando cum vino Malvatico vel Petri Simonis, ut consistentiam pultis crassioris acquirat: postmodum hunc pultem cum cultro illinunt cranio rotâ fracti cadaveris admodum subtiliter, ubi sensim exaruerit, denuò repetunt: ponunt sub dio seu cœlo aperto radiis solaribus; quoties v. pluviæ super veniunt, dimovent à loco: aliquoties hæc reiterando, usque dum efflorescat, & postmodum usneam inde colligunt, quæ non est inferior usnea ex cranio sponte perveniente: videatur HILDANUS *C. Epist. 27.*

Aliàs in usneæ cranii humani defectu quidam etiam substituunt muscum ex tegula, cuem in hæmorrhagia narinū aceto imbutū vertici imponūt: vid. BARTHOLINUS *in Histor. Anatom. Cent. 5. Obs. 97.*

Cerebrum humanum est certissimum specificum in Apoplexia, uti etiam in Epilepsia.

Per destillationem suggerit *aquam copiosam & oleum.* Quia autem empyreuma olet, si destilletur per retortam, melius est, ut prius destilletur in balneo Mariæ, & eliciatur aqua post ex reliqua massa exprimatur oleum, quod egregium est antepilepticum. Aqua hæc à BARTHOLETO contra memoriam amissam, eamque confortandam, maximè laudatur; vis enim egregia cephalica in ea latet; imò & vis anodyna: quare & contracturis tendinum & nervorum aqua cum oleo illitum egregium est remedium. Melior etit hæc aqua, si cum aromaticis & floribus cephalicis aliquoties destilletur, v. g. floribus liliorū convallium, lavendulæ, cardamomo, caryophillis, &c. Aliàs de substantia cerebri oleosa, deque oleo ejusdem pingui, aliisque productis, optime potest videri BURRHUS *in Epist. ad Bartholinum de Cerebro Epist. 1. pag. 15.* ubi sunt singularia & lectu digna.

Per se parum *spiritus* suggerere solet; si verò aliquandiu in frustula incisum seponatur, ut inchoato putredinis motu ejusdem oleum resolvatur, & hinc affuso spiritu liliorum convallium destilletur ac rectificetur, haberi potest *spiritus urinosus* oleosus ad capitis affectus, ad epilepsiam, & secundum quosdam ad deperditam memoriam, plane singularis.

Fel humanum destillatum subministrat *aquam* insignem *ophthalmicam*, quæ maculas suffusiones, ungues, & pannos oculorum, certò detergit & abstergit. Burrhus ad delendum unguem oculorum solet adhibere fel humanum, destillatum in cucurbita cum alembico cœco.

Fel humanum inspissatum cum spiritu vini digeratur, & extrahitur *Essentia*, per filtrum separanda. Talis Essentia tanquam singulare specificum in curanda surditate & tollendis aurium affectibus, commendari solet.

Appendicis loco consideranda venit controversia: *An remedia ex corpore humano desumpta peculiarem habeant prærogativam præ aliis remediis congeneribus, ex aliis animalibus desumptis?*

Hic primò *duo consideranda*:

1. *Textura partium animalis materialis.*
2. *Participatio earundum de radice vitæ*, seu *spiritu influo & insito*, vel inde derivanda quadam efficacia formali.

Quoad *prius, materialiter* nempe *considerata partes humanæ*, hic iterum considerandæ sunt sub *duplici statu*; vel

(α) quatenus sibi relictæ saltem superficiali tritura, exsiccatione, aliovè crudiore modo, paratæ sunt; &

(β) quatenus ignis ope, vel per putrefactionem, vel alia ratione texturam concreti multum immutante sunt elaboratæ.

Ratione prioris nullum dubium est, quin ex superficiali sui compositione & textura à semine nata, speciales suas, plus minus ab aliis animalium partibus differentes, proprietates obtineant. Nam sicuti ebur, cornu cervi, pulvis viperinus, sanguis hircinus, lapis cancrorum &c. speciatim à se invicem differunt; ita etiam ab his ipsis cranium pulverisatum, aut secundinæ pulvis, aut lac aliave differre & viribus, admodum probabile est.

Ratione posterioris verò, & quoad præparationem vel per igne, vel per putrefactionem, vel alios modos, texturam

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-171111-p0810-1 DFG

texturam concreti admodum invertentes, arbitror: inter præparata hinc remedia paucam vel nullam ratione virium præ aliis his congeneribus esse differentiam, adeo ut dubitare fas sit: *an sal volatile sanguinis humani*, urinæ humanæ, secundinæ, cranii humani, cornu cervi, viperarum, sanguinis porcini, &c. per putrefactionem parata, ullam etiam minimo effectu medico sensibilem inter se habeant differentiam. Nam utut secundum aliqualem olei participationem specialibus nonnihil differre videri possint; differentia tamen exinde emergens exilis adeò erit, ut in usu Medico nullam ferè mereatur considerationē.

Quoad *posterius*, nempe quoad *efficaciam* quandam *formalem*, quam ex participatione radicis vitæ, nempe spiritus, habere debeant, discrepantes de hoc sunt Practicorum sententiæ. Quidam nempe affirmant partes ab animali vel vivente, vel violenter mortuo, desumptas multum differre ab iisdem, quæ ab animali specificè & sponte mortuo peruntur; quatenus nempe illæ de mumiæ totius vitali spiritu, nempe primario insito, hinc & influo participent, indeque speciales agendi virtutes possideant, quas ab ideis passionum seu affectuum in spiritibus istis sigillatis derivant HELMONTIUS & MARCUS MARCI; qui posterior multum interesse scribit ad hominis sanitatem conservandam, qua more pereat animal, quod ad esum paratur.

Adeoque & sanguinem pro spiritu destillando, vel ex homine sano emissum, vel ex decocto collectum, recipere jubent. Unde etiam cranium violenter interempti vi epileptica longe superare dicitur aliud, ex sponte mortuo collectum; adeoque ex illo saltem usnea, non ex hoc, colligenda sit.

Quoad hoc negotium satis spinosum, Responsio triplici observata circumstantia est limitanda:

1. Omnis præparatio, quæ vel per ignis vim, vel per putrefactionem, vel per solutiones per menstrua corrosiva, vel alis modis perficitur, destruit tam texturam materialem concreti ex semine prius natam, quam efficaciam formalem à spiritu mumiali dependentem. Destruitur enim sic & invertitur concretum, fatiscit, &, ut sic dicam, annihilatur Mumia vitalis; adeoque sic nulla ab aliis congeneribus, etiam aliorum animalium, præparatis erit differentia.
2. Remedia, quæ immediate vel multum de spiritu participant, & proximè & sine magna interjecta temporis mora pro usu administrantur, revera, ratione spiritus influi præsertim, omni efficacia formali, à principio vitali dependente, non destituta sunt. Conferatur hic v.g. sanguis recens in pulvere sympathetico, item sudoris viventium & morientium differentia, item sanguinis leporini secundum HELMONTIUN diversitas.
3. Remedia ex corpore humano desumpta, parum de spiritu participantia, aut etiam diutiùs asservata, præsertim partes solidæ, minus de speciali & formali agendi proprietate participare videntur.

Hic dubitatur meritò: *an cranium hominis violenter interempti specialem habeat prærogativam antiepilepticam præ cranio hominis successivè mortui?* vel etiam *præ aliis ossibus, tam humanis quàm leporinis?* sic pariter nec pulmo vulpis commodè phthisicis propinatur, ut merito tidet hoc HELMONTIUS; quin in talibus, si quæ vis adest mumialis in violenter interemptis partibus, hæc aut adeò exilis erit, ut vix specialis differentia inde suspicanda sit, vel brevi temporis morâ pedetentim adeò evanescet, ut nihil amplius superesse queat. Usneam interim non rejiciendam puto, utpote quæ ex cranii & cerebri resoluto nutritivo humore simul nutritur & vegetatur.

LEPUS.

Lepus est animal congener homini, & satis cognitū.

Exhibet *Cinerem*, qui eodem modo, ad quem vult AUTOR, collectus & paratus, vi diuretica valdè commendatur in promovendo calculo, si interius assumatur: videatur SOLENANDER *Sect.1. Cons.5.* & FORESTUS *L.24.*

Oculi leporis vertici applicati, pellere fœtum, dicit AUTOR: cujus rei experientiam primus manifestavit HARTMANNUS, & ceu certum ac expertum commendavit: Idem tamen videtur confirmatum à MAJORE *in Tract. de Inunctione Vert.§. 6.* uti etiam in RIVERIO *lib.15. Praxeos cap.* 18. & mirandum, quod oculus leporis applicatus vertici pellat fœtum & secundinas.

Plura de oculis leporis videbitis in MACASII *Promptuario Medico.*

Sanguis leporinus est egregium experimentum in curanda dysenteria, ex lepore probe in venatione agitato, adeoque in summo pavore mortis constituto: tunc per juguli incisionem colligatur sanguis, & ita linteis mundis excipiatur & exsiccetur. Sic sanguis exsiccatus & pulverisatus, ac dosi ʒj in aqua appropriata assumptus, contra epilepsiam internam, dysenteriam & erysipelata, singulare est remedium: Videatur HELMONTII *Tract. Potest. Medicam. pag. m.476.* ubi eleganter de hoc sanguine discurrit, quod idea pavoris, sanguini in fuga impressa, curet dysenteriam: videatur etiam MINDERERUS in der Krieges Artzeytey/ pag. 42. Capiatur tempore verno aut mense Martio. Pro usu sumatur linteum cruore leporis tinctum, infundatur in haustum vini vel aquam appropriatam, donec omnis color extractus: postmodum vinum infusionis hauriatur, & remedium erit planè singulare in dictis affectibus, imprimis dysenteria, uti D. MICHAELIS hoc ipsum propria experientia edoctus confirmavit; & à SCHMUCKIO quoque laudatur *in Thesaur.2.Secret. Med.10.* ubi tamen sanguis hic defecerit, sanguis agninus, si bene priùs agitaretur, & in terrore ac pavore interficeretur, substitui posset pro usu dysenterico. *Externè* linteum sanguine leporino impregnatum imponatur quoque erysipelati, locisque podagricis, & noctu dolentibus, qui brevi post sublevantur; sistendo enim dolorem, evanescere solet tumor.

Porro *Cerebrum leporinum* ad difficilem dentium proventum in infantibus, æque ac sanguis ex crista galli incisa, adhibetur, quod, ut citò appareant dentes gingivis illinatur. Sed observetur, esse forte admodum remedium, & non nisi aliis extraneis & frustraneis adhibendum.

Cor, tanquam certum experimentum ad quartanam commendatur. Sumatur scilicet Cor leporis in fuga dicto modo capti, probè discindatur, & exsiccetur lentè, pulverisetur, & dividatur in tres vel quatuor partes: quarum una semper sumatur in quartana ante paroxysmum: videatur SENNERTUS *in Praxi pag.313.* de febribus, & adhuc fuit confirmatum ab experientia: sic Doctor Tobias Tornerus multis hominibus propinavit hunc pulverem in quartanis, id quod videbitis in HORSTII *Obs. lib.4. pag.234.* ubi in Epistolis Medicis, quas ad eum scribit, pulverem cordis leporis mirè in quartana laudat: sed hoc non semper succedit, nisi prius in fugam actus *lepus* interficiatur, dum adhuc versatur in pavore, de illo, quf est ex improviso & casu interemptus, non semper prosper expectandus eventus.

Vterus leporinus commendatur valde in hydrope uteri, & ad impediendam sterilitatem mulierum, si siccetur, & propinetur aut assetur & comedatur; imprimis si fiat Essentia ex matrice leporis, & secundina mulieris fœcundæ, & propinetur internè, mulieres steriles conceptioni idoneas reddit: loco uterinæ leporinæ matrix suilla vel cervina potest usurpari. Aliàs in *sterilitate* fuerunt *Hartmanni secretum* testiculi cervæ, vel ex istis præparata Essentia.

Quod dicitur de matrice leporina, valet de *Coagulo leporis* si propinetur mulieribus finito fluxu mensium, quod in sterilitate mirè etiam commendatur.

Osiculum Tali, der Hasensprung / commendatur in inflatione stomachi, & in colica.

Axungia leporina præ cæteris pinguedinibus in usu est chirurgico pro aperiendis abscessibus suppuratis, in specie vetus axungia illinitur loco affecto. Præter dictam vim etiam optima est pro eliciendis spiculis, frustis lignorum, globulis, aliisque partibus heterogeneis ex vulneribus partium ubi vel illinatur, vel cum duplo emplastri de betonica, aut solum, aut cum lapillorum cancrorum pulvere mistum, applicetur. Tandem in herniosis applicatur axungia leporina, illita corio, spinæ dorsi vel sola vel mista cum axungia ursina, & sic adjuvat retentionem & repositionem intestinorum prolapsorum. In Entero cele, uti dico, seu hernia intestinali, valdè solet convenire.

Pili, dicit AUTOR, linimentis sanguinem sistentibus miscentur; hinc adeò fuit famosum *Galeni unguentum* ex aloe, myrrha, thure & pilis leporinis combustis ana: quod in specie commendatur ad hæmorrhagiam in Arteriotomia, quæ aliter difficulter potest sisti propter sanguinis impetuosum nimis affluxum.

LUPUS.

Lupus pauca suggerit Medicinæ usitata.

Mulierculæ *dentes* uti notum est, argento inclusos dant infantibus pro fricandis gingivis, ut facilitetur eruptio: videatur AUTOR, sed nil valent.

Epar lupi ad ʒj in aqua appropriata propinatum, commendatur in scirrho lienis. Ex eodem fit *Electuarium Neapolitanum* ad curationem morbi Gallici, cujus descriptionem habet *Bartoletus in Encyclop. pag.* 167. quod laudatur post morbum Gallicum ad excitandam appetentiam & corroborandum ventriculũ.

Intestinu vis ad colicam tribuitur: videatur RIVERIUS *in Obs.* 2... *Pachequo communicata.* Et sunt, qui faciunt ex intestinis lorum seu cingulum, quo circumdant abdomen & lumbos pro cura colicæ: sed falsum est, Interdũ stercoris loco usurpantur in colica.

Stercus enim revera est decantatum & expertum remedium contra dolores colicos, in quibus unum est ex optimis experimentis, universali autorum consensu; de quo videatur SENNERTVS *lib.* 3. *Praxeos pag.* 260. uti & HARTMANNVS *in Pr. Chymiatr. pag.* 154. & hoc confirmat per experientiam FORESTVS *Lib.* 21. *Obs.* 15. uti etiam AMATVS LUSITANVS *C.* 3. *Cur.* 12. item RIVERIUS *C.* 1. *Obs.* 89. & 86. In specie PARAROLVS *Pent.* 3. *Obs.* 36. ad quamcunque colicam, ex quacunque causa universaliter obortam, ceu singulare & raro fallens experimentum, mirè commendat, & reliquis præferendum suadet, dicendo se quosdam etiam desperatos colicos stercore hoc curasse. Datur ad ʒj in vehiculo calido.

Sæpius fit, ut in stercore lupino reperiantur ossicula, quæ propter duritiem subterfugiunt ventriculi digestionem: hujusmodi ossicula pulverisata cum successu in colica propinantur & commendantur. Dicunt quoque, si stercus lupi inferatur ovili, quod exinde admodum trepident oves.

Pellis lupi ad dolorem colicum multum commendatur ab Autoribus. Dicunt etiam quod lupi pellis pro veste gestata procreet audacem animum: de quo videatur BRUSSUS *in Operibus Med. Epist.* 24.

FABER *in Myrothec. Spagyr.* habet, Q.E. lupi, quam multum commendat externè in ulceribus malignis.

LYNX.

Lynx rarò vel nunquam præscribitur: propterea nihil habeo, quod de illo dicam.

MOSCHGVS, seu MOSCHI CAPREOLVS.

Moschus aliàs dicitur *Cazella Indica, Capra Moschifera, Asiatica*, & DORCAS, seu *Cervus Odoratus*: vid. KLOBIUS *de Ambra p.* 66. est animal instar cujusdam capræ, quod suggerit liquorem odoriferum, scilicet Moschum, cujus animalis iconem & descriptionem videbitis in M. A. N. C. *Ann.* 6. *pag.* 171.

Quæritur de Origine, Collectione & Natura Moschi: apud omnes enim Autores confusa est ejus relatio. Vulgò refertur; quod Moschi capreolus circa umbilicum gestet vomicam vel abscessum, in quo certo tempore aperto per corruptionem generetur liquor pretiosus, quem dicimus Moschum. Hæc est vulgaris & communis, sed falsa traditio. Sunt alii, qui Moschum esse testiculos animalis existimant; quod vero quoque non respondet: vid. M. A. N. C. *Ann.* 4. *Obs.* 205. *pag.* 287. & *ann.* 9. & 10. *Obs.* 38. *pag.* 107. Mihi verò magis arridet plurimorum experientia veritati magis conveniens, qui dicunt; Moschũ propriè ita dictum colligi in folliculo appropriato, ceu determinata parte generationi & secretioni Moschi destinata, non secus ac Zibethum aut castoreum: Colligitur scilicet in capsulis supra genitalia in ventre sitis haud procul umbilicum. Atque hoc modo genuinus ex suo receptaculo colligitur Moschus.

Præterea totum animal est Moschus seu Moschiferum: Nempe non tantum ex testiculis animalium horum potest colligi præstantissimum Moschi genus; sed præterea etiam datur Moschus adulterinus, ob veri moschi pretium, raritatem & caritatem. Adulteria hæc multiplicia sunt. Familiarissimum est illud: capellam Indicam, Moschiferam scilicet à canibus venaticis agitatam, venatores fustibus miserè contundunt & lacerant, ut in toto corpore tubera congrumata oriantur, ex quibus verberibus animali mortuo enatos tumores ex sanguine grumoso filo constringunt, & sic ad aliqualem putrefactionem asservant, tumque Moschi parum addunt; unde exsiccatum intensum odorem moschi spirat.

Et hic est Moschus adulteratus, qui ad nos solet adferri pro legitimo; cum tamen ille sit legitimus, qui ex folliculo ad umbilicum sito colligitur; de cujus Ortu & Generatione vid. MANDELSLOH *in Itinerario*, BARTHOLINUS *in Actis Medicis*, CASTELLUS *de Hyana odorifera pag.* 52. JONSTON *in Hist. animalium cap.* 7. *de Castore pag.* 127. & 225. HIGHMORVS *de Aff. hypochondr. c.* 6. SCHROECKIVS *de Moschо*, BELLONIVS *l.* 2. *Observat.* 14. & 15. CHIOCCVS *in Mus. Calceolarii*, SALOMON ALBERTVS *Orat. de Moschо*, MACCABÆVS *de Confect. Al-Chermes, à Strobelbergero Anno* 1627. *latinitati donatus, p.* 11. & EICHSTACHIVS *Tr. de Conf. Alcherm. cap.* 13.

Unde solet interdum adulterari & multiplicari Moschus cum sanguine humano & columbino additis quibusdam aromatibus. Facit huc; quod Moschus longo tempore amittat odorem suum, quem tamen recuperat, si irroretur cum urina pueri, vel si suspendatur in larina humana. Asservatur igitur in vasculis plumbeis, ut odor & vis dissipabilis metallo quasi vincta teneatur: vid. SCHROECKIUS *Histor. Moschi cap.* 7. *pag.* 27.

Quæri-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-171111-p0812-3 DFG

Quæritur: *Vnde nam oriatur odor Moschi?* Ad hoc dicunt oriri ex plantis suaveolentibus & odoriferis quibus vescuntur animalia. Dictus autem odor haud adeo rarus est, cum & per putredinem intendatur æque ac producatur: Sic præter Moschium animal, sunt etiam animalia, quæ rejiciunt excrementa Moschi odorem spirantia: RHODIUS *C.* 3. *Obs.* 98. refert, quod reperiantur interdum recrementa quorundam serpentum, quæ & ipsa Moschi odorem fundant. De odore Moschato recrementorum crocodili, piscium quorundam, imo hominum; videatur CASTELLUS *loco citato*, & BARTHOLINUS *in Hist. Anat.* 52. *Cent.* 6. sicut & *Hist.* 86. refert nonnulla de odore Moschato uri (des Ur-Ochsens) pilorum.

Quoad Usum: eadem, quæ *de Zibetho* dicta, etiam hic applicari possunt; siquidem notum est, quod sit subjectum odoratissimum, spiritus animales mirè afficiens; unde prodest interdũ iis præsertim interno usu, qui nocere alias creditur: Conferatur LUDOVICI *Pharm. pag.* 646. & 647. Aliàs Odores in genere distinguuntur in graveolentes, ut odor asæ fœtidæ, Galbani, pilorum, & pennarum animalium accensorum; & suaveolentes qui spiritus animales blandè afficiunt, ut moschus & olea destillata aromatica penetrantissima. Talia suavia odorifera omnia & gravia conveniunt, quod volatili sua penetrantia mire afficiant Spiritus animales, eorumque intendant vim, eosquè agiliores, volatiliores, ac mobiliores reddant; unde torpidos excitant, deficientes nonnihil restaurant, & virium imbecillitatem odore saltem corrigunt. Hunc in finem additur Moschus & Zibethum, quæ tamen in iis ubi spiritus animales agiliores & volatiliores sunt, ut & in iis, qui gravioribus meditationibus, imò qui nimio studio indulgent, caute usurpentur: Ratio est, quia in majores & diffusiores impetus aguntur; spiritus enim non nihil subtiles nimisque volatiles dissipant, quinimo simul inebriantem seu caput turbantem vim habet. Hinc, qui pro confortanda memoria iis nimium utuntur, tandem spirituum defectum inde sentiunt, ob nimiam volatilitatem; legitimè vero usurpata in affectibus capitis summa medicina sunt. Notum etiam est, quod mulieres plurimæ non ferant Moschi odorem: Nam observetur, quod mulieribus, si sint epilepticæ cum passione hysterica, graveolentia noceant; suaveolentia verò conducant: si contrario modo, contrarium. Sane quanta sit ejus penetrantia, innotescit ex RIVERIO *C.* 4 *Obs.* 35. qui ex assumptione Moschi pro curatione Quartanæ, post paroxysmum sudorem, moschi odorem spirantem, refert. Vulgo commendatur Moschus, quod ejus odor conveniat in arcenda peste: de quo imprimis videatur ZACVTVS LVSITANVS *Lib.* 1. *Med. Princip. Hist.* 10. uti etiam TERENTIUS *de Rebus Indicis Mexicanis*; Et similiter omnes fere Autores consentiunt, quod moschus egregiarum sit facultatum ac virtutum in malignis. Huic tamen non sine ratione contradicit GVIBERTVS *in Medico Officioso pag.* 212. qui tanquam pro aris & focis pugnat, quod non conveniat in peste: cui & ipse subscribendum & asserendum esse censeo.

Ut vero moschus & ambra potentius operentur, instituatur *Depuratio eorum*, & in consistentiam *olei* redigantur: Binæ scilicet cucurbitæ orificiis conjungantur, uti aliàs per descensum destillare solemus: in medio interne ponatur subtile linteum; in suprema autem cucurbita contineatur *Moschus*, postmodum collutentur dictæ cucurbitæ, & in diebus canicularibus per aliquot dies radiis solaribus exponantur, sic moschu successive liquescit, liquefactum deorsum destillat descendendo in inferiorem cucurbitam per linteum, & sic habetur *Oleum* admodum penetrans.

Alii *Essentiam Moschi* præparant, quæ fit nunc simpliciter per nudam cum spiritu vini infusionem, nunc artificiose magis: qui *modus* & *cum Zibetho* optimè institui potest: de quo videatur FABER *in Myrothec spagyr. cap.* 26. *lib.* 1. scilicet: Misceatur *Moschus* vel *Zibethum* cum *oleo amygdalarum dulcium*, donec omnis vis odorifera planè exhausta: tunc oleo huic affundatur *spiritus vini rectificatus*, digerantur in balneo Mariæ, & destillentur; sic *spiritus vini* arripit secum per alembicum substantiam odorabilem & medicinalem Moschi vel Zibethi, crudo & inerti corpore in fundo relicto.

MVLVS, MVLA.

Sanguinem muli, seu *mulæ* potiùs, quidam illinunt ad tollendas verrucas; & *Lichenes* Muli in vino infusi, & vinum infusionis potum, ad epilepsiam commendantur.

Vrina cum luto suo pedum clavos curare, dicit AUTOR; imo hoc ipsum in pedum podagra seu articulari morbo mire convenit.

Ulterius *spuma oris mulæ* collecta, & in vino calido propinata, asthmaticos curare dicitur.

Alias nil suggerit pro usu Medico.

MVS.

Mures elixi in cibo, & pro cibo dati infantibus, impediunt, quo minus noctu stragula permingunt.

Cinis etiam murium internè commendatur ad mictionem involuntariam. *capita muris usta* seu *calcinata*, cum melle mista, & partibus glabris & calvis illita, solent curare alopeciam.

Muscerda seu *muris stercus* aliàs Officinis dicitur *Album nigrum*: mirabiliter alvum laxat, & experimentum est muliercularum, à RULANDO *in Curationib.* notificatum, pro purgandis infantibus. Sumitur gr. j. vel alterum ad gr. iij Muscerdæ, & usurpantur vel per se pulverisatæ cum pulmento, vel grana hujus iv, v vel vj, cum lacte trita, & per linteum trajecta, infantes leniter & eleganter laxant; gr. vij vel viij in infantibus adultis fortius laxant; potentius stimulant quam clysteres: Unde etiam adultis vij murium stercora in morbo iliaco pro referanda alvo multum laudantur; sicut Muscerda in suppositoriis & melle frequentissimè adhibetur, quæ dicuntur acuta; quoniam valdè stimulant: unde permiscetur etiam clysteribus pro stimulanda alvo & intestinis.

MVS ALPINVS.

Mus Alpinus seu *Murmentum*, in montibus alpinis reperibile, pinguedinem suppeditat, quæ mirè conducit in pleuritide, in qua sistenda fuit *secretum Paracels.* cujus unguenti pleuritici, quod hunc in modum parat, basin constituit:

℞. *pingv. muris mont.* ℥j.
Ol. amygd. dulc. ℥ß.
chamomill.
rosar. ā ℥j.
Misce fiat *unguentum.*

In MYNSYCHTHI *Armamentar. Medico-Chym. pag.* 188. habetur oleum seu Unguentum contra pleuritidem, cujus fundamentum seu basis etiam est axungia muris alpini.

OVIS.

Pauca prostant in officinis de hoc animali.

Quod habet AUTOR de cerebro arietis, quod prosit in arcendo somno immoderato in morbis

epidemicis, videbitis imprimis in BVRGGRAFIO *de Morbo Vngar. cap. 9. pag. 52.* Cerebrum ovis, sicuti etiam arietis, commendatur illitum gingivis ad facilitandam dentitionem.

Quæ habet AUTOR *de Felle*, quod soleat in specie commendari ad cancrum exulceratum, gangrænamque si illinatur ad similitudinem linimenti vel unguenti incerta videntur.

Vulgo *Oesypum* parant, de quo in autore; quem autem ZWELFFERVS valdè tidet.

Pulmones & alia carnosa capiti prodesse, dicit AUTOR. In phrenitide recipitur pulmo vel ex ove vel agno, vel vervece, & circumdatur seu applicatur capiti raso calidè, sicque mirè commendatur ab Autoribus: id quod etiam fit, si gallina nigra discendatur per medium dorsum, & calide applicetur capiti, quemadmodum multum laudat LINDANVS *in Colleg. super Hartmannum.* De carne vervecina, noctu instar multarum lampyridum lucente, videbitis in C. 1. *Obs.* 3. BORELLI *pag.* 6.

Omentum adhuc calidum ex ove extractum, & applicatum abdomini in colica & dysenteria, certum est remedium, & comprobatum hoc habuit AMATVS LVSITANVS *in Curationibus.*

Stercus commendatur ab AUTORE in Angina seu ictero flavo. Cœterum omnia stercora curant icterum, in specie tamen stercus anserinum juniorum.

Vesica Ovis & vesica capræ sunt specificum in mictu involuntario. Dantur ad ʒj, & valdè laudantur: videatur *Praxis Chymiatr.* HARTMANNI P. 1. *pag.* 252. & quidem plurimis vesicis hæ vires sunt communes, adeò ut, præter vesicam ovillam & caprinam, etiam conveniat in mictu involuntario vesica suis, vesica apri, item vesica tauri.

RANUNCULUS VIRIDIS.

Utut omnes *Ranæ* sint Officinales; præ cæteris tamen est officinalis *Ranunculus viridis*, der Laub-Frosch.

Quæcunque *rana pulverisata* interne convenit in sistendo sanguine; unde vel appensa solet interdum substitui bufoni in sistendo & compescendo sanguine.

Sunt qui præcipiunt, ut *ranunculus viridis* totus *calcinetur*, & de pulvere, quantum cultelli cuspide capi potest, in lacte muliebri propinetur infanti statim post partum, antequam lac vel alium cibum assumat; sic enim fieri dicunt, quod præservetur infans ab epilepsia.

De ranis Aquaticis habebimus, ubi *de Piscibus.*

RHINOCEROS.

Rhinoceros est animal ingens taurum magnitudine æquans, nimis robustum; de quo videantur *Exoticarum rerum Scriptores*, qui omnes de hoc agunt. Sanè dum in hoc solo subinde Unicornu animalis fit mentio, hoc ipso nihil aliud, quam Rhinocerotem insinuari asserit DEVSINGIVS *in suis Exercit. Miscell.*

De hoc ex India Orientali afferuntur *Cornua* prægrandia, quæ gestant in extremitatibus narium.

Commendantur vi alexipharmaca in morbis malignis seu venenatis, & exinde in specie in febribus malignis: unde etiam substitui solet unicornu in iisdem, uti videri potest in ZACVTO LVSITANO L. 4. *Medic. Princip. Hist.* 51. *Dosis* est à ℈ß ad ℈j. ad eosdem enim commendatur affectus, ad quos vel unicornu aliaque similia. Sunt, qui tornari curant exinde pocula, ex quibus hauriunt vinum vel alium potum. Præservare enim à veneni potu, & impediri quo minus possit intoxicari, dicunt; quod tamen hyperbolem sapit. Interim cum cornu cervi, unicornu, vel ebur, nobis sufficiat, cornu Rhinocerotis commode carere possumus.

In FABRI *Myrothec. Spagyr. Lib.* 1. *cap.* 29. habetur *Quinta Essentia* Rhinocerotis; uti etiam in BARTHOLETO *de Respirat. pag.* 416. *Aqua destillata* cornu Rhinocerotis, cui ipse multum tribuit in morbis malignis.

SERPENS.

De *Serpentibus* vulgo dicitur; quod sint venenati, sed nihil est: nec ipsæ viperæ sunt venenosæ, nisi sint iracundæ: ut taceam, reperiri plures magnos serpentes, qui non sunt venenati, & nullo modo possunt ad iram promoveri, sed omnino sunt placidi: Exempla hinc inde prostant.

Colligendi sunt tempore verno, statim postquam deposuere exuvias, & è latebris fuerunt egressi, atque plantis vernalibus & tenellis vesci incipiunt; tunc enim præ cæteris sunt in usu. Serpentum *vernationem* & *ovorum exclusionem* videbitis in M.A.N.C. *Ann.* 1. *pag.* 18. item *serpentum ex ovis generationem* in Act. Med. Haffniens. vol. 2. pag. 15.

Officinalia quod attinet, *serpens* loco viperæ convenienter potest substitui, cum totus sit diaphoreticus & alexipharmacus, & multorum morborum saluberrima Medicina; unde est, quod pulvis eorum vocetur *Bezoardicum Animale.*

Cœterum observetur, quod AUTOR commendet *serpentes* integros *combustos*, qui modus præparandi est rejiciendus; quoniam in combustione vis egregia, quæ consistit in sale volatili & spiritu, exhalat: potius exsiccandi sunt serpentes, pulverisandi, & pulvis cum spiritu vini camphorato irrigandus, ut exaltetur pulveris vis alexipharmaca. In febribus malignis, purpura, in febribus petechialibus, in peste, & ubi est malignitatis suspicio, datur à ℈j ad ʒß, cietque sudorem. Sanguinem quoque mundificat, affectus cutaneos curat, & imprimis in cura luis venereæ mirè convenit, in quacunque forma, sive decoctum, sive sal volatile, sive Essentia, aut aliud quid, exhibeatur.

Præterea *serpentum caro* comesta, vel pastus caponum aut gallinarum cum serpentibus factus, mirè convenit in firmanda sanitate & prolonganda vita: LOTICHIVS namque *Obs. pag.* 426. habet Observationem vegetæ productæ senectutis ex comestione carnis serpentinæ: ulterius valdoperè prosunt serpentes aut viperæ pro arcenda sterilitate virorum, si edantur: Sic Dux Bavariæ habuit gallos cristatos, quos cibavit serpentibus, & usurpavit pro cibo, quo factus fuit fœcundus.

De pastu hoc gallinarum cum viperis aut serpentibus videatur ZWELFFERVS *Pharm.* ubi de Trochiscis & salibus viperinis. Ipsæ gallinæ cum serpentibus saginatæ non saltem salaciores evadunt, sed etiam fœcundæ, quod singulare robur in spiritibus & massa sanguinea testatur.

Singulare dicunt esse experimentum, si serpentibus suspensis evellatur *lingua*, carbunculis pestilentialibus imponatur quod venenum mirè attrahere soleat.

Exuviæ serpentum imprimis sunt Officinales, quas tempore verno semper deponunt: pro rejuvenescentia verò nihil in recessu habent, aliàs aranearum, lumbricorum, cancrorum, &c. hoc paritet præstarent, quia cutim similiter deponunt. Interne commendantur contra icterum: Sic *Tilemannus pulvis anti ictericus* constat ex part. ij lap. cerauniî

præpar.

præpar. & altera parte exuviæ ſerpentum pulveriſatæ; qui etiam *Agricolæ* & Dn. D. MICHAELIS experimentum fuit. Doſis ℈j ad ʒß. Aliàs & internè conveniunt inſigniter; hinc nata opinio, quod lumbis applicatæ pellant aquas hydropicorum, easque expurgare per urinam. Decoctum exuviarum ſerpentum valdè commendatur in cura morbi pedicularis. Notandum autem, quod ſpolia ſeu exuviæ ſerpentum imprimis ſint, quæ ſerpentes ſponte exuunt; nam quæ aliàs detrahuntur, alias habent virtutes.

Externè pariter ad facilitandum partum lumbis & ventri circumligatæ conducunt, antecedente prius linimento ex cancris fluviatilibus, lumbricis terreſtribus, & exuviis ſerpentum, cum axungiæ vulpinæ & leporinæ ſufficienti quantitate. De hac vi exuviarum in facilitando partu, qui plura cupit, videat KVNRATH *in Medulla Deſtillat. Lib. 1. Tr. v.* ubi etiam dictum reperitur unguentum; & SCHMVCKIVM *Curat. Magico. Magnet. pag.* 30. Ulterius Exuviæ mirè commendantur ab HORSTIO *in Diſpenſ. ad Alopeciam*, ut creſcant pili. Exuviæ ſerpentum pulveriſatæ, miſtæ cum pulvere cancrorum fluviatilium, mirè conveniunt in vulneribus nervorum: quod ſi quis fuerit diſſectus, inſperſo pulvere, ſubitò concreſcit, & conſolidatur; quod etiam de tendinibus & aliis verum eſt. Idem pulvis eſt expertum in vulneribus oculorum, quæ citò ſanat. Item, ſi pulvis exuviarum inſpergatur in vulnus recens, intra triduum illud curare dicitur.

Præter hæc etiam datur *Lapis ſerpentinus magneticus*, ſeu *venenorum magnes*; de quo videantur Moderni, KIRCHERVS *in Regno Naturæ Magnet*, & alii. Hic lapis ſerpentinus eſt ſubſtantiæ lapideæ ſeu potius oſſeæ, ex India Orientali, Regno magni Mogul, primitus allatus, & ex ſerpentibus pileatis à Brachmannis partim elaboratus, partim erutus; qui hanc habet virtutem, ut applicatus morſui venenato, mox adhæreat, & quidem tam diu, donec exhauſerit omne venenum; poſtmodum ubi turgidus fuerit, decidat; hinc lacti impoſitus, venenum hauſtum illi communicet, & ita lac ex livido cœruleſcat: Lapis poſtea exemptus, rurſus applicatur morſui, & ſi aliquid adhuc veneni ſit reliquum, denuo adhæret vulneri; idque quamdiu aliquid ſuperfuerit veneni; ſin vero nihil reperit, ſponte decidit: & hac ratione quævis ab animatis illatæ læſiones curantur. Conferatur KIRCHERVS *in Regno Naturæ Magn. cap. 5. pag.* 58. item RHEDI *Experim. circa Res naturales*, ubi lapidi huic non paucum exiſtimationis detractum videbitis. Et curavit nuperrimè D. Tachenius canem quendam à vipera demorſum hoc lapide ſerpentino, quem veneno impregnatum injecit in lac, illudque ita intoxicavit, ut propinatum alteri cani fuerit veneni inſtar lethale.

Cùm autem lapis hic, ejuſque efficacia, adhuc controverſa ſit, *lapis ſerpentinus* ſeu *Magnes venenorum artificialis*, naturali illi ſimillimus, confectus fuit à CNOEFFELIO: vid. M. A. N. C. *Ann. 6. Append. pag.* 29.

Quoad coronas ſerpentum, multa de his circumferuntur dum maxima de nihilo fit fabula: Nam totum negotium eſt fictitium. Nempe *duplices ſubſtantiæ candidæ oſſeæ* nomine Coronarum circumferuntur: *Quadam* ſunt *dentes molares* maxillæ inferioris, aut porcellorum ablactatorum, aut pullorum equinorum (nam hi ex alveolis ſuis exempti, & paululum mundati, à circumforaneis pro Coronis ſecretiſſimè venduntur:) aliorumvè ſimilium animalium: Conf. M. A. N. C. *Anno 3. Obſervat.* 128. *pag.* 205. *Quadam* verò ſunt *Chelæ ſquillæ marinæ*, quæ dentatæ ab uno latere ebore quovis nitidiores, & ſpecioſè pro coronis ſerpentum venditantur: videatur HOFFMANNVS *in Schrœd. pag.* 185. Unde, quod nugæ ſint, quicquid de hujusmodi ſerpentum coronis circumferunt, planum eſt. Sed quod ſerpentes pileatos attinet, longe alia eorum ratio eſt, de quibus vulgo lapides circumferuntur: videatur *citati* KIRCHERI *Regn. Naturæ Magneticum*; hi enim artificiale quid ſunt.

Pulvis ſerpentum, uti dixi, vocatur *Bezoardicum Animale*, & convenit in morbis malignis in ſpecie in cutaneis, lue Venerea, &c. Præparationes pulveris ſimplicis & compoſiti habet AUTOR, qui tamen per calcinationem parandi non ſunt; quin potius

℞. *Serpentes*:

diſciſſi infruſtula, immittuntur in Balneum Mariæ, & per abſtractionem phlegmatis lentè exſicca. Hi pulveriſati ſuo adhuc conſtant ſale volatili; quibus myrrha prolubitu, camphora, & elæo ſacchara Vegetabilium addi poſſunt.

Pulvis hic baſis eſt plurimorum medicamentorum.

Doſis ʒj plus minus, pro varia compoſitionis ratione. Obſervetur, quod, ubi aſſumpto pulvere Bezoardico animali ex ſerpentibus, altero die velimus purgare, difficilius ſequatur purgatio; quoniam pulvis Bezoardicus vegetabilis reſiſtit veneno, & malignitati purgantium.

Sal volatile, ſpiritus & *Eſſentia* mirè conveniunt in morbis malignis & cura luis Venereæ.

SUS.

Sus vel *porcus* animal eſt homini ſimillimum, quoad partes internas, ut ſimia quoad externas; ſicut etiam ſanguis & caro ad ſanguinem & carnem humanam quam proximè accedunt.

Sunt qui *aquas deſtillatas* laudant *ex porcellis* junioribus, aut *carne ſuilla* contra phthiſin, atrophiam, hecticam, & alios ad atrophiam tendentes morbos. Sed nihil valent.

Fel prodeſt in affectibus aurium & oculorum, & certam convenientiam habent animalia; habito tamen delectu, quo unum altero vel plus vel minus in hoc affectu convenit.

Hepar ad affectus hepatis ſolet uſurpari, ſi ſcilicet admoveatur.

De *Pulmonibus* quæ habet AUTOR ſunt legitima.

Pinguedo ſuilla eſt temperata, & valdè convenit in emolliendis tumoribus, & leniendis doloribus ex incandeſcentia & inflammatione obortis, cataplasmatis admixtum: imprimis in angina tumorem maturat ſeu emollit, quia ſalium effervescentiam temperat, & ita facit, ut melius in ſalſum tertium coeant. Pinguedo porci bulliens, guttatim ſuper lauri foliis projecta, & hoc oleo ambuſtus locus inunctus, ille intra tres dies curabitur quaſi quodam incantamento, licet pars ambuſta maximè & quovis modo ambuſta fuerit; videatur BORELLVS *Cent. 1. Obſ. 76. pag.* 81. Porro contra tuſſim nimiam & vehementem inveteratam, ac imprimis nocturno tempore ingruentem, ſunt qui commendant hoc remedium:

℞. *axung. porcin.* q. s.
misceatur cum
allii capitib. ano. iij.

Contunduntur optimè, ut acquirant linimenti vel unguenti formam.

Tali unguento vesperi ante lecti ingressum prope ignem plantæ pedum, & aliquantulum spina dorsi, inunguntur, per tres dies continuetur, & ita tussim vehementissimam curari asserunt, sive noctu sive vesperi affligentem; sicut & in tussi infantum pinguedo lucii piscis eodem modo conducit.

Dicit AUTOR *Notâ* quod *secundâ* quidam sola axungia verris vice sympathetici Unguenti utantur, &c. qui modus est hic:

Recipiunt telum, quo inflictum fuit vulnus; istudque immittunt cruentum adhuc in pinguedinem porcinam vel lardum, & ita ægrum in distans curari agunt ceu ab unguento armario: Videatur SCHMUCK, *in Curat. Magico-Magnet. pag.* 45.

Lardum temperatum est & nobis conveniens; emollit enim & resolvit. Hoc arefactum quidam loco unguenti armarii seu sympathetici adhibent, eodem modo, ac de pinguedine dixi; In lardo enim vis quædam magnetica residere dicitur, ratione cujus lardum commendatur in curandis vulneribus, vel potius verrucis, Dicunt enim imponatur lardum, vel potius corium lardi, die Speckschwarte/ verrucis ut incalescat, & postmodum suspendatur in camino furni, vel in fimo equino sepeliatur, fieri, ut sicut exsiccatur in fumo, vel putrescit in fimo lardum, ita exsiccetur, & putrescat verruca, sicque absumatur. In odontalgia quoque recipiunt frustulum ligni acutum, fricant eo dentem dolentem seu gingivas, post verò lardo infigunt: sic brevi post evanescit dolor. In angina cum inflammatione linguæ, in der Bräune/ quando lingua est arida, combusta & exsucca, conducit lardum. Notum est, quod superius aliquoties commendatus fuerit succus sempervivi cum sale ammoniaco pro gargarismate, vel abstersivo linguæ: quod si non sufficiat hoc sedum, ita ut lingua sit quasi combusta, nigrefacta, arida atque exsiccata, in tali affectu commendatur præ cœteris frustum lardi, & imprimis corium lardi admotum linguæ, & ad tempus relictum linguæ impositum: sic enim fieri dicunt, ut durities linguæ emolliatur, ut instar corii detrahi possit materia exsiccata, esseque remedium sæpius probatum videantur AGRICOLA *in Chirurg. Parva pag.* 804. & MINDERERUS *in* der Krieges-Artzeney/ *pag.* 209.

Stercus seu *succerda* sequitur. Jam aliquoties dixi de stercore asinino, canino &c. quod valdè conveniant in sistendis hæmorrhagiis quibuscunque. Cæterum hæc omnia stercora superantur à stercore seu fimo porcino, quod in quibuscunque hæmorrhagiis, in specie narium, omnium reliqua stercora longo intervallo post se relinquit; sive ex stercore recenti exprimatur succus, & propinetur interne, aut applicetur fronti ac naribus externè; sive ex hoc succo, miscendo cum vino atque saccharo, fiat *Syrupus* internè assumendus: videantur PRÆVOTIUS & JOEL *in Praxi*; sive stercus aridum naribus injiciatur, aut cum aqua appropriata, vel succo plantaginis teratur & subigatur, pro usu interno & externo; sive stercus recens adhuc calidum circum ligetur fronti ac temporibus, vel etiam naribus tantùm adhibeatur; aut fiat suffitus naribus excipiendus; vel etiam siccum instar turundæ naribus injiciatur, quocunque usu mirabilia præstat stercus porcinum. Sic quidam.

℞. *sterc. porcin. exsicc.* ℥iij.
addunt
Pulv. rosar. ℥ß. pro corrigendo fœtore.

Hos pulveres miscent cum succo plantaginis, & in hoc intingunt bombacem, naribus immittendum.

Melius est, si loco succi plantaginis misceatur cum succo urticæ, quippe qui magis est appropriatus: de quo videbitis RODERICUM à CASTRO *Lib.* 1. *de morbis mulierum*, RIVERIUM *Lib.* 4. *Prax. cap.* 8. qualem usum, & mirabilem & insignem vim, etiam deprædicat ZACUTUS LUSITANUS *lib. ultimo Praxeos.*

Quæ verò de vesica habet AUTOR, potius de membro genitali, in specie de vulva, intelligantur. Contra incontinentiam scilicet urinæ quamcunque diurnam & nocturnam, siccetur, pulverisetur, & exinde farcimen paretur, vel calcinata in forma pulveris propinetur, & certum est levamen: & hac ipsa dicitur quidam curatus, qui à primo ortu urinæ incontinentia laboraverat. D. MICHAELIS aliquoties felici cum successu adhibuit. Ex hac vulva quidam Medicus præparat specificum remedium ad partum.

Matrix porcæ in fumo exsiccata, & ad ℥ß exhibita, singulare dicitur remedium in epilepsia.

Est etiam *Lapis porci*, qui dicitur reperiri in stomachis porcellorum Indicorum: alii dicunt in vesica eorum fellea. Quicquid sit, multum commendatur hic lapis, & paratur exinde Panacea in morbis acutis malignis, & pestilentialibus, in affectibus mulierum, apoplexia, epilepsia, in genere contra quoscunque affectus difficiles curatu: ita quidem, ut in aquam vel cerevisiam injiciatur per unam vel alteram quadrantem horæ, & liquor bibatur; exinde enim dicunt, habere singularem effectum. Cæterum meritò irridet hunc TACCHENIUS *in Hipp. Chymico*, & non tantum esse inutilem, sed etiam ridiculum, utut magni æstimetur lapis, nisi in substantia exhibeatur, in tali casu nihil præstare. Propterea BARBETTE *Tr. de Peste pag.* 21. dicit quod constet, esse lapidem in vesicula fellea hominis repertum certe quoniam hic in vesicula humana non rarò reperitur, propterea dicit, illum posse substitui lapidi porcino, majori cum fructu & successu.

T A L P A.

Talpa pauca suggerit, nisi quæ habet AUTOR An verò vera sint? in medio relinquo.

Vinum decoctionis talpæ prodest iis insigniter, qui laborant scrophulis & strumis.

Sub forma *Calcis*, dum talpa adutitur & calcinatur, in lepra usurpatur, & singulariter in scorbuto prodest; sicut internè in ulceribus cancrosis & scorbuticis.

Cor contra herniam laudatur ab AUTORE, & HARTMANNO; fides sit penes experientiam.

Sanguis talpæ, præter id, quod curet alopeciam, uti habet AUTOR, peculiariter contra gangrænam & sphacelum laudatur, si papyro illitus exsiccetur papyrum postmodum sub usu humecetur aqua & imponatur, sic brevi post sistit affectum. *Contra paronychiam* sanguis & pellis talpæ applicata, est *experimentum* certum *Helmontii.*

Sic & in erysipelate, imprimis mammarum, & cancro, sive exulcerato sive non exulcerato, manus imposita, in qua talpa mortua singulare quid confert & subito cessare facit: videatur AUTOR, uti & SCHMUCK *in Curationibus Magico-Magneticis*, & HORSTIUS.

In gan-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-171111-p0816-6
DFG

In gangrænosis mammillarum affectibus præ cæteris conducunt *Dentes* ex talpis vivis excissi: mirè etiam conveniunt in dentium affectibus, unde etiam in dentitione infantum adhibiti mirè convenire dicuntur, uti etiam in Odontalgiis.

TAXVS.

De Taxo, dem Tachse/ pauca sunt, quæ solent præscribi & prostare in officinis.

Tantummodo *Adeps* adhibetur propter vim quam habet aliquantisper fortius penetrantem, quam alii adipes quicunque: in specie convenit cum adipe suillo, nisi quod calidior sit & penetrantior. Unde applicatur renibus in nephritide, vel cum unguento dialthæ, quando volumus compescere dolorem; vel cum oleo scorpionum simplici, quando volumus pellere urinam & calculum.

VIPERA.

Vipera dicitur quasi vivipara, cum cæteri serpentes soleant esse ovipari: inter omnes serpentes venenata præprimis æstimatur, summum nihilominus alexipharmacum, & multorum morborum salubertima medicina.

De venenis autem animalium magna lis est. Quæritur igitur: *in quonam consistat venenum*. Veteres hoc in puncto nil certi habent: quæ enim dicunt de felle, dentibus, lingua, capite, & cauda, hæc omnia sunt convictæ falsitatis: videatur ZWELFFERVS *in Animadvers. ad Pharmac. August.* Si veto modernos Medicos consulamus, dicunt: quod uti venenositas viperarum ita quorumcunque animalium, consistat tantum in Idea quadam furoris, indignationis & excandescentiæ, unde fiat, ut tantum morsus sint venenati; cum totius bestiæ partes post mortem sint aliàs salubres, & elegantissima offerant medicamenta; per morsum autem tantum per salivam ideæ communicatæ & transplantatæ archeum inficiant. Imprimis offert se HELMONTIUS, qui ratione & experientia fretus, venenum non tàm in formali, quam ideali & imaginativa, imo & in vipera à furore percita consistere dicit: videatur MARCVS MARCI, POTERIVS, & ZWELFFERVS; ubi *de Theriaca*, *Trochiscis*, item *de sale volatili viperarum* agit. Patet hoc ex omnibus animalium morsibus, quorum saliva est innoxia, si sint placida; simul ac verò furore & ira fuerint percita, fit venenum: id quod notum est de canibus, felibus, & similibus aliis. Imo morsus hominis placidi non est nocivus; simul verò furibundus iratus, & iracundia percitus alium momorderit, morsus non minus est venenatus, quam morsus viperæ, vel canis rabidi, & aliorum animalium. In SALMUTH & PANAROLO, & aliis, qui scripserunt Observationes, prostant exempla mortis obortæ ex morsibus hominum iracundorum, qualem observationem etiam habet HILDANUS *in Obs. Medico-Chirurgicis*.

Ex his similibusve aliis Observationibus concluserunt, quod venena animalium oriantur tantum ex affectibus, perturbatione, ex ira, furore, incandescentia, odio & similibus aliis qui affectus & iræ animalium communicatæ suscitent Tragœdias hasce.

Hanc verò sententiam satis probabilem aliquantisper videtur labefactare observatio ista accuratissima & elegantissima, quæ facta est *Florentiæ* jussu DUCIS HETRURIÆ per Dn. RHEDI, virum in Rebus naturalibus experientissimum, qui etiam *edidit de hoc Tractatum* Italico sermone conscriptum *de viperarum anatomia*, in qua omnes experientias & observationes in viperis, ex agro Neapolitano allatis, factas, accuratè describit, & dicit: se reperisse, quod, quocunque modo tractentur viperæ vel comedantur, vel alio modo assumantur, nullo modo sint venenatæ. Ostendit autem liquorem salinum gingivis viperarum, in duabus vesiculis, dentes ipsarum contegentibus, inhærentem, & per ductus quosdam salivales ad vesiculas hasce derivatum; quem tamen per multiplicem experientiam modò in canibus, modò in pullis, aliisque animalibus, non nisi in vulneribus nocere asserit; & hinc liquorem illum pro veneno habet. Fecit nempe experimentum in canibus, quos leviter sauciavit, & ex vipera viva desumpsit salivam, quam instillavit, & mortui sunt: Gallinas vulneravit in pedibus, sicuti gallos in cristis, & fuit illis venenum, subitoque interierunt, immissa saliva: aliaque plura fecit experimenta, sive liquor salivalis fuerit ex vipera viva, sive mortua desumptus, sive ex irata, sive placida, idem præstiterit: adeo ut ex hoc inferat: quod viperæ & ejusmodi partes omnes assumptæ non habeant vim malignam propter vim succorum in stomacho ex primis viis, compescentium venenum ejusmodi. Cæterum si extrinsecus sit tantillum vulnusculum, cui illinatur tantillum de liquore salivali viperino, internecioni hominem & alia animalia tradat; & propterea etiam morsus viperæ sit lethalis, propter vulnusculum, cui instillatum sit tantillum salivæ. Ex hoc judicandum de veterum Psylis, qui haurire omne venenum potuerunt sine noxa, adeo ut illis dicatur esse naturale cum iis non fuerit lethale: verum simul ac applicantur leviter in ore vulnerati, vulnus est lethale. Omnia propterea, dicit, animalium venena intrinsecus sumpta non esse lethalia: imo dicit præterea, quod de hoc ipso liquore salivali, sive vivæ sive demortuæ viperæ, possint intoxicari tela. Plura videbitis in RHEDI *Observationibus circa Viperam, pag.* 38. 49. 50 & 65. adeo ut observationes hæ, si veræ sint, repugnent sententiis Helmontianis, & ejus affectatum.

Posset tamen quis de hoc dubitare, cum fel viperinum, ex quo venenum prodit, neutiquam noceat: Huic opponitur, quod etsi animalia quædam interno usu non sint lethalia, externe tamen nocere possint, & contra. Cum autem sint venenata in vulneribus, dicendum: quod solum liquor gingivarum in viperis vulneri immissus sit venenatus. Interim CHARAS, Scriptor Gallicus novissimus, refutat dictum RHEDI, & verissimam HELMONTII sententiam esse dicit; quod nempe viperæ nullum prorsus venenum habeant, nisi furore percitæ quin putarem ego, nec in plagis infligendis venenosum esse animal nisi furore percitum, utut non sine liquoris per morsum communicatione venenositatem suam exerceant, utpote qui liquor per affectus animales, imprimis per furorem, venenosus denuò redditur. Internè certe vipera nociva non est, quin potius perte est salutifera, & ditata usibus pro morbis malignis & venenatis: quibus viperis, in defectu earum possunt substitui alii quicunque serpentes, teste ZWELFFERO *in Pharm. Reg. pag.* 150. *Editionis penultimæ.* Frustraneus ergo earum est metus, & muliebris, qui putant, quod caput, fel, & cauda, sint venenata.

Plura de Viperis qui legere cupit, adeat MARCUM AURELIUM SEVERINI, qui elegans & accuratus Scriptor est, *in suo Tractatu de Vipera Pythia*, FABIVM PAVLINVM, *Vtinensem, de Viperu in Trochiscis præparatu*, ABBATIVM *de Admirab. Vip. Nat. & mirific. ejus Facultatibus* LANGELLOTTVM, & HARDERVM *in Apiario*.

Colli-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-171111-p0817-2 DFG

Colligendæ sunt imprimis viperæ verno tempore, imprimis circa finem Maij, & principium Junii, quando exuvias deposuere, & denuo incipiunt vesci plantis vernalibus & tenellis; tunc enim præ cæteris sunt in usu.

Quod *virtutes* attinet, in genere non vipera saltem, sed revera quilibet serpentes promiscuè nobis in usum Medicum possunt inservire. Pollent mirabiliter vi alexipharmacâ, sudorifera, virium restaurativa, malignitatis expulsiva, variolarum, purpuræ, etiam scabiei retropulsæ, & tàm benignæ quam ferinæ seu malignæ expulsiva & vi balsamica ad vitam sanam. Præterea in lue venerea mire conducunt viperæ: sic decoctum viperarum commendat TACHENIUS pro cura morbi gallici *in Hipp. Chym. pag.65.* quod confirmat experientia D. MICHAELIS, qui aliquando restituit Gallicum beneficio viperarum, cui ita læsum pericranium, ut fermè decideret propter corrosionem factam à veneno Gallico. In Elephantiasi & lepra non efficaciora habentur & magis appropriata remedia, quam ex viperis. Nota namque est historia à GALENO *lib.1. de Med. Simpl. cap.1.* commemorata de Elephantiasi desperata, vino, in quo extinctæ fuerunt viperæ, curata: videatur etiam BORELLUS C.2. *Observat.37.* & ZWELFFERUS. In scabie continua maligna nihil melius est interno usu viperis; valde enim Massam sanguineam renovant, & vitale balsamum quasi quoddam rejuvenescentia inducunt: vid. CHARAS *Remed. è Vip. c.2.* hinc ad pulchritudinem conferunt, vid. RHEDI *Observat. pag.32.* annex. M. A. N. C. *Ann.1. in Append.* In ulceribus inveteratis viperina remedia primatum ducunt. In sterilitate mulierum quoque valdè laudantur, uti etiam infœcundis maritis: Sic refert ELIDEUS PADUANUS *in Obs.* rarissimam historiam, se beneficio Decocti viperini mulierem lepra laborantem curasse, quæ cum anteà fuerit sterilis, postmodum fœcunda facta, aliquoties peperit. Unde quidam Principes solent pascere gallos carnibus viperarum, ex quorum esu sibi conciliant fœcundum matrimonium, & quidem modum, quo debent nutriri capones & galli, describit elegantem ZWELFFERUS *pag.215. Pharm. Regia.* Porro contra venena, morbos malignos ac venenatos quoscunque, tàm in febribus malignis & pestilentialibus, quam in specie quando jam usque eo res devenit, ut pulsus videatur deficere, vi alexipharmaca sunt insitatissima, unde ANDROMACHUS & GALENUS Trochiscos de vipera in Theriacam recepere. *Remedium* autem *contra morsus viperarum* curativum & præservativum *Paracelsi* est camphora in petroleo dissoluta & innucta teste CONRADO KUNHRAD *in Med. Destillat. l.1. Tr. 5.* Sic & bufo aridus aquâ appropriata humectatus, vel bufo vivus contusus, instar cataplasmatis applicatus, morsum sanat, & ab omni periculo tutos reddit: Videatur *Dissertatio de Morsu viperæ*; BOYLE ferrum candens propius morsui applicat, ut non urat, sed saltim calefaciat, & venenum extrahit ita ut symptomata omnia remittant: & non datur melius remedium: RHEDI *l.a.p.29.* Morsum Viperæ curat cucurbitulis & hirudinibus, & *p.* 147. usu citri; WEDELIUS *de Facultat. Medicam p.* 168. pinguedine viperarum. Totam aliàs Curationem videbitis in WORMII *Mus. l. 3. cap. 9.* Cœterum etiam viperæ sunt egregium cosmeticum interno usu propterea fœmellis Italis & Anglis in usu sunt vina viperina pro concilianda faciei elegantia, & nitore. Præterea in strumis & scrophulis nihil est melius medicamentis viperinis interno & externo usu. Filum rubrum setaceum, quo strangulata fuit vipera si circumdatur collo angina laborantium item ipsum viperæ caput collo appensum, eandem curare dicitur propter ideam strangulationis & suffocationis: videatur BARTHOLINUS *in Tr. de angina Puerorum*, tum *in c.4 Hist. Anat. 73.* WORMIUS *in Mus. l.3. cap. 8.* & CHARAS *Remed. è Vipera cap 3.* Quoad reliquas partes viperinas *Hepar* & *Cor*, quidam habent, ut sint tuti à morsu viperarum; quod tamen nihil est *Cor.* & *Hepar* cum carne in forma Electuarii Hippocratis Antidotum fuit in peste; in qua tamen parum valet. In dysenteria autem, præsertim epidemica seu maligna egregium est epar; pulverisatur enim & à ℈ß ad ℈j tanquam singularissimum remedium laudatur, si nempe misceatur cum coralliis, unicornu fossili, vel ℈ß crystalli, & cum laudano opiato. In partu difficili epar viperinum pro Arcano habet HELMONTIUS

Pinguedo viperarum interne ad ʒj assumpta contra scabiem laudatur à BORELLO C. 2. *Observat.* 37. in strumis & scrophulis incipientibus egregia medicina est, earumque incrementum præcavet. Cosmetica est, & faciei illita, maculas delet; unde vel sola applicatur vel misceri poterit cum Balsamo Peruviano, & sic vetulis contra rugas faciei elegans est remedium, **wenn alte Huren gerne wollen schöne seyn:** quin & calidè vel externè palpebris cum penna illita, vel in ipsum oculum bis & ter in die quoad unam & alteram guttam immissa nobile est ophthalmicum & egregiè confert pro acuendo visu, tam juvenum quam senum; vid. M. A. N. C. *Ann.* 2. *Obs.* 207 *pag.* 206. & LUDOVICI *in Pharmac. p.* 159. ubi præfert Mixturis ex antimonio ejusque croco, quæ aliàs tam in nebula, panno ophthalmiis, quàm in cataracta excellunt; item WEDELIUS *de Composit. Medicam. l.1. Sect. 3. cap.1. p.* 84. Bonitas ejus æstimanda, si vel leni carbonum igne diffluxerit, & liquida permanserit; videatur WEDELIUS *Pharm. pag.* 18. Hujus defectu pinguedo mustelæ piscis substituitur: vid. LUDOVICI *Pharmac. Dissert.1. p.* 300. & quidem rectius, quam pinguedo serpentis.

Oleum viperarum coctum in strumis & scrophulis in magno usu est.

Destillata Viperæ eadem quidem suggerunt, quæ cornu cervi, vel alia animalia in specifica tamen vi per ignem multum destructa & plus minus castrata sunt; neque specialem præ aliis differentiam vix videntur habere.

Oleum destillatum & rectificatum est sudoriferum & alexipharmacum.

De artificio Veterum parandi *sal theriacale* cum sale communi; vid. Tacchenius in Hipp. Chym.

Sal Theriacale modernorum est sal volatile viperarum & serpentum, quod paratur per retortam more consueto igne aperto in vas recipiens capax; cum quo sale simul prodit *spiritus* & *oleum destillatum.* Hoc rectificatum cum spiritu suo, dat liquorem sudoriferum & alexipharmacum.

Sal volatile est magni usus & efficaciæ in morbis malignis & venenatis à gr. v. vel vj ad ℈ß, vel solum, vel addito grano Camphoræ in aqua appropriata, ubi summa viget malignitas: videatur ZWELFFERUS *Anim. in Pharm. August. pag.* 212. *& seqq.* ubi *de vipera.* Cum verò vis specifica ab igne multum destruatur, sufficiat nobis *sal volatile* & spiritus cornu cervi. Sunt qui volunt figere sal viperarum per acida; sed parant exinde crudum sal ammoniacale. Est potius sal volatile sub forma salis volatilis asservandum, quam frustrà figendum per Acidum. Nam omnis fixatio salium volatilium, nulla est uti declaratum dedi in *Dissertatione suprà citata de Morsu Vipera.*

Sunt

Sunt qui parant ex viperis medicamentum, quod vocant *Astrum* MICROCOSMI.

Recipe *Viperas*, vel *serpentes recens contusos*: Abstrahunt in Balneo phlegma, quod denuo affundunt, & addunt dimidium *spiritus vini*, putrefaciunt in fimo vel Balneo Mariæ per quatuor septimanas: sublimant posteà, & ascendit *Astrum crystallinum* quod in calore se coagulat, in frigore verò se in oleum resolvit.

Est remedium prædicatum contra pestem, venena & morbum gallicum.

Trochiscos viperarum sufficienter perstringit ZWELFFERUS *loco allegato* tanquam maximè inutiles; quia sint tantum massa panis cum paucis viperarum reliquiis permista; sicut & in peste non semper cum fructu exhibitos notat DIEMERBROECK *de Peste* Propterea à mordernis in compositione Theriacæ assumitur loco trochiscorum pulvis bezoardicus animalis.

Vina viperina Italis & Anglis sunt in frequenti usu pro lue venerea & concilianda faciei elegantia & nitore; quorum præparationem sufficienter demonstrat & declarat ZWELFFERUS *loco allegato*, & *Pharm. Regia pag.* 150. eumque examinat SCHROECKIUS *in Pharmacop. Rest. p.* 194. & *le* FEBVRE *in Chym.* ubi de viperis: Immittunt scilicet *viperas vivas concisas* in certam *vini* portionem, post in vase clauso tepido loco exponuntur, ut ebulliant, & sic hauriunt pro dictis usibus.

Deinde fiunt *Pulveres viperini*, qui aliàs *Bezoardici Animalis* nomine veniunt; quorum variæ hinc inde apud Autores prostant Præparationes. Per calcinationem tamen parandi non sunt; quin potius recipiantur viperæ recentes exenteratæ: Exsiccentur per fumum baccarum juniperi; scilicet per baccas juniperi fiat suffimentum, quæ exsiccatæ possunt pulverisari:

℞. *hujus pulveris sicci* part. iij.
cui misceantur
flor. sulphuris
myrrhæ pulveris. ā. part. j vel ß.

& adspergantur postmodum aliquot guttis *olei cinnamomi* & *ligni rhodii*, & erit egregius *Pulvis bezoardicus animalis* Alii:

Recipiunt *Viperas*: easque bene lotas in *Vino Malvatico*, miscent cum *sale prunellæ* seu *nitro fixo*, & exsiccant Viperas in loco calido, ut redigi possint in pulverem; absterso tamen prius sale prunellæ: & huic pulveri addunt *corda* & *hepata propria pulverisata*, similiter & irrorant *spiritu vini*, sicquè pro usu reponunt.

Plures qui vult Compositiones Pulverum bezoardicorum viperinorum selectas, videat CNOEFFELIUM *in Appendice Ann. 6. M. A. N. C. pag.* 25. & ZWELFFERUM *in Pharm. Reg. pag.* 150. *seqq.* Verissima enim est VELSCHII epicrisis Hecatost. 2 *pag.* 25. dicentis: pulverem illum quo simpliciorem, eo meliorem esse; & cum facile ad putredinem ruat, proin condiendum suadent quidam oleis destillatis, floribus salis ammoniaci, de qua præparatione videbitis MARCUM AURELIUM SEVERINUM. Cœterum modum optimum Pulverem hunc præparandi docet *Charas Tract. de Viperis*: Nempe

Truncentur *viperæ* optimè, hinc *pelle detracta* (vel & ea cum cauda integra servata, utpote sal volatile copiosum continente) viscera iisdem eximantur, intestinis saltem abjectis hinc in aliquot frustula discissæ immittantur in amplam patellam vel cucurbitam, & in blando balnei Mariæ calore per evaporationem seu abstractionem phlegmatis exsiccentur, vel & in loco umbroso calido pro exsiccatione exacta suppeditantur. Hæ unà cum visceribus exsiccatis pulverisatæ genuinum constituunt *Bezoardicum Animale*, & suo adhuc constant sale volatili: quibus myrrha pro lubitu, camphora & elæosacchara vegetabilium addi possunt; vel sub pulverisatione crebrius irrorentur cum spiritu myrrhæ probè impregnato, vel quod melius, spiritu camphorato, simulque adspergendo aliquot guttas olei destillati caryophyllorum, & ita in vase probè clauso omnia asserventur, ita ab omni corruptione verminosa immunis erit ejusmodi Pulvis.

Basis est plurimorum medicamentorum: Dosis à ʒß ad ʒj plus minus, pro varia compositionis ratione utut levior sit, & consequenter quantitas ejus insignior sit: tamen si aliquid proficuum inde sperare volumus, necesse est, ut in tanta dosi propinetur.

Pulveri hujusmodi *simplici varia* pro vario scopo *addi possunt*, v. g. *flores sulphuris*, *myrrha*, *camphora*, &c. olea destillata rutæ, *zedoariæ*, *succini*, *corticis citri*, &c. sicque mille modis reddi *compositus* pro cujusvis arbitrio. Item pulveri hujusmodi viperino, *pulvis cordium* & *epatum viperinorum siccatorum* seorsim potest addi, quo remedium sic magis perfectum evadat.

Quidam *Essentiam è viperis* parant, idque multipliciter, vel cum acidis, vel cum *spiritu vini*. *Essentiæ cum spiritu vini* paratæ sunt frustraneæ, quia parum eliciunt: Quidam roborant spiritum vini salis volatilis additione, qui quidem colorem acquirit rubicundum, & ratione salis volatilis multum valet; sed sufficit spiritus cum sale volatili. *Essentiæ cum menstruis acidis* nil valent; destruunt enim sal volatile. *Beatus* tamen D. MICHAELIS paravit suam *Essentiam viperinam*, recipiendo *viperas exenteratas concisas exsiccatas*, iisque affudit *spiritum æruginis rectificatum*: Quo ipso mediante diuturna digestione totæ fere viperæ, paucissimis exuviis relictis, solvi solent; Menstruum abstraxit ejusdem fere saporis acidi, quo affusum erat (omnem enim ejus aciditatem iterum redire vix credendum) Extracto restitanti affudit *spiritum vini rectificatum* vel *theriacalem*, & sic mediante digestione egregiam essentiam acquirebat pro purificando sanguine, & cura affectuum cutaneorum.

Cum hac essentia curavit aliquando quendam Gallicum ita ut post curam cuticula de toto corpore potuerit detrahi eodem modo, quo deponunt viperæ exuvias. *Dosis* ʒß ad ℈ij.

VITULUS.

Ex *Vitulo* usurpantur tantum *Pinguedo*, & *Medulla* ex ossibus extracta.

Vitulina pinguedo, cui etiam substitui suilla vel humana potest, externo usu emollit, laxat, temperat moderatè absque insigniori acrimonia. Cœteræ pinguedines ex animalibus calidioribus desumptæ, v. g. caninæ, felinæ, &c. acriores & magis penetrantes existunt, indeque minus quidem anodynæ, sed magis resolventes & discutientes existunt.

Pinguedo vitulina destillata cum abditis cineribus, dat *Oleum* empyreumaticum, sed volatile admodum & penetrans, quodque recens odorem instar salis cujusdam volatilis reddit. Si instilletur ipsi spiritus nitri occultè, cum æstu & fumi albi eructatione, effervescit; adeoque insigniter alcalinæ erit naturæ: quod pariter de aliis pinguedinibus asserendum videtur.

Ejusdem fere, sed magis temperatæ naturæ, est *Medulla Vitulina*, quæ post cervinam est optima, & quidem cum sit temperatissima, præter communem usum cum reliquis medullis leniendi, blandè humectandi, emolliendi, digerendi, & abscessus maturandi,

randi, egregium est evporiston in agrypnia vel somni defectu, quando non possunt anodyna & narcotica adhiberi, ubi tantillum temporibus inunctum vigilias arcet, & suavem somnum inducit. Sic in febribus malignis, & febre puerperarum, ubi deficit somnus bis vel ter in die inungantur tempora; uti & iis qui meditationibus nocturnis sunt intenti, die Grillen im Kopff haben / optimè conducit.

UNICORNU.

Vnicornu jactatur *duplex*: *Vnicornu terrestre* fictitium, & *Vnicornu marinum* verum.

De unicornu Veterum, quidnam & an sit? multum adhuc inter se disputant Autores; quidam negant, quidam affirmant: Verum Unicornu terrestre quadrupes, instar tauri, &c. uti illud describunt, est non ens, & nunquam in rerum natura repertum fuit utut mordicus illud quidã defendant, quos inter est BARTHOLINVS *in Tract. de Vnicornu*, qui affirmat dari adhuc. Loca verò sacræ scripturæ quod attinet, ubi Unicornu fit mentio, de Rhinocerote sunt intelligenda, animali maximè ferino, & hactenus indomabili: videatur DEVSINGIVS *in Tract. de unicornu* qui hæc dilucide deducit.

Omnia autem ista concreta ossea, oblonga, dura striata, quæ in aulis principum visuntur, sunt ex piscium cetaceorum quadam specie, malè Unicornu dicta: Nimirum juxta Grönlandiam capiuntur pisces cetacei, qui Vnicornu hoc in superiori maxilla sinistra pro dente habent, sæpius trium ulnarum & ultra longitudine, sive sponte deponantur, sive ex impetuoso cursu cum illo in saxa frangantur, ibi copiose reperiuntur, atque ad nos transportantur. Figuram hujus piscis, & dentis seu cornu delineationem & historiam videbitis in WORMII *Musæo l. 3. cap. 40.* KIRCHERI *Mundo subterraneo Tom. 2. pag. 64.* SACHSIO *Monocer.* BARTHOLINO *de Vnicornu, in Hist. Anat. C. 4. hist. 4. & Epistolis C. 1. Ep. 21.* atque *C. 2. Ep. 53.* CALCEOLARIO *in Mus. Sect. 6. pag. 687.* uti & *Tulpio in Observ. Lib. 4. cap. 55. pag. 395.* ubi sceleton & capitis figuram delineat, & piscium genus cetaceum, quod dentem contortum & concavum intus obtinet. Revera Vnicornu hoc marinum per quam apposite *Rhinoceros marinum* seu *glaciale* vocatur à VELSCHIO *Hecatost. 1. pag. 25.*

Hic dens ejusdem usus cum cornu cervi & ebore dicitur VERVLAMIO *in Hist. vitæ & mortis pag. 85.* unde etiam easdem Præparationes, quas vel cornu cervi, vel elephantis dens subit, pati potest, eadem producta suggerens. Hinc decantatus est contra epilepsiam juniorum, item contra tormina, quæ minantur convulsiones, contra venena, morbos malignos, pestem, morbillos & variolas, similesque alios morbos malignos. *Dosis* est à ℈ß ad ℈j vel ʒß. Propinatur non sine fructu; alexipharmacum enim est, & sudorem egregie movet, uti notum est apud omnes. Certè in epilepsia non rejicio ejus usum, quando acidum in primis viis in causa est, quod vellicat systema nervosum, ut infantes inde fiant epileptici, quatenus acidum in primis viis infantum ab objecto adeo duro, ejusque rasura, absorbetur, quo minus nervosum genus afficere, ac tormina ac epilepsiam excitare valeat.

Probam hujus unicornu hanc esse volunt, ut post usum hujus arsenicum & Mercurius sublimatus internè propinatus, non noceant, qui se hoc muniverit. Interim existimo cornu cervi crudum & raspatum eodem successu posse usurpari, ac unicornu marinum.

Ex hoc Vnicornu, sicuti ex aliis dentibus, potest præparari per coctionem *Gelatina*, per destillationem *sal volatile* & *spiritus*, & alia similia, quæ ex ossibus vel dentibus possunt præparari.

URSUS.

Vrsus est animal satis cognitum, quod subministrat in officinas *Pinguedinem* imprimis, seu *Axungiam*, de qua observatum est, quod, quando ursi tempore hyberno pinguescunt, ipsa augeatur & crescat in capsula. Hæc cum cinere muris illita ad alopeciam, seu defectum crinium vel capillorum, est egregium remedium In tumoribus discutiendis & resolvendis multum commendatur. In hernia intestinali egregiè convenit, si regioni ossis sacri illinatur seu emplastri modo applicetur; ut quasi retrahat intestina: post repositionem autem intestinorum in locum naturalem, impedit quo minus possint denuo excidere, & fuit secretum D. SVLZBERGERI, *Patris*: unde etiam SCHOLZIVS *Consil.* 203. herniosos inungit cum medulla cervina, ubi est ruptio, locum verò oppositum in dorso & lumbis cum pinguedine ursina, admistâ anserinâ imò quando applicantur circa rupturam emplastra attrahentia semper in regione dorsi applicatur pinguedo ursina. Similiter contra prolapsum sinus pudoris summum est levamen unde etiam ossi coccygis simili ratione applicata in prolapsu ani egregia est. Instante partu obstetrices manus pinguedine ursina inungunt, quæ abdomen mulieris deorsum versus premunt, aut abdominis partem tumentem, & latera lumbaria inungunt, & inferiora versus cogunt. In dolore podagrico compescendo pedes pinguedine hac, prius in aqua spermatis ranarum lota, inungi solent. Ulterius axungiam ursæ albæ ingens esse cosmeticum cuti illitum, sunt qui affirmant.

Fel exsiccatum commendatur ad epilepsiam, & hinc icterum, illosque morbos, ad quos reliqua fella & est quoddam sal volatile acre, quod convenit in iis morbis, ubi necessum est tale sal acre. Non proinde mirum videri potest, quod rustici in Finnlandia eo feliciter in multis affectibus utuntur; egregie enim penetrat, acidum absorbet, crassa incidit, & sic ad quamplurimos affectus conducit.

VULPES.

Pingued. Vulpis multum in usu est contra affectus nervorum, tremores & paralyticos affectus, nec non contracturas, & indurationes nervorum ac tendinum, externè illita.

Pulmo mirè laudatur contra phthisin, aliosque affectus pulmonum, in specie quidem ad eorum vulnera & ulcera vi consolidativâ & conservativâ. Ita D. SCHNEIDERVS ægrotum quendam, cui pulmo ingenti globulo tormentario fuit transfossus, quique cum frequenti sanguinis expuitione frusta carnosa pulmonis simul rejecit, egregiè curavit per remedium ex pulmone vulpis recenti ac cruento, qui modo ex vulpe exemptus in aqua appropriata leviter coctus fuit; deinde minutim concisa fuit admistą conserva radicis symphyti, florum symphyti, amylum, & imprimis sarcocolla purgata, lota, & lacte muliebri nutrita: quo remedio felici successu se usum affirmat: sed revera dubito: an huic vulpis pulmoni tantum tribuendum: quin leviori in malo selecta Vulneraria huic præferrem; in graviori verò hunc pulmonem etiam inefficacem existimarem.

Fel, sicuti reliqua fella, oculis convenit.

Sangis Vulpinus ad calculum commendatur, vel in vesica, vel ejus canali morantem, si internè propinetur, & externè inungatur regio vesicæ; rumpere illum dicunt calculum, uti etiam pellere adhuc in vesica stabulantem. Sed non est, ut mereatur commendationem.

Si quid

Si quid ex vulpe utendum, *lingua* ejus usurpanda pro extrahendis partibus heterogeneis è vulneribus: si scilicet Mense Martio ex vulpe vivo vel modo mortuo exscindatur, & exsiccetur. Sub usus tempore aut maceretur in vino Rhenano aut Malvatico, & sic calidè imponatur vulneri; sic omnia heterogenea etiam ex profundis partibus, prorumpunt, aque multis chirurgis pro maximo secreto habetur. Interim tamen etiam de illa videri potest SCHENCKIUS *in Obs. lib. 5.* de Vulneribus. Alias in simili casu Unguentum ex betonica cum pinguedine leporis est expertum: quæ eadem leporis pinguedo cum pulvere cancrorum fluviatilium non minus est elegans pro extrahendis ex vulneribus alienis rebus.

Totus Vulpes contra phthisin valdè prodesse dicitur, si caro vel assata, vel elixata, comedatur.

Oleum Vulpinum per decoctionem factum, de quo *videre potestis Dispensatoria*, in affectibus nervorum valdè convenit. Discutit potenter, anodynum est, & in Atrophia, contracturis & indurationibus nervorum ac tendinum externo illitu confert.

Loob de Vulpis pulmone in asthmate & tussi, aliisquè pulmonum vitiis, communis usus esse solet. Verum, tabidis magis officere, testatur LUDOVICI *in Pharmacia.*

CLASSIS II.
DE
AVIBUS.

Aves paucæ sunt in usu. Excrementa earum præ reliquis animalium excrementis acria magis & salsa sicque admodum nitrosa sunt; Perfectum enim nitrum crystallinum inde efflorescit, si stercus aquæ immittitur: id quod imprimis in stercore columbino videre est, quod aqua impræguatum, & aëri expositum, crystallos reddit runde in specie ad affectus chronicos hypochondriacos pro corrigendis vitiosis saporibus, speciatim acidis, pro abstergendis primarum viarum sordibus, & hinc pro urina cienda, usus egregii sunt. Excellunt pro hoc scopo speciatim stercora gallinaceum, anserculorum juniorum, & hirundinum.

ACCIPITER.

Ex *Accipitre*, der Habicht / sicuti ex reliquis omnibus ferè avibus, pauca admodum adhibentur in officinis.

Sunt qui commendant *Excrementa accipitris* ad partum promovendum, sicuti etiam ad retentas secundinas: vel etiam sub pessi forma ʒj ejusdem simi supponitur: utroque modo secundinæ excretionem promovet.

Nonnulli commendant *Vngues accipitris* in pulverem redactos adversus dysenteriam; dicuntque hoc ipsum esse per experimentum cognitum. Cæterum de hoc parum mihi constat. Hoc interim verum est, quod *superius de Vngulis equinis* dixi.

ALAUDA.

Alauda magis est culinaris & alimentaris, quam officinalis.

Ad colicam nihilominus commendantur alaudæ; unde ij, qui laborant colica, sibi illes commendatas habeant. Hujus caro urinam, sabulum & calculum protitat: id quod HOEFERVS *in Hercule Med. pag.* 172. experientiâ propriâ confirmat, qui ex usu alaudarum evitavit nephritidem; unde ad calculum dispositis possumus commendare carnem alaudarum.

De *sanguine alaudæ* dicitur, quod calculum curet.

ANAS.

Anas Culinaris & officinalis est. Et quidem virtutes officinales acquirit ex eo, quod vescatur ranis & bufonibus; unde dicunt, quod ad duritiem sive cocta sive assata, ut pulverisari possit, si pulvis inspergatur in lacum, exinde innumeræ ranæ & bufones procreentur: id quod etiam fieri dicunt in fimo, ubi putrescit; copiosi nimirum bufones & ranæ progenerantur ex cadavere anatis putrefacto.

De Anate viva dicit AUTOR, quod si circa posteriora deplumata ventriculo imponatur, sedet colicam, quod verum est: sed tamen sedato dolore & finita colica anas moritur. Et mirum est, quod podices avium, in specie gallinarum, applicati anthracibus & bubonibus pestilentialibus, item morsibus venenatis, adeò egregie conveniant in extrahendo veneno & miasmate maligno & post applicationem moriantur: id quod, uti dixi, facit imprimis gallina denudata circa posteriora; extrahit enim potenter, & postmodum moritur.

Sanguis ratione ranarum & bufonum inter alexipharmaca refertur qua vi in specie magni æstimat PARACELSUS, unde etiam ingreditur *Antidotum Paracelsi ex sanguinibus*; quæ compositio videri potest in CROLLII *Basilica Chymica.* Et quidem quo magis vescuntur bufonibus, eò magis fiunt alexipharmacæ, & venenis resistentes; imprimis commendantur anates tales, quæ in sanguine proprio, seu una in alterius sanguine, suffocantur.

Quidam sanguinem anatis destillant, & parant spiritum, quem rectificatum sale volatili impræguant & ad ʒiß vel ʒij propinant pro medela adversus venena. Calculum itidem renum & vesicæ valdè pellere dicitur.

ANSER.

Anser dictus fuit à Veteribus *Ganza.*

De hoc se offert *Pinguedo*, quæ est multi usus; est enim præ reliquis speciebus subtilior, volatilior, & penetrantior, adeoque admodum resolutiva & discussiva existit. Internè cum pomo assato assumpta valde convenit in emollienda alvo nimis obstructa.

Externè ad alvum infantum nimis constipatam purgandam quidam recipiunt testam nucis juglandis mediam eamque implent cum pinguedine anserina, & applicant umbilico, simulque abdomen illinunt ea pinguedine, & tunc post paucas horas alvus etiam contumacissima egregie solvitur.

Item

℞. *pomum assatum:*

Subigatur cum *pinguedine anserina*, & in forma *linimenti* crassioris abdomen hisce illinatur, & alvum reserabunt.

Confert in specie ad rimas & fissuras labiorum. Porro quia subtilis est hæc pinguedo pedibus & manibus inuncta has partes præservat contra frigus externum, præsertim si frigori expositæ ea illinantur, uti vult STARICIUS *in* Helden-Schatze / *pag.* 126. In affectibus nervorum paralyticis, in spasmo, nervisque rigidis ac contractis multi usus est; unde fotus vel vapor ex pinguedine anserina receptus in paralysi scorbutica Westphalorum est experimentum, qui sæpius tali corripiuntur: coquunt illam benè cum aqua & fotum seu vaporem recipiunt cum membro paralytico ex scorbuto; penetrat enim potenter, & ita tollit scorbuticam paralysin. Unguentum paralyticum mediante assatura ex anfere, simplicibus nervinis infarcto, patatum habet BARTHOLETUS *in sua Encyclop. pag.* 165. qualia linimenta hinc inde etiam videbitis apud Practicos, ubi de *Paralysi*, imprimis in RIVERII & SENNERTI *Praxi.* Modus parandi hic est:

℞. *anser mactatus:*

Exentererur abdomen, repleatur plantis nervinis usualibus; Unguentis & medullis appropriatis, & assetur:

assetur: sub assatione defluit pinguedo virtute plantarũ imprægnata, quæ præmissis præmittendis, ceu expertum nervinum, illinitur membris paralyticis cum successu, uti prostant exempla in SENNERTO & RIVERIO *loco allegato*, & POTERIO, ubi *de Paralysi.*

Pinguedo anserina probè purgata vicem unguenti armarii in curandis vulneribus subire potest, uti vult SCHMUCK *in Curat. Magico-Magnet. pag.* 43. id quod etiam *superiùs de pinguedine suilla dictum fuit.*

Stercus Anserinum est nitrosum valdoperè, multo sulphure refertum, unde valdè penetrat, & multi est usus, quem, ejusque utendi modum ac præparationem pro morbis chronicis, videbitis in AUTORE. In specie exsiccatum hoc stercus, pulverisatum, & ad ʒj exhibitum, quo tanquam egregio remedio contra icterum specifico antiictericò, utitur BARTHOLETUS *in Encyclop. pag.* 165. sive sit stercus anserum adultorum, sive etiam anserculorum juniorum. Vi nitrosa sulphurea mite commendatur, & bilem corrigit, in specie verno tempore, Mense præprimis Majo collectum: conferatur *Deodatus in Panth. Hygiast. l.* 1. *pag.* 363. Efficacius autem erit, si anseres prius vescantur herbis antiictericis, ut Chelidonio majore, anserina, ita dicta, quia illius esu valde delectantur anseres, &c. Non verò ad icterum solum, sed & ad scorbutum, optimum est remedium, in vino frequentius haustum, vel sub forma pulveris, vel decocti; tali enim decocto scorbuticus ferè desperatus aliquando fuit curatus. Hoc stercus anserinum ulterius per urinam valdè pellit aquas, unde hydropem curare ob vim nitrosam facile credo: nam omnia stercora, imprimis anserinum, abundat sale volatili salso nitroso, constante ex urinoso pingui & acido volatilibus. Acidum volatile habet ex succo pancreatico, urinosum vero pingue ex bile; unde potest sublimari sal volatile in forma sicca ex stercoribus animalium, quod est elegans, & magni usus in Medicina. Reliqua quæ habet AUTOR *de stercore* videantur.

Quercetanus in sua Pharmacopœia Trageam habet *stercorariam* seu *pulverem stercorarium*, quem inter alia stercora etiam ingreditur stercus anserinum.

Juniorum anserum stercus recens Mense Aprilis & Maji collectum, destillatum per alembicum suggerit aquam egregiam, quæ vocatur *Aqua ophthalmica Imperatoris Maximiliani* contra quoscunque oculorum affectus, nebulas, suffusiones, die Felle und die Staare / discutiendas, dolores, visus imbecillitatem, lippitudinem, &c. commendata; clarificat enim visum, ejusque aciem acuit, &c. uti videre potestis apud LIPSIUM *in Tractatu eleganti Germanico de Variolis.* Hæc aqua potest etiam specificari in specificis affectibus pro re nata, secundum intelligentiam Medici. Modum destillandi *aquam ex stercoribus* videbitis in POTERIO *in Pharmacop. Spagyr. Lib.* 1. *Sect.* 4.

Lingua anserina stranguriam & difficultatem urinæ ex peculiari quadam proprietate curat, si siccetur, & exhibeatur, sicuti eadem recens comesta involuntariam mictionem corrigere dicitur.

ARDEA.

De *Ardea* non memini me legisse idcirco nihil habeo, quod addam.

Pergo ergo ad.

CICONIAM.

Quod dixi de anate, dici potest de *ciconia*, quæ habetur alexipharmaca, quia ordinarium nutrimentum ejus bufones, ranæ, quin & serpentes, sunt: & sicut cervus est alexipharmacus inter animalia quadrupeda ita non mirum est, quod inter volucres ciconia à dictis assumptis aliquali vi alexipharmacâ imbuatur, indequeque contra venena morbosque malignos laudetur. Unde in specie *ciconia sanguis* multum commendatur in dictis affectibus, qui etiam tanquam basis ingreditur *Antidotum de sanguine Paracelsi*, *Electuarium alexipharmacum de ciconia* dictum contra venena omnia laudatum, una, cum radice anthoræ, mumia, Bezoar, Theriaca, &c. Præparandi modum videbitis in AUTORE *lib.* 2. *c.* 51. *pag.* 181. HARTMANNUS *Commentar. in Crollium*, & ipsius CROLLII *Basil. Chym.* qui etiam Essentiam sanguinis ciconiæ contra venena in usu habuit: de cujus effectu videatur FEHR *de Scorz. pag.* 145. *Dosis* ejus est à ʒß ad ℈j. Hinc etiam BURGGRAFIUS *in Biolychn.* ex sanguine ciconiæ parati posse remedium contra omnia venena asseverat; nam subministrat sal volatile copiosum, & sal cordis ciconiæ, & sal cordis pavonis, contra omnia venena mirificè commendantur. Præterea ciconia habet usum non inelegantem in podagra, in qua ciconia calcinata commendatur à ℈ß ad ℈j.

Stercus ciconiæ laudatur in epilepsia curanda in qua, uti stercus pavonis, vel in substantia, vel in infuso assumitur, vel etiam prostimulo appropriato clysteribus permiscetur; cum sebo cervino vel axungia anatis vel suilla illinitur sub forma linimenti podagræ tanquam singulare remedium. Reverà tamen huic stercori ciconiæ non cedit stercus cervinum pari ratione applicatum.

Axungiam pariter ad podagram commendant; unde ex pelle, uti notum est, tibialia faciunt, quibus incedant pro cura podagræ.

Sal volatile non foret frustraneum, si ut sal volatile cornu cervi, & sal volatile serpentum, pro usu sudorifero & alexipharmaco adhibeatur.

Fit etiam ex ciconia *oleum per coctionem* in oleo communi, quod oleum ciconiæ eundem habere dicitur usum in paralysi cum oleo viperino.

COLUMBA.

Columba per medium dissecta, uti habet AUTOR, & hoc modo applicata capiti, in phrenitide medicamentum fuit apud superiores Practicos multum commendatum, utut à modernis, sed minus rectè, negligatus. Eodem modo applicatur plantis pedum in febribus malignis cum phrenitide, & in tabibus febribus malignis cum phrenitide magni adhuc facit LINDANUS.

Quæ de hujus *sanguine* habet AUTOR, non tanti sunt pretii, cum oculis instillatus mox grumescat, & malum exasperet.

Fimus columbinus præ aliis insigniter nitrosus est, sale salso seu ammoniacali egregiè refertus; hinc præ reliquis diureticus, & contra hydropem utilis est: videatur FORESTUS *lib.* 24. *Obs.* 25. Leviter autem est calcinandus, vel potius in vino vel aqua simplici macerandus dehinc cum vino aut aqua extrahendum est sal nitrosum seu lixivium summè diureticum, quod intrinsecus haustum mirum quantum expellit hydropicorum aquas per urinam: addunt alii cineres stipitum fabarum, sarmentorum vitis, absinthii & tartarum calcinatum. In pleuritide stercoris columbini ʒj in vehiculo convenienti usurpatur. Acetum affusum fimo columbino, percolatum, cum pauco melle mistum, in calculi paroxysmo egregium est. Alii, ceu singulare remedium pro pellendis mensibus commendant hunc fimum calcinatum: Nempe

℞. *fim. columb. calc.* ʒj.
pulv. croci ℈ß.

Misce pro dosi pro (ciendaurina) Conferatur Heurodt.

Herrtodt. in Crocol. *pag.* 216. qui etiam ipse *pag.* 117. paratam quam anticolicam ex basi stercoris columbini cum aliis hunc in modum:

℞. *fimi columb.*
sem. anisi ana M. ij.
flaved. cort. aur. rec. ℥ij.
croc. Austriac. ℥ß.

Affunde *V. M.* & destilla pro *aqua anticolica* egregii & commendatissimi usus, suspendendo in rostro alembici:

Croci ℈ß.
&, si lubet,
Moschi gr, v:

Externè usitatus quoque est propter vim leviter causticam & vesicatoriam, unde & inter psilothra communiter refertur, propter acrimoniam salinam. Usurpatur vel per se aqua humectatum, vel cum semine sinapi, nasturtii, aut simili tritum, humectatum cum aqua simplici, & impositum in morbis chronicis: eosdem præstat effectus, quos sal volatile acre nasturtii & sinapi. In hydrope & pedibus œdematosis stercus columbinum bulliat in aqua, vel cum aqua calcis vivæ probè subigatur instar cataplasmatis liquidi, & cum aliis applicetur tumoribus œdematosis ac serosis, imprimis si immineat pedibus œdematosis gangræna. Lixivio stercoris columbini si lavantur manus pedesque, ab omni frigore hæ partes ad tempus erunt immunes: & chirothecæ ac tibialia linea hoc lixivio madefacta per 14. dies præservant manus & pedes à frigore; uti vult STARICIUS *im* Helden-Schatz / *pag.* 116. Quibus usibus aliàs conferat, videatur apud AUTOREM. Plura qui cupit de usibus stercoris columbini, videre potest ZACVTVM LVSITANVM *lib.* 11, *Med. Princ. pag.* 17. & 117.

CORVUS.

In *pullis Corvorum* recentibus verno tempore ex nido exemptis, antequam vestiantur plumis, ex ore exsumitur caro quæ hepar pullorum corvorum, & specificè epilepsiam curare dicitur.

Pulli corvorum, uti dicit AUTOR, incinerati commendantur ad morbum comitialem; si scilicet pulli corvorum nigrorum ex nido calcinentur specificum & probatum remedium dicuntur contra epilepsiam, quæ exinde nunquam amplius redire dicitur.

Cor corvi gestatum arcere dicitur somnum & pusatur efficax remedium huic incommodo, nempe nimiæ somnolentiæ:

COTURNIX.

Pinguedinem coturnicis cum pulvere ellebori nigri vel radicis pyrethri in formam linimenti quidam redigunt, & in impotentia virili radici penis vel glandi illinunt: quibus subjungenda balnea nervina.

De *Excremento* observetur, quod habet AUTOR, quod credo quia enim elleboro, tàm albo quàm nigro, citra ullam alterationem vescuntur, & ex superioribus constet, quantum elleborus niger valeat in contumacioribus affectibus, hinc antepilepticum haud contemnendum esse, probabile est: videatur HOEFERVS *in Herc. Med. pag.* 12. ubi ceu singulare antepilepticum commendat *Ova coturnicis*, si exsiccata & pulverisata ad ℥ß adhibentur. Unde alii dicunt, quod cerebrum coturnicis cum unguento myrtino admistum, & faciei epilepsia correpti inunctum, mirabile sit auxilium; statim enim tunc resurgere ægrum asserunt. Sequitur

CVCVLVS,
&
FICEDULA,

De quibus nihil est, quod dicam.

GALLVS, GALLINA.

De *Gallina* per medium dissecta uti habet AUTOR, eadem dici possunt, quæ de columba. In phrenitide gravioti per medium dissectæ & cruentæ capiti raso imponuntur, quod è schola GALENI ad nos dimanavit interim si tantum per quadrantem horæ in capite relinquantur, horrendum sentent. Item gallinæ integræ, quando vivæ deplumantur juxta podicem, tumoribus malignis, morsibus venenatis, bubonibus & carbunculis pestilentialibus, imponuntur pro extrahendo veneno, quod certum est, & ab experientia confirmatum: sicut etiam gallinæ his impositæ brevi post moriuntur. Repetantur igitur harum applicationes, donec nullæ amplius moriantur, & res erit in vado: ZACVTVS LVSITANVS à vipera demorsum ita restituit.

Ex Gallo vel gallis contusis parant Decoctum, seu Jus consummatum, in atrophia hectica & phthisi, uti & pro iis, qui reconvalescunt ex morbis chronicis: sed credo horum omnium usum esse nullum, quia stomachus debilis ea digerere non potest; unde cruditatē nidorosam contrahunt. Maximè ergo ii errant, qui ægris ex gravioribus malis convalescentibus ejusmodi juscula propinant; corpora enim impura quo magis nutriuntur, eò magis læduntur. Laudantur etiam in promovendis lochiis, imo ad fortificandam parturientem post partum verum cum puerperarū corpora pariter impura sint, iis subinde nociva erunt, & horū loco cerevisia calida cum cumino coctu optimè post partū adhibetur, cū satis feliciter promoveat lochia.

Huc pertinet Jus Galli Veteris quod à Veteribus laudatur contra Asthmata & dyspnœias: videatur AMATUS LUSITANUS *C.* 2. *Cur.* 81. *in Schol.*, qui historiam habet huc optimè quadrantem: valde tamen exagitatur ab HELMONTIO, & quidem non sine causa.

Sanguis galli valde prodest ad stimulandam Venerem, si scilicet ex hoc sanguine destilletur spiritus urinosus, & rectificetur. D. MICHAELIS certè frequentissime eo usus in ægris suis, affectu hocce laborantibus. Potest cum remediis ex formicis paratis misceri, & virtus ejus magis exaltabitur; unde etiam spiritus, paratus ex sanguine & testiculis gallinaceis, valdè commendatur in stimulanda Venere, item spiritus ex testiculis & sanguine pavonis seu gallo pavi, des Calecutischen-Hahns / si in his spiritibus dissolvatur unum vel alterum granum ambræ, mirum evadit medicamentum aphrodisiacum.

Cerebrū Gallinæ nigræ ad confortandā memoriā & in delirriis comendatur: vid. LEO *l.* 1. *de Art. Med.*

Tunica ventriculi interior siccatur & pulverisatur, ut compescat vomitum, præcaveat abortum, in specie si metuendus sit ex nimio vomitu: de qua tamen virtute non imerito dubitat HELMONTIVS *Tr. de Lith. c.* 3. §. 28. Laudatur etiam ad incontinentiam urinæ; Unde ex hac tunica cum pulvere erinacei BARTHOLETVS *in Encyclop. pag.* 164. habet pulverem specificum ad mictionem involuntariam, cui DEODATVS *in Panth. Hygiast. Lib.* 1. *pag.* 361. simul addit cristam galli exsiccatam; nam hæc mictum involuntarium vel per se sumpta curare dicitur: sed mera est fabula. Quidam in sale causam quærunt, quæ inter est RIVERIVS *in Praxi lib.* 9. *cap.* 5. ubi dicit: quod valdè prosit & conducat in conterendo calculo & arenis comminuendis: Verum, quale illud sal? vanitas vanitatum! Ad menses potenter ciendos à ℈j ad ℥ß laudatur, imprimis in aqua cinamomi vel simili si propinetur: verum si quid operatur, fit ratione aquæ cinamomi,

De virtutibus *testiculorum* ad stimulandam venerem videatur AMATUS LVSITANVS *in Curat*, & ex eo SCHENCKIUS *Obs. de Rebus Venereis*, ubi habet historiam mariti, testiculis galli saginati, & deinde mirè in Venerem stimulati, ut & maritam & ancillas duas subegerit.

Pinguedo gallinæ est moderata & temperata præ cæteris omnibus, adeoque blandè & moderatè emollit, maturat, & indurata attenuat; hinc cataplasmata & Unguenta pro tali usu solet ingredi.

Quod aliàs dicunt de crista & tunica ventriculi interiore galli & gallinarum in mictione involuntaria, convenit majori jure *Gutturi galli*: Hoc enim tostum, pulverisatum, & cum vino potum, est SOLENANDRI experimentum contra mictionem involuntariam, quod primitus docuit *Sect. 4. Consil. 11.* & Autore HARTMANNO *Prax. Chymiatrica pag.* 250. Mictum involuntarium juvat, tam diurnum quàm nocturnum; in quo casu etiam usus est D. MICHAELIS, idemque convenit in mictione involuntaria, etiamsi illa sit ex partu difficili, quæ aliàs est malum difficilimum curatu, Autore HOEFERO *in Herc. Med. pag.* 343. Aliàs in mictione involuntaria post partum difficilem ex laceratione vesicæ, experimentum specificum est pulvis bufonis calcinati collo appensi, de quo HEINRICUS *ab* HEER *Obs.* 14. & expertum hoc est ab Anglis, quod verum sit.

Hîc obiter tria notétur remedia præstãtissima cõtra incontinentiam urinæ, ex regno animali desumpta:

1. Est *Erinaceus combustus*,
2. *Vulva suilla*: &.
3. *Guttur galli*:

quæ omnibus palmam eripiunt.

Stercus omnia ea præstat, quæ columbinum: Sed non adeo est potens. Egregium ad icterum remedium paratur ex albo seu gilvo pullorum gallinaceorum, ex quo etiam *Deodatus in Panth. Hygiast. Lib. 1. pag.* 361. & *sequentibus* summum Arcanum parari dicit ad calculum, idque, uti dicit *citatus Autor*, ob vim nitrosulphuream, cujus dosis sit à ʒß ad ʒj.

Ova reverà sunt fructus gallinarum. De his multa dicuntur superstitiosa, inter quæ quoque puto hoc esse, quod dicunt: Ova die viridium, am Grünen-Donnerstage / exclusa, & fota postmodum à gallina, prodere gallinas, quæ singulis annis pennas mutent: id quod propria experientia se expertum esse dicit SCHMUCK *in Curat. Magico-Magnet* Fides sit penes Autores.

Offerunt Ova nobis

1. *Testas*,
2. *Albumen*, &
3. *Vitellum*.

Ovorum Testæ sunt concretum quasi hermaphroditicum; simul enim de regno minerali & animali participant. Materiam nanciscuntur ex lapillis seu calculis, quos gallinæ devorant, quorum particulæ subtiliores in ventriculo sub mucilagine sua glutinosa in substantiam testarum agglutinantur. Patet hoc, quod si gallinæ inclusæ sine lapidibus vel arena nutriantur, ova sine testis excludantur; lapilli enim hi dissoluti in concretum testarum postmodum abeunt.

Aliàs testæ ovorum destillatæ per retortam, ratione substantiæ animalis, dant *spiritum urinosum* & *sal volatile* satis copiosum simul, cum oleo fœtido: Contra, quatenus de natura minerali participant, relinquunt caput mortuum, quod igne aperto ulterius calcinatum facessit in calcem albam, tenerrimam & subtilissimam, ablactu aquæ insigniter effervescentem, & ebullientem instar calcis vivæ.

Quoad *Vsum Medicum*, ejusdem naturæ sunt cum lapillis cancrorum fluviatilium; quare tam pulverisatæ, quam calcinatæ, egregie absorbent vitiosa acida primarum viarum, cumque iis in concretum nitrosum egregie diureticum & nephriticum abeunt. Imprimis autem pro usu diuretico conducunt testæ ovorum, ex quibus per incubatum pulli modo exclusi sunt; mediante fotu enim certam simul alterationem patiuntur. Hæ pulverisatæ, & in vino propinatæ, urinam satis fortiter proliciunt: quin etiam à quibusdam nomine Præservativi singularis calculosis commendantur ad calculorum genesin, & paroxysmos nephriticos inhibendos: videatur BARTHOLINUS C. 4. *Hist. Anat.* 23. *pag.* 281. RIVERIUS *Pr. l.* 11. C. 1. BARBETTE *Pr. l.* 4. *c.* 8. item HARVÆUS *de Generatione Animal. pag.* 90. & 92. ubi dicit: quod exterior cortex non sit in ovo intra ovarium, sed sit ab urina vel crassiore sedimento urinæ gallinæ: in urina verò multum salis volatilis est, quod aptum est ad urinam movendam.

Contenta in testa sunt *Albumen* & *Vitellum*, quæ insignem habent vim nutritivam, & restaurativam virium deperditarum, unde in defectu virium ex nimio coitu, vel corporis exercitiis frequentioribus, commendatur ovum recens immissum in vinum Malvaticum aut Rhenanum, addito uno vel altero grano ambræ, quod ex tempore vires amissas restaurare dicitur.

Ovum ad duritiem coctum & aceto impræguatum est expertum remedium in diarrhœa compescenda: Contra verò ovum sorbile quosdam solet purgare, cujus rei exemplum refert HOEFERUS *in Herc. Medico*, quod quidam quandocunque voluit, sibi potuerit excitare diarrhœam, unde commendatur in nimia alvi obstructione, quoniam laxat alvum.

Integra ova destillata videbitis in BARTHOLINI *Act. Hafniens. Vol* 2. *pag.* 192.

Ex albumine fit pullus, qui nutrimentum, quando adhuc est in ovo, habet ex vitello; sicut & post exclusionem abdomini adhæret aliquid, de quo etiam per aliquot dies nutrimentum habet, uti notum est iis, qui legerunt elegantissimè hac de re differentem HARVÆUM.

Albumen ovi per se externè pro scopo refrigerandi adhibetur, & copiosum & temperatissimum alcali volatile in se reconditum habet, & quasi cum spermate ranarum videtur conspirare: unde imprimis refrigerare dicitur: Hinc etiam adstringere, glutinare, &c. adeoquè ad inflammationes quascunque, imprimis oculorum, commendatur, benè agitatum usque quo liquescat, spumescat, & in liquorem abeat: sicut & vulnera oculorum consolidare dicit GRULINGIUS *in Curat.* 1. *Observat.* 15. *Cent.* 7. ubi & Saccharum Saturni ei addi poterit, pro meliori operatione.

Potest parari ex albumine ovi *aqua* & *oleum*: Nempe albumen ad duritiem coctum & contusum in patina super igne paulum intensiore continuo agitando fatiscit in oleum nigricans, quod ulterius per retortam in arena potest rectificari, & erit oleum instar solis fulgens, egregium vulnerarium & dolorum hæmorrhoidalium sedativum. Prodest etiam contra ambusta. Item albumen ovi probè conquassatum, cum bolo mistum, destillando dat aquam quodammodo gravem, omnibus istis affectibus, quibus albumen confert, convenientem.

Vitellum ovi pingve magis magisque oleosum est præ albumine, unde plus nutrit, quàm albumen, vimque habet dolores sedativam, anodynam, temperativam, emollitivam, suppurativam, unde ratione utriusque ingreditur clysteres pro relaxanda alvo, & stimulandis intestinis; hinc etiam in alvi duritie infantum applicantur pro eorundem alvo

alvo stimulanda cum aliquot granis vel guttis fellis tauri. Contra vitellum ovi ad duritiem coctum, & cum pauco aceto rosaceo subactum contra diarrhæam remedium est excellens HELMONTII *Tr. Pylorus Rector*: addidi ego rasuram nucis moschatæ, & bina vice feliciter exhibui.

Si coquantur ova ad duritiem, & acubus longis perforentur, exstillabit in frigore liquor albus & limpidus, qui est egregium cosmeticum imprimis si aliquot grana camphoræ in eodem solvantur, & vel ita usurpetur, vel postmodum per alembicum aliquoties destilletur & asservetur.

Multi commendant hunc fucum compositum:

℞. *succi agresta destillat.* part. ij.
liqu. crystall.
℞ *album ovor.* ā part. j.
⊖*is* ☽*i* parum M.

& in usu dissolvantur in aqua sigilli Salomonis.

Ex vitellis ovorum per expressionem paratur *Oleum*: Modum parandi videbitis in *Dispens. Augustano.* Purificetur autem ita:

Oleum scilicet *liquefactum* sponte per linteum colandum post imponatur patellæ stanneæ, & addatur aliquid de *cera*; hinc cum *aqua pura fontana* lavetur, agitando cum spatula lignea, ut aqua eluat impuritates. De hinc exponatur soli ad aliquot dies & noctes, ut fæces in fundum secedant, & oleum supernatet, cujus usus est egregius vulnerarius contra ambusta & imprimis contra herniam.

Quidam etiam adhibent ad implendas foveas, relictas post variolas & morbillos, nec non ad fissuras, vel labiorum, vel papillarum, vel manuum ac pedum, uti etiam ani: item ad dolores à causa externa obortos; dolores enim sistit, & anodynum simul est, quin & cosmeticum est elegans, si prius facies abluatur cum aqua simplici, in qua Borrax soluta: post hocce oleo facies illinatur. Quod si remanentiæ post expressionem olei hujus per retortam destillentur, acquiritur *spiritus urinosus* & *sal volatile elegans*, copiosum satis & admodum subtile, cum copioso *oleo* destillato *fœtido* empyreumatico. Et ratione talis salis volatilis oleosi videtur vitellum ovi solvere terebinthinam, Balsamum Peruvianum, resinas vegetabilium, olea destillata, &c.

HIRUNDO.

Intelligitur hic imprimis *Hirundo domestica*, non verò hirundo sylvestris: nihilominus tamen in genere quæcunque hirundines & earum nidi in casu necessitatis possunt usurpari. In genere hirundines integræ, præsertim juniores, valdè commendantur ad epilepsiam & morbos convulsivos, sive exsiccentur & sub forma pulveris propinentur, sive instar amuleti extrinsecus appendantur: Alii addunt, ut efficacius reddant remedium, pulveri juniorum hirundinum ana Castorei, & ita bibunt, hocque tanquam expertum in epilepsia quacunque. Sed præterea quoque specificè laudatur in passione hysterica, sive cum epilepsia partium externarum sit conjuncta, sive non. Observetur enim quod convulsiones epilepticæ sint duplicis generis late loquendo quædam enim est convulsio partium externarum, & est in specie dicta epilepsia; quædam est convulsio partium internarum mesenterii, intestinorum stomachi, diaphragmatis & musculorum respirationi inservientium, quæ à mulierculis nostratibus dicitur die Schwere-Noth im Leibe: Et talis est, quando propter calculum renum convelluntur intestina, & fit dolor colicus, propter convulsionem per consensum: item quando convellitur ventriculus, & fit vomitus, uti contingit in nephritide. Jam passio hysterica est similis convulsio partium internarum abdominis, & ex ista fit sensus globi, quem ignorantes putant esse uterum. Dum ergò passio hysterica est convulsio epileptica, quæ etiam interdum prorumpit ad partes externas, patet quare hirundines conveniant in epilepsia propriè sic dicta? & etiam in passionibus hystericis, & quidem aqua hirundinum cum castoreo? aliàs Weiber Schlag-Wasser / ubi tamen plus facit castoreum quam hirundines, cum illud, uti ex superioribus notum, per se sit specificum in epilepsia.

Verum cum præparatio vulgaris aquæ hirundinum cum castoreo sit valdè rudis, propterea doctiorem docet ZWELFFERVS *in Animadvers. ad Pharm. Augustanam Editionis Vltimæ*, quæ est concinnior & elegantior.

Eadem aqua multiplicis usus esse solet in passionibus hystericis vertigine, epilepsia, apoplexia, & similibus capitis affectibus, item in colica & palpitatione cordis, tam interno quam externo usu.

Certum est, in quorumcunque pullorum ventriculis reperiri parvos *lapillos* verum hi lapilli ipsis communicantur à parentibus cum nutrimento. Vocantur *lapides chelidonii*, & contra affectus oculorum & epilepsiam, imprimis puerorum, sunt commendatissimi: de quo videatur BARTHOLINUS *Cent. 2. Epist. 11. Med pag.* 438. Sed nihil habent in recessu. Accedit & hoc, quod valdè sint rari, & rarò inveniantur, & propterea sint multi, qui falsum illi substituunt, & ita defraudant Patientes. Propterea de *lapide chelidonio* tam falso, qui species est Opali, quam genuino in ventriculo item hepatibus pullorũ reperibili, videatur VELSCHIVS *Hecatost. 1. pag.* 74.

Nidus hirundinum unà cum excrementis est specificum & usitatissimum remedium contra anginam & inflammationem tonsillarum. Verum & nidus nil valet, sed excrementa maximè salsa, nitrosa quæ illic reperiuntur: vi hac nitrosa inflammationes discutiunt, ardorem compescunt, & hinc maturationem & suppurationem promovent. In iisdem igitur factum Cataplasma ex nido hirundinum est expertissimum Chirurgis. Præparatio est hæc:

℞. *nidus* sicuti sub tectis est (si adsunt pulli, est eò melius)

Contunditur & coquitur, & per setaceum trajicitur, fitque Cataplasma, quod applicatum externè circa regionem inflammationis tonsillarum vel anginæ est expertum.

Hoc Cataplasma ex nido hirundinum partim applicatur simpliciter additis tantum aliquot oleis, partim admistis aliis quibusdam specificis, ut fiat efficacius: videatur AMATVS LVSITANVS *in Praxi, & Observationibus*, qui quamplurimas anginas curavit hoc Cataplasmate. Huc spectat Cataplasma MYNSICHTHI compositũ in Armament. Chymico, quod etiam conficitur ex nido hirundinum, & est egregiũ in angina. Formula talis cataplasmatis posset esse hæc:

℞. *nidos hirund. integr.* nro. ij.

Contusis affundatur sufficiens quantitas *aquæ simplicis*: coquantur & per setaceum trajiciantur; trajectæ pulpæ adde:

℞ *chamomill.*
lil. albor. ā. ℥j.
vitell. ov. nro: j.

fiat *Cataplasma* applicandum extrinsecus.

Magis compositum Cataplasma in inflammatione tonsillarum & anginæ est hoc:

℞. *nid. hirund. cum sterc.* nro: j.
flor. samb. M. iij.

Conscindantur, contundantur & coquantur vel in *lacte* vel *aquâ simplici*: Decoctum ad mollitiẽ subigatur cum

cum oleo chamæmelino, fiat l. a. *Cataplasma*, quod regioni tonsillarum applicetur. Quibus, ubi pertinacior fuerit tumor, etiam *cepæ sub cineribus coctæ* anno, ij possunt addi.

vel:

℞. *nid. hirund.* num. ij.
albi Græci.
rad. alth.
lil. alb.
(quoniam emolliunt & suppurationem promovent) ā ℥j.
flor. chamom.
melil.
malvæ ā M. j.
ficuum pingv. num. ix.
cepar. (quæ ratione salis volatilis penetrant egregiè, discutiunt, & sic post discussionem suppurationem promovent)
℥vj ad ℥j.

Contusa coquantur in sufficienti quantitate *aquæ prunellæ* & *sempervivi*: trajiciantur per setaceum: pulpæ trajectæ adde

Pulv. hirund. vel *noctuæ comb.* (nam hæc facit celerem ruptionem, uti postmodum audietis) ℥ij vel ℥iij.
℞ *lil. albor.* q. s. pro coctione Cataplasmatis

Quod applicatum faucibus, gutturi, aut tonsillis inflammatis, est egregium remedium.

Ipse *Pulvis* etiam *hirundinum*, & in specie *stercus earum*, mista cum melle, & illitum internè in angina vel inflammatione tonsillarum, est egregium remedium, quod partim discutit, partim, ubi iam facta est suppuratio, rupturam & apertionem abscessus promovet: sicuti idem illitum in uvulæ inflammatione, egregiè conducit.

Quod attinet *stercus hirundinum* hoc est de natura salis nitrosi volatilis seu ammoniacalis, potenter penetrat, incidit, attenuat, & obstructionem ex sanguine restagnante, indequè ortam inflammationem removet; quia sanguinem jam congrumatum resolvit & dissolvit, & sic inflammationem imminuit. Quod si non potest, tollere inflammationem, juvat internam fermentationem in sanguine, beneficio cujus sanguis sensim sensimque in pus abit, & ita facilius suppuratur. In angina, ut dixi, est celebre, & loco nidi & hirundinum potest commode substitui: & sicut in gargarismatis pro discussione & suppuratione commodè additur Album Græcum; ita commodius longè potest addi stercus hirundinum, quod melius adhuc est in discutiendo & suppurando.

MILVUS, MILVIUS.

De hoc nihil est, quod dicam, cum non memini, me vidisse aliquando præscriptum.

NOCTUA.

Ex *noctua* imprimis in usum venit *cinis* seu *noctua combusta*, quæ cum melle subacta & faucibus illita, mirabiliter apostema tonsillarum, & anginam suppuratam, maturat, teste HARTMANNO *in Praxi Chymiatr. pag.* 133. Eadem *Noctua combusta* faucibus per cannulam inspirata anginam rumpere facit. Nam sæpe fit, ut apostema maturum non rumpatur, sed æger tandem suffocetur: in tali casu noctua combusta dicto modo inflata, est egregia. Omnem interim cinerē hoc facere credo, cum melle subactum.

OLOR.

Pellis Oloris colicos juvat, uti habet AUTOR, & ipse vidi; unde regioni stomachi applicant: sed fomēntationē calidā hic magis agere, quàm specialē quandam vim, probabile est. Aliàs olor est in pauco usu.

PALUMBUS, & PARUS

In pauco usu sunt.

PASSER VULGARIS.

In usu est non tantum *Passer Vulgaris* seu *Communis*, sed in specie *Passer Troglotites*, der Zaun-König.

1. Quod attinet *passerem vulgarem* seu *communem*, de illo noto, quod sicut est animal salacissimum, ita ad stimulandam Venerem solet usurpari: in quo usu præ aliis convenit sanguis & cerebrum passeris, & quidem desumitur ex passere, in actu venereo transfosso. Et hic sanguis & cerebrum passeris in coitu transfossi fuit secretum *Comitis* à PAPPENHEIM, non minus clari in exercitiis Martis, quàm Venetis. Dicunt quidem, quod passeres, quoniam laborant epilepsiâ, etiam homines reddant epilepticos: sed contrariatur experientia, ubi ex illorum esu nulla secuta est epilepsia; sin verò epilepsia ipsum supervenerit, factum id potius est ex usu veneris nimio, concitato à cerebro passeris.

Quod *superius dixi* de murium stercore in stimulanda alvo infantum, id etiam verum est de *stercore passerum*, quod pulverisatum & propinatum infantibus, non minus egregie eorum alvum subducit

Sequitur

II. PASSER TROGLOTIES.

Passer troglotites aliàs etiam vocatur *Regulus*, & specifice in affectibus nephriticis & calculosis adhibetur; si enim assatus comedatur, sive calcinati cinis adhibeatur, est præservativum calculi; sicuti etiam pulverisatus, & pulvis in doloribus nephriticis assumptus mire calculum ex renibus & vesica exturbat, & eorum motum promovet: de quo plura qui vult, videre potest AMATUM LUSITANUM *C. 6. Curat.* 93. uti etiam CHARLETON *in Tractatu de Spiritu Gorconico pag.* 161. nec non ZACUTUM LUSITANUM *Lib.* 2. *Med. Princ. Hist.* 129. valdè commendatur ab omnibus. Præter virtutem promovendi calculum renum non minus commendatur in promovenda urina suppressa, in qua eodem modo usurpatus valdè convenit, adeo ut quidam dicant; quod urinæ suppressionem desperatam Regulus hic calcinatus certo experimento promoveat, etiamsi abdomen insigniter jam intumuerit, & etiam à calculo vesicæ oriatur: sicut & Gorlicenses habent *Essentiam Reguli*, quæ est conveniens in tali casu: videatur de hac vi contra Ischuriam HOEFERUS *in Herc. Med. pag.* 180. Novi quendam, qui in paroxysmo calculi ac Ischuriæ assato troglotite in cibo comesto convaluit.

PAVO.

Ex *Pavone* imprimis in usu est *Stercus*, quod reverà egregium experimentum est contra vertiginem, & hinc epilepsiam juniorum: Videatur imprimis HEINRICUS à BRAHE *de Medic. contra epilepsiam*, uti etiam BORELLUS C. 3. *Obs.* 15. usus est ut ʒj tam in forma pulveris cum pauco pulvere caryophyllorum & sacchari mistum, vel etiam in forma liquida in hausti vini maceretur, exprimatur, & ita adhibeatur: Alii

Recipiunt stercus pavonis ad M. j. (observando differentiam sexus, ita ut stercus pavonis maris sumatur pro cura epilepsiæ & vertiginis in mare; stercus fœmellæ, si fit curanda fœmella: sed tamen non est de necessitate.)

Mace-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-171111-p0826-1 DFG

Macerant in vini sufficienti quantitate, colant per linteum, & vinum transcolatum dividunt in tres partes æquales.

Primam dosin propinant post paroxysmum vertiginis, & ante novilunium, expectando sudorem; secundam dosin postridie; tertiam imminente novilunio, ita ut subsequatur, benè contecto ægro, sudor. Fuit experimentum *Comitissæ à* WALDECK.

Alii, & quidem quædam matrona, sic sanavit quosdam epilepticos: Accepit *acetum florum tunicæ*, & huic *feces pavonis recentissimas* infudit, postea per linteum trajecit, sicque novem continuis diebus mane propinavit. Imprimis elegans est historia, quæ satis confirmat usum stercoris pavonis, in QVERCETANI *Diæt. polyhist. Sect. 2. Tractatu 1.* Unde non est inepta conjectura BARTHOLETI, quod si stercus adeo sit efficax in vertigine, cerebrum futurum sit longe efficacius; cum & ipse dicat; quod pavonis caro comesta sit optima, iis imprimis, qui laborant vertigine. Simul tamen, uti recte monet AUTOR danda à novilunio ad plenilunia; observetur enim, quod in cura affectuum capitis, epilepsiæ, apoplexiæ, vertiginis, &c. semper sit inspicienda luna, & danda prophylactica ante plenilunium & novilunium. Propterea cura vertiginis inchoanda est à novilunio, & finienda circa plenilunium; vel si tardius absolvatur cura, una dosis est propinanda in novilunio, & altera in plenilunio: superius namque observavi, quod magna sit vis lunæ hac in parte, & nisi cautus est Medicus in curatione epilepticorum, quod attinet motum lunæ, plus officit, quàm quod prosit. Commodè etiam additur *clysteribus* in epilepsia usitatis pro stimulo, ubi commodè additur ad ℥ß vel ℥j: egregiè stimulat, simulque specificè prodest, si oriatur epilepsia per consensum partium inferiorum: si habeat nidum in pancreate vel mesenterio, vel aliis inferioribus partibus.

Pennæ, quæ speculum referunt, incisæ & in cerevisia vel aqua appropriata assumptæ, singulariter conferunt contra erysipelata, & inflammationem mammarum juxta vulgum. Ratio est, quod habeat signaturam mammæ pendentis: videatur HARTMANNVS *in Praxi Chymiatrica pag.* 157. Quæ habet AUTOR de pennis in passione hysterica, sunt certa.

PERDIX.

Quidam *pennas perdicis* incendunt & suffumigant mulieres hysterica passione laborantes: aliàs non solent usurpari.

PICA.

Pica assata aut elixata atque comesta singulariter prodest iis, qui per maleficium sunt ligati, & ad venerem impotentes.

Item *Cinis picarum* cum aqua fœniculi benè subactus, & oculis applicatus, mirabiliter in iis confortandis convenit.

STRVTHIO.

De *Struthione* imprimis in usu sunt *Testæ Ovorum*, egregiè diureticæ & lithontripticæ; unde liquores nephriticos & pulveres nephriticos, nec non *pulverem Volckamerianum*, ingrediuntur. Sed an præ testis ovorum gallinaceorum singularem habeant prærogativam? meritò dubitatur. FORESTVS *l.* 20. *Obs.* 20. in Arthritide vaga laudat.

TVRTVR.

Turtur egregium remedium est FORESTI, cum mastiche assatus, tostus, & pulverisatus, contra nimiam hæmorrhagiam uterinam; imò in dysenteria, uti videri potest in SENNERTO *lib.* 4. *Praxeos capite de nimio mensium fluxu pag.* 175. Et hunc pulverem turturis, quem commendat simul HARTMANNUS *in Praxi Chym.* ceu expertum à se ipso, in muliere nimio mensium fluxu laborante, laudat LINDANUS in *Colleg. super Hartmannum.* Confirmat hoc HILDANUS, qui refert: se hoc medicamento aliis irritis curasse dysenteriam citra spem. Dosis est à ʒß ad ʒj.

VESPERTILIO.

Vespertilio neglecta est ab AUTORE; nihilominus sanguis vespertilionis illitus hypochondriis, mirabiliter convenit pro compescendo dolore in morbo ileo, vel Miserere mei, uti videri potest in JOELIS, *Practici Pomerani, Praxi pag.* 175. & FORESTI *Obs. l.* 21. *Obs.* 23. qui ceu singulare commendant experimentum: & quidem non tantum illitus hypochondriis sedat dolorem ilei, sed etiam, si sanguis discerpti vespertilionis illinatur ventriculo, eandem sistere dicitur. Aliàs, quod obiter noto, exuviæ serpentum in oleo rosarum decoctæ, & ventriculo applicatæ ceu singulare in ileo commendatur remedium. Observetur interim hoc, quoniam in ileo est dolor intolerabilis unde, si illito sanguine vespertilionis potest sedari, est eò melius remedium.

UPUPA.

Upupa non est magni usus; neque etiam

VULTUR.

Hæc de Volatilibus.

CLASSIS III.
DE
PISCIBUS.

Pisces pauca suggerunt, nisi substantias testaceas & lapideas: Interdum tamen & ex partibus mollibus aliquid in usum Medicum venit. Primum autem se offert.

ANGVILLA.

Anguillæ pinguedinem pro restituendo auditu commendari asserit AUTOR, & recte. Modus hic est: Ex anguilla, dum assatur, exstillat pinguedo, quæ ipsa excipiatur foliis lauri, & tepidè instilletur auribus, post obturandis; idquè vel solum, vel additis olei destillati anisi aliquot guttis.

Imprimis quoque *pinguedo Anguillæ* ad progenerandos capillos illita capiti. Præterea quoque mista cum oleo momordicæ commendatur valde in compescendo dolore hæmorrhoidum.

Porrò *jecur* ejus in usu est, quod satis grande. Perforatum nimirum, blando igne exsiccandum, & remedium specificum singulare & optimum suggerit in partu difficili, dosi ʒß; imo HELMONTIVS *Tract. Ius Duum Virat.* §. 46. *pag.* 247, BOYLE, LVDOVICI *in Pharmac. p.* 578. aliique plures incomparabile id remedium esse, asserunt. Exsiccetur autem una cum felle, & pulverisetur ad usum. Juxta epar anguillæ, quod obiter moneo, jecur seu hepar serpentis non minoris est usus, & ejusdem ferè efficaciæ cum epate anguillæ. In Nyctalopia etiam anguillæ epar laudatur in M. A. N. C. *Anno* 3. *Observat.* 133. *pag.* 208. ex PANAROLO *Pentec.* 3. *Obs.* 49.

Pellis seu *Cutis anguillæ*, sive recens sive salita, elegans & mirabile remedium suggerit in procidentia uteri, seu in prolapsu sinus pudoris, ubi suffitus inde instituatur, ut prolapsus ita repositus melius firmetur, & in loco suo retineatur; quo Dn. D. MICHAELIS felicissimè usus: Id quod etiam confirmat SENNERTVS *Lib.* 4. *Praxeos pag.* 96. & 97. Videri etiam potest FERDINANDVS *Hist.*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-171111-p0827-7 DFG

Med. 39. Aliàs, quod notetur, in tali prolapsu uteri suffitus, factus ex ovo putrido & corrupto, est experimentum melius, si scilicet ovum putridum & corruptum integrum imponatur carbonibus; sic enim fit, ut rumpatur cum impetu & crepitu, à quo perterrefacta ægra una cum odore gravi & exhalante curatur; nam terror per se in tali casu prodest. Cœterum observetur, me loqui jam secundum communem stylum: nunquam enim fieri potest talis uteri prolapsus, nisi fiat omnimoda ruptura fasciculorum uteri; sed id quod propender, est tantum vagina uteri aut ejus rugæ nimis laxatæ: videatur BARBETTE *Praxis c.* 10. & *Chirurg. P.* 1. *c.* 8.

AUTOR dicit: quod vinum, in quo viva perierit anguilla, homines vinum per vitæ spatium abhorrere faciat, & abstemios reddat. Hoc dicunt, sed experientia docuit, quod sit falsum; ne decipiamur: videatur SALMUTH. *C.* 3. *Hist.* 12.

BARBO.

De *Barbone videatur*, quæ habet AUTOR, TIMÆUS choleram morbum excitatum esse observat ex esu & usu ovorum barbi, quam beneficio alexipharmacorum & Bezoardicorum curavit. Utut igitur cibum satis laudabilem & nobis convenientem suppeditent barbi cauti tamen simus in eorum ovorum usu.

BLATTA BIZANTIA.

Blatta Bizantia species concharum est, quare *de conchis* suo loco ejus mentio fiet.

CANCER.

Cancer imprimis duplex in usum venit: vulgaris seu fluviatilis, propriè *Gammarus* qui in lacubus & ubique in nostris regionibus reperitur; & *Astacus*, qui rotundus & rarus est apud nos; in locis autem maritimis reperitur, & nostratibus oblongioribus præferri solet.

Quod attinet *Usum*, notum est, quod Cancri sint egregium alimentum, vel potius alimentum medicamentosum, quam simplex alimentum & optimè solent conducere iis, qui laborant febre hectica, & qui inclinant ad phthisin, tabem, aut vel pulmonum vel renum aut aliarum partium exulcerationes: Unde in hectica, similibusque casibus ac affectibus, *Butyrum Cancrinum* paratur: de quo *superius* locutus sum *sub Bove*, ubi dedi ejus Præparationem; quale etiam videbitis in SACHSII *Gammar. pag.* 313. & 828. Egregiam etiam obtinent vim diureticam ciendi ☐m ac pellendi ratione ⊖is volatilis urinosi, temperati à pauco acido: Propterea, quoniam totus cancer, quantus est, vulnerarius est, quæ vis vulneraria, in singulari eorum alcali fundata, magnifacienda est. Sicut in regno tam vegetabili quam animali observare est, multa diuretica esse simul egregia vulneraria: videantur *scripta* HELMONTII. Propterea, & quoniam sunt toti vulnerarii, non immeritò optimo cum successu ingrediuntur *Potiones Vulnerarias* unà cum vulnerariis vegetabilibus aliis: id quod primus docuit POTERIUS *in Pharm. Spagyr. Lib.* 1. *cap.* 2. *Sect.* 1. *pag.* 320. qui describit *Decoctum vulnerarium*, cujus miras virtutes non potest satis deprædicare; cujus hæc est *Compositio* non inelegans:

℞. *Astac. fluviat.* nro. xx.
rad. aristot. rot. ℥ß.
symph. maj. ℥j.
fol. bugula
alchymilla
sanic.
agrimon.
betonic. ā M. j.

Bulliant in sufficienti quantitate *aquæ communis* & *vini*, fiatque *Decoctum*.

Hoc partim extrinsecus, partim verò intrinsecus, hauriatur ad ℥vj bis in die, quatuor horis ante pastum: cui addit POTERIUS ℥j *syrupi capillorum veneris*, & si sitis adsit, totidem *syrupi limonum*. Extrinsecus si ulcus sit cruentum, addit *salis communis* part. j, item *myrrhæ* aliquando ℥ß & alia, pro ratione symptomatum vulneribus supervenientium. Valde istud commendat POTERIUS, dum dicit; quod mira sit ejus vis etiam in vulneribus deploratis internè & externè. In præcisis & dissectis nervis, tendinibus ac ossibus, quæ sunt vulnera, peritum requirentia chirurgum, & propterea merito notandum hoc Decoctum.

Cancri ulterius conveniunt in præcavendo abortu, sive propinetur mulieri gravidæ succus cancrorum cum bono vino expressus, uti vult HARTMANNUS *in Praxi chymiatrica pag.* 282. sive Cancri fluviatiles cum jusculo pullorum contusi propinentur, uti vult JOEL *in Pr. pag.* 289. sive ipse solum pulverisatus propinetur. Porrò commendantur ad malignos serpentum morsus à WORMIO *in Musæo l.* 2. *cap.* 4. *pag.* 248. Pulverisandi modus est talis.

℞. *Cancri fluviatiles* in plenilunio capti.

(quoniam plenilunium est legitimum tempus colligendi cancros: observatum enim est, quod crescente luna etiam contenta in cancris crescant, decrescente verò luna denuò & illa decrescant) ponantur in vase terreo non vitreato ad os furni, ut exsiccentur paulatim, & non crementur: exsiccati cancri pulverisentur in mortario lapideo; qui pulvis internè est *specificum* POTERII *in præservando abortu* à ℥ß ad ℥j. Cum sale quodam fixo vegetabili, & aqua appropriata, intermittentes curat per sudorem.

Præter hos & alios usus pulvis hic confert egregie vi diuretica, mirè curat ulcera renum & vesicæ, & præferendus est longè cineribus cancrorum, utpote qui sunt pura puta calx: item ad sanguinem congrumatum resolvendum multum etiam confert.

Brodium, seu *jusculum decoctionis Cancrorum*, alvum solvit, assumptum. Item ad scorpionum & viperarum morsum è vino per se bibuntur cancri; qui etiam cum crusta triti & plagæ impositi seu adhibiti, auxiliantur morsui viperæ.

Extrinsecus magni sunt usus cancri, si scilicet contundantur, & vel soli, vel cum aliis, instar cataplasmatis applicentur, vel ex contusis succus expressus seu instar fomenti admoveatur: & ita succus cancrorum expressus, vel solus vel cum aliis, egregium præbet medicamentum in cephalalgiis febrium ardentium & malignarum, imprimis si simul adsit metus delirii aut phrenitidis: sic enim RULANDUS *in Thes. Medico Practico* habet egregium frontale, quod ipse in graviori capitis dolore & delirantibus semper cum felicissimo successu adhibuit, cujus hæc est descriptio:

℞. *Cancr. fluviat. viv.* nro. xx.
✠ *i rosac.* ℥v.

Contundantur in mortario & fiat *Epithema*.

Similiter felici cum successu usurpatur in phrenitide & insania, superveniente febribus malignis: addi potest, pro varietate circumstantiarum, aliquid de opio, croco & camphora, & tale Epithema compositum potest fieri hoc modo:

℞. ♁ *sperm. ranar.* ℥viij.
suc 69. fluv. ℥ij.
crocs ℈j.
opii ✠*to correcti* ℥ß.
camph. ℈j.

Misce

Misce pro *Epithemate*: Quod in phrenitide febribus malignis ardentibus, item in cephalalgia similium febrium, est elegans expertum remedium.

Item in ardoribus, doloribus & spasmis renum undecunque natis, in nephritide & calculo, vix melius est remedium ipsis cancris fluviatilibus contusis & applicatis. Præterea quoque externè quascunque inflammationes sistunt cancri & succus ex iis expressus, quoniam in omni inflammatione est acidum coagulans sanguinem, & efficiens ut stagnet, & sic inflammationem inducat. Hoc acidum ob sal volatile urinosum temperatum, ratione cujus refrigerare, item dolorem sistere dicuntur, corrigunt & refrenant cancri fluviatiles & succus expressus hinc non potest non fieri, ut sublatâ causa tollatur effectus. In angina, quod sit expertissimum remedium succus cancrorum fluviatilium cum succo sedi expressus, & pro gargarismate usurpatus, *dixi de sedo*: de quo etiam videre potestis hinc inde apud Autores. In ambustis & combustionibus vix melius habetur succo cancrorum fluviatilium recenter expresso. Sicut & in faciei rubore GRULINGIUS sequens Unguentum comendat:

℞. 69. fluviat. nro. xv. quibus contusis adde
℞ amygd. amar. ℥ij vitell. ovor. ℥iiß.

Bulliant ad humiditatis consumptionem, post coletur: vid. *Praxis ejus Med. p. 3.* Ex eodem fundamento, uti *superius innuit*, in ulceribus sordidis & fistulis succus cancrorum fluviatilium cum succo nicotianæ infusus vel injectus est elegans remedium, de quo *dixi sub Nicotiana.* Hinc clysmata ex decoctis cancrorum item eorum succo in dysenteria, ubi intestina crassa, aut etiam rectum, læsa fuerint, optimo cum consilio injiciuntur.

Lapilli cancrorum communiter *Oculi cancrorum*, sed falso, dicti, multum differunt ab oculis veris nigris in capite repositis, cum hi super stomachum potius contrescant. Nam de oculis veris nigris in capite repositis noto, quod si quis ℥ß vel ℈j illorum in pulverem redigat, & assumat, habebit pulverem egregie purgantem Autore DEODATO *in Panth. Hygiast. l. 1. cap. 44.* De lapillis verò cancrorum alia est ratio: nam hi in primo exortu nihil aliud sunt, quam liquor lacteus, seu liquor tenuis aquosus lacti haud absimilis. Hic liquor, dum mense Julio, Junio & Majo ægrotant cancri, ob durescit in substantiam lapideam, & siti sunt super stomachum: videatur HELMONTIUS *de Lith cap. 7 §. 32. pag. mihi 67.* ubi eorum naturam & crescendi modum optimè tradit. Reperiuntur hi lapilli, quando deponunt antiquam crustam, & dictis mensibus novam induunt; nova hæc testa ex cuticula illa, quâ involuti reperiuntur lapilli, renascitur, unde testa recens est omninò mollis, quæ tamen beneficio acidi subtilis occulti sensim sensimque induratur. Rarum est, quod habet PLATERUS *Obs. Lib. 2. pag. 63.* quod in lingua humana repertus fuerit calculus, similis lapillis cancrorum. Utraque, & testa & lapilli, turgent sale volatili alcalino, minus tamen acri, sed acido subtili temperato.

Hi lapilli cancrorum magnum habent effectum absorbendi quodvis acidum vitiosum in corpore stabulans, imbibit hoc prompte, insimulque coit cum eo in saporem salsum tertium. Unde ratione prioris virtutem habent refrigerandi, & in pluribus morbis conveniunt, in corrigenda soda v. g. seu ardore stomachi, ab effervescentia acida oriunda, colica, aliisque torminibus alvi; passione hysterica, & similibus affectibus ab acido oriundis; in pleuritide angina, erysipelate, & similibus affectibus ab acido natis; ubi vel soli sufficiunt pro cura destruendi acidum sanguinem coagulans, quia dissolvunt sanguinem quemcunque congrumatum, illumque per sudorem & urinam expellunt. Porro contra febres intermittentes quascunque, præmisso vomitu, ante paroxysmum optima sunt medicamenta, in specie in quartanis, sive crudi pulverisati & propinati, sive calcinati, imprimis ubi nimium frigus excedit, ubi pro cura sufficiunt; impediunt enim agitationem massæ sanguineæ, & virtute absorptiva potenter sistunt. Unde novi continuo usu quartanam lapillis cancrorum in dosi à ʒß ad ʒj curatam: qui pulvis, si videatur debilior, optimè permiscetur cum saccharo Saturni, & hoc medicamentum est arcanum in quartana, & quidem imprimis, si affectus simul sit splen. Contumacissima certè quartana per lapillos hos, cum Saturni saccharo junctos, curata est; aliis verò in febribus optimo consilio conjungitur cum ♀o vitriolato. Præterea, dum cum acido in primis viis coëunt in tertium salsum, sunt absterstivi, resolutivi, insigniter diuretici, &c. unde etiam in stranguria, dysuria, suppressione urinæ quacunque, & in calculo, optimum curativum & præservativum sunt; absorbent enim acidum, arenulas & alia mucilaginosa in calculum coagulans: unde LUDOVICI *in Pharm. p. 448.* pulverem nephriticum componit ex lapillis cancrorum, cinnabari nativa, & pulvere anodyno; Quando autem vis diuretica in calculo pellendo intendenda, miscentur optimè cum sale volatili succini, v.g.

℞. *lapill. 69. præp.* ℥ß.
℈ *vol. succini* ℈ß. M.

Conf. WEDELII *Pharmac. p. 7.* ubi simul *spermaceti* addit. Aliàs vel crudi à ʒß dantur pro scopo nephritico, diuretico & sanguinis coagulati resolutivo, vel vino infusi, vel cum cochleari aceti sumpti: In casu ab alto remedium sunt expertissimum, imprimis quando coagulatus est sanguis ab acido. Præterea cum medicamentis in casu ab alto admiscenda sunt vel purgantia vel diuretica, ut sanguis coagulatus dissolutus per convenientes vias evacuetur, in tali casu præscribuntur lapilli cancrorum, quippe qui, præter vim vulnerariam, quoque habent vim diureticam. Illustre hujus rei exemplum refert LINDANUS *in Coll. Pract.* de fabrò quodam lignario, ob casum ex alto, & duas costas fractas, copiosissimum sanguinem exspuente, quem cum Decocto herbarum vulnerariarum in diebis hausto feliciter curavit; cui lapillos simul cancrorum addiderat in aceto solutos. Sic brevi post sanguinem grumosum per urinam ejecit, & convaluit cum omnium miraculo. Lapilli hi mirè conveniunt pro usu vulnerario & ulcerario, in febribus vulneribus supervenientibus, aliisque symptomatis horum præcavendis; quoniam arcent acidum in primis viis, ne ex ejus abundantia & corrupta MSea augeatur corrosio in ulceribus & vulneribus. Et quidem propinatur vel cum vino acidiusculo, vel cum Aqua appropriata, cui addendum est tantillum aceti destillati: sic affuso vino vel aceto invicem effervescunt & ebulliunt, propter luctam acidi in aceto, & principii alcalini in lapillis. In his menstruis in totum ferè dissolvuntur, ita, ut acetum vel vinum lixiviosum gustum acquirant? & licet corrodantur ab acido vel vini vel aceti, non tamen nocet, sed propter saporem lixiviosum potius juvat, ut similiter & fortius possint operari in corpore humano, teste SYLVIO *in Praxi* & HELMONTIO, qui inter alia lapillos cancrorum valdè commendat. Objiciat quis: vinum nocere vulneribus, & ubi propter inflammationem erisypelas supervenerit, majorem inferre dolorem! Respondeo: lapillos hos destruere

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-171111-p0829-1 DFG

aciditatem vini, & ita destructo hoc in sua virtute exaltari: hinc & bibacibus, arthritidi aut nephritidi obnoxiis lapilli hi ad ʒj propinati optimum prophylacticum constituunt, per diuresin acidum vini evacuando hinc & in stranguria, dysuria & gonorrhœa, ab exulceratione oriundis, optimum sunt remedium. In synovia articulorum, in dem Glied-Wasser/ interne usurpati, & externè inspersi, multũ conducunt. In exulceratione renum & vesicæ, nec non pulmonũ in phthisi pariter sunt sacra anchora cum vino assumpti, pro expugnanda & expurganda acrimonia, seu fermento corruptivo acido.

Usurpantur vel per se sub forma pulveris cum aliis v.g. sit *absorbens pulvis catholicus.*

℞. *Lapill. cancr. præp.* ʒj.
corallor. r. præparat. ℈ß.
Succ. absinth. ℈j. Misce pro 4. dosibus.

Vel in forma liquida, in quo casu optime cum pauco aceto miscentur, v. g. contra casum ab alto, vel affectum quendam diureticum:

℞. ▽ *Cherefol.* ℥iij.
aceti vini ℥iij.
lapill. cancr. pulveris. ʒj.
laudan. opiat. gr. j.
syrup. scabios. ℥ß.

Misce f. Potio pro duabus dosibus cum regimine.

Plura de horum virtute videbitis in HELMONTIO *Tr. Blasttum. p.* 53. item *Tr. à sede anima ad Morb.* §. 20.

Usitate etiam Pulveres dentifricios in scorbuto ingrediuntur, sive usti, sive aliter præparati: nam acidum scorbuticum absorbent ac imbibunt, & inde gingivas ac dentes roborant & firmant.

Putamina seu *Testa*, imprimis *Chelæ*, die Scheren/ sunt ejusdem naturæ & usus atque lapilli, quoniam habent eandem originem, & pulvis earum eundem habet usum atque lapilli pulverisati. In Anglia certè *pulvis febrilis* expertus in usu est, quem testæ chelarũ & lapilli ingrediuntur, cujus compositio est sequens:

℞. *pulv. ex apicibus nigris chelar. cancr.* ℥iij.
lapill. cancr. præpar.
margarit præpar.
succini albi præpar.
cornu cervi usti præpar.
lap. bezoard. ãã. ℥ß. M.F. *Pulvis.*

Aliam Compositionem D. CHARAS *in Pharm. Reg. Galen. cap.* 19. habet:

℞. *Extremit. nigrar. pedũ major cancrorũ mar.* ℥iv.
lapillor. cancr. præp.
margarit Orient. præp.
corall. rubr. præp. aa. ʒj.
succin. alb. præp.
radic. contrayerv. Virgin. ãã ʒvj.
bezoar Orient. ʒij.
ossis de corde cervi ℈iv.
croci ℈ij.

Omnia subtilitef pulverisata irrorẽtur spiritu mellis ʒß. deinde excipiantur *gelatinâ viperinâ*, & fiant *Trochisci* in umbra siccandi, & usus tempore pulverisandi.

Præterea Cancrorum Putamina *Pulveres* quoque *dentifricios* ingrediuntur. Ex *cancris fluviatilibus* fit per calcinationem pulvis candidus, saporis & odoris urinosi. instar salis fixi, seu potius instar calcis vivæ, egregium absorbens & calculi prætervativum. Contra morsum canis rabidi ceu expertus jam ab antiquis temporibus commendatur, si assumatur cum radice Gentianæ, & quidem jam GALENUS illum laudavit, & ad nostra tempora ejusdem salva perstitit laus. In cinere vero, cum nihil ferè supersit de sale volatili, sed sit instar calcis vivæ, quoniam sal volatile avolat in calcinatione, huic in dicto affectu præfertur sola cancrorum pulverisatio.

AUTOR præscribit modum destillandi *Aquam ex cancris per* MB. vel cineres; melior tamen est, quæ ex cancris putrefactis elicitur. Hæc aqua præter virtutes ab AUTORE descriptas est mirabilis, in quibuscunq; inflammationibus sedandis; adeo, ut nullo modo cedat aquæ spermatis ranarum in usu externo. Urinam pellit, & præterea in rabidorum canum morsibus est expertum remedium à D. MICHAELE si misceatur cum R. Bezoardica: & multum commendatur à POTERIO in tali casu. Multum etiam in vulneribus & ulceribus partium internarum, in specie pulmonum & pectoris, conducit, continuo sumpta; Conf. interim FABER *in Myrothec. spag. l. 1. cap.* 21. sub nomine Q. E. item oculis inflammatis & similibus medetur, ipsi *cancri* post destillatam aquam remanentes *exsiccati* & pulverisati conferunt interne egregiè vrdiuretica contra ulcera renum & vesicæ, contra abortum, & ad sanguinem congrumatum resolvendum.

Aqua Quercetani cum aqua sempervivi est elegantissima & expertissima in usu externo, & præferenda succo expresso. Destillari etiam vulgo solent *ex Cancris Aquæ Analepticæ* ad hecticam usitatæ, quarũ compositiones videbitis in AUTORE *nostro, l. 2. c.* 38. & SACHSII *Gammarol. p.* 683. *seqq.* Sed nihil valent.

Ex cancris putrefactis vel sine putrefactione cum alcali destillatis acquiritur *spiritus urinosus* & *sal volatile*, de quibus tamen dubito: an magnam præ similibus volatilibus habeant præeminentiam?

Phlegma autem hujus in æstu inflammatorio oculorũ sedando egregium est, propter sal urinosum paucum, quod phlegmati adhuc inest, in forma epithematis.

Lapilli per retortam destillati dant *phlegma*, *spiritũ urinosum*, & *sal volatile*, non tamen adeo copiosum; prodit simul *oleum* admodum *fœtidũ*: ♀ ▽æ affusione instar calcis vivæ effervescit, præsertim recens, quod omnium marinorum in hoc puncto proprium est.

Liquor lapillorum cancrorum per deliquium, uti habet AUTOR, est egregius in calculo & suppressione urinæ: renes abstergit; exturbat enim arenulas & calculum, cietque potenter urinam. Modos plures collectos videbitis in SACHSII *Gammarol. p.* 625. *seqv.* & BAUSCHIO *Tr. de Æthite p.* 58.

Item sunt, qui præparant ex lapillis cancrorum *Essentiam*, quæ præparationes sunt variæ; quidam cum aceto quidam cum terebinthina, & spiritu vini: vid. BOETIUS à BOOT *de Gemm. cap.* 178. WORMIUS *in Musæo p.* 60. & SACHSIUS *l. a.*

Qui plura de cancris desiderat, adeat JOHANNIS-DANIELIS MAJORIS, *Kiliensis Professoris, Dissert. Epistol. de Serpentib. & Cancris Petrefactis*, & PHILIPPUM JACOBUM SACHS à LBEWENHEIM qui integrum *de Cancris Tractatum* scripsit, & quæ alibi sparsim reperiuntur, omnia in unum congessit.

CARPIO vel CARPO.

Carpionis fel, uti reliquorum piscium omnium, in specie lucii piscis, in affectibus oculorum commendatur; & quidem, ubi affectus oculorũ detergendi, v. g. nubeculæ, ungues, & pelliculæ adhuc sunt in fieri, nec adeo confirmati, conveniunt fella piscium, utpote temperata, & non nimis acria; ubi vero sunt confirmati, v. g. ungues perfecti &c. requiruntur fella animalium terrestrium, imprimis sylvestrium, utpote quæ tam respectu fellium piscium, quam animalium domesticorum, sunt acriora & volatiliora, & penetrantiora. Hoc observato de omnibus fellibus potest dari judicium. Alias carpionis fel est egregium specificum & certissimum omnium remedium, contra erysipelata, cum alcali ejus temperatum destruat acidum erysipelatis: vid. ZWELFERUS *contra Tacchenium.*

Lapilli, qui reperiuntur in carpionum capitibus prope maxillas, sunt congeneres cum lapillis cancrorum & percarum; talium enim textura, compositio & usus

usus, in destruendo acido, & cienda urina inter se conveniunt. Unde ipse lapis carpionis triangularis ad compescendas hæmorrhagias teste Willughbæio in Ichthyol. & contra erysipelata, uti etiam ad curandam epilepsiam, in qua à multis pro arcano habetur.

Præter lapillos magnos in capite sunt *duo parvi lapilli lunari forma* supra oculos siti, qui præferuntur illis in cura epilepsiæ, de quo vid. FINCKIUS *in Medic. Dogmatico Hermet. p. 39.* CETUS & MANATI.

Cetum seu *Balænam* describit CLUSIUS *de Exotic. l. 6. cap. 17.* De *Manati* verò præ cœteris videndus est WORMIUS *in Museo p. 58.* Sed *Lapis Manati* dictus contra calculum usurpatur, ubi tamen sufficiunt lapilli cancrorum.

CONCHA.

Conchæ sunt *pisciculi minuti*, seu *parvi vermiformes*, qui habitant in testaceis domiciliis, à quibus testæ habent nomen, ut vocentur Conchæ; & omnes pisces, qui habent tales testas, dicuntur Conchæ; quarum variæ sunt species: vel nobiles, vel ignobiles. *Nobiles* dictæ sunt *margaritiferæ*, quæ præ aliis sunt usitatæ, utut sub harum defectu etiam cochlearum nostrarum majorum domunculi, præsertim earum opercula, commode substitui possint. Pertinent huc ostreæ, entali, dentali &c. quæ omnia sunt certa concharum species.

Omnes autem Conchæ naturæ congeneris sunt cum lapillis cancrorum fluviatilium, nisi quod margaritiferæ constent sale volatili magis digesto, & in casu necessitatis comode & non sine ratione possunt substitui. Testæ præparatæ pro natura Marinorum acidum invertunt & destruunt, præsertim in primis viis, cum quibus in saporem salsum, nunc diaphoreticum, nunc diureticum abeunt; unde inter præcipitantia & febrifuga testæ hæ usitatissimæ sunt. Margaritiferæ conveniunt cum perlis ipsis, de quibus in regno minerali dicetur.

Præter hoc, quod testæ concharum ita crude propinentur, etiam *calcinari* solent, quæ igne aperto calcinatæ postmodum aquæ affusione ferè instar ♀æ effervescunt, & sapore acri urinoso seu alcalino præditæ sunt. *Calx* hæc inversiva, absorptiva est, & hinc potenter diaphoretica, & speciatim: febrium intermittentium curativa. Hinc ex concharum testis oblongis calcinatis paratur *specificum antifebrile* tertianarum, cujus descriptionem, quam primus invenit CROLLIUS, videbitis in AUTORE.

Notetur autem de hoc *specifico Crollii*:

1. Quod ultra tres vices nō usurpetur, quin febris cesset
2. Quod semper præmittenda sint in Cura febriū intermittentiū Universalia nam si solum, & nullis aliis præmissis usurpantur, duplicatur, imò triplicatur febris, cujus multas habeo observationes, præprimis ab iis, qui nimis præproperè ruunt in Praxin.

uti ex his parat suum specificum CROLLIUS *in Basil. Chymica*; ita ex conchis margaritiferis calcinatis STROBELBERGERUS parat suum *specificum antifebrile*, in tertianis una alterave hora ante paroxysmū assumendū, dosi ʒj de quo videatur *Tractatus de Curat. Febrium.* Loco horum possunt substitui ostrearum, imo etiam cochlearum testæ.

Caro, & omnes Conchæ ad quas etiam pertinent ostreæ, comendantur in phthisi & hectica, in atrophia & tabe, si oriatur ex stomacho & putrida in eodem corruptione, in qua optimæ sunt; sicut & LINDANUS *in Colleg. Pract.* refert, quod per ostreas, conchas, & testudines, utut hæ sint difficilioris aliquantum digestionis, plures Hecticas curaverit. Ostreæ in specie turgent succo torulento alcalino, quod in atrophia, phthisi, lue Venerea &c. convenit.

DENTALIUM & ENTALIUM.

Dentalium & *Entalium* sunt species concharum, de quibus, quæ in genere dicuntur, de conchis valent in specie, & qui habet lapillos cancrorum non opus habet: neque perlis, neque testis, neque entalio, neque dentalio. Externe ingrediuntur *Unguentum Citrinum.*

HALEC.

Per esum *halecis* sine omni potu quidam hydropem curant, quale exemplum in *Paralipomenis habet* SENNERTUS *pag. 149.* Integrum halec salitum plantis pedum applicatum in febribus ardentibus refrigerat potenter, & adhibetur pro impediendo imminente delirio diruptum per medium halec, & inverse dorso applicatum, ita, ut caput sit in parte inferiore, cauda vero in parte superiore, dicitur expertum in febribus intermittentibus. PALMARIUS *in Tract. de Peste & morbis contagiosis c. 18. pag. 470.* tradit, certissima experientia constare, quod cum prima halecia non salita à piscatoribus in copia in maritimos locos deferantur, subito venenum pestilentiale evanescat, licet ignoretur causa.

Halecum muria est quasi ⊖ amoniacale, ex acido salis comunis cum sale volatili halecum: Hæc usurpari solet pro clysmate extemporaneo, & sufficienter purgat. Muriæ vero hujus loco alii brassicæ decoctū sumunt. In hydrope certè copiose evacuat aquas in clysmate cum pastillis usurpata: in resistenda gangræna confert, & pro secreto habetur: egregium quoque est remedium pro partibus à frigore læsis, si abluantur cum illa: item pro eluendis ulceribus cancrosis, aliisque partibus ulcerosis valdè commendatur.

HUSO & ICHTHYOCOLLA.

De *Husonibus*, von denen Hausen / nihil in usu est, nisi Gluten ejus, Ichthyocolla dictum. Paratur ex ossibus & partibus mollioribus ejus cum ▽, instar aliarum gelatinarum, & pro conglutinatione & consolidatione usurpatur. JOEL paravit ex Ichthyocolla remedium ad sputum sanguinis: item Nicolaus Myrepsus facit ex inde pastillos seu trochiscos contra eādem sanguinis excretionem. Propter hanc vim glutinativam & unitivam usitatissimè ingreditur Emplastra & unguenta sarcotica seu carnem generantia.

LUCIUS.

Lucius piscis, der Hecht / suggerit *fel*, quod oculorū albugini, maculis, nebulis, ungui, aliisque affectibus egregiè inservit, vel in ▽ vel in spermate ranarum, vel in ▽ exinde destillata, de qua vid. HARTMANNUS *Praxi Chymiatr. p. 99.* & eadem, de hoc valent, quæ dixi de aliis piscium fellibus. Fella enim in genere usu externo inserviunt affectibus oculorum & aurium. Ubi autem opus est stimulis acrioribus, fellibus animaliū volatilibus utimur, ut perdicis bovis, hominis: ubi temperatis, piscium fella sufficiunt, in affectibus scilicet oculorum & aurium, ubi subtili detersione & absterſione opus est. Fel hoc potentissimum habet sal volatile, idcò resolvit, attenuat, & vitia oculorum mitigat. *Duo* tamen *incommoda* habet:

1. Quod nonnihil viscidum sit & glutinosum, adeoque oculis nimium adhæreat.
2. Quod nimiam habeat acrimoniam.

Quod si igitur metuatur, ut acrimonia hæc rosiva inflamationes inferat, temperetur cum aqua spermatis ranarum.

Porro non solum *mandibulæ* sed & *capitis ossa* quælibet utut maxillæ usitatiores sint, vim habent singularem absorbendi & temperandi acidum vitiosum, indeque sudorem & urinam ciendi, ac ejus excretionem promovendi. Nempe sicut corallia & cancrina, absorbendo acidum viarum primarum, concretum salsum diureticum fiunt; sic hæ partes absorbendo pariter illud ipsum acidum, fiunt diaphoreticæ. Hanc autem prærogativam habent marina præ aliis, quod sale volatili satis temperato, nec adeo acri & igneo, constent, quo animalia terrestria; cum non adeo oleū

concentratum obtineant. Hinc ossa hæc capitis lucii egregiè commendantur in usu antipleuritico, angina, & aliis erysipelaceis inflammationibus, in quibus sunt specificum, pulverisata & propinata; vi enim sudorifera alcalina, potenter absorbendo acidum vitiosum coagulans, congrumatum sanguinem dissolvunt, ejusque circulum restituunt; unde pulveres pleuriticos compositos, ceu basis, ingrediuntur. Dosis pulveris est à ʒß ʒj: & propinantur vel sola, vel cum dentibus apri præparatis mista, in ▽ appropriata, v.g. papaveris rhæados, florum acaciæ, sambuci, &c. Ex iisdem causis conveniunt etiam in gonorrhœa marium benigna, sicuti etiam specificè in gonorrhœa mulierum, quæ fluor albus audit, & similibus affectibus ab acido natis. Calculum & urinas nonnihil promovent, & efficaciter etiam renes detergunt.

Quod de pinguedine habet AUTOR, verum est; pedum enim plantis tempore vespertino illita sufficit contra tussim infantum catarrhalem & agrypnias, ut possint dormire sine tussi & molestia.

Quoad *Præparata ejus*: quidam parare volunt *Magisterium*; quod tamen nullius est usus: potius hujus loco propinandus est pulvis. *Ossa* hæc *destillata* copiosum admodum & elegans ⊖ *volatile* suggerunt, singulare sudoriferum & Antipleuriticum.

Ex felle destillatur *Aqua*, quæ tutius instillatur oculis, quam ipsum fel, ob rationes jam dictas: vel beneficio spiritus vini *Essentia* elicitur; ita enim sal extrahitur, & egregium est experimentum in dictis oculorum affectibus. Modum videbitis in HARTMANNI *Praxi Chymiatrica*.

MATER PERLARUM.

Mater perlarum nihil est aliud, nisi concha, in qua reperiuntur Perlæ, & est idem quod Perlæ. Observetur enim, quod concha exspuat salivam seu liquorem limpidum, roscidum & perspicuum, qui si intra spatiola carnis retineatur, & ibi sensim sensimque coaguletur, abit in perlas, cujus perlæ sensim augentur per pelliculas: Nam si hæc fuerit coagulata, accedente novo humore, qui eam incrustat, coagulatur denuò, & sic incrementa sua habent perlæ. Quod si hæc saliva exspuatur extra concham, coagulatur & concrescit in testam conchæ, quæ vocatur *Mater perlarum*, quoniã est receptaculum conchæ, in quo fiunt perlæ. Est ergo una eademque materia, nisi quod perlæ sint magis depuratæ atque defæcatæ, quam mater perlarum, quæ impurior. Nam dum remanet materia in conchæ corpore, degenerat in perlas; si vero evomatur à concha, concrescit, & convertitur in testam. Simile videmus in testudinibus & cochleis omnibus, quarum testæ fiunt ex liquore quasi salivali bestiolæ, qui, utut liquidus persentificatur; coagulatur tamen ex principiis salinis, & secundum laborem naturæ: nam omnes habent easdẽ facultates atque testæ cancrorum à sale volatili alcali cum pauco acido, quæ coagulando mutuo in talem substantiam cõcrescunt: & quod dicitur de testudinibus conchis & cochleis, de omnibus ostrearum speciebus verum est. Et hæc est natura perlarum: & sicut se res habet cum lapillis cancrorum eodem modo se habet cum perlis, quæ eandem habent naturam cum conchis: Ergo eandem virtutem quam habent perlæ, habebit etiam mater perlarum, & contra.

Quod attinet *vires*, interne habet easdem, quas lapilli cancrorum. Absorbet acidum, urinam mover, & vulnerarium est, utut pro tali scopo raro adhibeatur. Audacter tamen dico: ad quos usus conveniunt perlæ & mater perlarum, ad eosdem convenire lapillos cancrorum; nam vis cordialis illis adscripta est ridicula:

Superius dixi, quod STROBELBERGERUS ex matre perlarum præparet specificum in tertianis, quod etiam parari potest ex perlis: unde recte dicit DEODATUS:

Qualis erat mater, filia talis erit.

Plura qui cupit, videre potest *Dissertationem* elegantissimam D. ROLFINCII *de perlis*.

MUSTELA.

Mustela piscis, die Aal-Raupe/ est celebris propter epar, qui liquescit in liquorem oleaginosum pro usu ophthalmico; quando scilicet epar hoc in vitrum clausum suspenditur, & exponitur leni solis calori. Unde æstivo magis, quam hyberno tempore, parari debet; hyemali enim tempore, dum mustelæ ova generant, & fœcundantur, hepar non liquescit, sed frustrà tentatur processus.

Liquor est oleosus & clarus obscure flavescens, in quem totum hepar resolvitur, exceptis quibusdam membranulis & cuticula. Omnia certè piscium hepata mirè oleaginosa sunt. Cæterum liquor modo dictus igneæ & penetrantissimæ est naturæ, & singulare specificum in deficiente visu, vel in debilitate visus, nubeculis, albugine, panno, suffusionibus, omnibusq; oculorum affectibus, quæ hebetudinẽ visus inferunt, & detersione atque mundificatione opus habent, adeo, ut difficulter reperiatur remedium, quod huic liquori ex epate mustelæ piscis sit par. Duplici autem modo adhibetur: vel primo saltem illinitur palpebris cavendo, ne in oculũ penetret hujus ignea vis; secundo ipsi oculo tantillum illinitur, ubi fortius agendũ. Singularissimum & expertum usum ejus primus celebrem reddidit FORESTUS *l.11.Obs.38.* ubi refert visum, qui fuit omnino depravatus propter acres humores, oculorum nervos occupantes, fuisse restitutũ ex liquore hoc illito palpebris oculorum: videatur etiam *l.10.* Multum etiam commendatur ab HARTMANNO *in Praxi Chymiatr. pag.95.* quem secutus est LINDANUS *in Praxin hanc Chymiatricam.* Nam in frequenti & felici usu est apud Belgas, in specie in defectu visus & lucis oculorum, Loco hujus jecoris mustelæ piscis, possunt substitui ejusdem intestina, si eodẽ modo per insolationem in calore solis convertuntur in liquorem oleaginosum; & deinde etiam intestina lampetræ: vid. BORELLUS C.3. *Obs.91.* ubi habet experimentum quoddam horum liquorum ex mustelæ piscis & lampetræ intestinis, in affectibus oculorũ.

Ulterius tota mustela cocta & comesta adhiberi solet contra caducum seu epilepsiam puerorum.

Spina mustelæ piscis pulverisata, vel alio modo præparata, ordinario usurpari solet contra epilepsiam, affectusque convulsivos: specifica quoque est contra pleuritidem, & solet misceri cum pulveribus pleuriticis, non sine ratione.

OSTREA.

Dixi *superius*, quod ostreæ & cancri prosint in phthisi & hectica, ad quem usum imprimis solent convenire ostreæ. Ritè enim digestæ non ineptum nutrimentum pro partium spermaticarum seu nervearum sustentatione suggerunt, quin etiam suggerunt, gelatinam copioso alcali volatili temperato impregnatam, similem illi, qualis in spermate ranarum deprehenditur; cujus ratione ad febres hecticas, ardores corporis lente emaciantes, & inde natas atrophias, non incommode usurpari potest: cujus rei exemplum habet LINDANUS *in Collegio super Hartmanni Prax. Chymiatr.* qui refert curatam febrem hecticam ex ulcere pulmonum per copiosum ostrearum usum. Quidã etiã ex Ostreis destillant *aquã* in cura hecticæ.

Testæ Ostrearum optimè possunt substitui conchis margaritiferis in usu Medico, & his conchis omnibus lapilli cancrorum; sicut omnia ea, quæ *de conchis supra* fuerunt *dicta*, eadem & ostrearum testis & matri perlarum, item dentali & entali applicari possunt; imo etiam

tiam esculentis nostris cochleis, earumque testis. Scilicet omnia hæc concreta testacea in nullo videntur differre, nisi vel majoris vel minoris materiæ puritatis ratione: unde puriores sunt matres perlarum, quæ revera idem præstant, quod ipsæ perlæ; ejusdemque etiam sunt usus: Impurioris materiæ sunt domunculi cochlearum nostrarum, & sic plus minus in aliis. Sive ergo conchas, sive ostrearum testas, sive perlarum matrem recipiamus, perinde est: Nempe omnia hæc Ostracoderma acida potenter absorbent, cum iisdem saporem salsum acquirunt, & hinc potenter diureticæ sunt.

Calcinata igne aperto in calcis vivæ naturam abeunt, alcali sapiunt, cum acido non nihil effervescunt, potenter sudores cient. Cum acidis, v.g. spiritu salis, solutæ, abstracto menstruo in loco frigido liquescunt per deliquium in liquorem salsum diureticum lithontripticum.

Ex iisdem etiam eodem modo specifica febrilia parari possunt, atque *de conchis supra insinuatum.*

PERCA.

Perca, **der Persich**/ est culinaris: sed hujus lapis in capite juxta spinam dorsi repertus, est in usu in affectibus diureticis & renibus detergendis, à ℈j ad ʒß, & facilius solubilis, quam lapilli cancrorum, meliusque acidum destruit in iis dyuriis, quæ ex esu & usu acidorum oriuntur. Præterea in dolore pleuritico non minus commendatur, ac lapis lucii piscis. Ab *Eichstadio* in *Tract. de Confectione Alchermes* hic lapis cum cardiacis adhibitus efficax habetur, quoniam signaturam quasi habent.

RANA AQUATICA.

De *ranunculo viridi* habui *superius*: hoc loco intelliguntur *ranæ aquaticæ*, & quidem illæ, quæ in fluviis fontibus salubribus & puris degunt, utpote quæ præferuntur reliquis; quæ enim in aquis degunt stagnantibus, palustribus & fracidis, ceu malignæ sunt rejiciendæ.

Sunt qui vescuntur ranis bene pastis & coctis vel assatis, imprimis earum coxis, in hectica vel phthisi, uti etiam in atrophia, in quibus morbis alimentum præbent conveniens, & singulares sunt Italis.

Bertrutius sane ranas commendat tanquam remedium, quod absque dubio sanet epilepsiam.

Rana pulverisata convenit in sistendo sanguine. Quin? quod integra rana quocunque modo præparata & applicata mirè refrigerat, dolores sistit, inflammationes coercet; quatenus nempe insigniter sale volatili blando sine vestigio quasi acidi turgēt, undeistiusmodi etiā affectus ab acido natos mirè levant. Hinc & Rana à frigore in mucilaginem resoluta egregium cancri est remedium. Conferatur HELMONTIUS *Form. Ortus* §. 25. unde rana exsiccata & pulverisata commendatur in ulceribus malignis inflammatis & aliis, uti etiā in cancro exulcerato: vid. HOEFERVS *in Herc. Medico, pag.* 66. & in *scriptis* HILDANI. Sed ranarum loco earundem sperma usitatius est. Aliàs rana exsiccata & appensa solet interdum substitui bufoni in sistendo & compescendo sanguine. In peste ranæ singulare sunt remedium. PARACELSUS scilicet tria habet pestis genera:

1. Est *pestis bubonaria*, quæ primario in inguinibus residet, & ex ♃ orta: Huic bufones conducunt.
2. Est *pestis carbunculis*, sub axillis erumpentibus, *infesta*, quæ ex ♏ inquinamento ortum trahit: Huic ranas pro cura adscribit.
3. Est illa *pestis* quæ *ex inquinamento* ♎*is* oritur: cui aranea dicata est pro Cura.

Hæc PARACELSVS.

Ex *ranis combustis* fit *cinis*, qui est expertus in hæmorrhagiis quibuscunque. Deinde confert etiam in curando cancro exulcerato, si ei inspergatur, imprimis quidem, si antea cancro exulcerato applicetur cancer vivus, ligatis chelis, donec moriatur; qui applicandus tamdiu, usque dum non amplius intereat; & quando non amplius moritur, signum est quasi interfecti cancri: tunc inspergendus pulvis vel ex bufone calcinato, vel ex rana calcinata cum saccharo Saturni, & similes pulveres alii; nam quando non amplius moritur cancer, indicium est, cancrum morbum esse exanimatum.

Aliàs ex ranis per tres dies in aquis limpidis reservatis, destillatur *aqua* ejusdem virtutis cum spermate ranarum, quæ & internè contra hæmorrhagiam uteri ad ℥ij est egregia, & in fluore mulierum albo, æquè ac gonorrhœa, optime conducit.

Oleum ranarum ex iisdem in oleo rosarum decoctis similis fere usus est ac spermatis ranarum. Præ cæteris anodynum est, & in gutturis inflammationibus confert. Confer, quoad alium modum *Oleum anodynum* parandi, *du* HAMEL *Aff. Corp. pag.* 420.

Præ cæteris *Epar ranarum* exsiccatum & pulverisatum ceu singulare specificum commendatur ad epilepsiam infantum: sed observetur præparatio; quam, ut habeat usum in epilepsia, videbitis apud HARTMANNUM *in Praxi Chymiatr. pag.* 66. & SENNERTUM *l.* 1. *Prax cap. de Epilep. p.* 607. Et scio, cum fructu tenellis subinde fuisse usurpatum; interdum fallit; singulare tamen est sudoriferum, teste VELSCHIO *Hecatost.* 2. *pag.* 27.

Sperma ranarum tempore verno super aquas natans imprimis est ex usu, quod nihil aliud est, quam ova ranarum, mucilagine quadam aquea, tanquam eorum ventriculo & nutrimento involuta, ne tàm facilè corrumpantur; ex his enim ovulis in tepido calore generantur Ranunculi. Sperma hoc ranarum, & ipsa etiam ova, copiosum admodum sal volatile macrum seu non oleosum habent, ut pluribus ostendit TACCHENIUS *Hippocr. Chym. p.* 151.

Usus spermatis hujus atque ovorum est tam in forma sicca, quam humida:

In humida forma pro usu Medico, mense Martio ante novilunium, colligatur saltem liquor viscidus, & ovula eximantur. Hic ne corrumpatur, indatur in in loco frigido per saccum lineum rarum, porosum, suspendatur in loco frigido; sic abit in liquorem seu liquamen, in quo solvitur tantillum aluminis aut etiam nitri (utut imprægnatio hæc, præsertim cum alumine, non in omnibus quadret) & sic postmodum ponitur in solem, & ad longum tempus durabile erit sperma hoc. Ratione sui copiosi alcali blandè corrigit quasvis aciditates subtiles & volatiles, unde refrigerare, dolorem mitigare, &c. assolet, & ad multos usus præscribi potest, tam solitariè quàm cum aliis additum. Quascunque hæmorrhagias feliciter sistit, sive narium, sive uteri in specie aut hæmorrhoidum: nam applicatum cum aceto rosaceo in spongia, in nimio fluxu hæmorrhoidum, mensium item lochiorum expertum est remedium, v.g.

℞. *sperm. ranar.* vel ♡ *ejus* ℥iv. adde
Acti rosacei ℥iß. M.

Et in forma Epithematis applicetur regioni pubis, aut lumbis, aut regioni ossis sacri.

Sic & ambustionibus, in ophthalmius, ulceribus dolorosis & inflammatis, ulceribus cancrosis eluendis, &c. remedium est optimum & coercet nimiū æstum & calorem; unde & quascunque inflammationes potenter sistit, cum linteis duplicatis adhibitū, adeo, ut in cura erysipelatis nihil sit efficacius, sicut etiam in ardore & inflammatione eparis nimia singulare est; unde elegans *Epithema* est

Bartho-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-171111-p0833-0 DFG

Bartholeti ad intemperiem epatis calidam, seu ad ejus nimiam inflamationē, quo multum præstitit *in Tract. de Resp. p.* 492. Compositio est talis:

℞. ▽ *hyoscyami,*
nymphæa,
plantag. āā ℥iß.
spermatis ranar. ℥iij.
sacch. Saturni
camph. in ▽ *solut.* ā ℈j.
℈ii *prunellæ* ʒß.

M. pro Epithemate jecori applicando.

Ad eandem rationem cum Epithematis pro aliis partibus, appropriata possunt permisceri.

Intentissimos dolores sedat, idque ratione copiosi salis volatilis blandi, demonstrante TACHENIO per encheiresin Mechanicam *in Hippocrate Chymico*, quod probabile est satis, & ego credo. Convenit ergo in compescendis doloribus ab acido oriundis; unde applicata articulis podagricis, tam manuum quam pedum, aliisque arthriticis doloribus, nisi ab acido intensiore oriantur, suave solamen affert, egregiè *testante* TACHENIO & quam plurimis Practicis, qui hujus rei habent experientiam, præprimis, si in hac aqua pauxillum camphoræ fuerit dissolutum, quod ipsemet compertum habeo. In dolore capitis nimio instar epithematis applicatum est egregium. Deinde egregium est Cosmeticum sperma ranarum, abstergit sordes & maculas, & similia mala ab acido orta, hoc enervando detergit, si misceatur cum tantillo camphoræ: imprimis in gutta rosacea, rubore faciei &c. tantummodo cum alumine asservatum sperma ranarum, est egregium: in paronychia, herpete, & panaritio seu verme sub digito, **in dem Wurm an dem Finger**/linteum madefactum sanat in continenti istius dolorem; quando quidem applicatur, intensissimos excitat dolores, subito tamen postmodum cessantes, Nec est de nihilo, quod hoc sperma ranarum ad morsum viperarum laudetur à BASILIO *in Curru Triumphali Antimonii.*

Quin & *ex spermate* ▽ destillatur: ubi tamen observetur, ut mense Martio vel Aprili colligatur in plenilunio; in novilunio enim sperma collectum dat aquam, quæ semper fœtet, licet centies destilletur. Aqua hæc partum promovere, doloresque ante partum cessantes denuo excitare, milti, ceu sæpius expertum, retulit mihi hîc mulier fide digna. Cosmeticum est egregium, sordes & maculas abstergit, cum tantillo camphoræ mistum: imo ad omnia valet, ad quæ ipsum sperma, teste TACHENIO, modo legitimè & caute destillatum. Destillatur autem per alembicum plumbeum, non vitreum, vel in MB, vel VB. lento igne; tunc enim sal volatile & alcali occultum secum rapit, & ad omnes affectus est utilis, ad quos ipsum sperma. Conferatur etiam, quoad destillandi modum, WEDELIUS *Pharm. l.* 2. *S.* 1. *c.* 4. *p.* 74. & Nota 1. AUTORIS.

In sicca forma usurpatur sperma & simul contenta ova, si levi phlegmatis exhalatione restitans materia mucilaginosa exsiccetur, & hinc in pulveris forma asservetur: quod ipsum & alia plura egregia ex spermate ranarum remedia Cnöffeliana videbitis in M. A. N. C. *Ann.* 6. *in Append. p.* 182. *& seqq.* Conferatur simul ZWELFERUS *Animadvers. p.* 140. item *le* FEBURE *in sua Chymia.* Alia ratione etiam in forma sicca hoc sperma; si linteum spermate hoc pluries madefactum & siccatum pro usu asservetur. Hac enim ratione evaporante phlegmate inutili, substantia mucilaginosa alcalina linteo inhæret, & ita linteum tale usurpatum idem præstat, quod ipsum sperma. Quo etiam facit *Pannus lineus crocatus Mynsi. p.* 525. quod enim phlegmate evaporato inutili, substantia medicamentosa alcalina resideat, docet mechanica Chymica *Act. Med. Hafnienf. Vol.* 2. *p.* 191.

Ex relicta sub ▽æ destillatione mucagine, aliis additis, præsertim Saturninis, fiat Emplastrum. De linteis & Emplastris spermatis ranarum decantatis, conferantur quoad usum & præparationem M. A. N. C. *Ann.* 6. *&* 7. *in Append.* ubi remedia aliquot CNOEFFELII, Medici tempore suo incomparabilis, habētur.

Pulverem spermiolæ compositum habebimus, ubi de pulveribus. Encheiresis, quam habet AUTOR *l.* 2. est notatu digna.

SEPIA.

Ex *sepia*, **von dem Black-Fische**/usurpatur imprimis *Os Mollius & friabilius*, quod convenit cum reliquis testaceis.

Egregium est simplex absorptivum quorumvis acidorum, ex quo facile polychrestus ejus innotescit usus in affectibus primarum viarum, & partium urinariarum; unde fuit pulvis præcipitans Dn. D. LANGII, aliorumque, ac idem præstat, quod Ostrearum testæ concharumque, ipsa etiam perlarum mater, efficere valet; promptiori tamen ope imbibit acida, eaque in salsa transmutat. Præcipuè specificum habetur optimum ad sistendam benignam gonorrhœam virorum & mulierum, quam continuato usu sistit & refrænat, acidumque genituræ corrigit. Dosis ℈j ad ℈ij, vel solum sub conserva rosarum ac forma boli propinetur, aut sub forma pulveris cum crystallo præparata, aut ℥io diaphoretico & succino præparato; vel cum emulsione seminis agni casti usurpetur. Externè in affectibus oculorum, lippitudine, ophthalmia & similibus affectibus est magni usus pulvis ossis sepiæ in collyriis, sive in forma sicca sufflatus, sive cum unguento appropriato instar linimenti applicatus.

Idem *os sepiæ calcinatum* commendatur ad vitia gingivarum; unde ingreditur pulveres dentifricios cum aliis, vel cum melle sub forma linimenti. Quod si hoc irroretur cum succo cochleariæ, vel spiritu ejus, fit specificum appropriatum in scorbuto oris.

TESTUDO.

Testudo, **die Schildkröte**/quibusdam in locis est esculenta. Tribuitur illi singularis vis contra phthisin.

Crura commendantur à SOLENANDRO contra podagram: scilicet locis dolentibus imponantur dicta crura ex testudine viva amputata, & retineantur illic, donec putrescere incipiant: dehinc sepeliantur in locum, ubi facile possunt corrumpi, & hæc est methodus curandi magnetica. *Periapton* simile ex cruribus testudinis in podagra habet AUTOR, aliique Autores, qui scripserunt *de Testudine.*

Paratur etiam *Syrupus ex Testudine*, qui commendatur hecticis & phthisicis, imprimis, si eorum affectus oriantur ex vitio culinæ communis, stomachi; ratione autem sacchari plus nocet, quam prodest.

Quidam habent *Aquam ex ostreis, testudinibus & cancris*, quam commendant iis, qui laborant phthisi vel atrophiâ.

Sunt etiam, qui singulari artificio parant *Magisterium ex testudinibus* pro tabidis.

THYMALLUS.

Thymallus, vel usitatius *Aschia*, *Axungiam* suppeditat, quæ in vitro clauso exponatur soli, sic liquescit & depuratur, datque liquorem oleaginosum elegantem rubicundum instar rubini; idque eò magis, si misceatur cum melle, & hinc assequitur egregiam vim abstersivam, qui remedium est singulare contra maculas oculorum, & ad eorum ungues abstergendos, foveas variolarum, & contra cicatrices earum & vul-

nerum

nerum, iis hinc, dum coëunt, illinendus. Imo his ita parata axungia instillata consolidat citra cicatricē, & ideo magis, si permisceatur cum tantillo balsami Peruviani, quippe qui per se prodest in tali casu. Unde in variolis, quando jam deciderunt crustæ, illinitur commode pro delendis maculis & replendis foveis: id quod fuit secretum Foresti in curandis variolis. Loco pinguedinis aschiæ piscis potest substitui pinguedo anguillarum, & multo magis pinguedo vel axungia serpentum. Ubi opus est majore abstersione, permisceatur cum melle; ubi vero nuda saltim sine cicatrice consolidatione, permisceatur cum Balsamo Peruviano.

TINEA.

Tinea, die Schleye/ vi curandi icterum imprimis commendatur, viva scilicet extrinsecus applicata. Applicandi ratio est diversa. Quidam imponunt umbilico, donec moriatur; alii plantis pedum; alii eandē applicant regioni splenis: sed B.Dn. D. MOEBIUS umbilico & hepatis regioni applicabat; unde per noctem relicta tumescit & flavescit eo in loco, ubi applicatur, & ita certo sanare icterum inquiunt: vid. FONSECA *l.2.Cas.*34 Alias vero nullius est usus.

TRUTTA, die Forelle/

Trutta pinguedo imprimis est in usu pro illinendis fissuris quarumcunque partium, imprimis ani.

Dentes ejus simpliciter præparati etiam in usu esse solent anti epileptico.

Quidam recipiunt dentes truttæ, comburunt, & præparant cum aqua petroselini in calculo, cujus dosis est à ʒj ad ʒiij in ▽ alkekengi vel petroselini, dicuntque esse remedium in calculo probatum.

CLASSIS QUARTA.

DE INSECTIS.

Insecta multa habent in recessu. Totus enim illorū exercitus præ reliquis animalibus turget sale volatili acerrimo; ubi aquatilia, temperatissimum habent sal volatile; terrestria vero sal volatile acre, oleo tamen nonnihil temperatum. Ex insectis his primatum obtinent sequentia:

APES.

Apes dicuntur sterilitatem ad tempus inducere; res tamen adhuc est dubia. *Exsiccatæ* aut *calcinatæ*, & contritæ contra alopeciam laudantur, si misceantur cum melle, & locis calvis inungantur.

Alias apes in suo labore duas nobis subministrant substantias valde proficuas: *Mel* concretum musteum, saccharo quasi aut saltem mannæ affine; & *Ceram*; quæ fiant ita. Apes nimirum succum gummuo resinosum vegetabilium, quem hinc inde exsugunt ex floribus, una cum subtiliore & volatiliore rore nocturno subactum, colligunt per linguam, & sub lingua in vesicula quadam magnitudine grani milii seponunt eam, quem tandem per fermentationē maturatum iterum evomunt, & in foveis cereis recondunt, ubi sensim sensimque deinde fermentando tandem in temperatum mel perfectum abit: Cera autem non est in corpore, sed crassiorem & viscidiorem hanc substantiam ad pedes ultimos secernunt.

Plura de natura ac generatione mellis & ceræ, aliisque huc pertinentibus, habet MAGNENUS in elegantissimo *Tract. de Manna*, ubi quædam sunt valdè curiosa, & laude lectuque digna de vi apum mellifica; cum quo conferatur BORELLUS *Cent.*1. *Obs.*10. & HELMONTIUS *Tract. Nutritio Fœtus in utero*, qui Mel rectè vocat *Gloriam roris*, in quo collecta sit Q.E. plantarum. Est enim nihil aliud nisi Extractum seu Balsamum florum, unà cum subtiliori & volatiliori roris substantia, resinam enim florum cum sale roris universalis apes suggerunt pro materia mellis; unde QVERCETANVS sæpius mel *Rorem* & *Cibū Cœlestem* dixit. Substantia autē roris resinam, quæ ex floribus exhalat, coercet: ratione igitur roris mel turget sale hermetico seu universali. Hinc tanta vis latet in melle ut menstruum pro resolutione metallorum, etiam nobiliorum, constituat. Ex rore & Manna enim destillatur Mercurius universalis, de quo mel participat. Certè propter rorem singulare quid latet in melle, qui exaltatur partim in apibus partim in favis per fermentationem.

Cæterum Mel hoc varium est pro locorum, item pro apium, diversitate: prout vegetabilia, & iis insidens ros, variat, etiam varium mel inde concrescit; unde optimum est, quod ex locis frugiferis & fœcundis colligitur: hinc in quibusdam Tartariæ locis dicunt reperiri mel, saporem dulcem & elegantem habens instar sacchari, collectum è cannis, e quibus Veteres collegerunt saccharum. Mel ergo, utut corpus dulce instar sacchari vel musti, in recessu obtinet duo salia, acidum & alcali, & simul copiosum ☌, easdemq; patitur affectiones & alterationes, atque *supra de Saccharo dictum*. Acidum enim se manifestat, quando destillatur; prodit enim *Phlegma acidulum*, & si fermentetur, dat *Acetum* acerrimum. Propter hæc duo principia atque sulphur, affusa aqua instar cujusdam musti fermentat facilè, & suggerit potum vinosum seu *Mulsum*, quod degenerat in acetum. Mulsum hoc habet vim inebriandi instar vini, & senibus optime convenit: exinde possumus destillare spiritum fortem seu ardentem instar spiritus vini: sin vero crudum mel destillatur, acquiritur *spiritus acidus* subtilis, valdè corrosivus, quia propter defectum fermentationis nondum ita exaltatæ sunt particulæ acidæ cum volatilibus. In melle est hoc mirabile, quod si in magnum cadum panis secalini tantillum injiciatur, totus abeat in copiosissimas formicas, uti videri potest in CONRADI KVNRATS *Medulla destillatoria*, *Tr. de Melle*. Præterea, utut compositione, usu & effectu mel in plurimis conveniat cum saccharo; semper tamen vis quædam singulariter penetrans abstergens, & quasi menstrualis in eodē cōsideranda venit, quæ nempe ex rore & sale universali, melli commisto, originē ducit.

Ratione autē hujus salis universalis mel vim habet conservativam totius corporis, & internè præservat omnes putredines, mirificè vim vitalē senum resuscitat, quoniam, ceu facile fermentescibile, deficientem fermentationem in MSea denuo restaurat. Hinc propter vim conservativam & corpora defunctorum quibusdam in locis melle obliniantur.

Quoad *usum*, uti saccharum, ita & Mel, in se considerata, quatenus sunt concreta temperata oleosa, quamliber in corpore contentorū acrimoniam temperare, partes læsas internas indeque dolentes demulcere, simulque egregiè nutrire, & sordes quascunque, ac viscositates primarum viarum, potentia salina latente abstergere & resolvere valet, tam interne intra corpus assumptum, quam externè vulneribus & ulceribus applicatum, Unde convenit in ventriculo, copiosa, crassa, ac viscida pituita nimis onerato, ubi potiones mellitæ conveniunt, quoniam liquefaciunt & abstergunt talem materiam viscidam: imprimis autem convenit pectori ac pulmonibus, unde in tussi, asthmate, & similibus affectibus, à materia viscida in pulmonum bronchiis & vasis stabulante, mire convenit mel, & usitatissime fiunt potiones mellitæ, hydromelita & oxymelita cum herbis pectoralibus, ut possit per tussim ejici crassa materia; beneficio enim mellis potenter incidunt & attenuant humores in pectore stabulantes, de cujus virtutibus in affectibus pectoris vid. ZACVTVS *l.*2.*Med. Princip. Hist.*2. Convenit quoque renibus propter vim balsamicam, cujus intuitu in horum, aliisque urinariis affectibus, ubi

 vitia

vitia renum adsunt, Mellita optime conducunt, & urinam promovent; in opificio enim transcolationis urinæ renibus subvenit. Præ cæteris convenit senibus & subjectis piruitosis, uti vocant; biliosis vero, melancholicis & pueris nocet.

Externo usu in malo hypochondriaco contumaci, id est, cum copiosis flatibus juncto, mel depuratum ad aliquot uncias clysteribus cum lixivio dilutis additur; quale clysma mirè abstergit intestina, in specie si crasso muco sint obfuscata. In Chirurgia egregie mundificat vulnera & ulcera, putredinemque arcet; unde usitatissimum est inter unguenta digestiva Chirurgis dicta, item inter unguenta pro detergendis sordibus & delendo fermento ulcerum corruptivo: uno nomine, ut vocant, mundificat vel solum, vel cum camphora vel balsamo de Peru. Ita quoque simplicia Digestiva fiunt ex vitello ovi cum melle: nunc quidam permiscent crudum vitellum solum cum melle: nunc quidam unguenta faciunt ex vitello ovi ad duritiem cocto cum ℥j mellis; quæ subigunt, donec ad consistentiam mediam redigantur, & colorem rubicundum acquirant, & huic unguento multum attribuunt, quod omnia vulnera & ulcera, tam recentia quam antiqua, & inveterata phagedænica & maligna depuret adeò, ut etiam à gangræna præservet quidam addunt ♃um vini, & ad consistentiam coquunt, & sic fit propter ♃um vini magis appropriatum in facultate abstersiva: videatur HAFENREFFERVS *de morbis externis l.2.cap.2.* BORELLUS *Cent. 1.Obs.96.* Mel solum cum terebinthina permistum elegans est pro digestivo contra fermentum corrosivum ulcerum; unde quidam practici ♏ mellis cum ♏ terebinthinæ ana permiscent, & per retortam destillant ignearenæ, & acquirunt potentissimum abstersivum in ulceribus cacoetheis, &c. & hanc vim obtinet ratione salium, acidi & urinosi, volatilium.

Quando autem Mel interne usurpatur, observetur cautela, ne fermentando corrumpatur in stomacho: dum enim fermentat in corpore, nunc facile acescit, nunc ex opposito sub cruditate nidorosa facilè amarescit seu bilescit, & ita cætera corporis contenta liquida multipliciter turbare, & massam sanguineam in fermentationes inordinatas & ebullitiones febriles concitare potest. In febribus igitur & junioribus, biliosis, & melancholicis, minus confert. Eo ipso quoque, quod facilè fermentet, nocet infantibus & similibus, adultis hypochondriacis scorbuticis, hystericis mulieribus & aliis, in quibus sæpius murmurant intestina: rugitus, effervescentias, tormina, & similia symptomata alia excitat in intestinis, succos acidos fermentando: & id quod *supra dixi de saccharo*, potest applicari ad mel. AUTOR dicit, quod mel crudum alvũ inflet, idque, uti dixi, propter vim fermentativã, & sic juvenilia corpora facile disponit ad diarrhœas & febres. Plura qui cupit de usu & noxa mellis: vid. GABELCHOVERVM *Cent.3.Curat.34.in Scholio*, uti etiam ZACUTUM *l.2.Med.Princip.Hist.62.*

Quoad *Præparationes*, inter has sese offert Mel depuratum. Cæterum deputatio ista, quæ fit cum aqua simplici, qua mellis ♏ copiose exhalant volatiles, merito venit improbanda cum *citato* CONRADO KUNRATH & ZWELFERO *in Pharm. Reg. pag.* 24. Ergo altera Præparatio per manicam Hippocratis præferenda est priori.

Mulsum sequitur. Mel enim fermentari solet, si recipiatur ejusdem pars j, ▽æ comũnis vel pluvialis partes viij: hinc despumantur, & ad tertiam usque partis remanentiam, seu donec ovum solutioni supervalet, incoquantur: quo facto, cum tantillo fecum cerevisiæ, vel fermenti in aqua tepida soluti, reponantur in fermentationem in vase aliquo modo clauso, & in loco calido per 40. ☌☍, aut donec non amplius ebulliat; & fit potus, quem vocamus *Mulsum*, quod valdè est usitatum in regionibus septentrionalibus, Lithuania & Moscovia, ubi deest Vinum, & abundat Mel.

Dicitur *liquor vinosus*, quia vini instar habet vim inebriandi fortissimam, adeò quis vix dimidium mensuræ possit haurire. Fermenti loco quidam immergunt sacculũ sinapi semine repletum: alii singulis ℔iv addunt ☉ ℥j, & Ræ ♃ ℥ij, atque hac ratione ex fermentato melle, si per vesicam destilletur, copiosus etiam elicitur Spiritus ardens instar ▽, ex ♏. rectificandus, cũ ex crudo melle fiat saltem Spiritus acidus. Si sal ♃, vel aliud sal fixum addatur melli, hoc exinde instar sanguinis rubescit. Hujusmodi *mulsa* possunt fieri *medicata*, quando cum melle & ▽ permiscentur plantæ: (pro affectibus pulmonum & pectoris) pectorales & pulmonicæ, &c. ut curetur morbus, & simul sustentetur corpus beneficio hujus mulsi.

Etiam in officinis prostat *Hydromel usitatum* in affectibus pectoris & pulmonum, dum plantæ pectorales decoquuntur in ▽ & melle, & nunc est simplex, alterans in tussi, vel consolidans in ulcere pulmonum, vel purgans; additis plantis alterantibus, consolidantibus & laxantibus, v.g. foliis sennæ, vel agarico.

Qui vult uberiorem modum parandi *spiritũ mellis, melicrata, hydromelita, & liquores vinosos*, videat DEODATVM *Panth. Hygiast. l.2.c.19.* ubi aliquot præscribit modos. Potest etiam videri CONRAD KUNRATH *in Medulla destillat. ubi de Melle.*

Mel destillando *duplicem* dat ▽*am*: *albam* & *flavam*. *Prima* est mitior, *secunda* acris. Conveniunt in affectibus oculorum, in albugine, pannis, & unguibus, item in delendis maculis & cicatricibus, & vulneribus oculorum relictis: In affectibus incipientibus ▽ prima est optima, in gravioribus autè sumatur secunda, quæ interdum cum pauco *spiritu* miscetur: loco cujus etiam usurpari potest ▽ *mellis composita Cent. 5. Curat. 53.* ubi nubecula gravis discutienda. Post aquas has seu phlegmata prodit ♏ *acidus volatilis* corrosivus, & *oleum* crassum empyrevmaticum, non satis clarum. Ut vero spiritus melior habeatur, & sit magis penetrans, putrescat ad tempus mel; si vero fermentando acescit, suggerit spiritum instar aceti destillati. Spiritus autem acidulus cum phlegmate unitus & circulatus, suggerit menstruum singulare magnarum virtũ, quia in illo latet sal.

Observetur, quod mel sub destillatione facile ebulliat, & per alembicum adscendat; pro evitanda igitur ebullitione ipsi quædam admisceantur, v.g. arenæ tr. plum, aut laterum, aut silicum, similiumque, quæ impediunt ejus impetuosum motum & ebullitionem, retortaque ad medietatem saltem repleatur: hoc enim modo mel destillatum dat *phlegma* subtile, hinc *spiritũ* acidum instar aceti destillati, & *oleum* empyrevmaticum. Ex ♃ incinerato *sal* elixiviari potest.

Spiritus hic acidus commendatur contra calculũ, & ad pellendam urinam. Externe hoc ipso spiritu sunt, qui parare volunt ℞*am Coralliorũ*; solvit enim coralia ac perlas: sed an vera ℞ ex coralliis & perlis possit parari, videbitis in *Dissertatione de* ℞ *Coralliorum.*

Oleum mellis, quod instar ▽æ vitæ ardet, *cum* ▽ *circulatũ*, cujus meminit AUTOR *nro. 1. sub fine*, multum etiam conducit in usu Chirurgico tam in læsionibus partiũ recentibus, quam ulceribus purificat & mundificat ulcera maligna & phagedænica, uti recte habet AUTOR; vel solũ, vel cum camphora aut balsamo de Peru mistũ. ℞ *ex hoc oleo* cum ▽ parata comendatur internè in curanda phthisi & ulceribus pulmonum.

Oleum mellis compositum, quod habet AUTOR *nro. 2.* fuit *Balsamum podagricum Hartmanni*, eiq; in magno usu pro leniendo dolore podagrico; sed nil valet.

Ex

Ex melle potest fieri *acetũ* in continenti cum semine erucæ; nam sicuti ex generosis vinis generosa eliciuntur Aceta; ita ex melle, quod valde generosa habet principia: usus ejus est in Chimicis pro solvendis lapidibus, gemmis, perlis, & aliis metallis.

Quidam *Ram ex melle* cum ♈ ♃ fato, aut ∽ mellis inflammabili per fermentationem parato, extrahunt, ejusque dimidium abstrahunt, quam pro humore viscido in pulmonibus resolvendo, ac per urinam & sordes expellendo, maximè laudant.

Alias *mellis Præparata* sunt varia, quæ tamen omnia eò recidunt, ut habeatur sal istud roris concentratum cum balsamo florum.

Ex melle etiam potest extrahi *sal*, quod commendatur imprimis ad curandam caruncula penis, si cum cera viridi redigatur in ungenti formam, uti asserit BARTHOLETVS, quod etiam credo.

Cera est crassior & pinguior pars mellis, quæ disponitur in ordinem ab apibus; qui ordines dicuntur favi, & in his asservatur mel. Subjectum est resinosum quod summa quoque corrosiva non attringunt, & in ▽ obduratur magis, quam ut liquescat. Ingreditur Emplastra ad consistentiam debitam: Interno usu non nisi *oleum ceræ* suggerit, cujus optima præparatio est, si ceræ ℔j misceatur cum *ossium calcinatorum* ℔ij: sic enim hæc retinent ∽ acidum ceræ, ut solum oleum instar butyri crassi prodeat, quod naturæ alcalinæ est. Oleum autem hoc à phlegmate separatum, cum ℔ij. *vini*, & ⊖ ♃ ℥iij denuo rectificetur, & prodit clarum atque penetrantissimum. Aliàs eodem modo destillatur, ut Oleum Philosophorum: Nempe cera liquefacta à lateribꝰ ignitis imbibitur, & sic destillatur.

Egregiè convenit, & ab HARTMANNO & CROELLIO commendatur interne pro usu diuretico ad gr. ij vel iv, & ▽ petroselini: item in procidentia ani, cujus crebriorem prolapsum præcavet: præterea quoque valdopere penetrat, incidit & reserat, & propterea in affectibus urinariis & renum est egregium; in arenulis renum promovendis & urina ciendâ est expertum, utut parcius sit adhibendum propter vim nimiam pellendi urinas; unde in doloribus nephriticis potest assumi, facta illinitione externa cum oleo scorpionum & philosophico, in loco dolente. Externè egregium est in fissuris mammillarum: vid. ALDROVANDUS *de Insect. l. 1. cap. 3.* Vulnerarium præterea est; unde *Balsamum Vulnerarium Mindereri* ingreditur: Nempe

℞. *terebinth.* ℥ß.
℞. hyper. ℥j.
g. elemi ℥ij.
℞. ceræ ℥j. M.

Resolvit & attenuat tumores contumaciores frigidos ex lympha vitiosa ortos; item gummata podagrica ac nodos, tophos, & gummata Venerea; potenter enim resistit veneno corrosivo. In scirrho, sive oriatur per se sive ex accidente, sive male curata inflammatione, ubi emollientia & mucilaginosa applicantur, curat sine metu cancri & exulcerationis. Tollit præterea dysuriam & stranguriam, si umbilico illinatur: vid. FABER *in Panchym.* Sic & contra nephriticos affectus miscetur cum oleo scorpionum & oleo philosophorum: contra ambusta vero & læsiones ab ▽ e aeuatur cum pauco olei ovorum: in convulsionibus ex punctura nervi est optimum: vid. SYLVIUS *in Pr. lib. 2.*

Præparatio *Magisterii* est satis clara.

Propolis, quæ usitate vocatur *Cera virginea*, est materia crassa, & usurpatur externè in Emplastris & Cataplasmatis, in principio vulnerum applicandis, pro extrahendis alienis, & præcavendis sordibus supervenientibus: est elegans cicatrizans & incarnans, quod ulcera curata carne replet, & cicatrice obducit.

ARANEUS

Araneæ omnes conveniunt, quarum viventium vis maligna nota, mortuarum vero innocuus est in febribus intermittentibus vario usu. Utut enim rarius internè usurpentur; rusticus tamen quidam hic loci araneas mortuas exsiccatas & pulverisatas ægris febre intermittente laborantibus quam plurimis à ♑j ad ♑ß felici cum successu propinavit. Qui *internus usus* an elegantior sit externo? in medio relinquo. Nam omnia talia iniecta abundant sale volatili urinoso & acri, unde interne sumpta ratione salis volatilis urinosi pellunt urinam, & arenas movent.

Externus earum *usus* in febribus intermittentibus magis frequens est, dum quidam vel solum, vel cum aliis applicant pultibus metatarpi: alii araneam vivam majorem includunt nuci juglandi, & appendunt de collo, imprimis in Quartanis, & dicunt, se esse expertos ejus usum.

Si concluduntur araneæ in vase quodam, se mutuis puncturis interficiunt, & post mutantur in liquorem fœdum, qui destillatus dat *spiritum* copiosum, & *sal volatile* urinosum.

Ex araneis, ceu basi, & earum telis, conficitur decantatum *emplastrum febrifugum Strobelbergeri* contra Quartanas de quo vid. *Tractatus de curatione febrium*, ubi habet egregias & singulares Observationes quartanarum curatarum hoc emplastro. Descriptionem habet AUTOR *in Parte anteriore*; sed ea non est in omnibus legitima & genuina.

Ex araneis majoribus fit *Oleum aranearum simplex* per infusionem, quod pultibus illitum contra febres experimentum est: vid. STROBELBERGERUS *de Remediis contra febres intermittentes.*

Paratur etiam ex istis per infusionem *Oleum aranearum compositum*, cujus elegantem Descriptionem MINDERERVS habet. Hujus usus est pro malaxandis Emplastris & unguentis, applicandis anthracibus & bubonibus pestilentialibus aliisque ulceribus malignis & cacoëtheis adhibetur: sicut usitatum similiter est in febribus malignis, pestilentibus, petechialibus aliisque similibus affectibus, ut carpis manuum temporibus & regioni stomachi & aliis partibus externo impetui expositis, illinatur, imprimis ubi ex inquinamentis aeris pestis est contracta, ut *supra dictũ* sive solum, sive permissum cum oleo scorpionum composito MATTHIOLI, vel oleo succini, camphoræ, carbunculi, & similibus.

Telæ araneorum sunt communiter mulierum experimentum pro conglutinandis vulneribus recentibus, quas cum micâ panis bene masticata permiscent, & applicant.

ASELLI.

Aselli usitatius vocantur *Millepedes* seu *Onisci*: insecta sunt vilissima, in Medicina tamen utilissima. Colligendi sunt, qui repetiuntur in locis saxosis, & intra fissuras lapidum murorum antiquorum; hinc copioso sale nitroso volatili, admodum acri, scatent, simili, quo lumbrici impregnati sunt, acriori tamen in his. Abundant autem hoc sale ex nutrimenti ratione, quod est uligo intra rimas parietum reperibilis, mediante quâ solutum sal nitrosum in ♃, qua murorum parietes construuntur, imbibunt, & digestione volatilisant; adeoque, quoniam ⊙ in se continent, hujus intuitu remedium insigniter diureticum sunt; unde & remedium contra calculum vesicæ, tam præcavendo quam curando, inde paratur: Si igitur horum leniter exsiccatorum pulvis cum floribus nitri MYNSICHTHI misceatur, habetur pulvis diureticus ad ciendam urinam egregii usus: Sic notum est experimentum HORATII AUGENII & WILHELMI LAUREMBERGII dum pulvis asellorum propinatus fuit in decocto cicerum rubrorum, quo calculus

vesicæ, jam excindendus, fuit dissolutus & excretus. Historiâ habet LAUREMBERGIUS de calculo vesicæ in qua refert, se liberasse hoc aliquot calculo vesicæ laborantes. Alio tempore facta est similis experientia Romæ in Monacho, ab AUGENIO curato: item in ANGLIA duabus mulieribus calculo afflictis cum fructu potus hic fuit propinatus, eo modo, quem habuit SENNERTUS *Prax. l. 3. p. 8. c. 2. de Calculo Vesicæ p.* 847. ubi habet modum utendi, & id quod scribit AUGENIVS. Unde in Anglia infundunt in cerevisiam fermentandam, & faciunt potum pro præservando calculo vesicæ. LINDANVS etiam refert, se bina vice curasse calculosos ea methodo, quam descripsit SENNERTVS, cum pulvere millepedum. Quin & ratione ⊖is volatilis urinosi in incidendo, penetrando & resolvendo muco acido, viscido tenaci, ubicunque hæreant, valent; unde in affectibus splenis & hypochondriacis sunt magni usus: hinc in resolvenda mucilagine, implente & farciente pulmones, non habetur potentius remedium, quocunque modo præparentur & propinentur: propinati in mediocri dosi sunt expertissimi in asthmate, sive cum aceto & vino propinentur a gr. v. usque ad ℈j, sive in petia ligati infundantur vino & hoc post expressionē hauriatur, ad infarctus pulmonum mire conducit, & egregiè convenit: alii faciunt Electuarium ex Millepedibus præparatis, melle permistis, addito gummi ammoniaco quod pro curando asthmate, & similibus pulmonum affectibus, est expertissimum & potentissimum. A modernis contra arthritidem vagam, & dolores artuum scorbuticos adhibentur, quod quidam ex signatura, qua se movent & contrahunt, deducere conantur: vid. MOELLENBROCCIVS *Tractatu de Varis p.* 133. Notandum præterea, quod Insecta hæc æque atque alia præ reliquis primatum obtineant in affectibus dolorosis & morbis convulsivis partium internarum scorbuticorum & hypochondriacorum, unde etiam in asthmate convulsivo, curatu aliàs difficilimo, præferuntur omnibus reliquis remediis vino infusis: Videantur imprimis ea, quæ habet WILLIS *in Pathologia cerebri, in Tractatu de Affectu hypochondriaco, & suffocatione uterina*, ubi medicamenta ex asellis laudantur; it. Hertodt. in Crocolog. *c.* 13. *pag.* 129. Laudantur porro in fluxu albo, teste BARTHOLINO *C. 5. H. 97.*

Denique interno usu in vulneribus, fistulis, & aliis ulceribus partium corporis inveteratis & desperatis, ut & recentibus, miram vim habent chirurgicam asselli. Angli utuntur pro curandis ulceribus malignis & phagedænicis; sicut de ulceribus mammarum mirabilia recenset BOYLE *in Philosophia Experimentali*; & ex eo refert BARTHOLINVS *Cent.* 4. *Epistol.* 92. *p.* 522. Similiter & egregium experimentum videbitis in RIVERIO *Cap* 4. *Obs.* 59. ubi elegans prostat Observatio gravis ulceris aliquando curati per internum usum pulveris millepedum.

Quomodo interno usu administrentur & præscribantur, optimè docet WILLISIVS *Pharm. Rat. P.* 2. *p.* 250. 268 283. & 341. Nempe vel pulverisati adhibentur in convenienti quodam vehiculo; vel eorundem 50. 60. &c. infunduntur in aquam appropriatam, vel in vinū, teruntur probè, transcolantur, & ita infusum bibitur. Quidam cum vino vel Rhenano, vel Malvatico ter infundunt, & toties lento calore exsiccant & pulverisant: vid. Quercetanus in Pharmac. Dogm. Restituta; alii cum cum-u ⊖is, aut ♋i, aut ♓i, millepedes hos imprægnant, vel solvunt, & ita remedia ex ipsis parare solent; sed male; Vereor enim, ne castretur potius earundem vis medicamentosa.

Modum in copia colligendi habet MOELLENBROCCIVS *de Varis p.* 238.

Putrefacti in liquamen abeunt, relictis saltim exuviis liquori innatantibus, ex quo ☌ *urinosum volatile* fortiter diureticus & potens satis destillatur.

Aselli plures invicem coacervati, ut nonnihil putrescere incipiant, destillati dant elegans *phlegma volatile*, quasi nitrosum, summum remedium in affectibus nephriticis & calculosis, tam renum quam vesicæ; item partes iij lumbricorum cum p. j. asellorum mistæ, & instituta digestione in liquorem simul abeunt potenter diureticum. ℞ *am millepedum* cum ℞. ♃i parare jubet WILLISIVS *de Scorbuto.*

Externè Millepedes in oleo olivarum, vel oleo lini, infusi & cocti, oleum constituunt anodynum, imprimis specificum contra dolorem hæmorrhoidalem, quem optimè curat & sanat: de quo conferatur RIVERIVS. Singulariter enim anodyni sunt millepedes.

BOMBYX.

Bombyx rari est usus in Medicina, nisi, quod quidam bombyces exsiccatos adspergant capiti pro arcenda vertigine & lethargo: quod an verum sit? nescio. Præ aliis in usu est *filum sericum Carmesinum* sive cocco sive granis Kermes tinctum, de cujus usu in erysipelate & podagra, dum eo ligatur articulus podagra afflictus, & habetur pro secreto: idem de simili usu vid. in EICHSTADIO *de Confectione Alkermes.*

CANTHARIDES.

Cantharides præferuntur versicolores. Mediocris magnitudinis in frumento inventæ, & imprimis ejus species, quæ vulgo *Muscæ Hispanicæ*, die Spanische Fliegen/ dicuntur, quæ in alis transversas lineas habent; nam variæ admodum illarum sunt species.

Omnes autem cantharidum species turgent sale volatili acerrimo morsicante, quod in tantum stimulare solet urinam, ut etiam vesicam exulcerare & erodere soleat; idque non saltem usu interno, sed & externe applicatæ cantharides pro scopo vesicam excitandi, colliquefaciendo acrimonia sua succum corporis nutritivum, subinde Ischuriam, & aliqualem vesicæ erosionem, excitare solent: propterea Majores nostri inter venena numerarunt, & internè non, sed tantum pulsui externo, adhibuere. Interne cantharides præ omnibus remediis reliquis contra suppressionem urinæ desperatam laudantur, vid. ZACUTVS *l.* 1. *Prax. admir.* ubi ad Ischuriam cum oleo amygdalarum dulcium commendat; item ad pellendas aquas in hydrope commendat ZACUTVS *l.* 2. *Hist. Medic. Dub.* 67. usu, etiam sunt egregii ad Gonorrhœam virulentam, ac ad promovendum calculum ac sabulum vid. *Fallopius de Composit. Medicament. cap.* 3.

Modus utendi est in Infuso cum vino, inquit BARTHOLINVS *Cent.* 4. *Epist.* 54. *p.* 346. Cantharidum usum in Gonorrhœa virulenta & Ischuria non semel felici cum successu expertus sum. Notandum verò, ne noceant cantharides (pro interno usu) integras esse sumendas; quia extrema, quæ resecantur, sunt alexipharmacum ventris. In gonorrhœa præprimis virulenta Practicum quendam Lugduni Batavorum solis Cantharidibus multos feliciter curasse, quæ in vino fuerint maceratæ, addendo adhuc aliam Infusionem temperatam refert MATTHIADES *in Epistola ad Bartholinum*: Vid: BARTHOLINI *Epist. Med. Cent.* 4. *Epist.* 53. *p* 343. item *Epist.* 21. *p.* 93 & *Epist.* 65. *p.* 400. nec non in *Histor. Anatom. Cent.* 5. *Histor.* 82. & GALENUS, *l.* 2. *de Antidotis. c.* 9.

℞. *pulv. cantharid.* ℈j.
infund. in
Vini Rhen. ℥iij. l. iv.

Infusum stet per aliquot ☍☌ in loco tepido: post filtretur liquor, ne substantiæ aliquid transeat, & sub usu misceantur cochl. vj, vij vel viij cum cantharo vini; sic totum vinum imprægnatur, ita, ut cochlear j sufficiat (adscendendo tamen in dies) ad pellendam urinam & calculum.

Funda-

Fundamentũ consistit in eo, ut vis ⊖is volatilis causici temperetur ab acido vini (vel etiam aceti) & abeat in salsum temperatum, non adeo corrosivum. Effectus, quos hoc modo præstant, videbitis *citato loco*: & tutius adhiberi hoc Infusum, quam in pulvere, censet VELSCHIUS *Schol. in Obs. 89. Rümleri pag. 53.* vel sumatur de hoc Infuso cochlear parvum in jusculo galli, vel cerevisia tepida tempore matutino, & est egregium in dictis affectibus remedium.

Sunt, qui cantharides cum s. q. vini præparatas interne propinant in arthritide, quoniam sal urinosum volatile cantharidum acidum arthriticum præcipitat, & abit in salsum volatile insipidum, sicque per urinam eliminatur; unde quidam Empiricus in Gallia habuit pulverem ex cantharidibus in urinæ retentione desperata, hydrope & arthritide. Meretrices & scorta utuntur cantharidibus pro expellendo fœtu, interdum tamen fausto cum successu. Pulvere eorundem cantharidum sunt, qui stimulare volunt Venerem, interne adhibito: sed male res cedere solet, dum præterea, quod stimulat Venerem, etiam mictum cruentum inducit. Item SALMUTH historiam habet de sene, qui juvenculam duxerat, cui ut placeret, accepit medicamentum, cui adjunctæ fuerunt cantharides; exinde factũ, ut altero die nuptiarum fuerit mortuus, pene rigido permanente post mortem: ita quoq; vidit D. MICHAELIS, quod quædam meretrix cuidam pro stimulanda venere pulverem cantharidum propinavit, ex quo pulvere fuit mortuus; quoniam fuit crude & sine præparatione propinatus. Crollii enim experientia docuit, quod corrodant ac ulcerent vesicam, & inde inducant mictum cruentum, adeo, ut non tantum interno usu, sed etiam vesicatoria ex iis parata & cervici applicata, ardorem urinæ & mictum cruentum induxerint: vid. BORELLUS *Cent. 2. Obs. 58 pag. 158. & Observ. 98. pag. 192.* Hæc vis, ut corrigatur, quo tutius possint interius sumi, & non sequatur exulceratio, sed provocetur urina in hydrope & affectibus aliis, elegantissime præparatur cum aceto, oleo vel vino, ut modo dictum: si tamen extrema cantharidum sumantur pro infuso diuretico, hoc legitimo modo missũ, nunquã cruciatum vel vesicæ exulcerationẽ provocat, ut nec pinguioribus abstergẽtibus, aliisq; corrigentibus, opus fuerit.

Rarum est, quod Hungari, dum cantharidum pulverisatarum 10. una vice assumunt, exinde largum sudorem, & copiosum urinæ fluxum, observent citra dolorem: Conf. M. A. N. C. *Ann. 1. pag. 296.*

Remedium noxæ, à cantharidibus vesicæ inductæ, consistit in temperatura particularum istarum acerrimarum, quam optimè præstat uberior haustus lactis, præcipuè cum ⊖e ☾i vel cum saccharo, quod comendat BOYLE *in Philosophia Experimentali.* Item Emulsio ex amygdalis dulcibus & melonum semine; item fœniculi semen cantharidum alexipharmacum observatum fuit. Conf. M. A. N. C. *Ann. 2. pag. 179.* nec non pulegium ex SENNERTI *Praxi l. 6. p. 8. c. 16.* quo etiam referri potest semen ammeos, vid. JOHANNES BAPTISTA SITONUS *in Misc. p. 105.*

Usus interim vesicatoriorum adhuc frequens est, in quibus cantharides semper basin constituunt: & quidem non ratione spinarum, aculeis suis glandulas & fibrillas subcutaneas pungentium atque irritantium quas innumeras microscopii ope observavit BORRICHIUS *in* BARTHOLINI *Actis Hafniens. Volum. 4. Observat. 80. p. 186. & Volum. 5. Observat. 89. p. 217.* cum hæ in Cantharidibus pulverisatis non amplius adsint; sed potius ratione ⊖is volatilis acris. Sub usu autem corpus tantum eligitur, abjectis alis, pedibus & capitibus, quæ non, quod noceant, sed ut benigniora & inutilia, rejiciuntur; nisi enim observetur, quod sint præscribendæ abscissis alis & capitibus, Medicus risui se exponit Pharmacopœorum: pulvis deinde cum fermento acri & pauco aceto in formam cataplasmatis redigitur, & applicando vesicas excitat. Usitate, e. g.

℞. *Cantharid. ablatis alis & capitibus* nro. v. ad vj.
Fermenti ℥j vel ℥iß. M.

Irroratur cum aceto, & applicatur. Vel

℞. *cantharid.* nro. iij, v. ad vj.
fermenti, ʒij. pulpæ ficuum ℥ß.

cum aceti s. q. irrorẽtur, ut fiat Cataplasma vesicatoriũ.

Verum hic modus, quod recte HOEFERUS *in Herc. Med. p. 158.* urget, taxatur ob acidum fermenti & aceti; infringit enim nonnihil salvolatile cantharidum causticum; unde quantum aceti vel fermenti additur, in tantum castrant vim vesicantem in cantharidibus, adeoque tunc non adeo potentet vesicas excitant; nec procedit hic modus, nisi, ubi mitius agendũ: id quod notandum de Sinapismis cum adjectione aceti, qui sic fiunt viliores, & eorum impeditur efficacia, uti audietis in *Collegio Formularum, ubi de Vesicatoriis.* Quidam verò recipiunt solas cantharides à ʒiß ad ʒij, plus minus pro varietate circumstantiarum, permulcent cum medulla panis secalini, irrorant cum ▽ appropriata, & ita applicant pro excitandis vesicis: Sin verò potentius agere velimus, subigantur cantharides cum pulpa ficuum, recipiendo ficuum pinguium ab ℥ß ad ℥j, pulv. cantharidum à ʒiß ad ʒij plus minus pro re nata, & hæc sub forma cataplasmatis imponantur nuchæ pro excitanda vesica, ubi pro lubitu stercus caprinum aut semen sinapi, simul addi possunt. Optimus tamen modus fit sub emplastri potius, quam cataplasmatis forma, laudo igitur potius *Emplastrum vesicatorium in Dispensatorio Augustano*, aut etiam, quod habet AUTOR *l. 2. cap. 53. Num. 20.* & LUDOVICI *Pharm p. 419.* hujusmodi enim Emplastrum applicatum egregie vesicam excitat; Vel:

℞. *terebinthinam*:

Misce cum *cera* liquefacta: His sub refrigeratione *pulvis cantharidum* inspergatur: ut fiat Emplastrum, quod magnitudine Thaleri applicetur.

Modus est elegans: si placuerit, unguentum de Althea addi potest in robustioribus; in infantibus vero misceatur cum emplastri citrini ana, aut hujus parte dimidia.

Sunt etiam, qui præparant *Vesicatoria indolentia* ex cantharidibus, addita *myrrha, mastiche*, & similibus, egregia certe & elegans compositio.

Quod si animus est diutius manantes conservare vesicas, tunc Emplastro de spermate ranarum, vel emplastro albo camphorato vesicæ incisæ applicatæ parum pulveris cantharidum additur. Hac enim ratione diutius apertæ servari possunt vesicæ, id quod observavit LUDOVICI *in Pharm. pag. 420.*

Hic usus externus cantharidum saltem hactenus cognitus fuit; at tamen is satis polychrestus, complurib̃us affectibus, præsertim partium nervosarum dolorosis, aliisque ex lymphæ vitio natis multum conferunt vesicatoria: vid. CRATO *Consil. 21. p. 40.* potissimum in febribus malignis plantis pedum felicissimo cum successu applicantur: vid. PAULI *in Digress. de Febrib. malignis*: in malo ischiadico & artuum doloribus: vid. GASSERUS *in Observationibus*; in hydrope vid. REUSNERUS *in Observ. 18.* in peste CUMANUS *Observ. 99.* in bubonibus Venereis laudantur à FELICE WURZIO; Hippocrates vero cantharides etiam commendat in pesso ad expurgandum fluorem album *libr. de superfœtat. Edit. Lind. T. II. p. 660. XXIII.*

Quidam Magisterium diureticum cum ☌ ☽ parant, quod cum oleo ☾i præcipitatur: sed potius pervertitur vis diuretica: vid. LUDOVICI *Pharmac. pag. 419.* Hinc potius laudatur *Essentia diuretica ex cantharidibus* per ℞am ☾i parata: vid. WILLISIUS *in Pharmac. Rationali P. 1. S. 4. c. 2.* Vel

℞. *cantharid.* ℥ß. ⊖is ☾i ʒvj.

Irrorentur cum s. q. ▽a, & in formam pultis dilutioris seponantur in locum tepidum, aliquandiu irrorationem continuando, si sint exsiccatæ si igitur per ♐ & ♑ 8. vel 10. steterint, affundatur pulveri ♈ ☿satus, & eliciatur ℞, quæ propter coloris gratiam *pulvere vermium cochinillæ*, qui similiter species cantharidum sunt, & egregie diuretici, tingi potest, sic *Essentia* gratissimi coloris evadit.

Oleum cantharidum fit per infusionem pro usu venereo: si enim hoc inungatur penis vel testiculi, stimulare venerẽ, & promovere erectionem penis, dicitur,

CICADA, & CICINDELA.

De *Cicada* & *Cicindela*, nihil est, quod dicã. CIMEX.

Cimices cum successu adhibentur pro expellendo fœtu & secundina, alias non usurpantur in officinis. Notum est, quod habet AUTOR de quartanariis, quod videlicet, si immittantur in penem, valdopere proliciant urinam, & titillando faciant, ut retentio urinæ curetur.

FORMICA.

Formicæ sunt animalia, quæ non habent sibi subjectum simile in toto Regno animali: sunt vel alatæ vel non alatæ, vel naturales, vel artificiales; & quidẽ, quæ in usum Medicum veniunt, sunt vel majores vel minores. In genere autem istæ sunt optimæ, quæ abàs acquiruntur & reperiuntur in sylvis, ubi arbores resiniferæ crescunt, & copiosæ etiam betulæ: hæ enim præ cæteris abundant ☌u copioso ⊖ino sub acido, spirantque odorem acidum. Hinc observatum est à Botanicis, quod flores cœrulei, cyani, borraginis, &c. colorem cœruleum cum rubore commutent, partim modo ac si ☌u minerali essent illiti. Nempe formicæ liquorem talem acidum fundunt, qui dubio procul causa est illius pruritus, quem suo contactu nobis inferunt: Acidum hunc esse liquorem, præter odorem experientia probatur. Nam formicæ vivæ aquæ injectæ, & baculo agitatæ atque irritatæ, liquorem quendam deponunt, qui totam aquam acetosam reddit, ut etiam ▽ hæc acida ferrum & saturnum rodere queat. Post has & artificiales ex melle sunt colligendæ. Parandi modus hic est:

Melli admiscetur *panis secalinus*; sic per fermentationem generantur formicæ, quæ alatæ avolant.

Naturales pro usu Medico colligantur, speciatim mense Junio & Julio, die sereno imprimis, luna crescente, hoc modo: Accipiatur *cucurbita*, in cujus fundum *frustum casei* sit repositum, quæ immittatur acervo formicarum; ita casei odore allectæ omnes cucurbitam intrant, quarum si copia pro spiritu destillando acquisita fuerit, baculo acuto eximatur *caseus*, & super affundatur V ad supereminentiam trium digitorum: cum plantis autem aromaticis imbutus sit *spiritus vini*, si potest haberi, & procedatur destillando l.a. spiritui destillato novæ formicæ addantur, digerantur, & iterum destillentur lege artis, sic sæpius cohobando ☌ efficacior, atq; aciditate volatili satfortiter impregnatus erit. Imprimis autem censetur commodum tempus Lunæ incrementum, quia lunæ vires formicæ sentiunt: nam in interlunio quiescunt, novo lumine totis etiam noctibus operantur.

Formicæ mire sunt confortativæ, ita, ut ☌ animales deficientes, ex haustos aut destitutos; mire recreent, unde formicarum spiritus analepticum est egregium omniũ sensuum, & vi memoriam confortandi insigni pollet: magnanimos reddit, Venerẽ egregie stimulat, & in exercitio validos ac robustos reddit viros. Idem omnibus ▽ *in apoplecticis & analepticis* præferatur; valdè enim convenit pro corroborando corpore humano, & viribus attritis; & quidẽ in affectibus capitis, apoplexia, vertigine, paralysi, & in specie in morbis senũ: contra sterilitatẽ utriusq; sexus inter remedia alia non ultimum est, catarrhis potenter resistit, dum lympham superabundantẽ per urinam educit; diureticus enim valdopere est spiritus: valde commendatur in catarrho suffocativo & similibus præcavendis & curandis.

Externè Formicæ mirabiliter nervis conveniunt, eorumque dolorem, paralysin, tremorem, &c. curant, item doloribus resolutum & læsum tonum restituunt & firmant, dolorem sistunt, paralysin tollunt: ad mulierum quoq; sterilitatẽ egregiæ sunt: vid. CONRADUS KUNRAD *in Medulla Destillatoria*. Unde externè ☌ formicarum additur ▽is articularibus, antiparalyticis, & contra partium dolores usitatis. Vel etiam ipsis speciebus articularibus formicæ adduntur, & hinc affuso V ▽æ articulares parantur ad paralyticos imprimis affectus, aliosq; morbos partiũ nervosarum, penetrando, attenuando, & imprimis resolvẽdo, sicq; tonum pristinum partibus restituendo, quatenus penetrantia sua volatili quovis meatus insigniter reserat acidum viscidum nervis infensum incidit, dissolvit, mobile facit, ita, ut nõ corrigendo, sed dissolvendo & removendo fomitem, saltem cõferre videatur. Cæterum spiritus formicarum externe in affectibus aurium conducit; in difficili enim auditu & in tinnitu egregiè confert; unde *spiritus acoustico Mindereri*, pro basi agnoscunt formicas: sicut egregia mistura ad auditũ fit, si misceatur spiritus formicarum cum Essentia Castorei, & cum bombace auri indatur, vel etiam instilletur, auditum mire promovet & roborat. Spiritum formicarum & lumbricorum terrestrium ana auribus etiam indunt cum bombace pro eodem usu. Præterea externo usu ☌ lumbricorum terrestrium & formicarum valde convenit in arthritide & affectibus oculorum; volatile enim sal penetrans acidum arthriticum absorbet & corrigit. Id quod etiam verum est de malo Ischiatico & similibus affectibus, in specie in arthritide nõ tantum communi & fixa, sed etiam vaga scorbutica, egregiè convenit, & multum conducit; in paralysi & tremore artuum externè inungi solet ☌ lumbricorum ♀estrium & formicarum, vel solus, vel mistus cum ▽ cephalica, seu spiritu cephalico ad extrahi ☌ inunguntur post frictionem lenem pro restituendo sensu & motu; in dolore partium ex sympha acri, seu in rheumatismo, & defluxionibus acribus, in quibus occupat sympha partes & interstitia musculorum, vel ipsos musculos, ☌ hic inunctus est egregius. Observetur autẽ, quod ☌ formicarũ in his casibus ut plurimũ, si non semper, misceatur cum ☌ lumbricorũ ♀estriũ.

Omnes hujus spiritus vires in excellentiore gradu sunt in ▽ *magnanimitatis Laurembergii*, quæ ex basi formicarum destillatur, beneficio V compositi cum plantis specificis: de qua, præter *ejus Autorem*, videatur etiam STARKIUS im Helden-Schatze/ *p.* 86. & *super eo*, ubi *de Anacardio*. Facultatem animale recreat, & speciatim Veneris vigorem restaurat, & sterilitati mulierum egregie succurrit, si sæpius adhibeatur. Usurpatur cochleatim. Adhuc egregia est ad debilitatẽ ingenii, & memoriæ conservationem; roborat caput, ab apoplexia præservat, &c.

Cæterum mirabilis est earum odor acidus; nam si formicæ per se destillantur, suggerunt spiritum acidissimum qui, & martem corrodit in vitriolum, & ♄um in saccharum, ita tamen, ut denuo acidus possit abstrahi, partier atque ☌ viridis æris præ aliis acidis corrosivis hoc obtinere solet, ut immutatis quasi viribus denuo destillando abstrahi queat. Probabile etiam est aliis mixtis, præsertim pungentibus, similem aciditatem quandam inesse, in qua per aculeum communicata pathemata solita superveniunt.

Spiritus hic formicarum acidus corpus, odore saltem perceptus, mirifice restaurat. Quin & ☌ urinosus paratur è formicis vel per se, vel cum calce viva; Per se formicæ invicem congestæ ▽ simplici nonnihil humectatæ, vel contusæ asservãtur in cella, & seponantur ad putredinem; hinc enim brevi post situm contrahunt, & sic destillatæ suggerunt ☌ ☐osum, & ☿ volatile elegantissimum; Cum calce viva, si formicæ misceantur, & affundatur ▽, submittanturq; blando △ni cinerũ sic effervescunt, resolvuntur, & suggerunt ☌ blande urinosũ, calcẽ vivã tamẽ spirantẽ: hujus ratio est, quod aciditas omnis à calce viva sit absorpta. Hic ☌ urinosus cum sale volatili proprio acuatus remediũ in cerebri affectibus nobilissimum est, quod vel odore solo partium nervosarum dolores & lancinationes, tremores, & similia sistit: vid. WEDELIUS *in spe-*

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-171111-p0840-8 DFG

in specim. de Oe volat. Plantar. c. 3. p. 225. in App. M. A. N. C. Anni 4. & 5 Egregium diureticum est, pellens urinã, purificans renes, & specialius scorbuto atq; hydropi convenit. Usurpantur ℞ hi guttatim dosi gutt. xxx. vel xl. in ▽ lavendulæ, menthæ, aliave aromatica. Externè quoque aquis articularibus additus in doloribus partium nervosarum, in malo ischiadico, doloribus artuũ & scorbuticis vagis ex acido natis, item arthriticis illitum tumum & mirabile est remedium; inde in paralysi & tremore aliis remediis omninò est præferendus, simili ratione, atque de lumbricis infra dicetur. ANGELVS SALA habet ▽m formicarum, quam propinat loco Vomitorii.

Tandem & *Oleum* prodit, dum destillatur ℞ per se: *Oleum* scilicet *empyreumaticum*, quod rectificatum ophthalmicum est contra ungues oculorum, & visum fortificat blandissimè illitum.

Sic & *oleum per infusionem* in usu est: sc. formicæ oleo comuni infunduntur; quod non secus ac oleum lumbricorum afficatur externè in affectibus nervorũ & artuum: item inungitur isdem scrotum ad promovendam generationem & genituram; item si inungitur eodem penis in sua radice; ubi musculi sunt, sua contractione ad erectionem ejus facientes, armat in venerem: quem in finem & scroto & testibus illinitur; præfertur tamen ℞. Egregium est in acuendo auditu, bombace auribus inditum, vel solum, vel cum ana olei lumbricorum; unde *Oleum acuisticum Mynsichthi* pro basi agnoscit formicas; itẽ in ulceribus phagedænicis serpentibus & malignis suo illitu valde convenit.

Aliàs oleum destillatum, quod in destillatione spiritus simul prodit, insigniter prodest contra ungulas oculorum, die Felle der Augen weg zunehmen/ cum ▽ rosarum applicatum.

Liquor, uti habet AUTOR, tam parari potest ex formicis, quam ex earum ovis, per digestionem in clibano, uti de lumbricis dicetur; qui valde convenit in suffusione & aliis affectibus oculorum; item aurum, auditu gravi, & similibus aurium morbis.

Ova formicarum ad ʒj si assumantur, excitant ructus & flatus imodicos, quod mirabile: instar moschatæ olere solent, unde cum pulvere nucis moschatæ possunt propinari lusus gratia ad generandos flatus. Interne alias non sunt in usu; externè in affectibus aurium conducunt; & ex illis paratum *oleũ* multi usus est ad gravitatem auditus, quam potenter & secure corrigit.

Acervus formicarum externo usu multum usurpatur, idq; in specie pro usu balneorum siccorum vel humidorũ, in partibus nervosis & musculosis roborandis: Nempe totus colligitur, & cum sacco aquæ simplici incoquitur, ex quo decocto in conopæo excipitur vapor vel toto corpore, vel saltẽ quibusdam partibus. Eximiè prodest in sistendis doloribus lancinantibus; item vagis artuum, & mediante sudore copioso prolicito; vel decocto tali imergitur corpus vel membrum affectum pro balneo humido, in malo ischiatico, & contracturam artuum scorbutica; requirit enim scorbutus talia subtilia penetrantia: item in affectibus arthriticis & paralyticis, tam veris, quam nothis seu Paresi; & quidem arthritide tam vaga, quam fixa; in tremore & similibus affectibus articulorum & nervorũ: imò & similia balnea egregiè conveniunt sterilibus mulieribus, aut crebrius abortientibus, sive nude, sive cum formicis & ovis incoquatur, perinde est: vid. CONRADUS CVNRAD *in Medulla destillatoria*.

Præstant hoc formicæ tam penetrando, & quævis corporis contenta dissolvendo, & per sudorem largissimè evacuando, pororum infarctum aperiendo, & fomitem acidi peccantis dissolvendo & removendo operentur; quæ, qua data porta, vel per sudorem, vel diapnoëa erumpunt.

HIRUDO.

Hirudines interne non sunt in usu, saltem externe adhibentur, ut exsugant sanguinem, adeoq; in quibusdã locis solent esse vicariæ scarificationis, cucurbitularũ, & similium aliarum operationum Chirurgicarum. Applicantur autem in nimis & chronicis cephalalgiis temporibus: item in venis pedum juxta suras, & bracchiis, pro evacuatione lenta: in affectibus hæmorrhoidalibus, nimirum tumentibus, vel etiam suppressis, usitatissime applicantur hirudines, ut aperiantur hæmorrhoides cœcæ: vid. BORELLUS *Obs. Cent. 1. Obs. 65. pag. 66.* Interdum etiam vulvæ applicantur in mensium suppressione, vel quando non sufficienter fluunt lochia.

Præparandi & *applicandi modus*, quem etiam habet AUTOR, est hic: asserventur prius in ▽ pura, addendo saccharum, ut nutriantur & purificentur; post admoveantur loco, ubi adhærere debent: si pertinaciter nimis adhæreant - adspergatur aliquid salis, & sic subito decidunt; non enim abrumpantur, aliàs relinquuntur capita, & exinde oriuntur ulcera sordida. Quod si fiat, ut applicatæ ano illum ingrediantur, & metuenda sit exulceratio intestinorum, injiciatur clyster ex ▽ salina; tunc enim iterum egrediuntur, quoniam non possunt ferre acredinem salis.

LACERTVS.

Lacertus vel *Lacerta* est animal satis & ubiq; cognitum: male inter insecta referuntur, cum revera sint quadrupedes.

In affectibus dentium in usu sunt, si sc. pulvis lacertarum aquaticarum applicetur denti, facile illum evelli posse dicunt: imo, si sanguis lacertæ in dentem cavum imittatur, dentem sponte sua decidere volunt. Sed raro usurpantur. Varios usus videbitis in AUTORE. Præ cæteris tamen binis in casibus sunt in usu:

1. *Internè contra strumas*, ubi

℞. *lacerti*:

infundantur *aceto*, post exsiccentur, ut corrigatur in iis siquæ subest malignitas: dehinc exsiccati pulverisantur: Jam

℞. *Lacert pulveris.* ℥j.
mellis ℥iv.

Misceantur invicem in consistentiam Electuarii, cujus ʒij vel iij omni mane sumptæ, & per aliquot septimanas continuatæ, pro strumis curandis laudantur.

2. *Externè contra hernias* comendatur *Oleum lacertarum* infusum, quod tamen ad AUTORIS modũ minus rectè paratur. Potius sumantur *Lacertæ* nro. xxx, infundantur *oleo communi antiquo* cũ inspersione *thuris, myrrhæ, mastichis, sarcocollæ* & *resinæ pini*: videbitis in FONSECA *lib. 2. Cons. 36.* ubi tanquã singulare secretum comendat pro externa inunctione in loco disruptionis in Hernia. Insignem hujus olei usum ZWELFERVS commendat in *Pharmac. Regia Edit. ult. p. 266.* ubi inquit; esse secretum pro Principibus, nec cuidam vulgari revelandum propter mirabilem virtutẽ. Idem ferè dicitur de Oleo formicarũ, si scilicet liquor formicarum majuscularum omni mane illinatur, vel etiam interdum aliquid istius liquoris assumatur.

LUMBRICI TERRENI.

Ex *Lumbricis* præstant ii, qui habent annulum flavescentem circa collum. Horum *captio & modus colligendi*, optime videri potest in *scriptis* GLAUBERI *P. 1. p. 57.* & DRAWIZIO *de Scorbuto*, in specie *Sect. 1.* ubi *de arthritide vaga scorbutica*: Observetur nempe tempus pluviosum tempore vespertino, & dum ex terra copiose super plantas perrepunt, facile capi possunt. Alii eodem tempore perfodiunt terram baculo, quem hinc inde agitant, sic lumbrici, talpas metuendo, copiose prorepunt, & sic capi possunt.

Sed

Sed in specie, antequam adhibentur, prius purificandi sunt: Nempe misceantur prius cum ☿ pura & musco terrestri, vel quercino, ut ita hinc inde rependo intra dictas substantias se ipsos purificent, & ita usui Medico interno aptiores fiant: vid. NEANDER *Tabacolog.* ubi dicit; quod muscus quercinus eos disponat ad vomitum plurium excrementorum.

Quoad *vires*, in lumbricis his multa latent arcana Medica, imprimis diaphoretici & summe diuretici sunt. Inest enim iis sal volatile, insigniter tamen nitrosum; unde egregium medicamentum est in quibusvis affectibus chronicis, cachecticis & hydropicis aliisque quamplurimis morbis tam hypochondriacis quam scorbuticis, in quibus idem præstant, quod vegetabilia amaricantia, alterando materiam peccantē occasionalem, si subigantur, vel infundantur, vel coquantur in vino cum vegetabilibus appropriatis alterantibus, Aperientibus vulgo dictis, & menses cientibus, propter vim penetrantem, reserantem & diureticam; & exinde in morbis splenis mirè conducunt. Nam notum, quod in splenis affectibus medicamenta quæ simul movent urinam, sint optima: non minus etiam convenit tale decoctum in hydrope ascite, quoniam per urinam ejicit aquam, distendentem abdomen; in qua ascite Decoctum lumbricorum terrestrium cum radice fœniculi & petroselini solet commendari; vel etiam recentes conquassantur cum vino, exprimitur succus & hauritur: item omnia ex lumbricis parata medicamenta in eodem hydrope conveniunt; quoniam cient potenter urinam: imo summum sunt anodynum ad omnes affectus dolorosos præsertim ex acido volatili scorbutico ortos, tam partium internarum, quam externarum seu artuum, mirè conducit ratione salis volatilis urinosi, quod absorbet & corrigit acidum earum. In cienda urina, ad dolores vagos in arthritide scorbutica, nihil melius habetur hisce, aqua & ad fixam traducti sunt: vid. WIERUS *in Observat.* MOELLENBROCCIUS *de Varu seu Arthritide vaga scorbutica*, WEDELIUS *in Opiologia p.* 83. & DRAWIZIUS *de Scorbuto l. a.* In aliis etiam artuum doloribus, ex quacunque fiant causa interna, usurpantur, præprimis in affectibus nervorum conferunt; hi enim, cum ex acido subtili, iisdē infensissimo, originem ducant, mirè hic lumbrici præparati succurrunt, Veteribus in cura icteri frequens eorum usus fuit, ubi & adhuc sunt admodum celebres, si dicto modo infundantur vel coquantur, aut pulverisati adhibeantur, vel soli, vel cum aliis appropriatis permisti; nam diuretica in Ictero flavo valde conveniunt. Propterea valde sunt convenientes in Ictero *Pilulæ Lotichii*, quarum hæc est Compositio:

℞. *pulv lumbric. terrestr. præp.* ℈j.
g. guttæ lax. gr. ix.
℥o *succini*,
terebinth. āā. gtt. iv.
cum syr. byzant. fiant *pilulæ*

Idem pulvis lumbricorum cum ⊖ ♀i vel ♀o ☽ato mistus est specificum singulare: item decoctum lumbricorum terrestrium cum chelidonio majori est appropriatum in eodem affectu, imprimis si addantur grana juniperi, quæ vim diureticam lumbricorum magis promovent. Contra affectus dolorosos scorbuticos, præsertim vagos, Veteres lumbricos cum lacte subegerunt, quod per linteum expressum propinarunt feliciter, & mirabile sunt remedium. In dysenteria Decoctum lumbricorum valde commendatur à SENNERTO *in l.* 3 *Prax. pag.* 381. quod etiam verum est, & ratio non est obscura. Ulterius pulvis lumbricorum multum convenit in augendo lacte mulierum, si præparati lumbrici propinentur ad ʒj, imprimis cum lacte lunæ, vel cum semine fœniculi, aut si fiat Decoctum lumbricorum cum radice & herba fœniculi: id quod fuit *secretum* HELIDÆI PADUANI, uti prostat *in Obs. p.* 83.

Externè in convulsionibus, spasmis & contracturis scorbuticis, ac paronychiis, præsentaneum sunt remedium lumbrici, sive contusi instar cataplasmatis, sive lumbrici vivi applicentur loco ex arthritide vaga dolenti & tumido, tamdiu, quamdiu moriantur; & sic dolor cessat, quasi malignitatem dolorosam extrahant. Vel ex lumbricis fiunt balnea, insessus, &c. in quibus balneentur membra arthritide vaga, vel contractura scorbutica affecta, quæ balnea valde prosunt: conf. MOELLENBROCCIUS & DRAWIZIUS *locis alleg.* In morbis arthriticis, non solum scorbuticis sed etiam in aliis, externe applicatum fomentum ex eorum decocto, vel succus applicatus. Contra panaritium nil melius lumbrico vivo imposito, vel sub forma cataplasmatis contusis & applicatis, qui subito atrocem istum dolorem sedant, uti testantur omnes AUTORES, in specie verò SCHMUCKIUS *in Curat. Magico-Magnet.* In vulneribus & contusionibus nervorum multum conducunt lumbrici; unde ad nervos penitus concisos conducit pulvis lumbricorum lavatorum & bene exsiccatorum, cum aliquali proportione terebinthinæ mistus, qui per dies 20. super vulnus positus istud sanat, & nervos denuo unire facit: idem faciunt ipsi lumbrici soli, si pulvis horum misceatur cum oleo proprio lumbricorum. Et in genere omnibus medicamentis, puncturis nervorum ac tendinum applicandis, permiscendus est pulvis lumbricorum terrestrium, in specie si admisceatur parum pulveris lapillorum cancrorum, & sic erit appropriatus pro conglutinatione & curatione vulnerum partium nervosarum harumque præcavendis symptomatis. Vi anodyna seu dolorum sistativa, quatenus acidum, doloris causam, corrigunt, externè mire conveniunt.

Quoad *Præparata*, hæc interest ▽ *Lumbricorum terrestrium* in ♏. destillata, de qua vid. CROLLIUS *in Basilica Chym. Hartmanniana Edit. p.* 349. Parum differt à phlegmate simplici, nihilominus non tantum prodest in hydrope, sed & tanquam vehiculum convenit pro remedius ad provocandos menses, & reserandas obstructiones uteri, aliosque morbos chronicos. In vulnerum affectibus commodè permiscetur potionibus vulneratis ▽ lumbricorum terrestrium: id quod sæpius fecit POTERIUS, uti videre est in *Pharmacopœa.* Aquæ tamen huic præferendus est spiritus, & quæcunque dicuntur de aqua, efficacius præstat Spiritus.

Destillentur autem in *spiritum urinosum* maximè polychrestum, vel per putrefactionem, vel per simplicem cum alcali destillationem; non cum V̄, uti vulgo est in usu; sic enim virtus lumbricorum remanet in fundo. Prior modus ita procedit:

℞. *Lumbrici loti.*

Includantur in cucurbitam amplam, vel aliud vas vitreum capax probe clausum, ut parum vel nihil exhalare queat: exponatur in digestionem vel ♏, vel ardori ☉is, tempore æstivo, vel alio in loco moderatè calido, ut putrefiant & fermentēt, quæ fermentatio interdum adeo est impetuosa, ut si calor sit tantillum major, disrumpat vitra fermentando, liquescunt in liquorem liquidum aurei coloris: peracta fermentatione & putrefactione terra copiosa nigra remanet in fundo, exuviæ vero inanitæ liquori flavo supernatant: liquor hic filtretur & destilletur per alembicum, sic prodit *spiritus urinosus volatilis* penetrantissimus.

Hic habet crasin lumbricorum, & omnibus usibus conve-

convenit, ad quos lumbricos commendavi. Dosis est ℥ß, si rite rectificatus fuerit, ad ʒj in quocunque vehiculo pro scopo diuretico & sudorifero. In scorbuto arthritide vaga scorbutica, aliisque affectibus scorbuticis, non habetur melius remedium; unde D. MICHAELIS cum ☙ *lumbric.* part. j & ☙ CC. *cum* ⊖ *e volat.* part. ij. tanquam menstruo, ex vegetabilibus artheticis paravit *Essentiam* suam *compositam contra arthritidem vagam*, in cujus cura, mediante hac Essentia, fecit miracula. In contracturis scorbuticis & spasmo scorbutico singulares præstat effectus internè & externè; externè quidem mistus cum spiritu formicarum; Quod enim dictum de ☙ formicarum, valet quoque de ☙ lumbricorum ♀estrium, quoniam subministrant ☙ um penetrantissimũ & volatilissimum salinum. In affectibus dolorosis, mistus cum duplo ▽æ arthriticæ ad extra, & illitus, majora præstat, quã ☙ ⊖ ✱ci. In curanda paralysi & tremore, convulsionibus & morbis arthriticis, non solum scorbuticis, sed etiam in aliis, est egregius.

♀ illa seu ♡, à ☙ u relictum, una cum exuviis, si in prata aut agros abjiciatur, denique copiosissimos producunt lumbricos; sicuti MOELLENBROCKIUS *l. a. cap.* 15. refert exemplum lumbricorum regeneratorum in vasculo solutionis, factæ per spiritum nitri cum ☙ vini conjunctum.

Quoad posteriorem modum, ex non putrefactis per simplicem destillationẽ, addito ⊖ le fixo, vel ♆a, prodit ☙ *urinosus*; paucus tamen, nec adeo penetrans & volatilis, quam iste per putrefactionem: vid. WEDELIUS *Pharm. p.* 83.

Oleum lumbricorum per infusionem paratur cum oleo communi, quod in conquassationibus & contusionibus applicatum valdè commendatur. In quibuscunq; nervorum vulneribus & puncturis, nec non vulneribus articulorum, vel per se, vel mistum cum oleo destillato lavendulæ, est expertum à BARBETTE. Hinc *Oleum nervinum Carpi à* FORESTO commendatur, quod fit ex *flor. hyperici* Mj. *ol. commun.* ℔iv.

Infundantur & digerantur; post add:

Terebinth. ℔j.
Lumbricor. ♀*estr. pulveris.* ℥iij.
Croci parum

Medicamentum egregium est in vulneribus & puncturis nervorum.

Convenit etiam oleum lumbricorum in dolore aurium, quarum inflammationem discutit & mitigat optime quoq; prodest in convulsionibus à causa externa. Ab HILDANO *Cent.* 4. *Obs.* 27. laudatur ad lac augendum.

Liquor per digestionem in sole & putrefactionem probè filtratus & inspissatus ad tertias, atque in loco frigidiore positus, crystallos generat inflammabiles instar nitri, Autore BECCHERO *Physica subterr. l.* 1. *p.* 329. Liquor vero AUTORIS per linteum densum transcolatus convenit in arthritide vaga scorbutica, in artubus contractis paralyticis, & omnibus affectibus nervorum, & ad atrophiam, aliaque symptomata convulsiva præcavenda, interne & externe; uti & liquor formicarum externo usu non solum in paralysi & tremore, sed etiam in vulneribus articulorum, & contracturis scorbuticis, in specie in sedando dolore arthritico cum aliquot granis camphoræ est egregius. Liquor lumbricorum cum tantillo camphoræ acuatus, blandissimè oculis illitus in gutta serena maxime laudatur.

Pulvis lumbricorum in clibano exsiccatorum nil valet, sed est terra mortua, sine effectu & usu, quia omne sal volatile per tostionem evolavit potius moderato igne exsiccentur, vel post phlegmatis in ℳ. destillationem residui, ⊖ e volatili turgentes, pulverisentur.

LUMBRICI INTESTINORUM.

De his refert AUTOR, quod soleant propinari internè ad lumbricos enecandos. Cæterum impostura detexit TABERNÆMONTANUS: nam dant potius novos in intestinis lumbricos, quam quod illos arceant, de quò *superius*, ubi *de Santonico*. Unde etiam agyrtæ non prius propinant suos pulveres vermes expellentes, quàm quando pulverem lumbricorum adhibuerunt.

MUSCA.

Musca contritæ, & ex iis liquor expressus commendatur in alopecia & calvitie curanda: sicuti etiam *ex muscis* destillanda *aqua* commendatur valde in affectibus oculorum.

PEDICULUS.

Pediculi raro usurpantur, nisi quod soleant quandoque devorari à rusticis contra Icterum, si in specie vivi deglutiantur: & quidem, quod sint egregium experimentum in curando Ictero, confirmat ZACUTUS LUSITANUS *libro ultimo Prax. Admir. cap.* 2. *Obs.* 7. ubi habet exemplum icteri esu pediculorum curatiid quod de pediculis his valet de cimicis. Dum dicit AUTOR, quod urinam cieant verum est; unde etiam usitate pediculorum nro. iij vel v. immittuntur in canalem penis, & sic suo motu & titillatione faciunt, ut ⊡ facile sequatur in ejus suppressione: Videatur ZACUTUS LUSITANUS.

SCARABÆI.

In *scarabæis*, sicut in omnibus ejusmodi insectulis, reperitur abundans ⊖ volatile urinosum, & multum præstant in usu Medico, imprimis in affectibus externis membrorum ex lympha admodum acri propterea optime succurrimus istis medicamentis, ex insectis paratis, quæ constant sale volat. urinoso, ut contrarium in contrario emendetur. Quod dicitur de Asellis lumbricis, formicis, &c. quod abundẽt ⊖ e volatili ⊡ oso, certissimum est de scarabæis, & omnibus eorum speciebus. Triplices autẽ scarabæi species in usu sunt:

1. Enim sunt scarabæi cornuti;
2. Pilularii; &
3. Unctuosi Italis Cantarelli dicti, Meyen-Würme / qui in usu sunt apud italos in quamplurimis affectibus.

SCARABÆUS CORNUTUS.

Scarabæos primos, nempe *cornutos*, quod attinet, usus ille ob signaturam ab AUTORE additus, rarus est. Interne mugniter & potenter cient ⊡ m, adeoq; in morbis, ubi opus est, ut promoveatur ⊡ & serum in affectibus nephriticis & arthriticis, mirè conveniunt, & quidem in arthritide externe & interne. Interne cient urinam, & per eandem educunt acidum arthriticum; unde fit, ut quando pellunt acidum arthriticum, oriatur stranguria. Deinde in præservando calculo multum conducunt scarabæi quicunque.

Pulverisata cornua contra partum difficilem laudantur.

Aqua ex scarabæis parata ad præservandum calculum & arthritidem commendatur.

Oleum cornutorum horum per infusionem factum, externe inunctum succedaneum est olei scorpionum in cienda urina & promovendo calculo mire convenit in affectibus nervorum, in specie contracturis & paralysi: auribus instillatum, sicut oleum formicarũ, in doloribus quibuscunque aurium; item in defectu auditus optime convenit. Alias convenit oleum scorpionum & scarabæorũ conjunctim contra convulsiones epilepticas infantum, item in mulieribus in partu difficili. Notandum hic, uti habet HOEFERUS *in Herc. Med. p.* 38. quod tali oleo per infusionem parato, & pulsibus illito, producatur febris quædam artificialis, simulans ephemeram seu synochum putridam.

SCARABÆUS PILULARIUS.

Scarabæus pilularius cum oleo lini infusus & coctus

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-171111-p0843-5 DFG

in usu est, tale enim *oleum* singularissimum & expertissimum est anodynum in doloribus & tumoribus hæmorrhoidalibus cœcis, qui sunt valde insani & gravissimi. Oleum hoc Principissa quædam Italiæ pro singulari habuit secreto; unde etiam omnes Practici hoc oleum commendant: videatur BORELLVS *in Observationibus*, & RIVERIVS *in scriptis*; & quidem BORELLUS *Cent.1.Observ.63.* FONSECA *l.1. Consiliorum.* Loco hujus ex scarabæis potest usurpari *oleum violaceum* ad ℥ j, cui mixta est ℥j *asellorum contusorum*: sed qui habent oleum scarabæorum pilulariorũ, habent remedium magis expertum. Scarabæi etiam pilularii bulliant in oleo mastichis,& hoc oleum inungatur anis prolapsis, in specie si procidentia ani contingat post hæmorrhoidum inflammationem,qui casus est satis periculosus: videatur RIVERIVS *Obs.27. Morborum Infrequentium.*

Cinis scarabæorum pilulariorum si inspergatur intestino recto seu ano prolapso impedit,quo minus post factam repositionem possit denuo prolabi,& est expertum in tali casu remedium.

SCARABÆUS UNCTUOSUS, *seu* VERMIS MAJALIS.

Scarabæus Unctuosus ita dicitur, quia,si mense Majo capitur, & aliquantisper teratur, emittere solet liquorem viscosum unctuosum & subflavum,de quo conferatur BORELLVS *Cent.4.Obs.7.* Hic liquor in se habet alcali volatile acre, ratione cujus canthatidum naturam imitantur, ut recte dicit AUTOR noster; potenter enim urinam pellunt, & acidum vitiosum, hoc est, ♀um salinum in affectibus nephriticis & podagricis, aliisque per eam copiosissimè evacuant; unde mire commendatur ad præservandum calculum, præservandam arthritidem; singularis enim est in calculo & arthritide vaga scorbutica, & fixa; sive interne assumatur pulvis, sive artificio chymico alia exinde præparentur remedia. Paratur igitur remedium antipodagricum exinde, hoc modo:

℞antur *scarabæi unctuosi* mense Martio, Majo, vel medio Junii, in locis pratensibus & arenosis (auff denen Heyden und Sandgruben/) capti, & absq; attactu manus in scatula collecti: Suffocentur in ♈,& ita suffocati blandè exsiccentur: exsiccati discindantur, & in eorum medio reperitur istud *liquidum viscosum*,quod exprimitur, & asservatur in vitro.

Dehinc ipsum corpus blande exsiccum & pulverisatum misceatur cum proprio liquore unctuoso, ut acquirat consistentiam debitam: Post

℞. hujus *balsf.* ℥j.
destillat anisi.
caryophyll. aa. gtt. iij.
M. f. *Pilulæ.*

Harum pilularum recip.grana ij, & propinentur artheticis,scorbuticis & nephriticis (welche sonst keine Verletzung haben/ und die Kranckheit nichts als podagrisch und tartarisch ist) mane jejuno stomacho in aqua florum sambuci vel rosarum vel cum pauca quantitate conservæ rosarum: moderate vivat æger in diæta,& jejunet usque in meridiem. Tunc largius prandium potumve cerevisiæ aut mulsi poterit sumere; (dann mag er eine gute Mahlzeit thun/ und mehr als sonst von Bier oder Meth trincken;) abstineat tamen à vino: circa meridiem excitabitur dysuria & stranguria, quæ ferè per 3. dies durabit. imminentibus vero his symptomatibus, ægro potus concedendus est vel largissimus, hoc enim indicium est, ♀um ad vias urinarias tendere; si autem ex esu primæ doseos superveniat stranguria, reiteretur secundo die, & optatus erit eventus in curando calculo; si vero operationem exserit prima dossi non reiteretur, antequam integra operatio sit finita; aliàs si nihil primo die operetur, detur altera pilula altero die; & quidem à gr.ij. ad i j, donec diuresis sequatur.

Colligitur ⊡ omnis in terreo vase, post evaporet ad siccitatem, sic in fundo remanebit mucilago ♀ea, unde cognosci poterit materia podagræ vel calculi. Effectu pilularum obtento,& dolore, in excernenda ⊡, cessante, omni mane reperatur dosis, ægerque tota die domi se contineat, & cibis aromatisatis abstineat. Pilulæ tam diu continuentur, donec materia tartarea in ⊡ amplius non conspiciatur, utpote quæ post 7. vel 8. septimanas plerumque cessare solet. In principio, sic ut, & deinde singulis 10. aut 12. septimanis, æger sequenti pulvere evacuetur:

℞. *spec. caryocost.*
pulv. ♀ crystall. solut. à ℥ß.
♄ ⊕ *iat.* ℈ß.
ost. microcosm. calcinat. ℈j.
diagryd. ♃ *at.* gr. v.
M. f. Pulvis.

Detur in jusculo carnis 6. horas ante prandium.

Sub usu pilularum in urina apparent guttulæ sanguineæ, quod non terreat, quia est ab acrimonia humorum.

Aliàs diuretica ex his scarabæis ad rabiei præservationem conducunt: remedium est Avicennæ hactenus apud Practicos sepultum; cujus tamen mentionem videbitis in Append. M.A.N.C. ad *Annum* 1. *pag.* 31. utut ejus dosis *c.l.* consignata jam non imitanda; quoniam Hungari fortioris sunt idiosyncrasiæ: Conf. eadem M.A.N.C. *Anno* 3. *p.* 215. & SENNERTUS in Praxi, ubi de Rabie.

Succedaneus est hic scarabæus scorpionum, ut recte hoc insinuat HOEFERVS *Herc. Med. p.* 110. unde oleum horum scarbæorũ in iisdem affectibus, in quibus oleum scorpionum usurpatur.

SCINCUS.

Scincus Marinus est pisciculorum, vel juxta LUDOVICI *in Pharmac. pag.* 727. lacertarum exoticarum genus, quod in Italia satis frequens.

Quoad *Vires*, ab Italis solet commendari ad stimulandam Venerem, & promovendam penis erectionem; qua ratione *rotulas & morsulos aphrodisiacos* ingrediuntur: vid. LANGIUS *in Epist. Med. 66. p.* 363. Præterea dicuntur Alexipharmaci & venenis resistentes, unde etiam *Theriacam* ingrediuntur. Verum Scinci hi marini, qui Venetiis venduntur, & in officinis nostris monstrantur, parum aut nihil in stimulanda Venere & Venenis resistendis faciunt: & qui Venerem stimulant, sunt *Scinci terrestres*, species Crocodili, qui Autore FORESTO *l.* 26. *Obs.* 26. ad nos non feruntur.

Plura de Scincis videbitis in RONDELETIO *l. de Amphib. cap.* 4. MATTHIOLO *in Dioscor. l.* 21. *c.* 60. IMPERATO *in Histor. Natural. l.* 28. *p.* 739. & WORMIO *in Museo.*

SCORPIO.

Scorpiones abundant copioso ☿e volatili acri, uti reliqua insecta; unde sunt egregie diuretici, utut propter veneni suspicionem internus eorum usus olim non fuerit observatus. Moderni tantum in *electuario Orvietano* scorpiones siccos pro alexipharmaco adhibent: Conf. BARTHOLINI *Acta Med. Hafniens. Volum.* 2. *pag.* 265. Alii scorpiones pulverisatos dosi gr. j. ad gr. v. cum aliis remediis interne propinant pro scopo ciendi ⊡m, non minus quam lumbrici & scarabæi unctuosi possunt interno usu adhiberi: vid. HOEFE-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-171111-p0844-1 DFG

HOEFERVS *in Herc. Med. pag.* 110, & RIVERIVS *Prax. l.14.c.1.* Dum enim [illegible]m cient, simul egregie abstergunt, & sabulum in renibus & vesica, nec non calculum, promovent. Rarò tamen interne adhibentur, sed potius externè ℞, tam compositum quam simplex, usurpatur.

Oleum simplex paratur per infusionem & insolationem cum oleo communi, cujus egregia vis est in acrimonia admodum volatili consistens; cujus intuitu & interne diureticum habetur in promovendo calculo & suppressione [illegible]æ. Externè regioni renum, item regioni pubis vel vesicæ illitum, idque aut solum, aut cum unguẽto dialthææ, vel addito petroleo, vel oleo terebinthinæ, juniperi, ceræ, &c. aut cum cataplasmatis excepis, seu ex parietaria, & similibus aliis remediis. Si cum eorum oleo inungatur membrum virile, habetur arcanum in obstructione viarum urinarum, sunt qui etiam oleum hoc ad aliquot guttas intro propinare suadent ad calculi & urinæ excretionem. Habet & vim anodynã, unde in dolore aurium plane est singulare, si scilicet una vel altera gutta calide instilletur auri dolenti, aut cum bombace indatur; vel solum vel mixtum cum dimidio olei amygdalarum dulcium videatur SCHMUCK *Curat.2. secreto Med.11.* in quo dolore aurium conveniunt similiter aselli contriti aut bulliti in oleo nymphææ, vel præprimis violarum, in specie, si sit dolor aurium ex inflammatione, in quo tam oleum scorpionum, quam asellorum, est egregium. Alias etiam pro usu alexipharmaco & antipestilentiali, nec non ad præservationem contra morbos epidemicos, illinitur pulsib9 regioni cordis, atq; aliis membris.

Olea scorpionum composita pro scopo alexipharmaco plurimis modis variant, & pro lubitu cujusvis Practici facile præparari possunt. *Oleum compositum Matthioli oleum Caravatinum*, à GEORGIO CARAVITA alias dictum & descriptum, qualem compositionem videbitis *in Pharmacop. August. cum* ZWELFERI *Animad. p.325.326.& 332.* comendatur usu externo pro illinitione pulsuum in peste, aliisq; affectib9 malignis; in bubonibus pro malaxandis emplastris & unguentis; in morsibus venenatis cum aliis remediis de qua virtute videatur GABELCHOVERVS *Cent.3.p.226.* cum oleo citri & oleo camphoræ mistum dat *Balsamum antipestilentiale*, quod applicatur pulsibus, temporibus, & aliis locis aeri expositis: in febribus malignis & petechialibus eodem balsamo similiter solet fieri inunctio. Alias compositionẽ magis egregiã hac ipsa MATTHIOLI habet ZWELFERVS *in Pharm.Reg.p. 269.*

Oleum scorpionum sanguineũ, quod habet AUTOR, est elegans, & inde probe observanda compositio: est egregium in affectibus renum, vesicæ, & aliis. Alias ANGELVS SALA *in Tractatu*, quem vocat *Anatomen vegetabilium pag.55.* parat *Essentiam scorpionũ* egregiam.

TEREDO.

De *Teredine* nihil est, quod dicam.

COLLEGII SCHROEDERIANI MINERALOGIA, *sive* REGNUM MINERALE,

cui harmonice connexa est DEMONSTRATIO MINERALIUM *in Horto Medico Lipsiensi Anno 1682. absolutâ Botanicâ, habita.*

Pergendum nunc est ad *Regnũ Minerale*, quod studio ad locum ultimum relegavi, quoniam est difficillimum omnium, & non potest ritè intelligi absq; chymiæ prægustu, utpote quæ est quasi simia naturæ, & nobis demonstrat quæ natura facit in suis cryptis subterraneis, adeo ut, quæ sit metallorum utilitas, facile possit ex chymia cognosci utut nonnulli sint, qui rem de medicamentis ex metallis reddant dubiam, dum quidam eadem ceu inutilia rejiciunt metalla, quidam commendant. Verum res tota consistit in præparatione eorum chymica legitima, in qua operatione etiam venena crudelissima abeunt in medicamenta saluberrima, alexipharmaca & sudorifera, uti videre est in antimonio quod nudum ac crudum propinatum secundum nonnullos homini est venenum atque, quamdiu vomitum & sedes movet, *Autore* HELMONTIO non dicitur viri boni remedium, quando verò figitur, ut ejus malignitas, in sulphure volatili consistens, corrigatur & temperetur, evadit Alexipharmacum, per sudorem malignitatem expellens. Quod dictum de antimonio, verum quoq; est de arsenico, quod fixatum non solum externè ulcera maligna cacoethea, putrida & corrosiva, corrigit; sed præterea quoque interne evadit alexipharmacum, elegansque sudoriferum, uti *suo loco* audietis. Hæc omnia in progressu latius patebunt, & quia hæc controversia satis apud autores est agitata, pergo potius ad.

CAPUT I. *DE* MINERALIBUS IN GENERE, EORUMQUE PRINCIPIIS.

Mineralia tribus Principiis materialibus constant *sale sulphure, & Mercurio*: quæ ita dicuntur propter analogiam, quam cum corporibus vulgo ita dictis habent. *Sulphur* autem dicitur ideò, quod cum natura sulphuris mineralis, hoc est in pinguedine, maxime conveniat. Dicitur *Mercurius*, quia hoc principium luxuriat in Mercurio vivo, & mutabilitatem ac corruptibilitatem facilius in igne subministrat, quæ proprietates conveniunt cum dicto Mercurio. *Sal* verò propter fixitatem ita vocari solet; assimilatur enim principio Minerali, quia sunt naturæ alcalinæ, & contrariantur acidis.

Tria hæc principia regno minerali non sunt propria, sed in omnibus tribus regnis reperiuntur. Per *sulphur* enim nihil aliud *intelligitur*, quam *substantia pinguis*, eaque in recessu *acida*, qua omnia constant; vel per sulphur intelliguntur tales particulæ materiales, quæ in mineralibus & metallis hoc præstant, ut facile in igne calorem & candescentiam concipiant. Ab hoc principio pingui dependet ignitio & varietas colorum, quos nunc in igne, nunc in menstruis, concipiunt mineralia.

Per *Mercurium* intelligunt *humiditatem metallorum radicalem*, seu *tales particulas, quæ reliquis intertextæ mobiles sunt*, & in igne *fluiditatem corporibus conciliant*; unde etiam liquefactio & ductilitas oritur: Istud principium, cum in lapidib9 deficiat, illi difficilius fluunt.

Per *sal* intelligunt *substantiam fixiorem terream naturæ alcalinæ*. Hoc principium salinum quasi suggerit fundamentum, aut corpus aut matricem reliquorum duorum principiorum; unde istud principium salinum fixius, nimiam fluiditatem coercet, simulque facilem sulphuris cremabilitatem cohibet. *Sulphur* equidem *principium metallorum activum, sal vero principium passivum est*. Inter hæc duo *medium quoddam tertium Mercurius* est, qui quasi vinculum conjungit acidum & Alcali. Mercurius & sal agunt in terram, quam subigendo aptam reddunt, ut in se recipiat principium sulphureum.

Alii tria principia materialia vocarunt *Animam corpus, & spiritum*: ubi per animam sulphur, per corpus sal, & per spiritum medians principium Mercuriale intelligunt. Quo magis abundat corpus metallicum Mercurio, eò ipsius corpus est plus vel minus ponderosum. Principium sulphureum ex corporibus compositis luxuriat in Marte ratione quantitatis; efficax autem est in Sole ratione quantitatis. Mercuriale luxuriat in stanno & luna quod & copiosissimum repe-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-171111-p0845-7 DFG